

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

BERLİN MİLLİ KÜTÜPHANESİ MS.OR.OCT 2216 NUMARADA KAYITLI ŞİİR
MECMUASI (36^a-70^b) (İNCELEME-METİN-NESRE ÇEVİRİ VE MESTAP'A
GÖRE TASNİFİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLLÜ KELEŞ

İSTANBUL 2021

T.C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

BERLİN MİLLİ KÜTÜPHANESİ MS.OR.OCT 2216 NUMARADA KAYITLI ŞİİR
MECMUASI (36^a-70^b) (İNCELEME-METİN-NESRE ÇEVİRİ VE MESTAP'A GÖRE
TASNİFİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜLLÜ KELEŞ

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ.DR. ÜMRAN AY SAY

İSTANBUL 2021

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	VI
KISALTMALAR VE İŞARETLER.....	VII
1. GİRİŞ.....	1
1.1. MECMUA	1
1.1.1. Mecmuanın Tanımı ve Tarihçesi	1
1.1.2. Mecmuaların Tasnifi	3
1.1.3. Klâsik Türk Edebiyatında Mecmuanın Yeri ve Önemi	4
2. İNCELEME	7
2.1. Berlin Milli Kütüphanesi 2216 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası	7
2.1.2. Mecmuanın Nüsha Tavsifi	7
2.2. Mecmuanın Şekil Bakımından İncelenmesi	10
2.2.1. Mecmuanın 36 ^a -70 ^b Sayfaları Arasındaki Vezin Tablosu.....	10
2.3. Mecmuanın Muhteva Bakımından İncelenmesi.....	11
2.3.1. Mecmuanın 36 ^a -70 ^b Sayfaları Arasındaki Şair Tablosu	11
2.3.2. Mecmuanın 36 ^a -70 ^b Sayfalarındaki Şairlerin Biyografileri ve Eserleri Hakkında Kısa Bilgiler	13
2.3.3. Mecmuanın 36 ^a -70 ^b Sayfalarındaki Nazire Şiirler	31
2.3.4. Atasözleri ve Deyimler.....	33
2.3.4.1. Atasözleri	33
2.3.4.2. Deyimler.....	34
2.3.5. Mecmuanın İmla Özellikleri	47
2.4. MECMUA İLE DİVANLARIN KARŞILAŞTIRILMASI	48
2.4.1. Harf Farklılıkları	48
2.4.2. Kelime Farklılıkları	49
2.4.3. Kelime Fazlalıkları ve Eksiklikleri.....	49
2.4.4. Mısra Farklılıkları	50
2.4.5. Beyit Eksiklikleri ve Fazlalıkları	50
2.4.6. Sıralama Farklılıkları.....	51
2.5. Mecmuanın Sahaya Katkıları.....	52
2.5.1. Beyit Düzeyinde Katkıları	52

2.5.2. Şiir Düzeyinde Katkılar.....	53
3. METİN.....	55
3.1. METİN TESİSİNDE TAKİP EDİLEN YOL.....	55
3.1.1. Türkçe Kelime ve Eklerin İmlası	56
3.1.2. Arapça ve Farsça Kelime ve Eklerin İmlası.....	58
3.2. TRANSKRİPSİYONLU METİN.....	59
MESTAP TABLOSU	306
SONUÇ.....	331
KAYNAKÇA	333
KİTAPLAR	333
TEZLER	338
DERGİLER VE ANSİKLOPEDİ MADDELERİ	342
İNTERNET SİTELERİ	344
EL YAZMASI NÜSHA GÖRSELLERİ.....	345

ÖNSÖZ

Eski Türk edebiyatı alanında yapılan çalışmalarda en önemli kaynaklardan biri hiç şüphesiz mecmualardır. Özellikle şiir mecmuaları; dönemin edebiyatına kaynaklık etmesi, dönemin edebi zevkini ortaya koyması, divanı mevcut olmayan şairlerin şiirlerini içermesi ve divanı olan şairlerin divanlarında yer almayan yeni şiirlerini ortaya çıkarması bakımından önemlidir. Yapılan bu çalışmayla, bir şiir mecmuasının bir kısmı edebiyat dünyasına kazandırılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada Berlin Milli Kütüphanesi Ms.Or.Oct 2216 numarada kayıtlı Şerîfî Efendi tarafından derlenen ve toplam 138 varaktan oluşan mecmuanın 36^a-70^b sayfaları arasındaki şiirlerin incelemesi, transkripsiyonlu metni ve nesre çevirisi yapılarak ortaya konulmuştur.

Berlin Milli Kütüphanesi Ms.Or.Oct 2216 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (36^a-70^b) İnceleme-Metin-Nesre Çeviri ve MESTAP'a Göre Tasnifi adını taşıyan bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde mecmuanın tanımı ve tarihçesi, sınıflandırılması ve Klasik Türk edebiyatındaki yeri ve önemi hakkında genel bilgiler verilmiştir. Daha sonra mecmuanın; nüsha tavsifi, şekil bakımından incelemesi, muhteva bakımından; şairler ve şiirleri hakkında bilgiler, nazire şiirler, atasözleri ve deyimler, karşılaşılan problemler, mecmua ile divanların karşılaştırılması ve sahaya katkıları bakımından incelemeler yapılmış ve son olarak metin bölümüne geçilmiştir. Metin bölümünde; metin tesisinde takip edilen yol, transkripsiyonlu metin ve şiirlerin nesre çevirileri yapılmış daha sonra MESTAP tablosu eklenmiştir.

Amacımız mecmuanın sağlam bir metnini en doğru şekilde ortaya koymaktır. Bütün gayret ve dikkatlerimize rağmen ortaya çıkacak eksiklik ve hatalarımızın hoşgörüsüyle eleştirilmesi ve düzeltilmesi hem bize yol gösterici hem de gönlümüzü onarıcı olacaktır.

Hintli şair Tagore “Aleve aydınlığı için teşekkür et, fakat tükenmeyen bir sabırla gölgede durarak lambayı tutanı unutma.” diyor. Ben de çalışmamda hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen muhterem tez hocam Sayın Doç. Dr. Ümran Ay Say’a, kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Erdoğan Taştan’a ve gönül yoldaşım, biricik nedimem Özlem Coşkun’a kıymetli bilgilerinden istifade ettiğim için teşekkür etmeyi bir gönül borcu bilirim.

Güllü KELEŞ
2021

ÖZET

Bu çalışmada, Berlin Milli Kütüphanesi Ms.Or.Oct 2216 numarada kayıtlı mecmuanın 36^a-70^b sayfaları arasındaki şiirlerin, transkripsiyonlu metni, nesre çevirisi, şekil ve muhteva bakımından incelemesi yapılarak ortaya konulmuştur. Mecmua toplam 138 varaktan oluşmaktadır ve derleyeni Şerîfî Efendi'dir.

Çalışmamız üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm giriş kısmıdır. Mecmuanın tanımı ve tarihçesi, mecmuaların tasnifi, Klasik Türk edebiyatındaki yeri ve önemi hakkında genel bilgiler yer almaktadır. İkinci bölüm de mecmuanın nüsha tavsifiyle başlayıp, şekil bakımından; vezin tablosu, muhteva bakımından; şair tablosu, şairlerin biyografileri ve eserleri hakkında kısa bilgiler, nazire şiirler, atasözleri, deyimler, karşılaşılan problemler, mecmua ile divanların karşılaştırılması ve son olarak sahaya katkıları hususuyla son bulmuştur. Üçüncü bölüm olan metin kısmında ise eserin transkripsiyonlu metni, nesre çevirisi ve MESTAP'a göre tasnifine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, Berlin Milli Kütüphane, Şerîfî Efendi, Divan, Şiir, Şair

ABSTRACT

In this study, the poems between the pages 36^a-70^b of the journal recorded in the number Ms.Or.Oct 2216 in Berlin National Library was produced by being examined in terms of transcribed text, prose translation, form and content. The Journal consists of a total of 138 leaflets and its compiler is the Şerîfî Efendi.

Our study consists of three main parts. The first part is the introductory part. There is general information about the description and history of the journal, classification of the journals, the place and importance in the Classical Turkish Literature. The second part starts with the description of the copy of the journal, in terms of shape; meter table, in terms of content; poet table, brief information about poets' biographies and works, nazîre poems, proverbs, idioms, problems encountered, comparison of journals and divans and finally their contributions to the field were examined. The third part consists of the transcribed text of the work, prose translation and classification according to the MESTAP.

Key Words: Journal, Berlin National Library, Şerîfî Efendi, Divan, Poem, Poet

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ			
Sesliler:			
a) Kısa Ünlüler:			
ا: a, e, ı, i, u, ü	ه: a, e	ی ای ی: ı, i	و او: u, ü, o, ö
b) Uzun Ünlüler:			
ا: ā	ی: Ā	و: ū	و: ō
Sessizler:			
ء ’	ص ş		
ب b, p	ض ź, đ		
پ p	ط ʈ		
ت t	ظ ʒ		
ث s	ع ‘		
ج c, ɟ	غ ğ		
چ ɟ	ف f		
ح h	ق k		
خ h	ك k, g, ñ		
د d	گ g		
ذ z	ل l		
ر r	م m		
ز z	ن n		
ژ j	ه h		
س s	و v		
Farsça'da bulunan “vāv-ı ma'düle” transkripsiyonda “ ˇ ” şeklinde gösterilmiştir.			

KISALTMALAR VE İŞARETLER

a.g.e	Adı Geçen Eser
a.g.m	Adı Geçen Makale/Madde
AFD	Ahmed Fasîh Divanı
AHD	Azmîzâde Hâletî Divanı
BD	Bâkî Divanı
bkz.	Bakınız
BRD	Bağdatlı Rûhî Divanı
BTD	Bursalı Tâlib Divanı
C.	Cilt
CD	Cevrî Divanı
d.	Doğum
D.	Divan
DD	Dürri Divanı
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
DUD	Derzizâde ‘Ulvî Divanı
EŞD	Eğirdirli Şeyhî Divanı
GAD	Gelibolulu Ali Divanı
GND	Ganîzâde Nâdirî Divanı
HBD	Hayâlî Bey Divanı
KD	Kabûlî Divanı
KFD	Kafzâde Fâizî Divanı
KŞD	Kuloğlu Şehrî Divanı
LÇD	Lâmîî Çelebi Divanı
MD	Müsellem Divanı
MESTAP	Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi
ND	Nâbî Divanı
ND	Nev‘î Divanı
ö.	Ölüm
PŞD	Prizrenli Şem‘î Divanı
RD	Râsih Divanı
RD	Riyâzî Divanı
RD	Rızâyî Divanı
RF	Rubâiyyât-ı Füyûzât
s.	sayfa/sayfa aralığı
SBE	Sosyal Bilimler Enstitüsü
SD	Sâbit Divanı
SD	Sâmî Divanı
SPD	Sâbir Pârsâ Divanı
ŞYD	Şeyhülislam Yahya Divanı
TYD	Taşlıcalı Yahya Divanı
ÜSD	Üsküdarlı Sırrî Divanı
VD	Vahdetî Divanı
VD	Vecdî Divanı
VD	Vecîhî Divanı
VD	Veysî Divanı
YND	Yahya Nazîm Divanı

1. GİRİŞ

1.1. MECMUA

1.1.1. Mecmuanın Tanımı ve Tarihçesi

Edebî bir terim olarak sıklıkla karşılaştığımız mecmû'a kelimesi esasında pek çok farklı anlamı da bünyesinde taşımaktadır. Bu sebeple çalışmamızda farklı kaynaklara müracaat edilerek kelimenin farklı manaları ortaya konulmak istenmiştir. Mecmua, taranan bazı kaynaklarda karşımıza şu şekilde çıkmaktadır:

Arapça bir kelime olan mecmû'a ‘‘cem’’ kökünden gelmektedir. ‘‘Toplamak, derlemek, bir araya getirmek’’ anlamlarında kullanılan mastardan yapılan ‘‘ mecmû ’’ ise ‘‘toplanmış, derilmiş’’ demektir.¹ Ayrıca toplanıp biriktirilmiş ve tanzim ve tertip edilmiş şeyler;² koleksiyon, dergi, broşür, ortakçılık, takım, paket, batarya;³ toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzîm edilmiş şeylerin hepsi ve seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap;⁴ aynı veya farklı türden seçilmiş çeşitli hacimlerdeki metinlerin ve risâlelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan eserlerin ortak adıdır.⁵

Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki çok farklı ilgi alanlarına ait konulardan seçilmiş düz yazı ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır. Bu gelenek içerisinde üretilmiş eserlerin en belirgin özelliği ve ortak noktası ‘‘derleme’’ faaliyetiyle oluşturulmuş olmalarıdır. Bu derleme faaliyeti, ‘‘mürettip’’ (derleyici/derleyen) tarafından -onun kişisel ilgi alanı ve beğenileri temelinde- coğrafyadan dinî bilimlere, tarihten tıp bilimine, edebiyattan gökbilimine kadar birbirinden çok farklı bilim / sanat dalları ya da ilgi alanlarına ait -çoğunlukla- sözlü veya yazılı gelenekte dolaşımda olan birikim içerisinde yürütülür. Yapılan bu derleme kimi zaman uzun yıllar alır hatta tek bir mürettibin ömrünün kifayet etmeyip sonraki kuşaklara devredildiği durumlar da görülebilir. Eser son şeklini aldıktan sonra da yüzyıllar içerisinde okuyucular tarafından yapılan eklemelerle genişleyebilir.⁶

¹ Günay Kut, ‘‘Mecmua’’ *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler) Dergâh Yayınları*, VI / 170, İstanbul 1986.

² Şemseddin Sâmî, *Kâmûs-ı Türkî*, Kapı Yayınları, İstanbul 2004, s. 1393.

³ Mehmet Kanar, *Arapça-Türkçe Sözlük*, Say Yayınları, İstanbul 2009, s. 1510.

⁴ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2010, s. 689.

⁵ Mustafa Uzun, ‘‘Mecmua’’, *DİA*, , XXVIII / 265-268, Ankara 2003 (erişim tarihi: 10.04.2021).

⁶ Mehmet Gürbüz, *Kâbilî'nin ‘‘Sultân-ı Hûbâna Münâsib Eş'ar’’ Adlı Şiir Mecmuası*, SBE, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara 2011, s. 1.

Yukarıda da görüldüğü üzere mecmû'a kelimesi kaynaklarda farklı anlamlara gelecek şekilde kullanılabilmektedir.

Mecmuaların ilk örnekleri İslâm kültüründe hadis derlemeleri sırasında sahife, cüz ve kitap adlarıyla ortaya çıkmıştır. Hadislerin derlenmesi bunların mecmuaların ilk örnekleri olarak kabul edilmesini sağlamıştır. İlk örnekleri belirli bir alana hitap eden mecmualar tarihsel süreçte farklı ilgi alanlarına hitap ederek çeşitlenmiş ve yaygınlaşmıştır.

“Mecmuaların tarihsel süreçte gelişimini tamamlayarak edebiyatımızda ilk örneklerini vermesi 15. yüzyılı bulmuştur. 16. yüzyıldan sonra ise sayıca çeşitlerinin arttığı görülmüştür. Daha çok Osmanlı ve İran sahasında rağbet gördüğü anlaşılan özel mecmuaların kâğıdının kalitesi, rengi, boyutları, cildi, yazısı, tezhibi, şekli gibi vasıfları ve maddi nitelikleri itibariyle birbirlerinden çok farklı olduğu, bir kısmı düzensiz, âdeta karalama defteri, bir kısmının çok düzenli ve özenli bir sanat eseri niteliği taşıdığı görülmektedir. Düzensiz yazılan mecmuaların çoğu doğrudan derleyicisinin eliyle yazılmış olduğu için okunaksız ve istinsah hatalarıyla dolu, babadan oğula veya elden ele intikal ettiğinden dolayı farklı kişilerin yazısına ve ilgisine göre şekillenmiş, değişik konulara yer veren güvenilmez metinler halindedir. Derleyeni bilinen mecmualar olduğu gibi birçoğunun derleyeni bilinmemektedir. Pek çoğu bir tür el kitabı mahiyetinde olduğundan fazla rağbet gören ayrıca iddiasız bir isim taşıdığı için kitap yazmaktan kaçınan müellifler tarafından tercih edilen mecmua bundan dolayı Osmanlı dünyasında çok yaygınlaşmış ve ilim dallarına göre çeşitli türlere ayrılmıştır. Bunların başlıcaları şunlardır: Tefsir, hadis, fıkıh-hukuk, fetva, ferâiz, sak, kavânin, muâhedât, kelâm, akaid, tasavvuf, dua, hutbe, vaaz; divan, şiir, nazire, kaside, gazel, naat, mehdiye, mersiye, muamma, lugaz, rubai, letâif, destan, lugat-ıstılah; tarih, münşeat-inşa, vefeyât, hatt-ı hümayun ve telhisler gibi resmi yazılar, biyografi (terâcim); risâle; fevâid; musiki; tıp; havas; astronomi”⁷

Arap edebiyatında ortaya çıkıp Fars edebiyatına oradan da Türk edebiyatına

⁷ Mustafa Uzun, agm., s. 265-268.

geçen mecmua tertip etme anlayışı, divan edebiyatı geleneğiyle birlikte varlığını sürdürmüş Tanzimat döneminden itibaren değişen edebî anlayışın paralelinde önce müntehabata daha sonra da antolojiye doğru evrilen bir süreç girmiştir.⁸

Mecmuanın oluşumunda mürettibin var olan malzeme arasından seçerek bir metin oluşturması, orijinal bir metin ortaya koymaması mecmuaların telif eser ve tür olarak kabul edilmesini zorlaştırmıştır.⁹

1.1.2. Mecmuaların Tasnifi

Mecmualar üzerine pek çok tasnif yapılmıştır. Mecmuaların sınıflandırılması hususunda ilk tasnifi Agâh Sırrı Levend yapmıştır.

Agâh Sırrı Levend'in tasnifi şu şekildedir:

1. Nazire mecmû'aları,
2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmû'aları,
3. Türlü konulardaki risâlelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmû'alar,
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmû'alar,
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmû'alar¹⁰ şeklinde sınıflandırmıştır.

Yapılan bu tasniften sonra başka tasnifler de yapılmıştır. Bunların bir diğeri de Yaşar Aydemir'e aittir. Aydemir'in tasnifi ise şöyledir:

1. Nazire mecmû'aları,
2. Antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmû'aları,
3. Türlü konularda risâlelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmû'alar,
4. Aynı konudaki eserleri içine alan mecmû'alar; tababet, ilahiyat gibi.
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları

⁸ Hatice Aynur; “Cumhuriyet Dönemi Divan Şiiri Antolojileri”, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları 3: Eski Türk Edebiyatına Modern Yaklaşımlar II, 27 Nisan 2007, Bildiriler, (Hazl. Hatice Aynur vd.), Turkuaz Yayınları, İstanbul 2007, s. 58-109.

⁹ Mehmet Gürbüz, *Kâbili'nin “Sultân-ı Hûbâna Münâsib Eş'ar” Adlı Şiir Mecmuası*, SBE, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara 2011, s. 3.

¹⁰ Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi Giriş*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2008, s. 166-167.

kapsayan mecmû'alar¹¹

Ele aldığımız bir diğer tasnif ise Mehmet Gürbüz'ün tasnifidir. Gürbüz, bu hususu şöyle tasnif etmiştir:

1. Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmû'aları,
2. Şiirlerin konularına göre oluşturulan şiir mecmû'aları,
3. Nazire mecmû'aları,
4. Şâirlerin mensûbiyeti esasına göre hazırlanan mecmû'alar,

5. Bir mensûbiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şâirlerin şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmû'alar¹² şeklindedir.

Bu konuda Günay Kut, Atabey Kılıç, Fatih Köksal, Murat A. Karavelioğlu da sınıflandırma yapmıştır.¹³

Bu konu başlığı altında mecmuamız Ağâh Sırrı Levend ve Yaşar Aydemir tasnifine göre nazire mecmuası ve antoloji niteliğinde seçme şiirleri içeren mecmualar grubuna Gürbüz'e göre ise nazire mecmuası ve bir mensûbiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şâirlerin şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmû'alar grubuna girmektedir. Ayrıca mecmuanın başında bulunan 6 manzum takriz şiir mecmualarında nadir görülen bir özelliktir. Buradan hareketle mecmuaya alınan şiirlerin tavrını sorgulamaya başlıyoruz. Müstensih âşıkâne ve şûhâne gazelleri daha çok tercih etmekle birlikte rindâne ve hikemî şiirlere de yer vermiştir.

1.1.3. Klâsik Türk Edebiyatında Mecmuanın Yeri ve Önemi

Mecmuaların işlevsel oluşları bir not defteri şeklinde kullanılmalarından

¹¹ http://isamveri.org/pdfs/bv/D174913/2007/2007_AYDEMIRY.pdf (erişim tarihi: 10.04.2021).

¹² Mehmet Gürbüz, "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırk Ambarı*, Hazırlayan: Hatice Aynur, Müjgan Çakır, Hanife Koncu, Selim S. Kuru, Ali Emre Özyıldırım, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 99-112.

¹³ Geniş bilgi için bkz. Günay Kut, "Mecmua", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler)*, VI / 170, Dergâh Yayınları, Ankara 1994 ; Atabey Kılıç, "Mecmua Tasnifine Dair", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, hzl. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s.77-113.; Fatih Köksal, "Şiir Mecmualarının Önemi ve "MESTAP", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, hzl. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s.411-431 ; Murat A. Karavelioğlu, *Mecmû'a-i Kasâid-i Türkiyye*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2015, s.29.

kaynaklanır. Kişilerin yanlarında taşıdıkları, bilgi eklemek ve içerdiği bilgiye ulaşabilmek amacıyla her an başvurabilecekleri eserlerdir. Telif ya da istinsah edilip oluşturulma süreci tamamlanan eserlerden farklı olarak mecmualar mürettibin ömrü boyunca, hatta bazen bir ya da birkaç insan ömrünü aşan bir süreçte üretilmeye devam ederler. Böylelikle uzun bir zaman dilimine ait son derece değişken nitelikte bir insan unsurunu mecmualarda görmek mümkün olur. Merakları, eğilimleri, gündelik kaygıları, problemleri ve bunlara buldukları çözümleri, yakalandıkları hastalıklarla bunlardan kurtulma yolları, korkuları, endişeleri, beklentileri ve ümitleriyle insan unsurunun bu kadar yalın bir biçimde yansıdığı ender eserlerdir. Bu yönleriyle mecmualar gündelik yaşamın içinde yer alırlar.¹⁴

Mecmuaların Eski Türk edebiyatı ya da edebiyat tarihimiz, kültürümüz için değeri noktasında alanın araştırmacıları şu hususları dile getirmişlerdir:

“1. Mecmualar okuyucu zevki/yüzyılın popüler şiir zevkinin tespitini sağlar. Tophumun çeşitli kesimlerine mensup şiir severlerin rağbet ettikleri şairleri ve şiirlerini ihtiva ederler.

2. Mecmualar, edebiyat tarihine -şuara tezkirelerine- yansımamış belgeler, türler, şairler, manzumeler sunar.

3. Mecmualar üslup ve tahlil çalışmalarına katkı sağlar. Üslup çalışmalarının önemli bir bölümünü teşkil eden bazı kavramların, unsurların, farklı şairlerden örneklerle bir araya getirildiğini görürüz.

4. Mecmualar şairin edebî kişiliğinin tespitine katkı sağlar. Ayrıca şairlerin kimlerden etkilendiğinin tespiti yanında, kimleri etkilediğinin tespiti de mümkündür. Nazire mecmuaları en güzel örnektir.

5. Mecmuaların metin teşkilindeki rolü önemlidir. Mecmualar şairlerin divanının ortaya çıkmasına yardımcı olur. Divan nüshası bulunmayıp da mecmualardan oluşturulan Helâkî Divanı, divan nüshası olmasına rağmen büyük oranda mecmualara dayanarak oluşturulan Amrî divanı gibi”¹⁵

“1. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.

2. Bilinen şairlerin bilinmeyen / divanlarında bulunmayan şiirlerine

¹⁴ İncinur Atik Gürbüz, *Mecmuâ ‘-i Letâ’if*, SBE, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara 2011, s.5.

¹⁵ Yaşar Aydemir, “Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü”, *Bilig* 19 / Güz 2001, s. 151.

rastlamak mümkündür.

3. *Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf edebiliriz.*

4. *Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır. Özellikle kırk hadis, miraciye, yüz hadis, mevlid, şehrengiz vb. fazla uzun olmayan türler.*

5. *Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz.*

6. *Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkânı vardır.*

7. *Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyeninin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.*

8. *Mecmualar -bir kısmı kendisi de şair olan- şiir sever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda o şahsın / şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür.*

9. *Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdî temayüllerin de izini sürmek mümkündür. Nazire mecmuası olmasa da kimi mecmualarda nazire şiirler bulunduğundan şairler arasındaki etkileşimi, teselsül bağlarını takip etmek de mümkün olur.*

10. *Mecmualarda çok sık rastladığımız edebiyat dışı kimi konular da ayrıca ele alınması gereken önemli noktalardır. Sosyoloji, tarih (özellikle kültür tarihi), kültürel antropoloji, dinler tarih, halkbilim gibi farklı bilim dallarından kişilerin de ilgi alanına giren çeşitli dualar, otlarla ilaç yapımı, tılsım vb. kayıtlar Türk milletinin kültürel değerleridir.”¹⁶*

¹⁶ M. Fatih Köksal, “Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”, *Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 409-431.

2. İNCELEME

2.1. Berlin Milli Kütüphanesi 2216 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası

2.1.2. Mecmuanın Nüsha Tavsifi

Berlin Kütüphanesi (İslamî el yazmaları koleksiyonu) MS.OR.OCT “Anthologie aus Dichtern des 17. und 18. Jahrhunderts” başlığı altında 2216 numarada kayıtlı olan mecmuanın adı “*Mecmua-ı Divan*” dır. Derleyeni Şerifî Efendi’dir Mecmuanın 2^a sayfasındaki ilk takriz şiiri Hüsnî mahlaslı bir şair tarafından yazılmış ve şiirin sonuna 13 Cemaziyelahir 1152 (16 Eylül 1739) tarihi düşülmüştür. 3^a sayfasındaki son takriz şiiri Sırrî mahlaslı bir şaire aittir. Şiirin sonuna 22 Zilhicce 1151 (2 Nisan 1739) tarihi düşülmüştür. Mecmuaya yazılan takriz şiirlerindeki tarihlerden H.1151-1152 / M. 1739’da derlendiği yahut istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Cildi kahverengi deri ve kapağı altın yaldızlı beyzî şemselidir. Tamamı 138 varaktan oluşmaktadır. Başlıklar ve mahlas kısımlarında kırmızı mürekkep kullanılmış ve metin tâlik hatla yazılmıştır. Dili Osmanlı Türkçesi’dir.

Mecmuanın ölçü bilgilerine ulaşamamıştır fakat şirazesi sağlam görülmektedir. Aharlı, sarı saman renginde âbâdî kâğıt kullanılmıştır. Yazılar genellikle çelipâ (eğik) yazılmış ve sayfalarda cetvel içinde iki sütun ve derkenarlarda da sayıları iki ile beş bazen de yedi arasında değişen şiirler bulunmaktadır. Genel olarak şairlerin isimleri ve mahlasları şiirlere kırmızı mürekkeple yazılmış fakat başlık atılmayan ve mahlas belirtilmeyen şiirler de mevcuttur; şiirler ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Mecmuada bütün şiirleri çevreleyen dış cetvel kırmızı mürekkeple çekilmiştir. Bazı yerlerde mürekkep lekesi ve böcek yeniği gibi fiziksel yıpranmalar söz konusudur. Sayfalara hem Arap hem de Latin harfleriyle numara verilmiştir. Mecmuada Osmanlıca sayfa numaraları takip edildiğinde 33. varak ile 35.varak, 36. varak ile 38.varak ve 52. varak ile 54. varak arasında birer sayfanın eksik olduğu görülmektedir. Ancak Latin harfli numaralandırmalar aralıksız birbirini takip ettiğinden iki ayrı numaralandırma arasında 3 varaklık bir farklılık oluşmuştur.

Mecmuanın 1^a sayfasında temellük kaydını belirten yan yana basılmış iki mühür bulunmaktadır. Bu mühürlerden sağdan ilkinde “Seyyid Muḥammed Şerîfî 1152” kaydı ikincisinde ise “Hāk-i Ḳadem-i Seyyid-i Kevneyn Muḥammed 1155” kaydı vardır.

Mühürlerin altında manzum bir temellük kaydı ve ketebe kaydı yer almaktadır:

“Bu kitāb evvelinde iki mühr
Her gören şanmasun ger zā’iddür
Mülki olduğına Şerîfî’nüñ
İki mührü dü dāne şāhiddür”

“Li-muḥarriri’l-‘abdi’l-ḥakîr Seyyid Muḥammed Şerîfî İbni El-ḥāc Ḥasan Ğaferallāhu lehumā”

1^a sayfasında sayfanın sağ üst köşesinde Mümî-zāde ibaresi ve Mecmua-ı Divan başlığı, ait olduğu kütüphane numarası gibi bilgiler yer almaktadır. Kütüphane numarasının üzerinde siyah mürekkeple aşağıdaki beyit yer almaktadır:

“Masivādan el yunup maḥlūḳdan ümmîdi kes
Virdüñ olsun her nefes Allāh bes bâkî heves”

Mecmuanın 1^b varağı boştur. 2^a varağında mecmuanın derlenişine ve güzelliğine dair *Hüsni (1)*, *Nehrî (1)*, *Şerîfî (1)*, *Ahmet Lütî (2)*, *Sırrî (1)* mahlaslı şairlere ait 6 manzum takriz bulunmaktadır. Manzum takrizlerden 2^b sayfasındaki Lütî mahlaslı şairin

Temāşa eyledükde **Lütîfîyâ** didüm aña târîḥ
Şerîfiye mübârek ide mecmû’ayî Mevlâ

beyitinden anlaşılacağı üzere takriz yazan şairlerden biri olan Şerîfî aynı zamanda mecmuanın derleyeni ve müstensihidir. Ayrıca Şerîfî’nin manzum takrizindeki ifadelerinden, bunun bir gazel mecmuası olduğu, Ahmed Lütî, Hüsni, Sırrî ve Nehrî isimli dört şair arkadaşına mecmuayı okuttuğu ve onların da mecmuaya tarih düşürerek birer manzum takriz yazdıkları anlaşılmaktadır. Şerîfî’nin söz konusu şiiri ise şöyledir:

Bi-ḥamdillāh ne hoş mecmû’a-i pāk
Derūnı genc-i eş’âr-ı belāḡat

Sürüh-cild içre yokdur bir nazîri
Var ise ancak olur bu kerāmet

Bunuñ ebyâtınuñ hîç mişli yokdur
Ğazellerdür kamu dürr-i leṭāfet

N’ola reşk itse Nâbî buña her dem
Sezâdur didiler ehl-i zārāfet

Cenāb-ı Һazret-i Lütŧi vü Һüsni
Dağı Sırrı vü Nehrı de temāmet

Didiler dördü dört tārīh-i pāki
Bu tārīhlerle buldı istikāmet

Şerīfı didi düşünce bu tārīh
Budur mecmū'a-ı dürr-i feşāhat

Mecmua 3^b varağından başlamaktadır ve 137^b de bitmektedir. Fakat daha sonra farklı ve bozuk bir tâlik hatla Sâmi' isimli bir şairin üç şiirinin yer aldığı ve altına da 26 Şaban 1338 (15 Mayıs 1920) tarihi düşürüldüğü görülmektedir. Mecmuanın 1^a sayfasında düşürülen tarihlerin (H.1152 / M.1739) yılları mukayese edildiğinde son varağın mecmuaya tamamlandıktan sonra eklendiği anlaşılmaktadır.

Başı: Һabbezā rişte-bend-i nüsha-i pāk
Bir müferrih laţif mecmū'a

Sonu: Bir boynı bükük ҡalbi kırık ғamzede gencem
Cevrũn beni şuşdurdı mürüvvetsüz efendim¹⁷

¹⁷ Nurdan Erdoğan, *Berlin Milli Kütüphanesi Ms.Or.Oct 2216 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası (71^a -102^b) (İnceleme-Metin-Nesre Çeviri ve MESTAP'a Göre Tasnifi)*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2020, s. 4-6. Tezde, mecmuanın son beyti olarak “‘Mestüm beni mest iden de sensũn / Bilmem niye böyle reşketesũn” şeklinde verilen yanlış bilgi değiştirilmiştir.

2.2. Mecmuanın Şekil Bakımından İncelenmesi

2.2.1. Mecmuanın 36^a-70^b Sayfaları Arasındaki Vezin Tablosu

Aşağıdaki tabloda aruz kalıpları ve kullanım sayıları gösterilmiştir Söz konusu sayfalar arasında (36^a-70^b) 7 farklı bahir kullanılmıştır. Tablodan görüleceği üzere en çok kullanılan vezin, aruzun remel bahrinde yer alan *Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*'dür. En az kullanılan ise bir kez ile *Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün*, *Müfte'ilün mefā'ilün müfte'ilün mefā'ilün*, *Mef'ülü mefā'ilün mef'ülü mefā'ilün*'dür.

Tablo: 1

MECMUADAKİ BAHİRLER VE ARUZ KALIPLARI	KULLANILMA SIKLIĞI
REMEL	
<i>Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün</i>	27
<i>Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün</i>	71
<i>Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün</i>	1
RECEZ	
<i>Müfte'ilün mefā'ilün müfte'ilün mefā'ilün</i>	1
HEZEC	
<i>Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün</i>	61
<i>Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün</i>	48
<i>Mef'ülü mefā'ilün mef'ülü mefā'ilün</i>	1
<i>Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün</i>	10
MUZÂRİ	
<i>Mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün</i>	16
MÜCTES	
<i>Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün</i>	7
HAFİF	
<i>Fā'ilātün mefā'ilün fe'ilün</i>	1
CEDİD	
<i>Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün</i>	2

2.3. Mecmuanın Muhteva Bakımından İncelenmesi

2.3.1. Mecmuanın 36^a-70^b Sayfaları Arasındaki Şair Tablosu

Aşağıdaki tabloda mecmuada (36^a-70^b) sayfaları arasında yer alan şairlerin tablosu yer almaktadır. Söz konusu kısımda toplam 66 şair bulunmaktadır. Soru işaretiyle (?) gösterilen kısımlar, ilgili alanla alakalı şüpheli / bilinmeyen kısımları göstermek için kullanılmıştır.

Tablo: 2

Mahlası	Adı	Ölümü
‘Abdî	?	?
‘Alî	Mustafa Ali	1600
‘Azmi	?	?
‘Ulvî	Mehmed	1585
‘Âşimî	?	?
Bâkî	Abdûlbâkî	1600
Cevrî	İbrahim	1654
Cinânî	?	?
Dervîş	?	?
Dürri	Ahmed	1722-23
Emîn	?	?
Emîni	?	?
Enîs	?	?
Esîrî	?	?
Fâ’izî	Abdülhay	?
Faîlî	Ahmed	1699
Feyzî	?	?
?	Hasan	1604
Hasîb	?	?

Ġināyī	?	?
Ġilmī	?	?
Ġāletī	Mustafa	1631
Ġayālī	Mehmed	1557
Ġūsni	?	?
?	Hüsrev	1561
Ġabūlī	İbrahim	1591-92
Lāmi'ī	Mahmud	1532
Lütfī	?	?
Meylī	?	?
Müsellem	Ahmed	1754-55?
Na'tī	?	?
Nābī	Yusuf	1712
Nādirī	Mehmed	1626
Naḥlī	?	?
Naẓīm	Yahya	1727
Nev'ī	Yahya	1599
Nevāyī	Mengli Giray Han	1739
Nihālī	Mehmed	1618
Rāġib	Mehmed	1763
Rāsiḥ	Ahmed	1731
Reşid	?	?
Rif'atī	Mehmed	?
Rızāyī	Mehmed Ali	1629
Riyāzī	Mehmed	1644
Rūḥī	Osman	1605-1606
Rūsūḥī	İsmail	1631

Rüşdî	?	?
Şâbir	Muhammed	1679-80
Sâmî	Mustafa	1734
Sırrî	İbrahim	1699
?	Şeyhülislam Yahya	1644
Şehrî	Kuloğlu Mehmed	1735
Şem'î	?	1529
Şeyhî	Mehmed	1635
?	Taşlıcalı Yahya	1582
Şâbit	Alâeddin Ali	1712
?	(Ömer) Tâlib	1654-55
Ṭâlib	Mehmed	1706
Ṭîgî	Mehmed	1617
Vaḥdetî	?	1598
Vaşfî	?	?
Vâsık	?	?
Vecdî	Abdülbaki	1661
Vecîhî	Hasan	1660
Veysî	Mehmed	1628
Zâtî	İvaz	1547

2.3.2. Mecmuanın 36^a-70^b Sayfalarındaki Şairlerin Biyografileri ve Eserleri Hakkında Kısa Bilgiler

Bu hususta 36^a-70^b varakları arasındaki şairler hakkında bilgi verilmiştir. Bazı şair adlarının yanında doğum ve ölüm tarihi bulunmamaktadır. Bu tarz şairler, kimliği tespit edilemeyen şairlerdir. Ayrıca o dönemde yaşayan aynı adı taşıyan şairler beşten fazlaysa sayı belirtilmemiş çokluğuna dikkat çekilmiştir.

‘*Abdî*

16, 17 ve 18. yüzyıllarda ‘Abdî mahlasını taşıyan çok sayıda şair vardır. ‘Abdî mahlaslı şairler üzerine yapılmış çalışmalar¹⁸ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.200) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Abdî’ye ait olduğu tespit edilememiştir.

‘Âsımî

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Âsımî mahlasını taşıyan iki şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar¹⁹ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.218) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Âsımî’ye ait olduğu tespit edilememiştir.

‘Azmî

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış ‘Azmî mahlasını taşıyan çok sayıda şair vardır. Bu şairlerle ilgili çalışmalar²⁰ incelenmiş olup bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.28) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi ‘Azmî’ye ait olduğu tespit edilememiştir.

‘Ulvî (d.? - ö.1585/993)

¹⁸ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html> (erişim tarihi: 21.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü’l-âsâr Min Fevâ’idi’l-Eş’âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü’l-Âsâr Li-Zeyli Zübdetü’l-Eş’âr*, hazırlayan: Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999 ; Abdulmecit İslamoğlu, *Himmetzâde Abdullah (Abdî) Hayatı, Eserleri ve Divanı Nu’ût’u*, SBE, Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2003 ; Hakan Yalap, *Subhi-zâde Abdî (Abdullah) Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı*, SBE, Niğde Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Niğde 2007.

¹⁹ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html> (erişim tarihi: 22.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü’l-âsâr Min Fevâ’idi’l-Eş’âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü’l-Âsâr Li-Zeyli Zübdetü’l-Eş’âr*, hazırlayan: Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999 ; Musa Tozlu, *Asım Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)*, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, İstanbul 2003 ; Orhan Kurtoğlu, *Bosnalı Asım Divanı*, Kültür Eserleri Dizisi-580, Ankara 2018.

²⁰ Adem Ceyhan, *16. Asır Osmanlı Âlimlerinden Âzmi Pîr Mehmed Bey ve Divanı*, Manisa; Mehmet Duymaz, *Diyanbakırlı Azmî ve Divançesi (İnceleme-Metin-İndeks)*, SBE, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010 ; <http://teis.yesevi.edu.tr/arama> ; <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html> (erişim tarihi: 17.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü’l-âsâr Min Fevâ’idi’l-Eş’âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü’l-Âsâr Li-Zeyli Zübdetü’l-Eş’âr*, hazırlayan: Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

Asıl adı Mehmed'dir, Derzi-zâde / Terzi-zâde lakabıyla bilinir. Doğum tarihi bilinmemekle beraber ölümü 1585'e denk gelmektedir. Ulvî'nin en önemli eseri *Dîvân*'ıdır.²¹

Ahmed Fasîh (d.? / - ö.1699 / 1111)

Asıl adı Ahmed, mahlası ise Fasîh'tir. İstanbul'da doğmuş ve doğum tarihi bilinmemektedir. Eserlerini şöyle sıralayabiliriz: *Divan*, *Farsça Dîvânçe*, *Münşeât*, *Münâzara-i Gül ü Mül*, *Tenbâkûnâme* vs.dir.²² Mecmuada Fasîh mahlaslı dört gazel (13, 15, 104, 105) bulunmaktadır. Bu gazellerden 13, 15 ve 105 numaralı şiirlere divanda rastlanmamıştır.

Bağdatlı Rûhî (d.1534-1535 / 941 - ö.1605-1606 / 1014)

Asıl adı Osman, mahlası ise Rûhî'dir. Bağdat'ta 1534/35 yılında dünyaya gelmiştir. Rûhî, hiciv türünün şaheserlerinden biri olarak kabul gören terkid-bendiyle asıl ününü sağlamıştır. Şairin bilinen tek eseri Türkçe *Divanı*'dır.²³

Bâkî (d.1526 / 933 - ö.1600 / 1008)

Asıl adı Abdülbâkî'dir. 1526-27'de İstanbul'da doğdu. Bâkî'ye "Sultânü's-suarâ" unvanı verilmiştir. Manzum ve mensur eserleri bulunan şaire asıl şöhretini kazandıran Türkçe *Dîvân*'ı olmuştur. Diğer eserleri ise şöyledir: *Fezâilü'l-cihâd*, *Meâlimü'l-yakîn fî sîreti seyyidi'l-mürselîn*, *Fezâil-i Mekke* vs.dir.²⁴

Bosnalı Sâbit (d.? - ö.1712 / 1124)

²¹ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi> (erişim tarihi: 22.04.2021) ; İsmail Çetin, *Derzi-zâde Ulvî (Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Divanının Tenkitli Metni)*, SBE, Fırat Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 1993.

²² <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fasih-ahmed-fasih-dede> (erişim tarihi: 30.04.2021).

²³ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ruhi-bagdatli> (erişim tarihi: 30.04.2021) ; Coşkun Ak, *Bağdatlı Rûhî Divanı Karşılaştırmalı Metin*, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa 2001; http://isamveri.org/pdfsby/D00225/1994_1-2/1994_1-2_KURNAZC.pdf (erişim tarihi: 30.04.2021).

²⁴ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki> ; Mehmet Çavuşoğlu, "Bâkî", *DİA*, İstanbul 1991, IV / 537-540 (erişim tarihi: 20.04.2021) ; Ahmet Atilla Şentürk, Ahmet Kartal, *(Üniversiteler İçin) Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yayınları: 290, Türk Edebiyatı İnceleme: 30, İstanbul 2004.

Asıl adı Alâeddin Ali, mahlası ise Sâbit'tir. Bosna'nın Uziçe kasabasında dünyaya geldi. Doğum tarihi bilinmemektedir. Eserlerini şöyle sıralayabiliriz: *Divan*, *Zafer-nâme*, *Dere-nâme*, *Berber-nâme* vs.dir.²⁵

Balıkesirli Râsih (d.? - ö.1731 / 1144)

Asıl adı Ahmed'dir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Balıkesir'de doğmuştur. Eserleri: *Divan*, *Bürücü'n-Nücûm*, *Bûlgatü'l-Ahbâb* vs.dir.²⁶

Bursalı Tâlib (d.? / - ö.1706 / 1118)

Asıl adı Mehmed Tâlib'tir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Kürt-zâde olarak tanınmıştır. Farsça şiirlerinde 'Âzim mahlasını kullanmıştır. Şimdilik bilinen tek eseri *Divanı*'dır.²⁷

Cevrî (d.1595? / 1005 - ö.1654 / 1065)

Asıl adı İbrahim'dir. Cevrî Çelebi, Cevrî İbrahim Çelebi olarak da anılır. İstanbul'da doğmuştur. Doğum tarihi kesin olmamakla beraber 1595 olduğu düşünülmektedir. Cevrî'nin bilinen *Divan*, *Selim-nâme*, *Hilye-i Çihâr-yâr-ı Güzîn* vs. eserleri vardır.²⁸

Cinânî

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Cinânî mahlasını taşıyan iki şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar²⁹ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda

²⁵ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sabit-alaaddin-ali> ; Turgut Karacan, "Sâbit" *DİA*, İstanbul 2008, XXXV / 349-350 (erişim tarihi: 30.04.2021).

²⁶ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rasih-balikesirli-rasih-ahmed-bey> ; http://isamveri.org/pdfs/bv/D02847/2003_10/2003_10_KAHRAMANB.pdf, http://www.devdergisi.com/Makaleler/112040047_20200702185945.pdf . (erişim tarihi: 01.05.2021).

²⁷ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/talib> (erişim tarihi: 25.04.2021).

²⁸ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevri-ibrahim-celebi> (erişim tarihi: 24.04.2021) ; Haluk Aydın, *Cevrî Divanı'nın Tahlihi*, SBE, Balıkesir Üniversitesi, Doktora Tezi, Balıkesir 2010.

²⁹ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkiireler.html> (erişim tarihi: 21.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999 ; Cihan Okuyucu, *Cinani (Hayatı, Eserleri, Divanının Tenkitli Metni)*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 570, Ankara 1994.

mecmuadaki şiire (G.201) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Cinânî'ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Dervîş

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Dervîş mahlasını taşıyan çok sayıda şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar³⁰ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.36) rastlanmamıştır.

Dürri (d. ? - ö. 1722-23 / 1135)

Asıl adı Ahmed'dir. *Dürri* mahlasının yanı sıra adından dolayı *Dürri Ahmed Efendi*, doğduğu yerden dolayı *Vanlı Dürri* ve tek gözlü olmasından dolayı da *Dürri-i Yek-çeşm* diye farklı isimlendirmelerle anılmıştır. Doğum tarihi bilinmemektedir. *Divan*'ı ve *İran Sefaretnâmesi* adında iki tane eseri bulunmaktadır.³¹

Eğirdirli Şeyhî (d.? - ö.1635 / 1044)

Asıl adı Mehmed'dir. Allâme Şeyhî ve Şeyhî Seyyid Mehmed Allâme Efendi olarak tanındı. Eğirdir'de doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Edebiyat dünyasına kazandırdığı eserlerinden örnek verecek olursak şunları sıralayabiliriz: *Türkçe Divan* ve *Farsça Divan*.³²

Emîn

³⁰ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkiireler.html> (erişim tarihi: 18.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999 ; Mahir Selim Keskin, *Dervîş Selim Sırrî Divanı (İnceleme-Metin-Diliçi Çeviri-Dizin-Tıpkı Basım)*, SBE, Yıldız Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009 ; İrem Çavuşoğlu Özket, *Sıdkî Dervîş Mehmed Divanı*, SBE, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Samsun 2014 ; Ersin Topçu, *Dervîş M. Emin Divanı*, Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi (Çalışılmaktadır).

³¹ <http://teis.yesevi.edu.tr/arama> (erişim tarihi: 18.06.2021).

³² <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/durri-yekcesm-vafi-ahmed> ; <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/73492,durri-ahmed-efendi-divanipdf.pdf?0> (erişim tarihi: 25.04.2021).

³² <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sevhi-seyyid-mehmed-allame-efendi> (erişim tarihi:30.04.2021).

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Emîn mahlasını taşıyan çok sayıda şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar³³ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.88) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Emîn'e ait olduğu tespit edilememiştir.

Emînî

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Emînî³⁴ mahlasını taşıyan üç şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar³⁵ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.214) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Emînî'ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Enîs

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Enîs³⁶ mahlasını taşıyan çok sayıda şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar³⁷ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.19) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Enîs'e ait olduğu tespit edilememiştir.

Esîrî

³³ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkiireler.html> (erişim tarihi: 19.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belîğ, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999 ; H.Gamze Demirel, *18.Yüzyıl Şairlerinden Belîğ Mehmed Emîn Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Tahlil)*, SBE, Fırat Üniversitesi, Doktora Tezi, Elazığ 2005 ; Muhittin Eliaçık, *Vak'anüvis Mehmed Emîn Edîb Divanı*, Çizgi Kitabevi, Aralık 2010.

³⁴ <http://teis.yesevi.edu.tr/arama> (21.06.2021).

³⁵ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkiireler.html> (erişim tarihi: 21.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belîğ, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

³⁶ <http://teis.yesevi.edu.tr/arama> (erişim tarihi: 16.06.2021).

³⁷ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkiireler.html> (erişim tarihi: 17.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belîğ, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999 ; Adem Ceyhan, *Enis Recep Dede (Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri: Divanı)*, SBE, Marmara Üniversitesi, İstanbul 1990 ; Halil Güntan, *Receb Enis Dede (Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni)* SBE, Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Konya 1990.

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Esîrî mahlasını taşıyan dört şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar³⁸ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.32) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Esîrî'ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Feyzî

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Feyzî mahlaslı çok sayıda şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar³⁹ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.79) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Feyzî'ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Ganî-zâde Nâdirî (d.1572 / 980 – ö.1626 / 1036)

Asıl adı Mehmed mahlası ise Nâdirî'dir. İstanbul'da 1572 yılında doğmuştur. Edebiyat dünyasına kazandırdığı eserlerinden birkaçını şöyle sıralayabiliriz: *Divan*, *Şeh-nâme*, *Münşeât*, *Kalemiyye Risalesi* vs.⁴⁰

³⁸ <http://teis.yesevi.edu.tr/arama> ; <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html> (erişim tarihi: 17.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999 ; <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-217192/divan-i-firak-i-esiri.html> (erişim tarihi: 01.07.2021).

³⁹ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html> (erişim tarihi: 19.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999 ; Rukn Eker, *Feyzî Halil Paşazâde Divanı (İnceleme-Metin)*, SBE, Dumlupınar Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2009 ; Sevinç Karagöz, *Feyzi Efendi Divanı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin, Sözlük)*, SBE, Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2004) ; Özlem Gülnar, *Hüsâm-zâde Feyzî Divanı (İnceleme-Metin)*, SBE, Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Bursa 1996 ; Nazmi Özerol, *Topkapılı Feyzî, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni*, SBE, Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 1996 ; Erol Gündüz, *Subhî-zâde Feyzî Divanı (Karşılaştırmalı Divan)*, SBE, İnönü Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Malatya 1997 ; Muhammet Nurullah Yurttaş, *Feyzî Halil Bey Divanı, Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Eserleri ve Divanı'nın İncelemesi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2007 ; Muvaffak Eflatun, *Feyzî-i Kefevî Divanı: Tahlil-Metin*, SBE, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara 2003 ; Ali Osman Coşkun, *Simkeş-zâde Feyzî Divanı (İnceleme-Metin-İndeks)*, SBE, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi, Ankara 1990 (Erişim sağlanamadı).

⁴⁰ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nadiri-abdulganizade-mehmed-nadiri> (erişim tarihi: 01.05.2021) ; Numan Külekçi, *Ganî-zâde Nâdirî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri: Divanı ve Şeh-nâmesi'nin Tenkidli Metni*, Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Erzurum 1985.

Gelibolulu Mustafa Âlî (d. 1541 - ö. 1600)

Âlî, Âlî Çelebi, Gelibolulu Mustafa Âlî adlarıyla anıldı. İlk zamanlar Çeşmî daha sonra Âlî mahlasıyla şiirler yazmıştır. 1541 yılında Gelibolu’da doğdu. Eserlerinden bazılarını şöyle sıralayabiliriz: *Bediü’r-Rukûm, Câmiü’l-Buhûr Der-Mecâlis-i Sûr, Gül-i Sad-Berg, Mihr ü Vefâ, Künhü’l-Ahbâr, Câmiü’l-Kemâlât vs.dir.*⁴¹

Gınâyî

16, 17 ve 18. yüzyıllarda Gınâyî mahlasını taşıyan beş şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar⁴² tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.232) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Gınâyî’ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Hasan Çelebi (d.1546 / 953 - ö.1604 / 1012)

1546’da Bursa’da doğmuştur. *Tezkiretü’ş- Şu‘arâ* adlı eseri büyük öneme sahiptir. Bunun yanında birçok hâşiyesi, risalesi ve güzel şiirleri de bulunmaktadır. Şair hakkında yapılan çalışmalar⁴³ incelenmiş olup mecmuadaki şiire (G.64) rastlanmamıştır.

Hasîb

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Hasîb mahlasını taşıyan çok sayıda şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar⁴⁴ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G. 33, 70 ve 74.) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Hasîb’e ait olduğu tespit edilememiştir.

⁴¹ Kudret Altun, *Gelibolulu Mustafa Âlî ve Dîvânı*, Özlem Kitabevi, Niğde 1996.

⁴² <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html> (erişim tarihi: 21.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü’l-âsâr Min Fevâ’idi’l-Eş’âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belîğ, *Nuhbetü’l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti’l-Eş’âr*, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

⁴³ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hasan-celebi-kinalizade> ; http://isamveri.org/pdfs/bv/D01313/1934_4/1934_4_NESET.pdf .(erişim tarihi: 25.04.2021) ; <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html> (erişim tarihi: 25.06.2021)

⁴⁴ <http://teis.yesevi.edu.tr/arama> ; <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html> (erişim tarihi: 17.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü’l-âsâr Min Fevâ’idi’l-Eş’âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belîğ, *Nuhbetü’l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti’l-Eş’âr*, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999 ; Ramazan Ekinci, Suat Donuk, *Hayrabolulu Hasîb Divanı*, Kitap/Cafe Serüven, Kasım 2015.

Hâletî (d.1570 / 977 - ö.1631 / 1040)

Şöhretini rubâileriyle kazanmış olan Azmî-zâde Hâletî'nin asıl adı Mustafa, mahlası ise Hâletî'dir İstanbul'da 1570 yılında doğmuştur. Türk edebiyatına kazandırdığı eserleri şöyle sıralayabiliriz: *Divan*, *Rubâiyyât*, *Sâkinâme*, *Münşeât*, *Hadd-i Mestân*.⁴⁵

Hayâlî Bey (d.1497-1499 ? / 903-905? - ö.1557 / 964)

Asıl adı Mehmed, lakabı ise ‘‘Bekâr Memi’’dir. Vardar Yenicesi’nde doğmuştur. Hayâlî Bey, dönemin tezkirecileri tarafından ‘‘sultânü’ş-şu’arâ, melikü’ş-şu’arâ, Rûmili şâirlerine serdâr, Hayâlî-i meşhûr’’ gibi lakaplarla anılmıştır. Şairin tek eseri *Divan*’ıdır.⁴⁶

Hilmî

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Hilmî mahlasını taşıyan çok sayıda şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar⁴⁷ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.20) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Hilmî’ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Husrev Çelebi (d. ?- ö. 1561 / 970)

Bursa’da doğmuştur. Doğum tarihi bilinmemektedir. Husrev, Kadı Mehmed Paşa adında bir zatın oğludur. İkinci Bayezid ve Kanunî devri mevlevî büyüklerinden ve velilerindendir.⁴⁸

Hüsni

⁴⁵ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haleti-azmizade> (erişim tarihi: 01.05.2021) ; Bayram Ali Kaya, *Azmî-zâde Hâletî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni*, SBE, Trakya Üniversitesi, Edirne 1996.

⁴⁶ Ahmet Atilla Şentürk, Ahmet Kartal, (Üniversiteler İçin) *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yayınları: 290, Türk Edebiyatı İnceleme: 30, İstanbul 2004 ; <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayali-bey-hayali-mehmed-hayali> (erişim tarihi: 21.04.2021).

⁴⁷ Mehmet Dursun Erdem vd, *Nail Abbas Hilmi Paşa Divanı (İnceleme-Metin)*, Deste Yayınları, Ankara 2007. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html> (erişim tarihi: 17.06.2021) ; Mustafa Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü’l-âsâr Min Fevâ’idi’l-Eş’âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü’l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti’l-Eş’âr*, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

⁴⁸ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/husrev-husrev-celebi> (erişim tarihi: 22.06.2021).

16, 17 ve 18. yüzyılda Hüsni mahlasını taşıyan dört şair vardır. Bu şairler üzerine üzerine yapılmış çalışmalar⁴⁹ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.73) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Hüsni'ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Rüşûhî (d.? - ö.1631 / 1041)

Ankara'da doğmuştur. İsmail Ankaravî, *Miftâhu'l-Belâga ve Misbâhu'l-Fesâha*, *Fâtihu'l-Ebyât*, *Câmi'u'l-Âyât*, *Hall-i Müşkilât-ı Mesnevî*, *Minhâcü'l-Fukarâ*, *Nisâb-ı Mevlevî*, *Huccetü's-Semâ* gibi önemli eserlerin bulunduğu yirmi beşten fazla eserin müellifidir. Ayrıca *Mesnevî*'nin tamamının şerhini ihtiva eden *Mecmû'atü'l Letâ'if* ve *Matmûratü'l-Ma'ârif* adlı eserlerin de sahibidir.⁵⁰

Kabûlî (d.1523? - ö.1591 / 92 / 1000)

Asıl adı İbrahim Çelebi'dir. Kütahya'nın Gediz ilçesindendir. Doğum tarihi hakkında net bir bilgi olmamakla birlikte 1523 yılında doğmuş olabileceği belirtilmektedir. Şimdilik bilinen tek eseri *Divanı*'dır.⁵¹

Kaf-zâde Fâ'izî (d.1589 / 998 - ö.?)

Asıl adı Abdülhay'dır. İstanbul'da 1589 yılında doğmuştur. "Kaf-zâde" lakabı, dedesi "Kaf Ahmed Efendi" den gelmektedir. Edebiyat dünyasına kazandırdığı eserlerinden örnek verecek olursak şunları sıralayabiliriz: *Divan*, *Zübtetü'l-Eşâr*, *Leylâ vü Mecnun* vs.dir.⁵²

Koca Râgıb (d.1698-99 / 1110 - ö.1763 / 1176)

⁴⁹ <http://teis.yesevi.edu.tr/arama> (erişim tarihi: 02.07.2021)

⁵⁰ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rusuhi-seyh-ismail-efendi> (erişim tarihi: 01.05.2021) ; Erdoğan Taştan, "Mesnevî Şârihi İsmâil Rüşûhî-i Ankaravî'nin Şiirleri" *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, Sayı: 34, İstanbul 2016.

⁵¹ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kabuli-gedizli> (erişim tarihi: 21.04.2021) ; http://isamveri.org/pdfsby/D03262/2009_2-1/2009_2_1_DUYARH.pdf (erişim tarihi: 21.04.2021); Mustafa Erdoğan, *Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*, SBE, Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2008.

⁵² <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/faizi-kafzade-faizi-abdullah> (erişim tarihi: 30.04.2021) ; Halil İbrahim Okatan, *Kafzâde Fâ'izî Hayatı Eserleri Sanatı Tenkitli Divan Metni*, SBE, Ege Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 1995.

Asıl adı Mehmet'tir. 1698 tarihinde İstanbul'da doğmuştur. "Râgıb" mahlasını kullanmıştır. Pek çok eseri bulunmaktadır: *Dîvân, Münşeât-ı Râgıb, Fethiyye-i Belgrad, Huneyniye ve Tâifiye, Tahkîk ve Teyfîk, Mecmûa-i Râgıb Paşa, Sefînetü'r-Râgıb* vs.⁵³ Mecmuada yer alan Râgıb mahlaslı şiirler (G.82 ve G.246) divanda bulunamamıştır.

Lâmi'î Çelebi (d. 1472-3 / 878 - ö. 1532 / 938)

Asıl adı Mahmud'dur. Bursa'da 1472/3 yılında doğmuştur. "Câmî-i Rûm" lakabıyla anılmıştır. Lâmi'î Çelebi bir divan şairidir. Bilinen ilk eserleri Molla Câmî'den tercüme ettiği *Şevâhidü'n-Nübüvve* ve Fettâh Nîşâbü'rî'den tercüme ettiği *Hüsn ü Dil*'idir. Diğer eserleri ise *Divan, Risâle-i Tasavvuf, Münâzara-i Bahâr u Şitâ, Salâmân u Absâl* vs. dir.⁵⁴

Lütfî

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Lütfî mahlasını taşıyan çok sayıda şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar⁵⁵ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.69) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Lütfî'ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Meylî

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Meylî mahlaslı çok sayıda şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar⁵⁶ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda

⁵³ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/koca-ragib-pasa> (erişim tarihi: 30.04.2021); Kadri Hüsnü Yılmaz, "Koca Râgıb Paşa'nın Bir Mecmuada Yer Alan Bilinmeyen Şiirleri" *Sutad* (43), s.187-196, 2018.

⁵⁴ Gönül Ayan, "Lâmi'î Çelebi'nin Hayat, Edebî Kişiliği ve Eserleri", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmalar Enstitüsü, Sayı: 1, 1994 ; Ahmet Atilla Şentürk, Ahmet Kartal, (*Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*), Dergâh Yayınları: 290, Türk Edebiyatı İnceleme: 30, İstanbul 2004 ; <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/lamii-celebi-mahmud-osman> (erişim tarihi: 21.04.2021).

⁵⁵ Ahmet Serdar Erkan, *Ahmet Lütfî Divanı*, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Doktora Tezi (Çalışılmaktadır.) <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkiireler.html> (erişim tarihi: 19.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belîğ, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

⁵⁶ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkiireler.html> (erişim tarihi: 19.06.2021) ; Özer Şenödeyici - Ahmet, Akdağ, *Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair: Meylî ve Şiirleri*, Gece Kitaplığı, Ankara 2014.

Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belîğ, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli*

mecmuadaki şiire (G.142) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Meylî'ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Müsellem (d.? - ö.1754-1755? / 1168)

Asıl ismi Ahmed ve Ebu'l-Vefa Şeyh Ahmed Müsellem Efendi unvanıyla tanınmaktadır. Doğum yeri tam olarak bilinmemekle beraber kaynaklarda Belgrat geçmektedir. Doğum tarihi de bilinmemektedir. Müsellem'in müretteb bir *Divan*'ı ve şeyhi Hasan Sezâî'nin *Etvâr-ı Seb'â* adlı manzumesini şerh ettiği *Şumû'-ı Lâmi'i fi Beyanı Etvâr-ı Sâbi'in* adlı mensur bir eseri vardır.⁵⁷

Na'fî

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Na'fî taşıyan dört şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar⁵⁸ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.63) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Na'fî'ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Nâbî (d.1642 / 1052 - ö.1712 / 1124)

Asıl adı Yusuf'tur ve Nâbî mahlasıyla tanınmıştır. 1642'de Şanlıurfa'da dünyâya gelmiştir. Edebiyat dünyasına kazandırdığı eserlerinden bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz: *Divan*, *Farsça Dîvânçe*, *Hayriyye*, *Hayrâbâd* vs.dir.⁵⁹

Nahlî

16, 17 ve 18. yüzyılda yaşamış Nahlî mahlasını taşıyan iki tane şair vardır. Bu şairler üzerine yapılmış çalışmalar⁶⁰ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda

Zübdeti'l-Eş'âr, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

⁵⁷ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/musellem-ebulvefa-seyh-ahmed-musellem> (erişim tarihi: 25.04.2021).

⁵⁸ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html> (erişim tarihi: 18.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî* (*Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr*) *İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

⁵⁹ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nabi-yusuf-nabi-efendi> ; Abdülkadir Karahan, “Nâbî”, *DİA*, İstanbul 2006, XXXII / 258-260 (erişim tarihi: 25.04.2021).

⁶⁰ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html> (erişim tarihi: 21.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî* (*Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr*) *İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür

mecmuadaki şiirlere (G.205 ve G.227) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Nahlî'ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Nev'î (d.1533-34 / 940 - ö.1599 / 1007)

Asıl adı Yahya'dır. Malkara'da 1533/34 yılında dünyaya gelmiştir. Nev'î mahlasını kullanmıştır. Eserlerinden örnekler verecek olursak *Divan*, *Hasb-i hâl*, *Tercüme-i Hadîs-i Erba'in* vs. eserleri vardır.⁶¹

Nevâyî / II. Mengli Giray (d.1682 / 1093 - ö.1739 / 1152)

Kırım hanlarından olan II. Mengli Giray Han, Kırım'da 1682 yılında doğdu. II. Mengli Giray, *Nevâyî* mahlasını kullanmıştır. Şiirleri Osmanlı edebî dili özellikleri göstermektedir.⁶²

Nihâlî (d.?- ö.1618 / 1027)

Asıl adı Mehmed'dir. Doğum yeri ve tarihi bilinmemektedir. Kaynaklarda şiirlerinden örnekler yer almaktadır.⁶³

Ömer Tâlib (d. ?? - ö. 1664-65 / 1075)

Ömer Tâlib Efendi Rumeli'de kadılık yapmıştır. 1664-65 senesinde vefat etmiştir. Şiirleri Saraybosnalı Ahmed Tâlib ile karıştırılmıştır.⁶⁴

Prizrenli Şem'î (d.? / - ö.1529-1530 / 936)

Asıl adı bilinmemektedir. Prizren'de dünyaya geldi ve doğum tarihi bilinmemektedir. Şairin Şem'î mahlasının yanında Şem'ullâh isminin olduğu da söylenmektedir. *Divan*'ı vardır ve ayrıca mensur *Tuhfetü'l-âşîkîn* adlı bir eseri olduğu da söylenir.⁶⁵

Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belîğ, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

⁶¹ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya> ;

http://isamveri.org/pdfs/bv/D00510/1977_1/1977_1_DIRIOZM.pdf (erişim tarihi: 26.04.2021).

⁶² <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevayi-ii-mengli-giray> (erişim tarihi: 25.04.2021).

⁶³ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nihali-vekil-sinanzade-mehmed-nihali> (erişim tarihi: 01.05.2021).

⁶⁴ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/talib-omer-talib-efendi> (erişim tarihi: 19.06.2021).

⁶⁵ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/semi-prizrenli-semi> (erişim tarihi: 30.04.2021) ; Murat A. Karavelioğlu, *Şem'î Divanı*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayını: 27, İstanbul 2014.

Reşîd

16, 17 ve 18. yüzyılda yaşamış Reşîd mahlasını taşıyan çok sayıda şair vardır. Reşîd mahlaslı şairler üzerine yapılmış çalışmalar⁶⁶ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiirlere (G.80, G.81 ve G.83) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Reşîd'e ait olduğu tespit edilememiştir.

Rızâyî (d. 1592 / 1001 - ö. 1629 / 1039)

Asıl adı Mehmed Ali'dir. 1592 yılında dünyaya gelmiştir. Şairin doğum yeri olarak bazı kaynaklarda Amasya, bazılarında ise İstanbul yazmaktadır. Eserleri: *Divan*, *Nakdû'l-Mesâil fî Cevâbi's-Sâil*, *Avdû's-Şebâb*'tır.⁶⁷

Rıf'atî (d.? - ö.1659-60 / 1070)

Şair, Mehmed Efendi adıyla anılmaktadır. Şair üzerine yapılmış çalışmalar⁶⁸ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.245) rastlanmamıştır.

Riyâzî (d.1572 / 980 - ö.1644 / 1054)?

Asıl adı Mehmed'dir. 1572 yılında Mekke'de doğdu. En önemli eseri *Riyâzû's-Şu'ara* adlı tezkiresidir. Bunun dışında *Divan*, *Sâkînâme* ve *Düstûru'l-Amel* adlarında eserleri de mevcuttur.⁶⁹

Rüşdî

⁶⁶ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkiireler.html> (erişim tarihi: 19.06.2021) ; Mustafa Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999 ; Mustafa Uluocak, *Çeşmi-zâde Reşîd Divanı (İnceleme ve Tenkidli Metin)*, SBE, Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Bursa 1998 ; Rafet Atalay, *Reşîd Divanı (İnceleme-Metin)*, SBE, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2005 (erişim sağlanamamıştır.)

⁶⁷ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rizayi-mehmed-ali-celebi> (erişim tarihi: 21.06.2021) ; Mümin Topçu, *Dîvân-ı Rızâyî*, SBE, İnönü Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Malatya 1997.

⁶⁸ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rifati> (erişim tarihi: 30.06.2021) ; <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkiireler.html> (erişim tarihi: 19.06.2021) ; Mustafa Safâyî Efendi, *Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdulkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

⁶⁹ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/riyazi-mehmed-riyazi-efendi> (erişim tarihi: 01.05.2021)

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Rüşdî mahlasını taşıyan çok sayıda şair vardır. Rüşdî mahlaslı şairler üzerine yapılmış çalışmalar⁷⁰ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiirlere (G.95 ve G.206) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Rüşdî'ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Sâbir (d.? - ö.1679-80 / 1090)

Asıl adı Muhammed'dir. Kaynaklarda “Sâbir”, “Sâbir Pârsâ”, “Sâbir Muhammed Pârsâ Efendi”, “Pârsâ Muhammed Efendi”, “Ağa-zâde Sâbir Pârsâ Muhammed Efendi”, “Dede Sâbir Pârsâ”, “Pârsâ Sâbir Muhammed Dede” gibi lâkaplarla anılır. Doğum tarihi belli değildir. Şairin en önemli eseri *Divan*'ıdır. Ayrıca “*Gül ü Nevruz, Îsâgûcî Şerhi*” adında eserleri de bulunmaktadır.⁷¹

Sâmî (d.? - ö.1734 / 1146)

Asıl adı Mustafa'dır. Doğum tarihi bilinmemektedir. Vak'anüvisliğinden ziyade şairliğiyle tanınan şahsiyet aynı zamanda hattatlık ve mûsikîyle de ilgilenmiştir. Eserleri ise şunlardır: *Divan, Târih, Muhtelif Nesirler*.⁷²

Şehrî (d.? - ö.1735 / 1151)

Kuloğlu Mehmed'in mahlası Şehrî'dir. Doğum yeri Tekirdağ'dır ve doğum tarihi bilinmemektedir.⁷³ Mecmuadaki şiirlerin (G.90 ve G.228) birkaç beyiti tezkirelerde bulunmaktadır.

⁷⁰ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html> (erişim tarihi: 19.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999 ; Yasin Şen, *Divane Rüşdî Efendi Divanı*, Gazi Üniversitesi, Doktora Tezi ; Hatice Ekici, *Sahhâf Rüşdî ve Divanı'nın Tenkitli Metni*, SBE, Balıkesir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir 2006 ; Melike Turnadurur, *Edirneli Ahmed Rüşdî Divanı*, SBE, Trakya Üniversitesi, Edirne 2012 (Edirneli Rüşdî ile Sahhâf Rüşdî'nin aynı kişi olduğu tesbit edilmiştir.).

⁷¹ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sabir-parsa-agazade-sabir-parsa> (erişim tarihi: 21.04.2021) ; Kâzım Yoldaş, “XVII. Yüzyıl Mevlevî Şairlerinden Sâbir Pârsâ (Hayatı ve Eserleri)”, *İlmî Araştırmalar*: 16, İstanbul 2003, s. 125-134.

⁷² <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sami-arpaeminizade-mustafa> ;

<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56084,arpaeminizade-mustafa-sami-divanipdf.pdf?0> (erişim tarihi: 01.05.2021).

⁷³ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sehri-kuloglu-mehmed> (erişim tarihi: 20.06.2021) ; Şener Demirel, *Şehrî Divanı*, Malatya Valiliği Kitaplığı Yayınları, Malatya 2014 ; Mustafa Aslan, *Şehrî Divanı*, SBE, Erciyes Üniversitesi,

Şeyhülislam Yahyâ (d.1561 / 969 - ö.1053 / 1644)

İstanbul'da 1561 yılında dünyaya gelmiştir. Yahyâ Efendi'nin edebiyat dünyasına kazandırdığı eserlerinden bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz: *Divan*, *Ferâ'iz Manzumesi Şerhi*, *Kasîde-i Bürde Tahmîsi*, *Nigâristân Çevirisi*, *Fetavâ-yı Yahyâ* gibi.⁷⁴

Taşlıcalı Yahyâ (d.? - ö.1582)

Doğum tarihi ve yeri tam olarak bilinmeyen Yahyâ, Arnavut asıllı olup Dukagin ailesine mensuptur. Ailesinden dolayı Dukagin-zâde, geldiği yerden hareketle de Taşlıcalı Yahyâ lakabıyla tanınır. *Hamse* sahibi şairlerden olan Taşlıcalı Yahyâ'nın bir de *Divan*'ı vardır.⁷⁵

Tîgî (d.? - ö.1617 / 1027)

Asıl adı Mehmed'dir ve Edirne'de doğmuştur. Doğum tarihi bilinmemektedir. Şairin *Nigâristan* ve *Divan* sahibi olduğu belirtilmiş ancak şimdilik iki eseri de günümüze ulaşmamıştır. Bazı mecmua çalışmalarında Tîgî'ye ait parçalara rastlanılmıştır.⁷⁶

Üsküdarlı Sırrî (d. ?? - ö. 1699 / 1111)

Üsküdarlı Sırrî olarak tanınan şairin asıl adı İbrahim; mahlası ise Sırrî'dir. Doğum tarihi bilinmemektedir. Eserleri şunlardır: *Divan*, *Şerhu Medhi'n-Nebî*, *Târîh-i Sultân Mustafa-yı Sâni*, *Hikâye-i Garîbü'l-Âsâr* dır.⁷⁷

Vahdetî (d.? - ö.1598 / 1007)

Bosna Sancağı'na bağlı Yenipazar'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Hayatı ve eserleri ile ilgili pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Şimdilik bilinen tek eseri *Divan*'ıdır.⁷⁸

Kayseri 1990 (erişim sağlanamadı) ; Ömer Suat İnal, *Hacı Mehmed Şehrî Efendi Divanı (İnceleme-Metin)*, Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi (Çalışılmaktadır.)

⁷⁴ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyhulislam-yahya> (erişim tarihi: 25.04.2021).

⁷⁵ Mehmed Çavuşoğlu, *Yahyâ Bey Divan Tenkidli Basım*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1977 ; <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yahya-bey-dukaginzade> (erişim tarihi: 30.04.2021).

⁷⁶ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/tigi-mehmed-bey> ; http://dedekorkutdergisi.com/Makaleler/92508112_8.%20yunus%20kaplan.pdf (erişim tarihi: 25.04.2021).

⁷⁷ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sirri-ibrahim-sirri-efendi> (22.06.2021).

Vasfî

16, 17 ve 18. yüzyıllarda Vasfî mahlasını taşıyan üç tane şair vardır. Bu şairlerle ilgili çalışmalar⁷⁹ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.219) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Vasfî'ye ait olduğu tespit edilememiştir.

Vâsık

16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış Vâsık mahlasını taşıyan beş şair vardır. Bu şairlerle ilgili çalışmalar⁸⁰ tarafımızdan görülmüş ve bu çalışmalarda mecmuadaki şiire (G.66) rastlanmamıştır. Dolayısıyla şiirin hangi Vâsık'a ait olduğu tespit edilememiştir.

Vecdî (d.? / - ö.1661/1071)

Asıl adı Abdülbaki'dir. Boğuk Mustafa Ağa'nın oğlu olduğundan Boğuk-zâde lakabıyla da tanınmaktadır. İstanbul'da doğmuştur. Doğum tarihi bilinmemektedir. Vecdî'nin bilinen tek eseri dîvânçe niteliğindeki *Divan*'ıdır.⁸¹

Vecîhî (d. ?? - ö. 1660 / 1071)

Asıl adı Hasan'dır. Kırım'ın Bahçesaray şehrinde doğmuştur. Vecîhî'nin iki eseri bulunmaktadır. Bunlar: *Divan-ı Vecîhî*, *Tarih-i Vecîhî*'dir.⁸²

Veysî (d.1561/969 - ö.1628 / 1037)

Asıl adı Üveys b. Mehmed, mahlası ise Veysî'dir. Manisa Alaşehir'de doğdu. Edebiyat dünyasına kazandırdığı eserlerden örnek verecek olursak şunları sıralayabiliriz: *Dîvân*, *Dürretü't-tâc fî-sîreti sâhibi'l-mi'râc*, *Hâb-nâme* vs.dir.⁸³

⁷⁸ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vahdeti> (erişim tarihi: 24.04.2021).

⁷⁹ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkiireler.html> (erişim tarihi: 30.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999.

⁸⁰ <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkiireler.html> (erişim tarihi: 19.06.2021) ; Mustafa Safâî Efendi, *Tezkire-i Safâî (Nuhbetü'l-âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr) İnceleme-Metin-İndeks*, hazırlayan: Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2005 ; İsmail Belig, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999. İncinur Atik Gürbüz, *Vâsık Divanı*, Grafiker Yayıncılık, Ankara 2011.

⁸¹ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vecdi-abdulgazi> (erişim tarihi: 24.04.2021).

⁸² <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/vecihi-hasan> (24.04.2021)

Yahyâ Nazîm (d. ? - ö. 1727 / 1139)

“Gedikpaşalı Nazîm” olarak tanınmıştır. İlk mahlası *Halîm*, daha sonra kendisine Neşâtî tarafından *Nazîm* mahlası verilmiştir. İstanbul’un Kumkapı semtinde Gedikpaşa’da doğmuştur. Na‘tlarıyla ve besteleriyle tanınmıştır. *Divanı* vardır.⁸⁴

Zâtî (d.1471/876 - ö.1547 / 954)

Asıl adı Ivaz mahlası ise Zâtî’dir. 1471 yılında Balıkesir kasabasında dünyaya geldi. Zâtî’nin bilinen *Divan*, *Şem ü Pervâne*, *Edirne Şehrengizi*, *Letâyif*, *Mektup* adında eserleri vardır.⁸⁵ Mecmuadaki şiire (G.29) divanda bulunamamıştır.

⁸³ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/veysi-uveys-celebi-uveys-mehmed> (erişim tarihi: 30.04.2021).

⁸⁴ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nazim-yahya-celebi> (erişim tarihi: 25.04.2021) ; Mustafa Sefa Çakır, *Yahyâ Nazîm Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)*, SBE, Cumhuriyet Üniversitesi, , Doktora Tezi, Sivas 2018.

⁸⁵ <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zati-ivaz> (erişim tarihi: 24.04.2021) ; Ahmet Atilla Şentürk, Ahmet Kartal, *(Üniversiteler İçin) Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergâh Yayınları: 290, Türk Edebiyatı İnceleme: 30, İstanbul 2004.

2.3.3. Mecmuanın 36^a-70^b Sayfalarındaki Nazire Şiirler

Mecmuada aynı vezin, kafiye ve redifteki bazı şiirler peş peşe sıralanmıştır. Bunlardan bazılarının başlığında zemin şiir olduğu belirtilmiştir. Örneğin mecmuada 69, 137 ve 189 numaralarda kayıtlı şiirlerin başlığında sırasıyla *Zemîn-i Lütîfî*, *Zemîn-i Fâ'izî* ve *Zemîn-i Yahyâ* başlıkları düşürülmüştür. Başlıkta belirtilmese bile bazı şiirlerde de mahlas beyitlerinden nazire amacıyla yazıldıkları bellidir. Hepsinin birbirine nazire olması ihtimalinin dışında benzerlik ilgisinden dolayı peş peşe sıralandığı da düşünülebilir.

Müstensih Tarafından Özellikle Zemin Şiir Olduğu Belirtilen Şiirler Tablosu

Tablo: 3

Zemin şiirin varak numarası	Tanzir edilen şair	Zemin şiirin kafiyesi/redifi	Nazirenin varak numarası	Nazire yazar şair
45 ^a	Lütîfî	-ānum	45 ^a	Ḥasīb
			45 ^b	Ḥüsnî
56 ^a	Fâ'izî	-em vādīsidür	56 ^a	Yahyâ
			56 ^b	Meylî
			56 ^b	Rızāyî
			56 ^b	Riyāzî
64 ^a	Yahyâ	-ānīdür gönül	64 ^a	Fâ'izî
			64 ^a	Nādirî
			64 ^b	Ḥāletî
			64 ^b	Rızāyî
			64 ^b	Riyāzî
			65 ^a	Şeyḥî

Müstensih Tarafından Nazire Olduğu Özellikle Belirtilmeyen Şiirler Tablosu

Tablo: 4

Zemin şiirin varak numarası	Tanzir edilen şair	Zemin şiirin kafiyesi/redifi	Nazirenin varak numarası	Nazire yazan şair
37 ^b	Enîs	-en itsün	37 ^b	Ḥilmî
38 ^b	‘Azmi	āheste āheste	38 ^b	Zātî
			39 ^a	Esîrî
			39 ^a	Ḥasîb
48 ^b	Ṭalib	diyerek	48 ^b	Nābî
			48 ^b	Rüşdî
54 ^b	Nābî	-āldedür	54 ^b	Şābit
60 ^a	Yahyā	-āl imiş	60 ^a	Sāmî
			60 ^a	Rāsiḥ
65 ^b	Nābî	-ib itmem	65 ^b	Naḥlî
			65 ^b	Rüşdî
			66 ^a	Vecihî
66 ^b	Yahyā	-ān olmasun dîrsün	66 ^b	Emînî
			67 ^a	‘Āşım
68 ^a	Naḥlî	-ān görmesün	68 ^a	Şehrî
68 ^b	Yahyā	-ān arasında	68 ^b	Ġınāyî

Mahlas Beytinde Nazire Olduğu Belirtilen Şiirler Tablosu

Tablo: 5

Zemin şiirin varak numarası	Tanzir edilen şair	Zemin şiirin kafiyesi/redifi	Nazirenin varak numarası	Nazire yazan şair
44 ^b	Nazîm	-āne	44 ^b	Vāşık
48 ^b	Nābî	-ānum diyerek	48 ^b	Rüşdî

2.3.4. Atasözleri ve Deyimler

Atasözleri ve deyimler kısa ve öz olmaları, az sözle çok şey anlatmaları, zengin çağrışımlar yapması sebebiyle divan edebiyatında sıkça kullanılmıştır. Mecmuadaki şairler, şiirlerinde kullandıkları atasözleri ve deyimler aracılığıyla bize yaşadıkları dönemin hem Türkçesi hem kültürü hem de inançları hakkında ipuçları vermektedir. Ayrıca şiirlerine de anlam zenginliği katmaktadırlar. Bu başlık altında yanına “?” işareti konulan deyimler sözlüklerde bulunamayıp tarafımızdan anlamlandırılan ibarelerdir. Mecmuada (36^a-70^b) varakları arasında yer alan atasözü ve deyimler aşağıda gösterilmiştir.

2.3.4.1. Atasözleri

Ağaç meyvesi olunca başını aşağı salar

İltifât eyler saña ey dil o şāh-ı nîk-baht
Meyl ider elbette hūake mîve-dār olsa dıraht (G. 102/1)

Alan bir kıldan alır / Alan kıldan alır

Miyānuñ fikridür eglencem ancak
Alan bir kıldan alır pādişāhum (G. 8/2)

Bir ben, bir de Allah bilir

‘Aşkuñ nice düşvār idüğün her kişi bilmez
Bir ben bilürin çekdigimi bir de bir Allāh (G. 230/2)

Kelle sağ olsun da külâh bulunur

Yāsemīnün çün şabā kapdı külāhın gül didi
Kelle sağ olsun cihānda bir külāh eksük degül (G.5/2)

Âşığa Bağdat ırak olmaz

‘Âşıka Bağdād ırağ olmaz vücūduñ fülkini
Cūy-ı eşküñ kūy-ı yāre ırgürür mānend-i şaṭ (G.174/2)

2.3.4.2. Deyimler

(Bir şey birinin) aklını (başından) almak

Ağlamakdan ğam-ı hicrân-ile bî-hûş oldum
'Aklımı kanlu yaşum aldı mey-i nâb gibi (G. 51/2)

(Bir şeye) yüz tutmak

Şafâsından ider sa'y ü tavâf-ı Ka'be-i makşûd
Girüp ihrâm-ı şevke yüz tutan Hännâne Mennâne (G. 65/4)

(Birini veya bir şeyi) göklere çıkarmak

Hem-demümdür şeb-i fûrkatde diyü haste göñül
Öğerek göge çıkardı bu gice feryâdı (G. 50/4)

(Birini) koynuna almak

Câme-h'âb ol âfeti alduqça tenhâ koynuna
Şanuram ebrûn girür mâh-ı şeb-ârâ koynuna (G. 26/1)

(Birinin) izinden yürümek / (Birine) peyrev olmak

Peyrevi olup nola Yahyâ tetebbu' eylesem
Bu zemîn bir kâmil-i 'âlî-himem vâdîsidür (G. 138/5)

(Birinin) koynuna girmek

Şubh-dem ey fâlhte bî-hûde efğân eyleme
Çün girürsin her gice bir serv-i bâlâ koynuna (G. 26/1, 2, 3), (127/2)

(İçi) ısınmak

Güyâ ki hemân âteş idüm bîm-i cefâdan
Bir pâre ısınmış hele dil-ber haber aldum (G. 14/3)

Adı çıkmak / nakşı çıkmak

Yâre 'âşıkdur diyü 'uşşâkdan gör nağmeyi
Çıkdı Yahyâ nakşımız 'âlemde bir âvâzedür (G. 134/5)

Ağız (Ağzını) açmak

Kaçan gülşende bülbüller dehân-ı yâri medh itse
Deminden gunceler ağzın açar âheste âheste (G. 28/4)

Ağzı sulanmak

Beñzetdi dehânuñda olan habb-i nebâta
Şebnem göricek gonca dehân ağzı şulandı (G. 40/2)

Ağzının suyunu akıtmak

Cennetüñ ağzı şuyın akıtdı hüsni-i gül-sitān
Āblar reşk-i zülāl ü ğayret-[i hūr] oldı gül (G. 188/4)

Âh etmek (eylemek)

Âh eylese zülfüñde nihānī dil-i pür-tāb
İzhār ider âşārını her müy-ı hamīde (G. 38/4)

Ahı tutmak

Hem āh iderin kaçduğına tenden o māhuñ
Hem havf iderin kim anı **Yahyā** tuta ol āh (G. 230/5)

Aklını almak

‘Aklun alur ‘āşıkuñ fi’l cümle reng ü alile
Berg-i güldür la’li yā gül ikiden hālī degül (G. 78/2)

Alını açık yüzü ak olmak

Dest-i ihsānuñla zulmānī hicābı ref kıl
Tā kim ol dergāha varam alnum açık yüzüm ak (G. 179/3)

Aman vermemek

Ruḥ-ı zerd ile ‘arz-ı hāle kaçd itdükçe dil-dāra
Olur māni‘ amān virmez yenilmez eşk-i gül-günüm (G. 193/2)

Âşinâlık etmek

Ben esrār-ı kaderle âşinâlık itmişüm **Nābī**
Sebuk-mağzān gibi taqdīrle ceng ü cidāl itmem

Aşka düşmek / Aşk (ateşine) düşmek

Düşmege nār-ı ‘aşka ey **Cevrī**
Şevk-ı bī-ihtiyār var dilde (G. 25/7, 36/1)

Aşka düşmek

Düşelden vādī-i ‘aşka igen çok dil-rübā sevdüm
Hele çok sevdüğümden olmadum āzürde-dil kaç‘ā (G. 98/3)

Ayağa kalkmak / Kıyam etmek

Kıyām itdi cemende yāre karşı
Çenār u ‘ar‘ar u şimşād kamu (G. 17/1)

Ayağına düşmek / Pâyine düşmek

Pâyine bâri bu takrîb ile düşsem yârüñ

Çalmadı âh meded tâb u tüvânum diyerek (G. 94/4)

Umup nigâh der-i dilrübâya yüz sürerüz

Ayağına düşerüz ol ricâya yüz sürerüz (G. 150/1)

Ayağını kesmek

Hele ağıyâr-ı bed-ı̇âhuñ ayağın kesdi ey **Yahyâ**

Şıdı dil şîşesin vardukça gerçi şâh-ı hûbânum (G. 207/5)

Ayak basmak

Hezârân nakd-i cân ile alurlar

Hemân meclisde sâkı̇ ayağıñ baş (G. 171/3)

Ayak seyri etmek

Şalındı ‘îdgehde serv-şadler mest-i nâz olmuş

İderdük biz de ayak seyri olsa dest-i yâr elde (G. 22/2)

Bağrını delmek

Çaşıñla kirpigüñ gözüñ delelden bağrını cânâ

Dü-çeşmim kanlı yaşımı şaçar âheste âheste (G. 32/2), (86/6)

Bağrını kan eylemek

İletdün bü-yı zülfin nâfenüñ bağrını hûn itdün

O miskini çıkardun ey şabâ âhir diyârından (G. 220/4)

Bağrının yağın eritmek

Bağrınıñ yağın eritdi şubha dek ağıtdı dem‘

Yâr öñünde çok tenezzül eyledi dün gice şem‘ (G. 176/1)

Baş vermek

Âl fânüs ile geldi giceden gül-zâra

Virdi şaḥn-ı çemenüñ yollarına ser lâle (G. 35/3)

Başı eflâke ermek / başı göğs ermek

Baḥa yer verdiler şaff-ı ni‘âlinde ḥarâbâtuñ

Başum eflâke irdi gün gibi âlî-cenâb oldum (G. 10/2)

Başına üşmek / üşüşdürmek

Ne içün başına üşdürmüş-idi murğānı

Bunca ğavğā ne idi tūt ki Süleymān-idi Kays (G. 165/3)

Başını kesmek

Akıdur cūy-ı sirişkini rakīb-i nā-kes

Kūyuña uğramasun dirseñ eger başını kes (G. 164/1)

Baştan çıkmak

Çık başdan ey göñül saña kim dir alarğa dur

Başdarda kışlı bir güzele toğrulup çata (G. 237/3)

Bend eylemek

Vaşf-ı hüsn-i yār ile bir tāze dīvān bağlasunT

ār-ı zülf-i hürdan bend eylesün şīrāze gül (G. 1/4)

Bey'men yezid olmamak

Metā'ın hıçe şatar āķibet sūdāger-i 'aşkuñ

Bu bāzār-ı belādur bunda bey'men yezīd olmaz (G. 154/3)

Birbirine girmek

Hayālünçün biri birine girdi çünkü müjgānum

O dem aralarından çıkdı eşk-i çeşm-i giryānum (G. 203/1)

Boynunu vurmak

Şemşīr-i kaza boynın urup bir nice şahsuñ

Gördüm kafesi başka yatur başka kafası (G. 46/3)

Bulup buluşturmak

Dā'im o şūhı 'aşık-ı şeydā şoruşdurur

Peyk-i hayāli sa'y-ile bulur buluşdurur (G. 81/1)

Can atmak

'Āşikuñ almağa cānın tır kim cānān atar

Ol hadengüñ üstüne bī-çāre 'aşık cān atar (G. 115/1)

Can hakına çalışır olmak

Tıgüñ gibi bir cān hākına çalışur olmaz

Nīzeñ gibi bir üstüme dıtrler ele girmez (G. 161/4)

Cana can katmak

Deryā yüzinde çekdiregör zevrak-ı meyi

Âlî şarâb-ı şandal odur cāna cān kıata (G. 237/5)

Cana işlemek

Cāna te'şîr itdi **Yahyā** ol cevānuñ nağmesi

Ėorķarın kim anı bir nā-sāz nā-sāz öğredür (G. 146/5)

Canı çıkmak

Tîğ-ı Ėamdan şerhā-dār oldu tenüm sînem gibi

Çıkdı cānum kıaşr-ı derdüñ nerdübānıdur göñül (G. 191/2)

Canına kastetmek

Leb-i cān-bağşını emdürdi tut kim kıaşd-ı cān eyler

Ne virdi alıma **Yahyā** 'aceb ol bî-vefā benden (G. 213/5)

Canını almak

'Ėşıkıuñ almağa cānın tîr kim cānān atar

Ol Ėadengüñ üstüne bî-çāre 'āşık cān atar (G. 115/1)

Canını vermek

Nice cān virmeyem bûy-ı dil-āvîzine dil-dāruñ

Müşerref eyledükçe bezmi tebşîr-i Ėudüm eyler (G. 116/4)

Dem vurmak (urmak)

Bülbül ü pervāne 'aşķ ile bulaldan iştiĖār

'Aşķdan dem urmağa ehl-i mağabbet 'ār ider (G. 113/3)

Dest urmak / el vurmak

Dest urdı şabā Ėurre-i Ėarrār Ėağıldı

Fāş oldu ruğı 'āleme esrār Ėağıldı (G.49/1)

Dile (veya dillere) düşmek

O nev-resîde düşüp dillere yine oldu

Miyān-ı ehl-i mağabbetde güft u gû tāze (G. 42/2)

Dili yanmak

Zebāna cevruñ almam saķlarım sūzı derūnumda

Dilüm yanar şikāyet itsem ey nā-mihribān senden (G. 221/2)

Dünyayı (başına) dar etmek

Dil ham-ı zülfin cihāna virmez amma gāh olur
Şāne ol bī-çāreye dünyāyı teng ü tār ider (G. 113/4)

El birliğı etmek

Leşker-i ğam dostum her yañadan elbir idüp
Bu dil-i vīrānemüñ bilsem nesin yağma ider (G. 131/4)

El üstünde tutmak

Düşmesün elden igen nāzükdür olur münkesir
Bi'llāh ey sākī gözet el üzre tut peymāneyi (G. 244/3)

El vermek

El virmedi çün sübhā be-dest olmağa ṭālī'
Bārī bu ayağ-ı mey-i gül-gün ele girse (G. 41/3)

Elden bırakmamak / Komamak

Elden koma kilīd-i niyāz-ı sehergehi
Faşl-ı ümīdi āh-ı dem-i şubḥgāh açar (G. 123/4)

Ele geçmek

Bir sencileyin mest-i mey-i nāz ele girmez
Bir bencileyin 'āşık-ı ser-bāz ele girmez (G. 156/1, 2, 3, 4, 5, 161/1, 2, 3, 4, 5)

Elinden (bir şeyi) düşürmemek

Düşmez yine destinden hergiz kadeḥ-i 'işve
Ol çeşm-i ḥumār-ālūd olsa ne kadar ḥufte (G. 37/4)

Eşiğine yüz sürmek

Yüz sürüp işigine kūyını var eyle ṭavāf
Ey gönül dirseñ olam ben dahı Ḥāccü'l-ḥarameyn (G. 91/6)

Fark etmek / eylemek

Tāb-ı mey āyine-i sāğara pertev şalsun
Çarḥ farḥ eylesün māh ü Sühāyı bu gice (G. 23/2)

Feleğin çemberinden geçmek

İrüşdüm bahre cūy-āsā basīṭ-i ḥākden geçdüm

Bisâṭ-ı kurbâ irdüm çenber-i eflâkden geçdüm (G. 6/1)

Gam çekmek

Eglenilmez diyü gam çekme bu fânî dünyede

Ṭut ki bâğ-ı ‘âlemi seyrâna geldüñ ey göñül (G. 192/3)

Gam yememek

El vireydi ni‘met-i vaşluñ eger bayrâmda

Ġam yimezdi sâ‘im-i hicrânuñ ol eyyâma dek (G. 186/3)

Gönül vermek / dil vermek

Bir âşüb-ı cihân bir fitne-i devrâna dil virdüm

Vefâ itmezse de böyle sitemkâr olmaya dirdüm (G. 202/1)

Gözden çıkarmak

Fiğân kim girye vü zâr ile çıkdum dîde vü dilden

Çıkardı bendesin gözden göñülden şâh-ı hûbânum (G. 203/3)

Gözden çıkmak

Ağlayu ağlayu çıkdum gözden âhîr kaṭre-vâr

Ayru düşdüm çeşm-i hûn-bârüm bugün dem-sâzdan (G. 16/3)

Gözler nuru dökmek

Saña taşvîr-i mâhı beñzedince

Ne gözler nûrını dökdi sitâre (G. 30/2)

Gözü değmek

Gözi degdi nergisüñ oldu perîşân-rûzgâr

Gerçi bir kaç gün çemen mülkinde manzûr oldu gül (G. 188/2)

Gözünde kalmak

Dem-i vişâl geçer neş’e-i şarâb gibi

Ḳalur gözümde o demler ḥayâl-i ḥ‘âb gibi (G. 75/1)

Gözünde uçmak

Râsiḥ gözüñde uçduğı besdir ḥayâl-i yâr

Olmaz şikâr kimseye ol bir Hümâ imiş (G. 170/5)

Gözüne girmek

Gözine girmek hasûduñ nic'olur seyr eylesün

Cism-i zârum reh-güzârında ğubâr olsun hele (G. 236/3)

Gözünü açmak

Cenâb-ı Hân Aḥmed kim şenâsı

Gözüm açdı gönül âyînesinde (G. 87/6)

Günaha sokmak / İlahiye sokmak

Zâkir-i hûb-nefes şeyḥi ilâhîye şoḡar

Durma şeyṭân gibi endîşe-i idlâldedür (G. 127/4)

Haber vermek

Kûyında ölürmüş dil-i gomgeşteyi gördüm

Virdi haberin bād-ı sabâ sag u selâmet (G. 105/3)

Hâk ile yeksân etmek (eylemek)

Şıma âyîne-i ḡalbüm ḡazer kıl inkisârumdan

Beni ḡâk ile yek-sân eyleme şaḡın ğubârumdan (G. 216/1), 239/2

Hat Çıkmak?

Ḥaṭ çıkdı yaman eglemege yaḡşı cemâli

Dil şâne-şıfat hicr-ile şad-çâk-i ten itsün (G. 19/5)

Hattı yaklaşmak?

Yaklaşdı diyü ḡaṭṭını geḡme o güzelden

Kim gördi ki evvel öle bir kimse ecelden (G. 215/1)

Helak olmak

Va'de-i vaşl eyleyüp luṭf itdüñ iḡyâ eyledüñ

Günde biñ kerre 'adû ammâ helâk olmaḡdadur (G. 124/3)

Huzurunu kaçırmak / Uçurmak

Ḥuzûrunı uçurmañ bir iki gün ḡoñ fiḡân itsün

Gider bî-çâre bûlbûl verd-i ḡandân ile eglenmez (G. 155/3)

İşini altın etmek

'Âşıḡuñ rûyını zerd ü işin altun eyler

Böyledür ey dil-i miḥnet-zede ḥāṣiyyet-i ‘aşk (G. 181/4)

Kalem vurmak

Āb-dār olsa n’ola mīve-i şî’r-i **Bākī**

Urmadı kimse daḥı böyle bu bāğ içre kalem (G. 11/5)

Kan dökmek

Zerd oldı yüzüm derd-ile şanduñ yereḳāndur

Luṭf eyle begüm dökme benüm yok yire ḳanum (G. 7/2)

Kan dökmek

Zerd oldı yüzüm derd-ile şanduñ yereḳāndur

Luṭf eyle begüm dökme benüm yok yire ḳanum (G. 7/2)

Kan olmak

Gice meclisde ḳan oldı bulındı bu diyü muṭrıb

Bir iki tāziyāneyle bugün söyletdi ṭanbūrı (G. 59/4)

Kanına girmek

Sīne dāğın görüp ol ḡonce-dehen lāle gibi

Bir avuç ḳanuma girmek diledi jāle gibi (G. 52/1, 106/2)

Karar etmek

Mey-keşler itdi pāy-ı ḥum-ı bādede ḳarār

Bir yere geldiler yine ḥasret-keşīdeler (G. 96/4)

Kenara çekmek

Yāri çeküp kenāra ḳayıḳ seyrin eylesek

Olmasa bād-ı fūrḳate bādī o fūrḳate (G. 237/2)

Kılca kalmak

Yalıñuz bütün degül kılca ḳalupdur cān daḥı

Az müddetde o ḡīsūlar beni ḳıldı dü-mū (G. 226/2)

Kulağına küpe etmek / Gûşvâr etmek

Gûşvâr itmezse dürr-i naẓmuñı **Yahyā** o şāh

Ḳadr u ḳıymet bulmaya ‘ālemde mānend-i ḥazef (G. 178/5)

Kulağını burmak / bükme

Ḳulaḡum buralı ṭanbūrveş dest-i ḡam-ı dil-ber

Tenümde her kılum nâlişler [eyler] bir rebâb oldum (G. 10/3), (55/2, 128/3)

Kül etmek

Kül itdi yakdı yandırdı tutuşdurdı beni

Bu nâr-ı ‘aşk ile sūzân isem ‘afv eyle sulţānum (G. 74/3)

Mum etmek / Şem‘ eylemek

Şem‘-i bezm eyleyüp ol mäh-liķāyı bu gice

Şevķ-ile nūş idelüm cām-ı şafāyı bu gice (G. 23/1)

Na‘l kesmek?

Na‘l-kes der yār nice diñlemez ādem sözün

Kāşki olsa vücūdum başdan ayağa şem‘ (G. 176/3)

Nazar kılmak

Her yanına kim nazar kılsañ görinür nakş-ı dost

Yā Züleyhā Kaşrı yāḥud deyr-i Mānī’dür göñül (G. 190/2)

Ölçüp biçmek / ölçüp dökmek

Dīde ḥūn-ı dille pūr oduķça eşk-i ter döker

Ağlamakdan ğayrı dermān bulımaz ölçer döker (G. 136/1)

Öpüp başına koymak

Seng gelse yārdan ‘āşık öper başına ķor

Gūyiyā iḥsān ider ḥān-ı keremden nān atar (G. 115/3)

Pamal itmek / ayaklar altına almak

Esb-i nāza çıgnedüp ‘āşıkları pā-māl ider

Ġāfil olma‘Ulviyā ol şeh-süvārumdan şakın (G.18/G)

Parça parça etmek / Şerha şerha eylemek

‘Adū-yı köfte-ḥōrı şerḥa şerḥa eylese tiġüñ

Vücūdın eyle şemşīrūñle kıyma kıyma sulţānum (G. 9/2)

Sañā açmaz efendi gerçi Bākī

Ġamuñdan göğsin itdi pāre pāre (G. 30/5)

Renk almak

Ruḥ-ı dil-dārı rengin vaşf idersin ey dil-i şeydā
'Acebdür sözlerüñden reng almazsa gül-i ra'nā (G. 98/1)

Renk vermek

'Andelībün anına girmekle mesrūr oldu ul
Reng viridi kendine ḥüsnine maqrūr oldu ul (G. 188/1)

Selam (veya selama) durmak

Ḥublar yolda selāmuña ururmuş utalum
Bamaa saa ola or mı seni ayret-i 'aş (G. 181/3)

Ser-fürû etmek / Baş emek

Baş egmem ben sebû-āsā aya-ı māh-ı gerdûna
Perestîşgāh-ı mihr-i sāaruñ peymāne mi aqlar (G. 82/3)

ā-ı ebrû-yı nigārı göreli ey **Bāı**
Ser-fürû itmedi 'aş ehli daı mihrāba (G. 21/5)

Sinesi āk etmek

Sınesin āk eyledi mest-i abûḥiler gibi
ubḥ-dem mur-ı emenden uş idüp āvāze ul (G. 1/3)

Sinesi āk olmak

Mest olup ol once-fem ul gibi oldu sîne-āk
Sen de **Rūḥı** eve gel bûlbûl gibi şūrıde ol (G. 77/5)

Sineye ekmek

'Āıbet sîneye ekdüm o nihāl-i nāzı
Tırûne cān hedef ey aşı kemānum diyerek (G. 93/2)

Taş taş üstünde bırakmamak

Dil ḥānesini yı oma taş üstüne taşın
Sen yap anı iller aña vırāne disünler (G. 140/3)

Türāb olmak / Hāk olmak / Toprak olmak

Vücūdum zerreler kıldı maḥabbet ün türāb oldum
ekildüm āsumāna kuḥl-i eşm-i āfitāb oldum (G. 10/1)

Kûy-ı āvāregide olmaa ḥāk
Himmet-i ber-arār var dilde (G. 25/5)

Kāş ol toprağ olaydum gūşe-i mey-ḥānede
Üstine sākī-i meclis cür'a-i sāğar döker (G. 136/2)

Ümidini kesmek

Cāndan keser ümmidini 'ālem bakışuñdan
Şemşīr-i każā var gibi dest-i nighūñde (G. 24/4)

Üstüne oturmak

Cem' oldı eşkiyā ile birgün raķib-i ḥar
Ehl-i şekādan üstine kimse oturmadı (G. 55/3)

Üstüne titremek

Tīgūñ gibi bir cān ḥaķına çalışur olmaz
Nīzeñ gibi bir üstüme ditrer ele girmez (G. 161/4)

Vefā tohumu ekmek

Vefā toḥmı ekilmez mi bu 'ālem kişt-zārında
Şafālar kesb olunmaz mı feraḥlar ḥāşıl olmaz mı (G. 240/2)

Yabana atmak

Az āb u tāb virmedi bezm-i maḥabbete
Mecnūn-ı nā-murādı da yabāna atmañuz (G. 160/2)

Yaka yırtmak

Bī-ķarār olup ider gonce girībānını çāk
'Andelībān olıcaķ nağmeye āğāz bülend (G. 108/4, 135/1)

Yanıp yakılmak

Meclis olmaz kim o şāh için yanup yakılmaya
İltifāt idüp nola **Yahyā**yı eylerse çerāğ (G. 177/5)

Yara işlemek

Eksük olmaz ten-i şad-pāreden işler yāra
Baña bu işleri hep ṭālī'-i vārūn itdi (G. 47/3)

Yele vermek

Yele virdi neşāṭum kār u bārın bād-ı āhumla
Fiğān baḥt-ı siyāhumdan şikāyet rüzgārumdan (G. 216/2)

Yer etmek

Bir dil ki hemîşe sürinür hâk-i rehûnde
Elbette yer eyler ser-i zûlf-i siyehûnde (G. 24/1)

Yerden yere çalmak

Beni yerden yere çalmağla ‘uşşâk içre kūyuñda
Ne añlarsın şikest olur mı mir’ât-i dil ü cānum (G. 203/4)

Yolu düşmek

Ġam-ı hicrân-ile ğurbetde ben cān virmeyen sîm-ten
Yolum düşdük de kūh-ı miñnete Ferhâddan gördüm (G. 200/4)

Yoluna can(veya canını) vermek

‘Âşık öldürmekdür ol māhuñ tamām endîşesi
Yolına cān virmedür eksüklinüñ kem pîşesi (G. 60/1)

Yüreği oynamak

La‘lün göricek kıana döner gözden aķanum
Oynar yüregüm derd-ile diñmez hafeķānum (G. 7/1)

Yüz sürmek

Şāyed ol servi kenāre getürem ey Bāķī
Varayın yüz süreyin ayağına āb gibi (G. 51/5, 150/ 2, 3, 4, 5, 100/2, 91/6, 87/5)

Yüze çıkmak

Cūşa gel cūy-ı sirişküñ yüze çıksun bir bir
Ey gönül yir yüzünñ cūları pür-cūş olsun (G. 210/2)

Yüzü sararmak / yüzü zerd olmak

Zerd oldu yüzüm derd-ile şanduñ yereķāndur
Luţf eyle begüm dökme benüm yok yire kıanum (G.7/2)

Ziyan etmek / eylemek

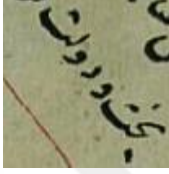
Ey ẖāce teşavvurda ziyān eyledi ol kim
Dest-i hevesin eyledi derķār-ı temennā (G. 245/3)

2.3.5. Mecmuanın İmla Özellikleri

Çalışma konumuz olan mecmua okunaklı ve güzel bir tâlik hatla yazılmıştır. Mecmuanın derleyeni ve müstensih Seyyid Şerif Efendinin imla özellikleri mecmuada görülmektedir. Zaman zaman da mecmuanın fiziki şartlarından kaynaklanan, metnin okunmasını ve anlaşılabilirliğini güçleştiren unsurlara rastlanılmaktadır. Bu husus maddeler halinde sıralanmıştır.

1. Atıf vavları bazen gösterilmiş bazen gösterilmemiştir.

Örnek:

baht u devlet (G.1/5)

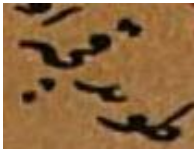
şâd u hurrem (G.2/1)

2. Tâlik hat özelliklerinde görüldüğü üzere müstensih yan yana yazılan noktalı harflerde zaman zaman nokta tasarrufu yapmıştır. Mesela âteş-nâk kelimesinde sadece şın harfinin noktalarını koymuş diğer harflerde nokta tasarrufu yapmıştır.

Örnek:

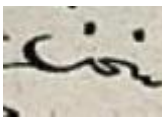
âb-ı âteş-nâkden (G.6/2 nokta tasarrufu yapılmıştır.)

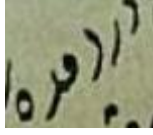
tutdukça (G.22/5 nokta tasarrufu yapılmıştır.)

3. Harflerle ilgili imla hatalarında bazı yerlerde harflerin unutulduğu bazı yerlerde yanlış harflerin kullanıldığı bazı yerlerde ise harflerin gereksiz kullanıldığı görülmüştür.

Örnek:

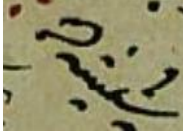
Sicn (G.184/2 ج yerine خ harfi kullanılmıştır.)

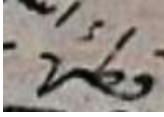
devrümde (G.8/3 ۛ yerine ۛ harfî kullanılmıştır.).

4. Genellikle dal ve re harfleriyle güzel he harfî birleşik yazılmıştır.

Örnek:

şîşede (G.7/5)

kaatre (G.43/2)

5. Müstensih ۛ ile yazılması gereken bazı yerlerde ۛ harfini kullanmıştır.

Örnek:

dilsin (G.107/4)

2.4. MECMUA İLE DİVANLARIN KARŞILAŞTIRILMASI

Mecmuanın çalıştığımız sayfa aralığındaki şiirler tespit edilebilen yayınlardaki şiirlerle tenkide tâbi tutulmuş ve harf farklılıkları, kelime farklılıkları, fazlalıkları ve eksiklikleri, beyit eksiklikleri ve fazlalıkları, beyitlerin sıralama farklılıkları, mısra farklılıkları olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıklar dipnotlarda gösterilmiştir. Ayrıca burada birkaç örnekle konu okuyucunun dikkatine sunulmuştur.

2.4.1. Harf Farklılıkları

Metinler arası yapılan karşılaştırmalarda harf farklılıklarına rastlanılmıştır.

Müdde'iler **kapuña** her dem beni kec egledür

Āh kim zülf gibi bir dūd-ı siyāh eksük degül (G.5/3)

“kapuña” kelimesinin karşılığı olarak divanda “tapuña” kelimesi ter almaktadır.

Eyledi **müjde**-i gül dilleri şād u hürrem

Ġoncanuñ göñli açıldı güle düşdi şebnem (G.11/1)

Divanda yer alan ve metin için tercih edilen “müjde” kelimesi mecmuada “mürde” kelimesi olarak yazılmıştır.

2.4.2. Kelime Farklılıkları

Metinler arası yapılan karşılaştırmada bazı kelime kullanımlarının farklı oldukları tespit edilmiş ve bu farklılıklar dipnotta gösterilerek metin için tercih edilen kelime metne dâhil edilmiştir.

Şarāb-ı la'l-fām u zevrak-ı zerrini **nūş** itdüm
Ben ol keştî ile ol āb-ı āteş-nākden geçdüm (G.6/2)

Birinci mısra da yer alan ve metin için tercih edilen “nūş” kelimesi divanda “terk” şeklinde geçmektedir.

Cüdā iden beni senden teni serden cüdā **olsun**
‘İnāyet eyle luṭfuñla kākıma kıyma sultānum (G.9/4)

Birinci mısra da yer alan ve metin için tercih edilen “olsun” kelimesi divanda “kılma” şeklinde geçmektedir.

2.4.3. Kelime Fazlalıkları ve Eksiklikleri

Metinlerarası yapılan karşılaştırmada bazı kelimelerin mecmuada yer alırken divanda bulunmaması yahut divanda yer alırken mecmuada bulunmaması hususudur.

Gūyiyā [**Yaḥyā**] bu şî'r ol maṭla'-ı zībā ile
Bir cevān-ı tazedür mevzūn ḳadd ü ḥūb-rū (G.226/5)

Birinci mısra da yer alan “Yaḥyā” kelimesi mecmuada yer almamaktadır. Bu durum mısra da hece eksikliğine ve dolayısıyla vezin uyumsuzluğuna sebep olduğundan divanda yer alan kelime metne dâhil edilmiştir.

Ḳulağum buralı ṭanbūr-veş dest-i ğam-ı dil-ber
Tenümde her ḳılum nālîşler [**eyler**] bir rebāb oldum (G.10/3)

İkinci mısra da yer alan “eyler” kelimesi mecmuada yer almamaktadır. Bu durum mısra da hece eksikliğine ve dolayısıyla vezin uyumsuzluğuna sebep olduğundan divanda yer alan kelime metne dâhil edilmiştir.

Aḳıtdum yaşumı yaḳdum fitîl-i dāğ-ı sūzānı
Benüm şimdi **bu** maḥabbet bezminüñ şem'-i şeb-istānı (G.241/1)

İkinci mısradaki yer alan “bu” kelimesi divanda bulunmamaktadır. Bu kelimenin fazlalığı vezin uyumsuzluğuna sebep olduğundan mısraya dâhil edilmemiştir.

2.4.4. Mısra Farklılıkları

Mecmuada yer alan bazı beyitlerin mısraları divanda bulunan şekillerinden farklı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu husus aşağıda örneklendirilmiştir.

Seyr eyle dilâ resmini eşkâl-i cihānuñ
‘Âlim olan olmaz suhan-ı ‘âm-ile ‘âmil (G.3/4)

Mecmuada 3. gazelin birinci mısrası divanda bulunan halinden farklıdır. Bu farklılık/lar dipnotta gösterilmiştir.

Seyr eyle dilâ resmini eşkâl-i cihānuñ: Bir hâş kemâl ehlinüñ aḥvāline şāhum D

Mecmuada 11. gazelin birincisi divanda bulunan halinden farklıdır.

Cüy-bāruñ baña ‘arz itmeye kenārın sensin
Baña sen ruhları gül-zār ile ḥōşdur ‘ālem (G.11/2)

Cüy-bāruñ baña ‘arz itmeye kenārın sensin: ‘Ālemüñ n’eyleyeyin bağ u bahārın sensüz D

2.4.5. Beyit Eksiklikleri ve Fazlalıkları

Metinlerarası yapılan karşılaştırmada bazı şiirlerin beyitlerinin mecmuada yer alırken divanda bulunmadığı yahut divanda yer alırken mecmuada bulunmadığı görülmüştür.

Mecmuada yer alan 204. gazel mecmuada dört beyit iken divanda yedi beyittir.

Mecmuada yer alan 68. gazel divanda Rubâiyyât-ı Füyûzât başlığı altında üç beyitten münhasırdır. Fakat mecmuada beş beyittir. Mecmuada yer alan ama divanda yer almayan iki beyit aşağıda gösterilmiştir.

Bā’iṣ-ı teskîn-i sūz-i cān-güzār-ı ye’s olur
Dil-ber-i ṭannāze ta’līm-i cefā itse rakīb (G.68/2)

Şöhret-i şahş-ı bütân ‘iṣve-i pervāzān gibi
Şāhid-i nazmım **Müsellem** kaldı ‘ālemde ḡarīb (G.68/5)

Mecmuada yer alan 75. gazel Güftî Tezkiyesinde sayfa 113 te bulunmaktadır. İkinci beyit tezkirede bulunmamaktadır.

Şeb-i firāk baña cāme-ḥāb-ı āteş olur
Şabāḥa dek dönerüm sūz ile kebāb gibi (G.75/2)

2.4.6. Sıralama Farklılıkları

Divanda mevcut olan şiirlerin bazı beyitlerinin mecmuada yer almaması beyitlerin numaralarında farklılığa sebep olmuştur. Bu durumda olan beyitler ilgili beyitin dipnotunda gösterilmiştir. Çalışmamızı oluşturan sayfalar arasında sıralama farklılıkları ziyadesiyle fazladır.

Mecmuadaki 236. gazelde aşağıdaki beyit yer almamaktadır, divanda ise dördüncü beyittir.

Sūzuma ḥūrşīd-i ‘ālem-tābı çerhūñ döymeye
Āteş-i dāğ-ı nihānum āşikār olsun hele

Mecmuadaki 5. gazelde aşağıdaki beyitler yer almamaktadır, divanda ise üçüncü ve beşinci beyittir.

Geh şaçuñ vīrān ider dil mülkini gāhi gözüñ
İşbu ḳahr-ābāda bī-dād şāh eksük degül

Mest imişsin leblerüñ şordum şehā ḳan itmedüm
Pes neden her dem baña egri nigāh eksük degül

Metinlerarası yapılan karşılaştırmada mecmuadaki beyitlerin divandaki sırasıyla dizilmediği durumlarla karşılaşmıştır. Beyit eksikliği ya da fazlalığı olmadan da aynı gazel içerisinde beyitler arasında da sıralama farklılıklarına rastlanılmıştır.

Mecmuada 242. gazelin ikinci beyiti divanda üçüncü beyittir.

Gül gibi ele sāğar alınca bu ne sırdur
Ol ḡonce-dehen başladı güftāre açıldı

İlgili şiirin üçüncü beyiti divanda dördüncü beyittir.

Ḳaldırdı yüzinden o perī zülfi niḳābın

Baht-ı siyeh-i ‘âşık-ı bî-çâre açıldı

İlgili gazelin dördüncü beyiti divanda ikinci beyittir.

Şad-pâre gönül biñde birin yârelerinden

Şerh eyledi dil-dârına bir pâre açıldı

2.5. Mecmuanın Sahaya Katkıları

Mecmualar, çoğu zaman divanların ya da kaynakların yetersiz kaldığı zamanlarda başvuru kaynaklarıdır. Mecmuada divanı ve divançesi olmayan yahut divanı olup şiirin / şiirlerin bulunmadığı şairler vardır. Bu şiirler toplanarak şairlere ait bir divan oluşturulabilir. Divanı olan şairlerin ise mevcut kaynakları güncellenebilir yahut makale veya bildiriyle edebiyat dünyasına katkı sağlanabilir. Bu başlık altında söz konusu mecmuanın sahaya katkıları hakkında bilgi verilecektir.

2.5.1. Beyit Düzeyinde Katkıları

Aşağıdaki tabloda mecmuada ismi geçen şairler üzerine yapılmış çalışmalarda bulunmayan ve sahaya katkı olan 4 beyit gösterilmektedir.

Katkı Yapılan Beyitlerin Tablosu

Tablo:6

Şair	Gazel N. ve Beyit sırası	Katkı Yapılan Beyitler	Açıklama
Müsellem	68/2	Bâ’îş-i teskîn-i süz-i cân-güzâr-ı ye’s olur Dil-ber-i tannâze ta’lîm-i cefâ itse rakîb	1, 3 ve 4. beyitler Divanda <i>Rubâiyyât-ı Füyûzât</i> başlığı altında 187 numarada kayıtlıdır.
	68/5	Şöhret-i şahş-ı bütân ‘işve-i pervâzân gibi Şâhid-i nazmım Müsellem kaldı ‘âlemde garîb	
Fâizî	190/5	Tâbiş-i dil şanma âteş görünür andan müdâm Var ise gencîne-i ‘aşkuñ mekânıdur gönül	Divanda yer almamaktadır.
Tâlib	75/2	Şeb-i firāk baña câme-ñ ‘âb-ı âteş olur Şabâha dek dönerüm süz ile kebâb gibi	Bu beyit referans alınan Güftî tezkiresinde bulunmamaktadır.

2.5.2. Şiir Düzeyinde Katkılar

Aşağıdaki tabloda mecmuada ismi geçen şairler üzerine yapılmış çalışmalarda bulunmayan 35 yeni şiir tespit edilmiştir.

Alana Katkı Yapılan Şiirlerin Tablosu

Tablo: 7

Şair	Gazel Numarası	Katkı Yapılan Gazelin Matla Beyti
Fasîh	13	ẖarīb-i va'd-i luṭṭın gör ki inkār itdi cānānum Metā'-ı vaşlına teslīm olan naḳdīne-i cānum
	15	Bāzār-ı maḥabbetde bugün bir ciger aldum Dāğ-ı ğam-ı sūz-ı elemūnden ḥaber aldum
	105	Kimlerle durur ol şanem-i ḥüsn-i melāḥat Kimlerle yürür şimdi o nev-naḥl-i leṭāfet
Enîs	19	Sevdā-yı ḥaṭı dillere ta'līm-i fen itsün Ḥürşid-i ruḥı hāleyi pertev-fiken itsün
Hilmî	20	Çıksun seḥerî bağda seyr-i çemen itsün Ḥürşid-i ruḥın gülşene pertev-fiken itsün
'Azmî	28	Seḥer bād-ı şabā durmaz eser āheste āheste Cefādan serv başını şalar āheste āheste
Zâtî	29	Seḥerde bülbüli gördüm öter āheste āheste Geçerken ğonceye rāzın açar āheste āheste
Esîrî	32	Seḥerde bülbüli gördüm uçar āheste āheste İrüşüp ğonceye rāzın açar āheste āheste
Hasîb	33	Gönüllerden keder elbet gider āheste āheste Yine dil-ber mükāfātın ider āheste āheste
	70	Benüm naḥl-i revānum gül-istānum verd-i ḥandānum Gülüm hem sünbülüm hem bülbülüm serv-i ḥırāmānum
	74	Saṇa üftāde-i nālān isem 'afv eyle sulṭānum Yoluṇda 'aşıq-ı giryān isem 'afv eyle sulṭānum
Dervîş	36	'Aşka düş oldı gönül āh ile efgānı bile Künc-i miḥnetde ḳoduṇ 'aşıq-ı nālānı bile
Na'tî	63	Eyle ey ḥürî-şıfat teşrîf bir kez ḥānemi Reşk-i firdevs-i berîn it küşe-i vîrānemi
K. Hasan	64	Bağladum anuṇ için rişte-i nā-bînāyî Görmiyem ğayrı-ile tā kim o melek-sîmāyî
Vâsık	66	Ser-āğāz eyledükçe ğamzesi destāne mestāne Olur mercūḥ şüfî meclis-i şeyḥāne mey-ḥāne
Lütfî	69	Benüm yār-ı güzīnüm meh-cebīnüm mihr-i raḥşānum Efendüm çāre-sāzum dil-nevāzum derde dermānum
Hüsnî	73	Benüm mihr-i münirüm şu'le-girüm māh-ı tībānum Emirüm dest-girüm bî-naẖirüm şāh-ı ḥübānum
Feyzî	79	'Anber bırakdı mecmere-i ḥüsn-i yāre ḥāl Āteş görünse baña n'ola tābiş-i cemāl

Râgıb	82	Nigāh-ı fitne-engîzî'n o şāhum kıana mı şaqlar Sipāh-ı 'işvesin kaşd-ı helāk-ı cāna mı şaqlar
	246	Pür-şerha idüp cismimi ğamzeñ siper-āsā Çāk itdi reg-i cānı müjen nîşter-āsā
Emîn	88	Cevr ü sitemüñden dili nālān da mı bulduñ Sen tecrübe-i tîğ idecek bende mi bulduñ
Rüşdî	95	Gelse bezme kıanı ol rind cihānum diyerek Karşu varsam aña gel rûḡ-ı revānum diyerek
Meylî	142	'Özr-i reh gümrehlere beytül' harem vādîsidür Vādî-i nārı şorarsañ bād-ı sam vādîsidür
'Abdî	200	O zaḡm-ı cān-sitān kim ğamze-i cellāddan gördüm Ne tîğ-i tîzden ne ḡaṇcer-i fülāddan gördüm
Cinānî	201	Küyuñı 'arş-ı mu'allā gördüm İşigüñ 'arşdan ā'lā gördüm
Nahlî	205	Gül-i taşvîr-i vaşlı naqş-ı levḡ-ı ihtimāl itmem Dil-i Bihzādımı ressam-ı bî-reng-i muḡāl itmem
	227	Dirseñ ey dildāde ḡālūñ çeşm-i fettān görmesün Rüyına pinhān nigeḡ-sāz ol ki cānān görmesün
Emînî	214	Serîr-i ḡüsne benden ğayrı sulṡān olmasun dirsün Güzellükde benümle kimse aḡrān olmasun dirsün
Asîmî	218	Ruḡ-ı dil-berde herġiz ḡaṡṡ-ı reyḡān olmasun dirsün Dilā şubḡ-ı vişāle şām-ı hicrān olmasun dirsün
Vasfî	219	ḡazer kılmaz dil-i āzürde-i hicrūñ enînininden Fiġān bāzār-ı ḡüsnüñ dil-firîb-i nāzenînininden
Hüsrev	222	Yeşiller giydüġince ṡūṡî-i ġüyāya beñzersin Siyeh-puş olduġuñca Ka'be-i 'ulyāya beñzersin
Şehrî	90	Tāb-āver olur tār ile pūdı bedenimden Kettān u kamer 'ibret alur pîreḡenümden
	228	Hîç seni nā-sūḡte ol şem'-i şebistan görmesün Dirseñ ey pervāne cismüñ nār-ı hicrān görmesün
Ġināyî	232	Ruḡsārelerüñ zülfi perîşān arasında Güller gibidür deste-i reyḡān arasında
Rif'atî	245	Der-beste ser-ā-pā ser-i bāzār-ı temennā Bu kücede yok şimdi ḡarîdār-ı temennā

3. METİN

3.1. METİN TESİSİNDE TAKİP EDİLEN YOL

1. Gazellerin dil içi çevirileri dipnotta köşeli parantez “[]” içerisinde gösterilmiştir.
2. Metin tamiri gereği şiire eklenmesi gereken yerler gazelin içinde köşeli parantez “[]” içerisinde verilmiştir.
3. Okunamayan kısımlar “...” işareti ile emin olunamayan kısımlar ise (?) ile gösterilmiştir. Bu durumda olan beyitler nesre çevrilirken sadece emin olunan kısımlar çevrilmiştir. Çevrilemeyen kısımlar için “...”, çevirisi yapıp emin olunamayan kısımlar için de (?) kullanılmıştır.
4. Divanda yer alıp mecmuada yer almayan ya da mecmuada olup divanda olmayan kelimeler “-” işareti ile gösterilmiştir.
5. Gazeller numaralandırılmış ve her gazel numarasının altında vezin ve veznin ait olduğu bahir verilmiştir.
6. Dipnotlarda öncelikle gazelin mecmuadaki sayfa numarası, mecmuada yazılmışsa şairin mahlası ya da adı daha sonra da başvurulmuş divanların kısaltmaları ve gazelin divanlardaki numarası gösterilmiştir.
7. Kelimelerdeki nokta eksiklikleri dikkate alınmamış kelimenin doğrusu divandaki haliyle yazılmıştır.
8. Herhangi bir basımı ya da yayımlanan divanı bulunmayan, şair hakkında yeterli bilgi edinemediğimiz ve çalışılmış divan ile karşılaştıramadığımız şiirler hakkında dipnotta sayfa numarasından sonra yay ayraç içinde “()” bilgi verilmiştir.
9. Mecmuadaki beyitler ile divandaki beyitler arasındaki farklılıklar dipnotta belirtilmiştir. Divandaki kelime gruplarını temsilen “D.”; mecmuadaki kelime grupları için ise “M.” kısaltması kullanılmıştır.
10. Gerek müstensihinden gerek mecmuanın fiziksel koşullarından kaynaklanan kimi zaman okunamayan ya da okunsa bile şiirin anlamına uymayan kelime grupları için divandaki şekilleri tercih edilmiş ve bu farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.
11. Vezni düzeltilemeyen mısralar için dipnotta bilgi verilmiştir.
12. Mecmua 15. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar geçen bir zamanı kapsadığı için ortak bir imla oluşturulmuştur.

13. Dipnotta belirttiğimiz nüsha farklılıkları birinci mısradaki bulunuyorsa “/” işaretiyle; ikinci mısralarda bulunuyorsa “//” şaretiyle gösterilmiştir.
14. Mecmuada bulunmayan divanda yer alan beyitler ya da divanda bulunmayıp mecmuada yer alan beyit ya da mısralarla ilgili dipnotta bilgi verilmiştir.
15. Divanda bulunmayıp mecmuada yer alan beyitlerle ilgili dipnotta “Bu beyit divanda yer almamaktadır” divanda bulunup mecmuada yer almayan, metnin sırasını değiştiren beyitler, ilgili beytin sonuna eklenerek “Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır” şeklinde dipnotta bilgi verilmiştir.
16. Mecmuadaki gazellerin başında bulunan şair isimleri gazellere başlık olarak düşürülmüş, dipnotta hangi şaire ait olduğu bilgisi verilmiştir.
17. Veznin bozulmaması için zihaf yapılması gereken yerlerde sadece şair adlarında kısa hece kullanılmış; diğer kelimelerin yazımı orijinalliğini korumuştur.
18. Vezin gereği olması gereken atıf vavları “[]” işaretiyle gösterilmemiş ve ayrı yazılmıştır.
19. Mecmuadaki şiirler yayınlanmış çalışmalardaki şiirlerle tenkitli neşir için ele alındığında çok fazla harf ve kelime düzeyinde farklılıklara rastlanmıştır. Bunlar şiirlerin dipnotlarında gösterilmiştir. Çalıştığımız mecmuadaki şiirlerde kelime seçimi mecmuayı derleyeninin gördüğü nüsha üzerinden yapılmış olduğundan tarafımızdan esas alınan kelimelerin vezin ve anlam bakımından en uygun kelime olmasına dikkat edilmiştir.

3.1.1. Türkçe Kelime ve Eklerin İmlası

- Metinde geçen özel isimlerin ilk harfleri büyük harfle yazılmış ve özel isimlere getirilen ekler kesme işareti ile ayrılmamıştır.

N’içün maḥmūr ḳorsun **Şābiri** ser-mest-i ‘aşḳ ile

Elüñde var iken pīr-i muḡāndan böyle cām ey dil (G.4/5)

- Ünlü ile biten bir kelimedenden sonra ünlü ile başlayan bir kelime geldiğinde vezin gereği ünlü seslerden birinin düşürülmesi gerektiği durumlarda düşürülen vokal (’) kesme işaretiyle gösterilmiştir.

Seg raḳībe **nic**’olur göstereyim ölmez isem

Dehen-i yāre uyuzlanmaḡı tebhāle gibi (G.52/3)

- Birinci tekil ve birinci çoğul şahıs eklerin yazımında her zaman yuvarlak ünlü tercih edilmiştir.

Rindüz ammā ehl-i terk olmakda zühde ğālibüz
 Ārzū-yı cān u dildendür biz**üm** perhîzümüz (G.163/4)

Medh ile müsāvî ola mı hîç mesāvî
 Olmaz mütesāvî güzel**üm** ‘ākķ-ile ‘ākil (G.3/2)

- Üçüncü tekil ve üçüncü şahıs iyelik eki düz-dar ünlüyle yazılmıştır.

Ṭağıdur dil-dār zül**fin** zînet-i ruhsār ider
 Gül-sitānın bāġbān-ı hüsñ sünbül-zār ider (G.113/1)

- Bildirme eki yuvarlak ünlü ile yazılmıştır.

Gözümde mevc-i hūn-ı dil degül tuġyān-ı âteş**dür**
 Bu cism-i sūznākum keştî-i tūfān-ı âteşdür (G.117/1)

- Gerindium zarf-fiil ekinin yuvarlak şekli kullanılmıştır. -up, -üp.

Hūn-ı eşkinden ol**up**dur bülbülüñ her āb sürh
 Bāġda olsa ‘aceb mi her gül-i sîrāb sürh (G.106/1)

- Genitif eki yuvarlak şekilde yazılmıştır.

Lāmi’**î** ister kapu**ñ**da bende olmak rûz u şeb
 Yoḥsa şāhum devlet**üñ**de māl u cāh eksük degül (G.5/5)

- Partisip eki -dlk yuvarlak şekilde yazılmıştır.

Bi’llah ey naḥl-i ter ol kām̄et-i reftār nedür
 Serv-i āzāduña ḵul eyled**ügi** şimşādı (G.50/2)

- Soru edatı kelimelerden ayrı ve düz-dar sesli olarak gösterilmiştir.

Dil-i Yah**yā**’ya nice şıġsa gerek bunca ġumūm
 Yār bilmez mi ‘aceb teng idüġin ġam-ḥāne (G.238/5)

- Geçmiş zaman rivâyet eki daima düz ve dar vokalli şekilde yazılmıştır.

Açılmış bir nihāl üstünde iki ğonce-i ra'nā
İki yār-i muvāfık birbirine keşf-i rāz itmış (G.167/2)

- Geçmiş zaman hikâye eki düz vokalli şekilde yazılmıştır.

Olmadı peydā melāhat bahri mevvāc olalı
Dürr-i dendānuñ gibi bir lü'lü'-i la'līn şādef (G.178/2)

- Geniş zaman eki sadece yuvarlak vokalli şekilde yazılmıştır.

Feyze isti'dād lāzım olmasa mānend-i bedr
Himmet-i mihr ile her kevkeb virürdi nūr u lem' (G.176/4)

- “ile, idi, için, ise” imlasıyla ilgili mecmuadaki halleri esas alınmış olup kelimeden ayrı yazıldıysa “ile, idi, için, ise” şeklinde, eğer kelimeye birleşik yazıldıysa “-ile, -idi, -içün, -ise” şeklinde yazılmıştır. Mecmuadaki halleri ünlü uyumuna göre olsa bile imlaları vezne uygunluğuna göre tercih edilmiştir.
- Mecmuada yer alan sözcüklerin sonu “ı” ile bitip üzerine gelen ekler “-ile” gösterilmişse bu kelimeler aşağıdaki gibi okunmuştur:

Şürāhī gibi dök xanum pür it peymāne-i bezmi
Helāk-ı çeşm-i sermestüñ beni kurbāna mı şaklar (G.82/2)

La'l-i femine kevşer-i hōşcū da dimişler
Hāl-i lebine nāfe-i āhūda dimişler (G.83/1)

3.1.2. Arapça ve Farsça Kelime ve Eklerin İmlası

- Hemzeli kelimelerin yazımında metnin imlasına uyulmuştur.

Yağarlar Bākīyi nālān iderler
Güzeller mā'il olur söz ü sāza (G.31/5)

- Şeddeli kelimelerin imlasında vezin hususu göz önünde bulundurulmuştur.

Deryā-yı muhītüz dür-i vahdetle leb-ā-leb
Kevneyn iki cānibde iki sāhilimüzdür (G.130/2)

- Vav-ı ma'düle “~” şekliyle gösterilmiştir.

Ser-i zülfünde iken çeşmüne meyl itse gönül
Beñzer ol tıfla varur evvel-i şebden **ḥāba** (G.21/2)

- Farsçada tekrarlanan kelimeler arasına getirilen ekler “-” tire ile ayrılarak gösterilmiştir.

Devr elinden kâse kâse yutduğum kanlardur ol
Kaṭre kaṭre ṭamlayan gözden **dem-ā-dem** ey gönül (G.2/2)

- Farsça ön ekler kelimelerden “-” tire ile ayrılmıştır.

Katı mağrūr olup ḥüsne iğen öldürme ‘uṣṣākı
Güzellük **ber-ḳarār** olmaz geçer āheste āheste (G.29/3)

- Elif-i maksûre olarak adlandırılan “ﺀ” harfi transkripsiyonda “ā” şeklinde okunmuştur.

Gülşen-i kūyında **me’vā** bulsa ol ḥūrīveşüñ
İḥtiyār eyler mi bāğ-ı ḥuldı ādem ey gönül (G.2/4)

- Arapça terkipler aşağıdaki örneklerde gösterildiği gibi yazılmıştır.

Aklun alur ‘āşıkuñ **fi’l cümle** reng ü alile
Berg-i güldür la’li yā gül ikiden ḥālī degül (G.78/2)

Muttaşıl ğamzeñ geçer bir laḥza baksañ ḥālūme
‘Āciz olduk dōstum **ve’l-ḥāşıl** ol ğammāzdan (G.16/4)

3.2. TRANSKRİPSİYONLU METİN

1. Bākī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Döndi bezm-i bāğda bir dil-ber-i ʔannāze gül
Cilve-i hüsn eyledi girdi libās-ı nāze gül
2. Elden evrākın şalup bir bir uçurdu göklere
Beñzedi bir dil-ber-i şūh-ı kebūter-bāze gül
3. Sīnesin ʕāk eyledi mest-i şabūhīler gibi
Şubh-dem murğ-ı ʕemenden gūş idüp āvāze gül
4. Vaşf-ı hüsn-i yār ile bir tāze dīvān bağlasuñ
Tār-ı zūlf-i hūrdan bend eylesün şīrāze gül
5. Bāğ-ı hüsn-i şāha bak görmek dilerseñ **Bākīyā**
Baht u devlet nev-bahārında açılmış tāze gül

^{1.} M 36^a, Bākī (BD, G. 301)

¹ [Gül, naz elbisesini güzellik cilvesiyle giyinin bağ meclisinde herkesle eğlenen bir sevgiliye döndü.]

² [Gül, yapraklarını elden bırakıp bir bir göklere uçurup güvercin yetiştiren nazlı bir sevgiliye benzedi.]

³ [Gül, sabah vakti (bahçede) bülbülün feryadını dinleyip sabah (sabah) şarap içip kendinden geçmiş sarhoşlar gibi sinisini yırttı.]

⁴ bağlasuñ: bağladı M / Tār-ı zūlf-i hūrdan: Tāze zūlf-i cevrden M [Gül, huri gibi güzel sevgilinin zūlfünün telinden şiraze dokuyup sevgilinin güzelliklerini vasf eden yeni bir divan defteri bağlasın.]

⁵ [Ey Bākî, talih ve mutluluk ilkbaharında açılmış taze (bir) gül görmek istersen o sevgilinin güzelliği bağına bak.]

2. Bâkî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gül gibi olmak dilerseñ şād u hurrem ey gönül
Lâle-veş elden düşürme cāmı bir dem ey gönül
2. Devr elinden kâse kâse yutduğum kanlardur ol
Kaṭre kaṭre tamlayan gözden dem-â-dem ey gönül
3. Devlet-i dünyā için hergiz ne ğam-ğın ol ne şād
Ber-ḳarār olmaz bilürsin hāl-i 'âlem ey gönül
4. Gülşen-i küyında me'vâ bulsa ol hūrî-veşüñ
İhtiyār eyler mi bâğ-ı huldı âdem ey gönül
5. Devr ider **Bâkî**-şifat hürşîd o mâhuñ menzilin
'Aşk ser-gerdānıdır Allāhu a'lem ey gönül

^{2.} M 36^a, Bâkî (BD, G. 300)

¹ [Ey gönül, eğer gül gibi mutlu mesut olmak istersen, lâle gibi bir an bile kadehi elinden düşürme.]

² [Ey gönül, gözümünden her an akan, damlayan yaşlar; devrin elinden kâse kâse yuttuğum kanlardır.]

³ hergiz ne ğamğın ol ne şād: renc ü talebden fâriğ ol M [Ey gönül, bu dünyanın saltanatı için asla ne mutlu ne de hüznü ol. Bilirsin bu dünyanın hâli aynı kalmaz, değişip durur.]

⁴ [Ey gönül, (insan) o huriye benzeyen sevgilinin semtinin gül bahçesinde sığınacak yer bulsa, cennet bahçesini hiç tercih eder mi?]

⁵ [Ey gönül, güneş, galiba aşk sersemi (olduğu için) o ay (gibi sevgilinin) menzilini Bâkî gibi dönüp dolaşır.]

3. ab l 

Mef' l  mef ' l  mef ' l  fe' l n

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. N -k ml   bir g rel  k m-ile k mil
Başladı  ur r eylemege c h-ile c hil
2. Med  ile m s v  ola mı h   mes v 
Olmaz m tes v  g zel m '   -ile '  il
3. Ger s ye şala  st m ze   'ir-i devlet
Ol da ı olur ba umuza n z-ile n zil
4. Seyr eyle dil  resmini e   l-i cih nu 
' lim olan olmaz su an-ı ' m-ile ' mil
5. Yok z d-ı reh-i v d -i  am yo sa ab l 
'Azm itmek olurdu elem-i r  -ile r  il

³. M 36^a, ab l  (KD, G. 216)

¹ [Bilgin kimse mutlulukla mutsuzlu u aynı g rd   nden beri cahil (kimse) makam ve mevki ile gururlanmaya başladı.]

² h  :  ad  u D [A g zelim asi ve akıllının e it olmadığı gibi h    vme ile yerme (de) denk olur mu?]

³ [Her ne kadar talih ku u  st m ze g lgesini indirse de o bile ba ımıza naz ile iner.]

⁴ 4a: Bir h   kem l ehlin   a v line ş hum D [Ey sevgili d nya varlıklarının  detini seyret.  lim olan avamın s z yle i  yapmaz.]

⁵ [Ey Kab l , gam vadisinin yolunun azı ı yok, yoksa (aş ) yolcusu o yolun elemine katlanırdı.]

4. Şābir

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Taleb vādīsine bî-rehber itme važ'-ı kām ey dil
Hemān bir haṭvedür put-ḥāneden Beytül-Ḥarām ey dil
2. Gönülden āşinā ol zāhirün bīgāne-veş göster
Tarīḳ-i 'aşḳ da bed-nāmlıkdür nīk-nām ey dil
3. Giriftār añlasunlar dām-ı zülf ü dāne-i ḥāle
Gül-istānuñda [sen] ṭāvūsveş eyle ḥırām ey dil
4. Ḥarīm-i vuşlatuñ 'uşşāḳa sehl-i mümteni' yoḥsa
Derüñ meftūḥdur ḳurbuñda yoḳ cāy-ı kelām ey dil
5. N'icün maḥmūr ḳorsın Şābiri ser-mest-i 'aşḳ ile
Elüñde var iken pīr-i muḡāndan böyle cām ey dil

⁴ M 36^a, Şābir (SPD, G. 131)

¹ [Ey gönül, istek vadisine kılavuzsuz arzu adımı atma. (Zira) kâbe puthaneden sadece bir adım uzaktadır.]

² [Ey gönül, aşk yolu içinde iyi namlı olmak kötü şöret sahibi olmakla aynıdır. Sen dışını ilgisiz gibi göster (ama) gönülden aşına ol.]

³ [Ey gönül, (seni görenler) sevgilinin saç tuzağına ve ben tanesine tutulmuş sansınlar. (Ama) sen sevgilinin gül bahçesinde tavus kuşu gibi salın.]

⁴ [Ey gönül, senin vuslat avluna girmek âşıklara kolay görünen bir zorluktur, yoksa senin yakınında olanlara kapının açık olduğuna söz yoktur.]

⁵ ile: eyle D [Ey gönül, elinde kâmil mürşitten böyle kadeh varken niçin Sâbir'i aşk sarhoşu ile kendinden geçmiş halde bırakırsın.]

5. Lāmi'î

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bilürem kūyuñda ğamdan her gün āh eksük degül
Ādemîlүkdür şehā kıldan günāh eksük degül
2. Yāsemînüñ çün şabā kaptı külāhın gül didi
Kelle sağ olsun cihānda bir külāh eksük degül
3. Müdde'iler kapuña her dem beni kec egledür
Āh kim zülf gibi bir dūd-ı siyāh eksük degül
4. Ğam degüldür bulsa hūrşid ü kamer naķş u zevāl
Ruĥlaruñ devrinde bize mihr ü māh eksük degül
5. **Lāmi'î** ister kapuñda bende olmak rüz u şeb
Yoĥsa şāhum devletüñde māl u cāh eksük degül

^{5.} M 36^a, Lāmi'î (LÇD, G. 298)

¹ [Ey padişahım, insanlık hâlidir; kıldan günah eksik olmadığı gibi senin mahallenin de her gün kederden âşıkların ahlarıyla eksik olmadığını biliyorum.]

² kaptı külāhın: təcini kaptı D [Sabah rüzgârı, yasemin çiçeğinin tacını kaptığı zaman gül dedi ki: dünyada baş, can sağ olsun, bir külāh o kadar önemli değil.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit gelmektedir:

Geh şaçuñ vîrān ider dil mülkini gāhi gözüñ

İşbu kahr-ābāda bî-dād şāh eksük degül

³ kapuña: tapuña D / zülf: zülfüñ D // dūd-ı siyāh: rü-siyāh D [Rakipler her zaman benim sevgilinin mahallesine gitmemi geciktirirler. Ah ki onun saçı gibi bir kara duman eksik olmadığından(ben yolu bulurum).] Bu beyit divanda altıncı beyittir.

⁴ bulsa hūrşid ü kamer naķş u zevāl: māha naķş u mihre irişsün zevāl D [(Gökyüzünde) ayın günden güne azalması ve güneşin batması dert değildir; yanaklarının dairesinde bizim ayımız ve güneşimiz eksik değildir.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Mest imişsin leblerüñ şordum şehā kan itmedüm

Pes neden her dem baña egri nigāh eksük degül

⁵ [Ey padişahım, Lāmi'î gece gündüz senin kapında köle olmak ister yoksa saadetli saltanatın sayesinde onun malı ve makamı eksik değildir.]

6. Bākī

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. İrüşdüm bahre cūy-āsā basīṭ-i ḥākden geçdüm
Bisāt-ı ḳurba irdüm çenber-i eflākden geçdüm
2. Şarāb-ı la'l-fām u zevraḳ-ı zerrīni nūş itdüm
Ben ol keşṭī ile ol āb-ı āteş-nākden geçdüm
3. Ğamuñ afyōnını tiryāk diyü baña 'arz itme
Yüri sağ [ol] benüm 'ömrüm ben ol tiryākden geçdüm
4. Beni ālūde-dāmen şanma vā'iz mest gördüñse
Senüñ bezmüñ gibi ben nice cāy-ı pākden geçdüm
5. Metā'-ı dehr bir puldur aḳar şu 'ömr-i müsta'cel
Anuñ'çün **Bākıyā** esbābdan emlākden geçdüm

6. M 36^b, Bākī (BD, G. 316)

1 [Irmak gibi toprak düzlüğünden geçip denize ulaştım; feleğin (de) çemberinden geçip yakınlık makamına ayakbastım.]

2 nūş: terk D [Kırmızı renkli şarabı ve altın (renkli) kadehi içtim. Ben o ateşli sudan o gemi ile geçtim.]

3 [Ey benim ömrüm olan sevgili, gamın afyonunu bana ilaç diye sunma. Hadi durma sağ ol, ben o ilaçtan vazgeçtim.]

4 [Ey vaiz, beni sarhoş gördüyse günahkâr sanma. Ben, senin meclisin gibi pek çok temiz yer (mescit) den geçtim.] Divan da bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Muğaylān-ı belā tūtmış ṭarīḳ-i Ka'be-i vaşluñ
Efendi ben o rāh-ı pür-ḥas u ḥāşākden geçdüm

5 [Ey Bâkî, dünya malı bir pul kadar değersizdir. Çabuk geçen ömür de akarsu gibidir. Onun için malı mülkü terkettim.]

7. Bākî

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. La'lüñ göricek kana döner gözden aķanum
Oynar yüregüm derd-ile diñmez hafekānum
2. Zerd oldı yüzüm derd-ile şanduñ yerekāndur
Luţf eyle begüm dökme benüm yok yire ķanum
3. Āhum tıolanur şubħa degin gökleri ķat ķat
Kūyuñ yörenür döne döne eşk-i revānum
4. Cānāne giden nāmedeki mühr degüldür
Ardınca ķalur reşk-ile çeşm-i nigerānum
5. Cānum özenür kim ķomaya şişede **Bākî**
Meclisde didüm ben de göricek ķoma cānum

^{7.} M 36^b, Bākî (BD, G. 319)

¹ [(Senin) dudağını görünce gözyaşım kana döner; yüreğim derd ile oynar (ve) kalp çarpıntım dinmez.]

² şanduñ: şān kim D [Yüzüm dert ile sarardı (sen) sarılık hastalığı zannettin. A beyim benim boşu boşuna kanımı dökme, merhamet et.]

³ [Ahım sabaha kadar kat kat gökleri dolandır. Akan gözyaşım (da sevgilinin bulunduğu) mahalleyi döne döne dolaşır.]

⁴ [Sevgiliye giden mektuptaki mühür değildir. (Onun) ardından kıskançlıkla bakan endişeli gözlerimdir.]

⁵ göricek: görünce D [Ey Bâkî, canım şişede hiç içki bırakmamaya özenir. Bu sebeple ben de mecliste sevgiliyi görünce sende iç, şişede içki bırakma canım dedim.]

8. Һayālī

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Havā-dāruñ olaldan dūd-ı āhum
Yazar eyvān-ı çarḥa āh şāhum
2. Miyānuñ fikridür eglencem ancak
Alan bir kıldan alır pādişāhum
3. Benem devrümde sultān-ı ḥarābāt
Başumda bir kadeḥ meydür külāhum
4. Ḥabāb-āsā alup başum elüme
Hevā-yı 'aşka uyupdur sipāhum
5. **Һayālī** şām-ı ğam ḥuffāşiyem kim
Cihānuñ mihrine yoḡdur nigāhum

^{8.} M 36^b, Һayālī (HBD, G. 5)

¹ [Ey şahım, sana âşık olduğumdan beri ahımın dumanı felek köşküne/gökyüzüne ah yazar.]

² [Tek eglencem (senin) belinin düşüncesidir. A padişahım (meseldir) alan bir kıldan alır (yani insan küçücük bir hayalle bile oyalanabilir.)]

³ devrümde: derdümde M [Devrimde meyhanenin sultanı benim. Başımda külāhım bir kadeh şaraptır.]

⁴ [Kellemi bir su kabarcığı gibi koltuğuma alıp (aşkın savaş meydanına çıktım. Zira gönül) ordum aşk hevesinin peşinden koşmaktadır.]

⁵ [Ey Hayâlî, gam gecesinin yarasaı olduğumdan dünyayı aydınlatan güneş gözümde değildir.]

9. ab l 

Mef ' l n mef ' l n mef ' l n mef ' l n

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Ged -yı dergeh n olan m k me kıyma sult num
Sak me eyle cevri m stak me kıyma sult num
2. 'Ad -yı k fte-h r   erha  erha eylese ti  n
V c d n eyle  em  r nle kıyma kıyma sult num
3. M r vvet d d-ı H kdur herkes a a m stef d olmaz
Kerem gelmez kerems zden 'ak me kıyma sult num
4. C d  iden beni senden teni serden c d  olsun
' n yet eyle l tfu la  ak ma kıyma sult num
5. ab l  kapu a 'arz-ı 'ub diyyet ider d 'im
Nazar k l r fi'-i rak m-ı rak me kıyma sult num

^{9.} M 36^b, ab l  (KD, G. 230)

¹ [Senin derg h nda k le olan     a kıyma sultanım, hatalı davranana zulm et, do ru olana kıyma sultanım.]

² eylese: eyles n D [Ey sultanım, senin kılıc n,  arlatan d  manların etini yararsa  em  rin de onun v cudunu kıyma kıyma par alas n.]

³ a a: a dan D / m stef d: m stef z D [A sultanım, ihsanda bulunma Allah vergisidir. Herkes ondan istifade edemez. C mert olmayandan iyilik gelmez, elinden bir  ey gelmeye kıyma.]

⁴ iden: id p D / olsun: k lma D [Beni senden ayıran (ki inin) ba ı g vdesinden ayr ls n. A sultanım, lutfunla iyilik et,  fkelenme, bana kıyma.]

⁵ [ab l  (senin) kap na daima ba lılı ını bildirir; a sultanım, (sana ba lılı ını bildiren bu     n) yazd  ı s zlerin y celi ine bak, ona kıyma.]

10. Hayālî

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Vücūdum zerreler kıldı maḥabbet çün türāb oldum
Çekildüm āsumāna kuḥl-i çeşm-i āfitāb oldum
2. Baña yer verdiler şaff-ı ni'ālinde ḥarābātuñ
Başum eflāke irdi gün gibi ālî-cenāb oldum
3. Kulağum buralı tanbūr-veş dest-i ğam-ı dil-ber
Tenümde her kılum nāliş-ger [eyler] bir rebāb oldum
4. Dehānıyla miyānı fikri içre 'aklı ğayb itdüm
Nice ince söze gerçi bu gün ḥāzır cevāb oldum
5. **Hayālî** nāle vü eşküm baña tā kim ğinā virdi
Ne muṭrib miḥnetin çekdüm ne muḥtāc-ı şarāb oldum

¹⁰. M 36^b, Hayālî (HBD, G. 33)

¹ kuḥl-i: kuḥl-ü D [Sevgimi göstermek için vücudum zerre zerre parçalandı, toprak oldum. Gökyüzüne çekildim ve güneşin gözünün sürmesi oldum.]

² [(Senin) meclisinin en aşağısında bana yer verdiler güneş gibi başım göklere yükseldi ve haysiyetli oldum.]

³ eyler: - M [Sevgilinin gam eli tanbur gibi kulağımı büktüğünden beri benimdeki her kılım inledi ve bir rebaba döndüm.]

⁴ [Her ne kadar (onun) ağzının ve belinin düşüncesi arasında aklımı kaybetsem de bugün pek çok manalı söze de hazırcevap oldum.]

⁵ miḥnetin: niyyetin M [Ey Hayālî, inlemelerim ve gözyaşım beni öyle zengin / kanaatkâr etti ki ne çalgıcı eziyeti çektim ne de şaraba muhtaç oldum.]

11. Bākī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Eyledi müjde-i gül dilleri şād u hurrem
Goncanuñ göñli açıldı güle düşdi şebnem
2. Cūy-bāruñ baña 'arz itmeye kenārın sensin
Baña sen ruḥları gül-zār ile ḥōşdur 'ālem
3. Dāne-i ḥāline bak cennet-i ruḥsārından
Nice şabr eylesün Allāhı severseñ ādem
4. Dil-i şūrīdeye kıl pend ü naşīḥat geh geh
Nefesūñ gelsün eyā şūfī-i nāşīḥ dem dem
5. Āb-dār olsa n'ola mīve-i şī'r-i **Bākī**
Urmadı kimse daḥı böyle bu bāğ içre kalem

^{11.} M 37^a, Bākī (BD, G. 331)

¹ müjde: mürde M / dilleri: bülbüli D [Çiğ tanesi gülün üzerine düşünce goncanın gönlü açıldı (ve) gülün (açmış olduğu) müjdesi gönülleri sevindirdi.]

² 2a: 'Ālemüñ n'eyleyeyin bāğ u bahārın sensüz D [Irmağın kenarında beni gezintiye çıkartan sensin. Sen yanakları gül bahçesi gibi sevgiliyle âlem bana hoş gelir.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Var ise tazeledi bāğ-ı nihāl-i emelin
Reşehāt-ı kalem-i ḥazret-i sultān-ı kerem

³ ruḥsārından: ruḥsārında D [Allah aşkına sevgilinin yüzünün cennetindeki ben tanesine bak. İnsan (bu güzelliğe) nasıl sabreylesin.]

⁴ [Ey nasihat eden sufi, usanmaz deli gönüle ara sıra öğüt ver; zaman zaman da nefesin gelsin.]

⁵ 5b: Urmadı kimse bu bāğ içre daḥı böyle kalem [Bākī'nin şiir meyvesi sulu ve taze olsa buna şaşılır mı? Bu (şiir bahçesi içinde kimse böyle kalem aşısı yapmadı) bāğ içinde kimse böyle yazmadı.]

12. Bākī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++--

1. Bāğı pür-nağş u nigār itdi bahārı severin
Mā'ilem nağşına gāyetde nigārı severin
2. Dāğlarla bedenüm tutsa n'ola nağş-ı peleng
Ben ol āhū-beçe-i şîr-şikārı severin
3. Yakma dāğum göricek sen de beni ey şüfî
Severin n'eyleyin ol lāle-'izārı severin
4. Mey-i bî-gerd ü keder şāfda hayrānem ben
Ne keder derdi çeker dil ne ğubārı severin
5. 'Āşıkunñ rağşına hem-pālarıdur dest-efşān
Bākıyā anuñ için serv ü çenārı severin

^{12.} M 37^a Bākī (BD, G. 385)

¹ bāğı: bāğ D / itdi: oldı D // 1b: Mā'ilem gāyetde nağşa nigārı severin M [Bağı resim gibi rengarenk donatan baharı severim, resme çok meraklıyım bu yüzden resim gibi güzel sevgiliyi severim.]

² tutsa: olsa D // 2b: Ben de ol beçe-i şîrîn-kārı severin M [Yakılmış yaralarla vücudum kaplanın postunun deseniyle kaplanmış olsa buna şaşılır mı? (Çünkü) ben o arslan avlayan ceylan yavrusunu severim.]

³ [Ey sofı, yarımı görünce sen de beni yakma; o lale yanaklıyı severim, neyleyeyim.]

⁴ Mey bî-gerd ü keder şāfda: Bāde-i şāf-ı şāfā-bağşda D // Ne keder derdi çeker: Ne küdüret götürür D [Ben tozsuz ve topraksız saf şarabın hayranıyım; bu gönül ne toz derdi çeker ne de toprağı severim.]

⁵ rağşına: rağşda D [Ey Bâkî, selvi ve çınar âşığın dansına el çırparak eşlik ettikleri için onları severim.]

13. Faşîh

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilātün mefā'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Kârîb-i va'd-i luţfın gör ki inkâr itdi cānānum
Metā'-ı vaşlına teslîm olan naqdîne-i cānum
2. Rakîbün zâğ-veş taklîd-i bûlbûl itdüğün hālā
Gülermiş yād idüp 'uşşâkine ol verd-i handānum
3. Hayāl-i kaddi teşrîfiyle bî-nem dîde dil bî-ğam
Ki âb-ı gülden itdüm tâk-ı şeh-râh-ı gül-istānum
4. Baña her rûz u şeb hasretde âh u şu'le yârimdür
Toğar mihr-i dıraḥşānum yanar şem'-i şeb-istānum
5. Ne tâlî'dür **Faşîhâ** reh-güzārūmdan mürûr itmez
Yetişmez uğrına hîç 'âşîkuñ ol serv-i bostānum

^{13.} M 37^a, Faşîh (Ahmet Fasîh Divanı'nda bu gazel bulunmamaktadır.)
¹ [Sevgilinin kavuşma sermayesine teslim ettiğim can naktimdir, (gel) gör ki sevgilim vuslat vaad eden sözünün yaklaştığını inkâr etti.]
² [O açılmış gül gibi sevgilim, rakibin karga gibi bûlbûlü taklit ettiğini hatırlayıp âşıklarına hâlâ gülermiş.]
³ [Sevgilinin boyunun hayalinin gözüme teşrifiyle gözyaşlarım kurudu, gönül, kederden arındı; gül bahçemin yollarının kemerlerini de gül suyuyla yıkadım.]
⁴ [Bana her gündüz ve gece hasrette ah ve ışık yârimdir. (Bu yüzden her zaman) parlayan güneşim doğar ve gece mumum (da) yanar.]
⁵ [Ey Fasîh, ne talihtir ki; o bahçenin servisi gibi olan güzel hiçbir âşığın yakınına gelmez, benimde yolumdan geçmez.]

14. Şābir

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Virdüm dil ü cān naḳdini ammā neler aldum
Ez-cümle bu kim pīr-i muḡāndan naẓar aldum
2. Şarf eyleyüp eşküm güherin rāh-ı talebde
Peymāne-i ḥūrşīde deger cām-ı zer aldum
3. Gūyā ki hemān āteş idüm bīm-i cefādan
Bir pāre ısınmış hele dil-ber ḥaber aldum
4. Ṭabl u 'alem-i dāḡ u elif leşker-i ḡamla
İḳlīm-i dile akın idüp ser-te-ser aldum
5. Virdüm ser ü cān gevher-i yek-dāne-i 'aşḡa
Gördüm ki metā'-ı dü-cihānı deger aldum
6. **Şābir** İrem-ābād-ı dil-i pīr-i muḡānda
El-minnetü li'llāh ki bir pāre yer aldum

¹⁴. M 37^a, Şābir (SPD, G. 143)

¹ [Gerçi can ve gönül akçesini verdim ama neler neler aldım. Mesela meyhanenin pirinden bir bakış aldım.]

² [Gözyaşı incisini istek yolunda feda edip güneşin şarap kadehine denk altın kadeh aldım.]

³ [(Ben) sanki (onun) cefasının korkusuyla sürekli (yanan bir) ateş idim. Dil-berin (bu ateşten dolayı) bir parça ısınmış olduğu haberini aldım.]

⁴ [(Sinemdeki) yaralar davul elifler de sancak oldu (bu şekilde) gam ordumla gönül diyarına akın edip baştanbaşa (orayı) feth ettim.]

⁵ [Aşkın eşi benzeri olmayan incisine baş ve can verdim, farkettim ki iki dünyanın da malına değecek mal aldım.]

⁶ muḡānda: muḡāndan D [Ey Sâbir, hamd olsun ki meyhanenin pirinin gönül cennetinden bir parça yer aldım.]

15. Faşîh

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Bâzâr-ı maḥabbetde bugün bir ciger aldum
Dâğ-ı ğam-ı sūz-ı elemünden ḥaber aldum
2. Sevdâ-yı ğam-ı ḥaṭṭına düşdüm o perinün
Beñzer ki bir âyîne-i şâfim göz aldum
3. Tâğ-ı dil ü âh-ı şerer-efşân-ile çarḥa
Bir semtime şimşîr birine siper aldum
4. Bî-tâb ḳalup 'aşḳ-ile Sîmurğ u Hümâdan
Kûyuña güzâr eylemege bâl u per aldum
5. Şeyḥü'l Ḥarem-i mey-gedeye def'-i melâle
Evrâd-ı şeb u rûz-ı muḥabbet eşer aldum
6. Çün bülbül ü pervâne varup pîr-i muğâna
Sûz-i eşer-i himmet-i şâm u seḥer aldum
7. Dil vireli ol ğamze-i ḥûn-rîze **Faşîhâ**
Her mağreke-i mihr ü maḥabbetde ser aldum

-
15. M 37^a, Faşîh (Ahmet Fasîh Divanı'nda bu gazel bulunmamaktadır.)
- 1 [Muhabbet pazarında bugün bir ciğer aldım ve (böylece senin) elemnin yakıcı gamının yarasından haberdar oldum.]
- 2 [Peri gibi güzel sevgilinin ayva tüylerinin kederinin karasına düştüm. Sanki ben pürüzsüz bir aynayken delik delik oldum.]
- 3 [Sanki bir elime kılıç bir elime siper almış gibi kıvılcımlar saçam ahım ve gönül yaralarım ile feleğe savaş açtım.]
- 4 [Aşkla takatsiz kalınca (senin) mahallene uğramak için Sîmurg ve Hümâ (kuşlarından birer) kanat aldım.]
- 5 [Meyhanenin Şeyhül haremine gidip üzüntü ve kederi def etmek için muhabbetin gece ve gündüz çekilecek virdlerini aldım.]
- 6 [Bülbül ve pervane gibi mürşite varıp (ondan) sabah akşam yanacak gayret eserinin ateşini aldım.]
- 7 [Ey Fasîh, (sevgilinin) o can alıcı bakışına gönül verdiğimden beri her muhabbet ve aşkın savaş alanında baş aldım.]

16. Bākî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Nāle-i dil ol ḥam-ı zülf-i hü-mā-pervāzdan
Şan figān-ı murğdur ser-pençe-i şeh-bāzdan
2. Peydaḳ-ı ḥāl-i ruḥuñ zülfüñle mestūr eyleme
Almağa şāhum gönül ferzānesin açmazdan
3. Ağlayu ağlayu çıkdum gözden āḥir kaṭre-vār
Ayrı düşdüm çeşm-i ḥün-bārum bugün dem-sāzdan
4. Muttaşıl ḡamzeñ geçer bir laḫza baksañ ḥālūme
'Āciz olduk dostum ve'l-ḫāşıl ol ḡammāzdan
5. Vaşf-ı şî'r-i nāzenînümdür bu şî'rüm **Bākıyā**
Muṭrib-ı meclis ser-āḡāz eylesün şeh-nāzdan

^{16.} M 37^b, Bākî (BD, G. 364)

¹ [İnleyen gönül, o Hü-mâ (kuşu) gibi yükseklerde uçan saçının kıvrımından sanki doğanın pençesinde figan eden kuştur.]

² [Şahım, gönül vezirini açmazdan almaya yanağının beninin piyadesini saçınla gizleme.]

³ çıkdum gözden: gözden çıkdum D / bugün: gibi D [Ey kan dolu gözüüm, bugün dostumdan ayrı düştüm; sonunda (gözyaşı) damlası gibi ağlaya ağlaya gözden çıktım.]

⁴ [A dostum, bir an baksan halime hiç durmadan yan bakışın geçer, velhasılı o gammazdan aciz olduk.]

⁵ şî'r: nāz D [Ey Bākî, bu şiirim: narin, ince yapılı şiirin vasfı olduğundan meclisin çalgıcısı şehnaz makamında başlasın.]

17. Bākī

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Kıyām itdi çemende yâre karşı
Çenâr u 'ar'ar u şimşâd kamu
2. Görüp zülfün 'izâruñ üzre bildüm
Muḳarrer batmaz imiş şuya cādū
3. Degül mi bezm-i vaşl-ı yâr firdevs
Belâ-yı şoḫbet-i aḡyâr kamu
4. Taḳılur saña ḫançer gibi eğri
Atılur ok gibi yâbâna toḡru
5. Gelüp miskinlik itdi ḫâl-i yâre
Ḥaṭâdan nâfe-i müşğîn-i âhū
6. Cihân enfâs-ı müşğînünle tıldı
Saña Ḥaḳdan 'aṭâdur **Bākīyâ** bu

^{17.} M 37^b, Bākī (BD, G. 398)

¹ [(Sevgilinin boyunu gören) çınar ağacı, dağ selvisi, şimşir ağaçlarının hepsi çimenlikte yâre karşı ayağa kalktı.]

² [(Senin) zülfünü yanağının üzerinde görünce cadıların suya kesin olarak batmayacaklarına inandım.]

³ [Sevgiliye kavuşma meclisi cennet, rakibin sohbetinin belası (ise) cehennem değil mi?] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

İdermiş zülfüne perrini teşbîh

Ḳatı alçaḳ kaçır geh geh peristū

⁴ [Ey dost, yalan yanlış eğri davranışların hançer gibi senin ayağına takılır, doğru sözlerin de ok gibi uzağa atılır.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Yakardı tâb-ı ruḫsârı cihânı

Güneşde olsa ger ol çeşm ü ebrū

⁵ [Çin'den gelen ceylanın göbek miskin kokusu, sevgilinin beninin kokusu karşısında aciz kaldı.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyitler yer almaktadır:

Sevâd-ı ḫaṭda nazm-ı âb-dârum

Çemen-zâr içre olmuşdur aḳar şu

Ya ḫod bir nev-ḫaṭ a'lâ dil-rübâdur

İki mışrâ' olupdur aña ebrū

⁶ [Ey Bâkî, dünya (senin) misk kokulu nefesleriyle doldu. Bu, sana Allah'tan (bir) lütuftur.]

18. ‘Ulvī

Fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Merḥamet kıl nev-cevānum āh u zārumdan şaķın
Tāze gülsin nāle-i bī-iḥtiyārumdan şaķın
2. Sāye-veş ey serv-kāmet gerçi ḥāk itdūñ beni
Yakmasun dāmānuñ āh-ı pūr-şerārumdan şaķın
3. Dökme bārān-ı sirişküm çarḥuña toķunmasun
Ey felek seyl-āb-ı çeşm-i eşk-bārumdan şaķın
4. Sāķiyā her pāresi bir ḥançer-i ser-tīzedür
Şīşe-i ḥāṭırda olan inkisārumdan şaķın
5. Esb-i nāza çignedüp ‘aşıkları pā-māl ider
Ġāfil olma ‘Ulvīyā ol şeh-süvārumdan şaķın

^{18.} M 37^b, ‘Ulvī (DUD, G. 568)

¹ [A genç sevgilim, (sen daha) taze gülsün; (benim) ahımdan ve ağlamamdan; elimde olmadan (gerçekleşen) iniltilerimden sakın, bana acı.]

² [Ey servi boylu (güzel) her ne kadar gölge gibi beni yerle bir ettiysen de eteğini kıvılcımlarla dolu ahımdan sakın, yakmasın.]

³ 3a: toķınur çarḥuña bir gün her dem ağlatma beni D [Ey felek, gözyaşı yağmurumu dökme, (senin) dönüşüne dokunmasın; (çünkü) ağlayan gözün gözyaşı selinden sakın.]

⁴ 4a: yok yire kanum dökme her dem cür‘avār D [Ey saki, sen benim gönül şişemin kırılmasından sakın çünkü onun her parçası keskin bir hançere döner.]

⁵ [Ey Ulvī, gafil olma; usta biniciden sakın (çünkü) âşıkları naz atına çiğnetip ayakaltına alır.]

19. Enīs

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Sevdā-yı haṭı dillere ta'līm-i fen itsün
Ḥūrşīd-i ruḥı hāle-yi pertev-fiken itsün
2. Başdan başa gelsün haṭ-ı nev-ḥīzi o şūḥuñ
Sevdā-zede-i kākül-i pür-çin şen itsün
3. İsterse haṭ-ı sebze nazar olmaya kılca
Ḥand-ile ruḥ-ı alı gül ü yāsemen itsün
4. Haṭṭ-ı ruḥ-ı pür-tāba amān tāb-ı nazar vir
Ḥayretle nigh...seyr-i çemen itsün
5. Haṭ çıkdı yaman eglemege yaḥşı cemāli
Dil şāne-şifat hicr-ile şad-çāk-i ten itsün
6. Ya'kūb gönül Yūsuf-ı ḥüsnī göremezse
Çāh-ı zeḳanı haṭṭ-ile Beytü'l-ḥazen itsün
7. Haṭṭıyla iden perde ruḥ-ı ale **Enīsā**
Anuñla olan ḥüsne ḥicābı neden itsün

¹⁹. M 37^b, Enīs (Divanlarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [(Sevgilinin) ayva tüyü sevdası, gönüllere ilim dersi versin; yanağının güneşi de ayın halesini nurlandırın.]

² [O şuhun yeni belirmeye başlamış ayva tüyü baştanbaşa gelerek sevdaya düşmüş büklüm büklüm kākülü şen etsin.]

³ [Eğer o sevgili taze çıkmış ayva tüylerine azıcık bile bakılmasını istemezse tebessüm ederek al yanağını gül ve yasemen çiçeklerine dönüştürsün.]

⁴ [Ey sevgili parlak yanağının ayva tüylerine bakmak için bize nazar gücü ver; ...]

⁵ [Sevgilinin güzel yüzünü daha da güzelleştirmek için ayva tüyleri belirdi / (sevgilinin) güzel yüzünü kötüleştirmek için ferman çıktı; gönül, tarak gibi ayrılık acısıyla bedenini yüz parçaya ayırsın.]

⁶ [Yakup (gibi) gönül, güzellik Yusuf'unu göremezse ayva tüyleriyle çene çukurunu hüzninler evi (haline) getirsin.]

⁷ [Ey Enīs, kırmızı yanağına ayva tüylerini perde eden (sevgili) sahip olduğu güzelliği niçin örtmektedir.]

20. Hilmî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Çıksuñ seherî bâğda seyr-i çemen itsün
Hûrşîd-i ruḥın gülşene pertev-fiken itsün
2. Fitne koparup 'âlemi pür-şûr ide ol şûḥ
Ḳaddin hele reşk-âver serv ü çemen itsün
3. Bî-vech aña virmez gönül 'uşşâḳ-ı zülfikâr
Rûyın o perî 'ârız u vech-i ḥasen itsün
4. Demdür buyurup dâ'ire-i dersini bülbül
'Uşşâḳ-ı cefâ dîdeye ta'lîm-i fen itsün
5. Biñ şevkle gül-zârda feryâd-ı hezâruñ
Bu çatlayacak goncayı ḥandân u şen itsün
6. İḥyâ idiyor mürdeleri bād-ı bahârî
Feyyâz-ı ezel her dem añı şağ esen itsün
7. Zîb oldı gönül şîşesine gonca-i 'aşḳuñ
Âb-ı leb-i cân-baḥşuñ anı ḥande-zen itsün
8. Olmak dileyen Yûsuf-ı ümmîdine vâşıl
Hilmî dil-i virânını Beytû'l ḥazen itsün

²⁰. M 37^b, Hilmî (Divanda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Sevgili, yanağının güneşi, gül bahçesine ışık versin (diye) seher vakti bağa çıkıp çimenliği gezip dolaşsın.]

² [O işveli (sevgili) fitne kopararak dünyayı çok karışık (hâle) getirsin. Özellikle boyu, servi (ağacını) ve çimeni kışkandırsın.]

³ [Sevgilinin zülfikâr kılıcı gibi bakışının âşıkları boş yere ona gönül vermez, o peri gibi sevgili, yüzünü açıp yanağını ve güzelliğini gösterebilir.] 1.mısradaki vezin aksamaktadır.

⁴ [Bülbül, ders zamanıdır deyip ders meclisini toplansın ve cefa görmüş âşıklara aşk ilmini anlatsın.]

⁵ [Bülbülün gül bahçesinde binbir coşkuyla ettiği feryat ile gonca güller mutlulukla açılsın.]

⁶ [Bahar rüzgârı ölüleri canlandırmakta, ezelden beri bolluk ve bereket veren (Allah) her zaman âşıkları sağ ve salim etsin.]

⁷ [(Senin) aşkının goncası gönül şişesine süs oldu. Can bağışlayan dudağının suyu (da) onu güldürsün.]

⁸ [Ey Hilmî, ümit Yusuf'una vasıl olmayı isteyen harap gönlünü hüznün evine döndürsün.]

21. Bākī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Mübtelā oldı gönül gerçi şarāb-ı nāba
Āh kim zevraḡ-ı dil düşdi yine girdāba
2. Ser-i zülfünde iken çeşmüne meyl itse gönül
Beñzer ol tıfla varur evvel-i şebden ẖ āba
3. Ser-i zülfiyle çeker kendüye ser-keşleri yār
Ne ḡadar saḡt kemān olsa urur ḡullāba
4. Kūyuña ḡayrıları çekse raḡīb-i ḡar-ḡab'
Seyl-i eşkümlle döner ḡadd-i dü-tā ḡölāba
5. Ḥāk-ı ebrū-yı nigārı görelı ey **Bākī**
Ser-fürü itmedi 'aşḡ ehli daḡı miḡrāba

^{21.} M 38^a, Bākī (BD, G. 436)

¹ gerçi: cām-ı D [Doğrusu gönül, saf şaraba müptela oldu. Eyvah ki, gönül kayığı yine girdaba düştü.]

² varur: vara M [Gönül, saçının ucundayken gözüne meyletse gecenin erken vaktinde uykuya dalan bir çocuğa benzer.]

³ [Sevgili, saçının ucuyla asileri kendine çeker; ne kadar sert yay olsa (da) hedefi vurur.]

⁴ ḡölāba: dūlāba D [Eşek tabiatlı rakip (senin) mahallene başkalarını çekse, gözyaş(larım)ın seliyle iki büklüm olmuş boyum dolaba döner.]

⁵ itmedi: kılmadı D / daḡı: igen M [Ey Bākî, aşk ehli, sevgilinin kaşının kemerini gördüğünden beri mihraba baş eğmedi.]

22. Bākî

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilātün mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Şebān-geh māh-ı nev gösterdi cām-ı zer-nigār elde
Ki ya'nî şubḥ-dem ḥōşdur şarāb-ı ḥōş-güvār elde
2. Şalındı 'idgehde serv-ḳadler mest-i nāz olmuş
İderdük biz de ayak seyri olsa dest-i yār elde
3. Ne mümkün murğ-ı dil vaşluñ hevāsından güzār itmek
Tutar şayyād-ı ğamzeñ şāhbāz-ı cān-şikār elde
4. Koyup ol zülf-i şeb-dīzi gönül geçmek diler [gāhî]
Velî görsem yine ḳalmaz 'inān-ı ihtiyār elde
5. Nişār it bezmine **Bākî** bu dürr-i pāki seyr itsün
Muraşşa' cāmı tutdukça o şāh-ı tāt-dār elde

^{22.} M 38^a, Bākî (BD, G. 412)

¹ [Geceleyin yeni ay elinde altın işli bir kadeh gösterdi; sabahleyin de (güneş) hoş içimli şarabı eline aldı.]

² seyri: seyrin D [Naz sarhoşu olmuş selvi boylular bayram yerinde salınmaktadır; sevgilinin eli elde olsa biz de ayak seyrine çıkardık.]

³ [Gönül kuşunun, sana kavuşma hevesinden geçmesi mümkün değildir, çünkü gamzenin avcısı can avlayan şahini elinde tutar.]

⁴ [Gönül, (bazen) o gece renkli saç bırakıp vazgeçmeyi diler; fakat yine (onu) görsem irade dizgini elde kalmaz.]

⁵ [Ey Bâkî, o taç sahibi padişah, kıymetli taşlarla süslenmiş kadehi elde tuttukça; pak inciye meclisine saç, seyretsin.]

23. Cevrî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Şem'-i bezm eyleyüp ol mäh-liķâyı bu gice
Şevķ-ile nüş idelüm cām-ı şafâyı bu gice
2. Tāb-ı mey āyine-i sāğara pertev şalsun
Çarķ farķ eylesün mäh ü Sühāyı bu gice
3. Cem' idüp bir yere ħübānı Süreyyā gibi hep
Kevkebe başduralum çarķ-ı dü-tāyı bu gice
4. Şu'le-i cām-ı şafā bezmümüzi rüşen ider
Māhdan istemezüz nūr u ziyāyı bu gice
5. Yeter itdi ğam-ı hicrān ile rūzın şeb-i tār
Cevrîye itmesün ol mäh cefāyı bu gice

^{23.} M 38^a, Cevrî (CD, G. 216)

¹ bezm: nerm M [Bu gece o ay yüzlüyü meclisi (aydınlatan) mum eyleyip mutluluk kadehini şevkle içelim.]

² [Bu gece şarabın parıltısı kadehin aynasına ışık salsın; felek, ayı ve Süha (yıldızını) ayırt etmesin.]

³ [Bu gece güzelleri Süreyya (yıldız takımı) gibi hep bir yere toplayalım; iki kat (olmuş) feleği (de) yıldızla donatalım.]

⁴ [Bu gece mutluluk kadehinin (yaydığı) parıltı meclisimizi aydınlattığı için aydan nur ve ışık istemeyiz.]

⁵ [O ay yüzlü güzelin ayrılık derdiyle Cevrî'nin gündüzünü karanlık geceye çevirdiği yeter,(artık) bu gece cefa etmesin.]

24. Cevrî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Bir dil ki hemîşe sürinür hâk-i rehûnde
Elbette yer eyler ser-i zülf-i siyehûnde
2. Reşk eylememek dillere mümkün mi melâyık
Gördükçe ham-ı zülfüñi taraf-ı külehûnde
3. Çıkdukça temâşāya o mestāne nigehle
Rüstem turamaz karşıña nazẓāre-gehûnde
4. Cāndan keser ümmîdini 'ālem bakışuñdan
Şemşîr-i kazā var gibi dest-i nigehtë
5. Mest-i mey-i 'aşkām dü-cihāndan haberüm yok
Cevrî bu kadar lutfi olurmuş günehtë de

²⁴. M 38^a, Cevrî (CD, G. 219)

¹ [Bir gönül ki daima (senin yürüdüğün) yolun toprağında süründüğünden hiç şüphesiz siyah saçının ucunda yer eyler.]

² [Meleklerin, (sevgilinin) başındaki külahın altında zülfünün kıvrımlarını gördükçe âşık gönülleri kıskanmamaları mümkün mü?]

³ [(Sen) o sarhoş bakışlarla seyre çıktıkça Rüstem, (bile) baktığın yerde duramaz.]

⁴ [Âlem senin bakışını görünce canından ümidini keser; sanki baktığın tarafta kaza oku var gibidir.]

⁵ [Ey Cevrî, aşk şarabının sarhoşuyum; iki cihandan (da) haberim yok. (Eh) günahın da lütfu bu kadar olurmuş.]

25. Cevrî

Fe‘ilâtün mef‘ilün fe‘ilün

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1. Āteş-i ‘aşk-ı yār var dilde
Bir şüküfte bahār var dilde
2. Şu‘lesi hānümān-ı çarhı yaķar
Çok nühüfte şerār var dilde
3. Zerresi āfitābı tîre ider
Bir mükedder ğubār var dilde
4. Cām-ı mihri şikest ider eşeri
Şöyle bir inkisār var dilde
5. Kūy-ı āvāregîde olmaĝa hāk
Himmet-i ber-ķarār var dilde
6. Harem-i Kā‘be-i ümîde çıkar
Gizlū bir reh-güzār var dilde
7. Düşmege nār-ı ‘aşķa ey Cevrî
Şevķ-ı bî-iẖtiyār var dilde

^{25.} M 38^a, Cevrî (CD, G. 220)

¹ [Gönülde sevgilinin aşk ateşi (ve) çiçek çiçek açılmış bir bahar vardır.]

² [Gönülde, ateşi, feleğin evini yakacak (kadar) çok gizli saklı kıvılcım var.]

³ [Gönülde (öyle) bir kederli toz var (ki) zerresi (bile) güneşi karanlığa çevirir.]

⁴ [Gönülde öyle bir kırgınlık var ki onun tesiriyle sevgi kadehi bile kırılır.]

⁵ [Başboş gezen âşıkların gönlünde sevgilinin mahallesinde toprak olmak için devamlı bir gayret vardır.]

⁶ [Gönülde ümidin Kâbe’sinin haremine çıkan gizli bir yol vardır.]

⁷ [Ey Cevrî, (bu) aşk ateşine düşmek için gönülde elde olmayan bir coşku hali vardır.]

26. Bākī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cāme-ḥ'āb ol āfeti aldukça tenhā koynına
Şanuram ebrüñ girür mäh-ı şeb-ārā koynına
2. Şubḥ-dem ey fāḥte bī-hūde efgān eyleme
Çün girürsin her gice bir serv-i bālā koynına
3. N'ichün aḡlarsın felekden bilsem ey şebnem seni
Girmeseñ bārī hele bir verd-i ra'nā koynına
4. Dür dişüñ vaşfında şi'rüm defterin gördi meger
Kim şadef mecmū'asını şaldı deryā koynına
5. Ruḡlaruñ şevkıyla pür-dāḡ itdi **Bākī** sīnesin
Bir avuç berg-i gül-i ter koydı gūyā koynına

²⁶. M 38^b, Bākī (BD, G. 430)

¹ [Gecelik elbisesi, o afeti tek başına koynuna aldıkça, bulut geceyi süsleyen ayın koynuna girer sanırım.]

² [Ey kumru kuşu, her gece uzun boylu bir servinin koynuna girdiğin için sabah vaktinde boşuna figan eyleme.]

³ Girmeseñ bārī hele: Çün girürsin her zaman D [Ey çiğ tanesi, o rana gülün koynuna girmişken niye felekten şikâyet edersin hele bir bilsem.]

⁴ meger: beñzer M [Sadef, senin inci dişlerini vasfettiğim şiir defterimi görünce sanki kendi incilerini denize bıraktı.]

⁵ [Bâkî, yanaklarının şevkiyle sinisini (öyle) yaralar içinde bıraktı (ki) sanki koynuna bir avuç taze gül yaprağı aldı.]

27. Bākī

Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1. Tıfl-iken dāyesi kucağında
Gül idi kopmaduk budağında
2. Leb-i cānāne gibi gonca-i ter
Kopmadı dahı dehr bāğında
3. Şadaķāt u zekāt-ı hüsñüñdür
Sīm ü zer nergisüñ çerāğında
4. Bāde haylī alındı meclisde
Öpdiler sākiyi tutağında
5. İki hançer takınmış ey **Bākī**
Haste çeşmi şolında sağında

^{27.} M 38^b, Bākī (BD, G. 424)

¹ [Çocukken dadısının kucağında dalından kopmamış (bir) güldü.]

² [Sevgilinin dudağı gibi taze gonca; dünya bahçesinde dahi görünmedi.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Ruħuñuñ lāle baş açuk delüsi

Hālī sevdāsı var dimāğında

³ hüsñüñdür: çeşmüñdür D [Nergis çiçeğinin üstündeki altın ve gümüş paralar, güzelliğinin zekātı ve sadakasıdır.]

⁴ [Sakiyi, mecliste dudağından öptükleri zaman bade (bu duruma) hayli alındı.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Sākī rez duħterinüñ ol engüşt

Sīm halhālīdür ayağında

⁵ [Ey Bākī, (sevgilinin) hasta gözü solunda ve sağında iki hançer takınmış.]

28. ‘Azmi

Mefā’lün mefā’lün mefā’lün mefā’lün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Seher bād-ı şabā durmaz eser āheste āheste
Cefādan serv başını şalar āheste āheste
2. Gice tā şubḥ olunca tırmayup efgān ider bülbul
İşidüp gül anuñ zārın güler āheste āheste
3. Koma hecründe her şeb ḥāne-i dilde sipāh-ı ğam
Yine rüz-ı vişālünde göçer āheste āheste
4. Kaçan gülşende bülbüller dehān-ı yāri medḥ itse
Deminden gunceler ağzın açar āheste āheste
5. Vişāl-i yāri istersen taḥammül eyle ey ‘Azmi
Murāda şabr iden kişi irer āheste āheste

²⁸. M 38^b, ‘Azmi (Divanda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Sabah rüzgârı, seher (vakti) durmadan aheste aheste eserken; servi (ağacı da) sıkıntıdan başını aheste aheste sallar.]

² [Bülbul, geceden ta sabah oluncaya kadar durmadan feryat ederken gül (de) onun inlemesini işitip yavaş yavaş güler.]

³ [Ayrılığında her gece gönül hanesinde gam ordusunu tutma (zira) vuslat gününde o ordu aheste aheste gider.]

⁴ [Gül bahçesinde ne zaman bülbüller sevgilinin ağzını methetse, guncalar sözlerinin güzelliği karşısında aheste aheste ağzını açar.]

⁵ [Ey ‘Azmi, sevgiliye kavuşmayı istiyorsan (o zaman) taḥammül et. (Çünkü) sabreden kişi murada aheste aheste erer.]

29. Zātî

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilātün mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Seherde bülbülü gördüm öter âheste âheste
Geçerken genceye rāzın açar âheste âheste
2. Geçüp bu hâne-i dilden gamuñ 'askerleri her dem
Bi-hamdillâh bu günlerde geçer âheste âheste
3. Katı mağrûr olup hüsne igen öldürme 'uşşâkı
Güzellük ber-çarâr olmaz geçer âheste âheste
4. Kaşuñla çeşmüñ ey dil-ber idelden bağrımı yâre
Bu çeşmim hûn-ı eşkini şaçar âheste âheste
5. Bu **Zātî** yâri hecründen gözi yaşın şarâb itmiş
Oturmuş künc-i gurbetde içer âheste âheste

²⁹. M 38^b, Zātî (Divanda bu gazel bulunmamaktadır.
<https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1024804> linkindeki makalede bu şiir Âşık
Ömer'e ait bir semâî olarak gösterilmiştir.)
¹ [Bülbülü seher vaktinde aheste aheste öterken (gül bahçesinden) geçerken (de) goncaya
sırrını aheste aheste açar gördüm.]
² [Bu gönül hanesinden gam askerleri her zaman geçip gitmektedir. Elhamdülillah bu
günlerde aheste aheste geçer.]
³ [Ey sevgili, güzelliğe bu kadar çok gururlanarak âşıkları öldürme (çünkü) güzellik insanda
daima kalmaz yavaş yavaş geçer gider.]
⁴ [Ey dil-ber, (senin) kaşınla gözün bağrımı yaraladığından beri bu gözüm, kanlı gözyaşını
aheste aheste döker.]
⁵ [Bu Zâtî, sevgilinin ayrılık acısıyla gözünün yaşını adeta şarap (gibi) yapmış; gurbet
köşesinde oturmuş aheste aheste içen.]

30. Bākī

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Kānā'at kıl gönül pā-būs-ı yāre
Elinden buse alınmaz ne çāre
2. Saña taşvīr-i māhı beñzedince
Ne gözler nūrını dökdi sitāre
3. Yıkar bünyād-ı çarhı bād-ı āhum
Efendi nesne döymeز rüzgāre
4. Kıyāmı kāmēt-i bālāña eyler
Anuñ'çün mescide girmez mināre
5. Saña açmaz efendi gerçi Bākī
Ġamuñdan göğsin itdi pāre pāre

³⁰. M 39^a, Bākī (BD, G. 468)

¹ [Ey gönül, yârin ayağını öpmeye kanaat kıl, ne çare (ki yârin) elinden buse alınmaz.]

² [Yıldızlar, ayın suretini sana benzetince (ye kadar) ne kadar gözler nurunu dökmüşler (bilsen)] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Miyân-ı baħr-i istiğnâdan āhır

Gelürsin rüzgār ile kenāre

³ [Efendi, rüzgāra hiçbir şey dayanmadığı (için) ahımın rüzgârı (da) feleğin temelini de yıkar.]

Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Belādur gel bu sevdādan geç ey dil

Ṭolaşma halka-i zülf-i nigāre

⁴ [Minare, (senin) yüce boyunu (görünce) ayağa kalktığından (başını eğip) mescide girmez.]

⁵ [Doğrusu sevgili sana göğsünü açmaz (bu nedenle) Bâkî, (senin) gamından göğsünü parça parça etti.]

31. Bākī

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Geçüp güller serir-i 'izz u nāza
Seherden geldi bülbüller niyāza
2. Maḳāmın āsitān-ı yār idenler
Ḳoyup gitmez Şifāhān u Hicāza
3. Ṭururlar Kā'be-i kūyına karşı
Çemende servler şaf şaf namāza
4. Ḥaḳīkat sırrına vāḳıf degülseñ
'Alākañ var senüñ 'aşḳ-ı mecāza
5. Yaḳarlar Bākīyi nālān iderler
Güzeller mā'il olur söz ü sāza

^{31.} M 39^a, Bākī (BD, G. 453)

¹ [Güller, naz ve yücelik tahtına geçince bülbüller (de) seher vaktinden niyaza geldi.]

² [Makamını yârin eşiği edinenler Isfahan ve Hicaz'a bırakıp gitmezler.]

³ Kā'be-i kūyına: kible-i kūyına D [Serviler çimenlikte (sevgilinin) mahallesinin Kâbe'sine karşı saf saf namaza dururlar.]

⁴ degülseñ: degülsin D / senüñ: ise D [Hakikat sırrına vakıf değilsen senin mecâzî aşka alâkan vardır.]

⁵ söz: süz D [Güzeller söz ve çalgıya (şarkı söyleyip saz çalmaya) meyilli oldukları için Bâkî'yi yakarlar ve nalan ederler.]

32. Esîrî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Seherde bülbülü gördüm uçar âheste âheste
İrüşüp gonceye rāzın açar âheste âheste
2. Kaşuñla kirpigün gözüñ deleden bağırmı cānā
Dü-çeşmim kanlı yaşımı saçar âheste âheste
3. Hayālün 'askeri her dem gelüp bu hāne-i dilde
Bi-ḥamdillāh kona ey dost göçer âheste âheste
4. Begüm mağrūr olup ḥüsne igen cevır itme 'uşşāka
Güzellük pāy-dār olmaz geçer âheste âheste
5. **Esîrî** yār hecründen gözi yaşın şarāb itmiş
Oturmuş gam bucağında içer âheste âheste

³². M 39^a, Esîrî (Divanda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Bülbülü seher vaktinde aheste aheste uçarken ve goncaya varıp sırrını yavaş yavaş anlatırken gördüm.]

² [Ey sevgili, kaşın, kirpiğin (ve) gözün bağırmı deldiğinden beri; iki gözüm aheste aheste kanlı gözyaşımı saçar.]

³ [Ey dost, (senin) hayalinin askeri her zaman bu gönül hanesine konsun. Elhamdülillah (bu günler de) aheste aheste geçip gider.]

⁴ [Beyim, çok fazla güzelliğinle mağrur olup âşıklara cevır etme (çünkü) güzellik kalıcı olmaz aheste aheste geçer.]

⁵ [Esîrî, sevgilinin ayrılık acısıyla gözünün yaşını şarap (gibi kırmızı) etmiş ve gam bucağında oturmuş aheste aheste içer.]

33. ̤asīb

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Gönüllerden keder elbet gider āheste āheste
Yine dil-ber mükāfātın ider āheste āheste
2. O şūhı cāme-ḥ'āb vaşlına ibrām eylersem
Miyānından kemer bendin çözer āheste āheste
3. Olursın ey şabā çāpük-süvār-ı kūy-ı cānāna
Baña bir kerre itmezsın güzer āheste āheste
4. O naḥl-i 'işveye gel sāye-i luṭfuñda kıl ārām
Murāduñ mīvesi olur yeter āheste āheste
5. ̤usūf-ı bezm-i aḡyārından ol meh incilā bulsa
Olurdı daḥı pertev nūr u fer āheste āheste
6. **̤asībā** peyrev oldukça Şerīfa gibi üstāda
Derūna tāze ma'nālar doğar āheste āheste

^{33.} M 39^a, ̤asīb (Divanda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Yine dil-ber âşıklara yavaş yavaş mükâfatını verir ve elbette onların gönüllerinden de kederi aheste aheste giderir.]

² [O şuh sevgiliyi gecelik elbisesini giymeye razı edersen belinden de kemer bağını aheste aheste çözer.] Birinci mısradan ezin aksamaktadır.

³ [Ey saba rüzgârı, sevgilinin mahallesinin usta binicisi olursun (da); benim mahallemden bir kere bile aheste aheste geçmezsın.]

⁴ [Ey gönül, o işveli fidan gibi sevgilinin yanına gel ve onun iyiliğinin gölgesi altında huzur bul (elbette) senin muradının meyvesi de aheste aheste yetişir.]

⁵ [Rakipler meclisindeki karanlıktan o ay yüzlü parlaklıkla çıksa her taraf onun ışıyla yavaş yavaş aydınlanırdı.]

⁶ [Ey ̤asīb, Şerif gibi üstadın takipçisi oldukça gönlüne mânâlar aheste aheste doğar.]

34. Bākī

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Dilā meyl itme vaşl-ı dil-rübāya
Hevā-yı saltanat düşmez gedāya
2. Hümā-yı evc-i istiğnādur ol mäh
Anuñ'çün böyle meyl ider hevāya
3. 'İzāruñ yādı bir rengin laṭife
Dehānuñ zikri bir şir'in hikāye
4. Olur la'l-i muşaffā dil-keş ammā
Naẓir olmaz şarāb-ı dil-güşāya
5. Ferāmūş it ğam-ı ferdāyı **Bākī**
Bugün sıhhatdeyüz minnet Hüdāya

³⁴. M 39^b, Bākī (BD, G. 459)

¹ [Ey gönül, gönül çalan güzele kavuşmaya meyl etme; (çünkü) dilenciye saltanat hevesi düşmez.]

² meyl ider: mā'ildür D [O ay yüzlü güzel gurur burcundaki Hümâ (kuşu) dur; onun için böyle yükseklere meyl eder.]

³ [(Senin) yanağını hatırlamak bir renkli söz; ağzının zikri (ise) bir şirin hikâyesidir.]

⁴ [Saf lal (gibi olan sevgilinin dudağı), gönül çekici olur ama gönüle ferahlık veren şaraba eş olmaz.]

⁵ [Ey Bâkî, yarının derdini unut; (çünkü) Allah'a şükür bugün sıhhatteyiz.]

35. Bākī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Jälelerden taşınup tâcına gevher lâle
Şâh olupdur çemen iklîmine beñzer lâle
2. Saltanat bâr-gehin kurdı yine faşl-ı bahâr
Taht-ı Cemşîd çemen tâc-ı Sikender lâle
3. Âl fânûs ile geldi giceden gül-zâra
Virdi şahın-ı çemenüñ yollarına ser lâle
4. Dâğ-ı hicrân elemin kılmağa dilden bîrûn
Şahın-ı gülşende tutar gül gibi sâğar lâle
5. Zînet-i gülşen-i ikbâl yeter ey Bākī
Çehre-i baht-ı şehinşâh-ı muzaffer lâle

^{35.} M 39^b, Bākī (BD, G. 466)
¹ taşınup: taşınur D [Lale, tacına çiğ tanelerinden cevherler takınarak (sanki) çimen ülkesine sultan olmuşa benziyor.]
² [Bahar mevsimi, yine saltanat çadırını kurdu. (Bu saltanatta) çemen Cemşid'in tahtı lale (ise) İskender'in tacıdır.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:
Büy-ı müşğîn-i bahâr irdi dimâğ-ı dehre
Yağalı dâmen-i kühsârda micmer lâle
³ ser: fer D [Lale, geceden gül bahçesine al fanus ile gelerek bahçenin yollarına baş verdi.]
Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:
Ergavânlar tutuşup hırmen-i gül yanmağ için
Gül-sitân milkine âteş kodı yir yir lâle
⁴ [Lale, ayrılık yarasının elemiğini gönülünden çıkarmak için, gül bahçesinde gül gibi kadehi (elde) tutar.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyitler yer almaktadır:
Jâle nakdın kadehe koydı çemen bezminde
Cem' idüp şaklamadı gonca gibi zer lâle
Şol kadar toğradı şemşîr-i firâkuñ ki gören
Dil-i hûnîni hayâl eyledi kaçmer lâle
⁵ [Ey Bākî, talihin gül bahçesinin süsü olarak zaferler (kazanmış) şahlar şahının bahtının çehresi lale yeter.]

36. Dervîş

Fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. ‘Aşka düş oldı gönül âh ile efgâni bile
Künc-i miñnetde koduñ ‘âşık-ı nālânı bile
2. Virseler almazam ol bu cihân devletini
Mülk-i Hüsrev[i] degül taht-ı Süleymânı bile
3. Baña ‘ıyş itmege bir küşe-i meyhâne yeter
Seyr-i şahrâ dilemem cüy-ı gül-istânı bile
4. Yârimüñ vaşfın ider bâğda her sebz-i varak
Sünbül ü lâlâ degül nergis ü reyhânı bile
5. **Dervîşâ** dergehini terk idemem dil-dâruñ
Verseler baña eger cennet-i Rıdvânı bile

³⁶. M 39^b, Dervîş (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Gönül, ah ve figanlar ederek aşka düştü, ey sevgili inleyen âşıklarını mihnet köşesinde bıraktın.]

² [(Sadece) Hüsrev’in mülkünü değil Hz. Süleyman’ın tahtını bile verseler bu cihan devletini almam.] 1. Mısrada vezin aksamaktadır.

³ [Bana eğlenmek için meyhanenin köşesi yeter. Değil sahrada gezinmeyi gül bahçesindeki su kenarını bile istemem.]

⁴ [Bağda (sadece) sünbül ve lale değil nergis ve reyhan bile (hatta) her yeşil yaprak yârimi vasf eder.]

⁵ [Ey Dervîş, eğer bana Allah’ın Rıdvân cennetini bile verseler dildârın dergâhını terk edemem.]

37. Cevrî

Mef'ûlû mefâ'ilün mef'ûlû mefâ'ilün

Hezec - - + / + - - - / - - + / + - - -

1. Hem ğamzesi mestâne hem turreşi âşüfte
Var ise o dil-berdür göñlümce bir âlüfte
2. Olmış o dil-âşûbuñ bu nâz u bu şiveyle
Her tarzı pesendide her tavrı pezirüfte
3. Her kûşe-i çeşminde biñ nükte-i ser-beste
Her ğamze-i şuhında biñ ma'nî-i nâ-güfte
4. Düşmez yine destinden hergiz kadeh-i 'işve
Ol çeşm-i humâr-âlûd olsa ne kadar hufte
5. Nazm eyler ise **Cevrî** dürr-i deheni vaşfın
Nevk-i kâlemi böyle çok gevher ider sufte

^{37.} M 39^b, Cevrî (CD, G. 226)

¹ [Hem öldürücü bakışı sarhoş hem zülüfleri perişan, gönlüme göre bir dil-ber var ise o şuh sevgilidir.]

² [O gönlü karıştıran (sevgilinin) bu naz (ve) bu işveyle her tarzı beğenilmiş her tavrı (da) kabul edilmiştir.]

³ [O sevgilinin her göz ucunda bin gizli ince söz her işveli yan bakışında (ise) bin dile getirilmemiş mânâ (vardır).]

⁴ [O baygın göz, her ne kadar uykuda olsa da yine (de) elinden hiçbir zaman işve kadehi düşmez.]

⁵ [Cevrî (sevgilinin) ağzının incisinin vasfını şiir ipine dizerse; kalemin sivri ucu böyle çok inciye deler.]

38. Cevrî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Ğamzeñ ki ider tîġini mestāne keşîde
Biñ fitne olur kûşe-i çeşmüñde hazîde
2. Çeşmüñ ki vire hükmini bismil-geh-i 'aşkuñ
Olur dil-i pür-ğayret-i Merrîh tapîde
3. Dünyāya ider sehm-i kazā kārını āhum
Tîr-i müjen oldukça dil ü cāna halîde
4. Āh eylese zülfüñde nihānî dil-i pür-tāb
İzhār ider âşārını her mûy-ı hamîde
5. Hâsret-keş-i şahbā-yı lebüñdür dil-i **Cevrî**
Kevşer de olursa kıomaz ol cām-ı ümîde

³⁸. M 39^b, Cevrî (CD, G. 230)

¹ [Ey sevgili, gamzen ki kılıcını mestane (bir şekilde) çeker; gözünün köşesinde (ise) gizlenmiş bin fitne olur.]

² ğayret-i murğ-tepîde: ğayret-i Merrîh-tapîde D [Ey sevgili, gözün, aşkın kurban yerinde hükmünü verdiğinde Merrîh'in gayretten çekişen gönlü bir kuş olur.]

³ [Kirpiğinin oku, gönle ve cana battıkça ahım kaza oku, işini dünyaya eder.]

⁴ [Ey sevgili, ateş dolu gönül, gizlice zülfünden ah eylese her bükülmüş saç teli onun izlerini meydana çıkarır.]

⁵ [Cevrî'nin gönlü dudağının şarabının hasretini çeker (bu yüzden) o ümit kadehine kevser de olsa koyup içmez.]

39. Bākī

Meḥ'ülü fā'ilātü meḥ'ülü fā'ilün

Muzarī - - + / - - - + / + - - + / - - -

1. Bend-i ḳabā çözülmeye tā cāme çıkmaya
Naḳd-i viṣāl 'āşık-ı nā-kāme çıkmaya
2. Berr-i Hicāza şemme-i zülfüñ yitürse bād
Ḥaccāc ḳala bādiyede Şāma çıkmaya
3. Vā'iz çıḳarsa kürsiye her cum'a ğam degül
Ammā bolayki luṭf ide bayrama çıkmaya
4. Ḳapuñda pāsbānlıġuñ itmezse mäh-ı nev
Şāma irişmeye dilerin bāma çıkmaya
5. **Bākī** ḥarīr-i zülfi gibi şöyle añların
Sā'ir ḳumāş o serv ü gül-endāme çıkmaya

³⁹. M 40^a, Bākī (BD, G. 474)

¹ [Sevgilinin üstünden elbisesi çıkmadıkça nasipsiz âşığın bahtına (da) vuslat akçesi düşmez.]

² [Rüzgâr, saçının kokusunu Hicaz yoluna getirse hacılar çölde kalır, Şam'a gidemezler.]

³ [Vaiz, her cuma kürsiye çıḳarsa gam deġil. Fakat bari lutf edip de bayramda kürsiye çıḳmasa.]

⁴ Ḳapuñda: Bāmuñda D [Yeni ay senin damında gözcülüġünü etmezse dilerim akşama erişmesin, sabaha çıḳmasın.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyitler yer almaktadır:

Ḳaldı ḥayāl-i ḥançeri şad-pāre sinede

Māhiye beñzer ol ki düşe dāme çıkmaya

Dā'im revā mı ġayra çıḳa tîġ u ḥançerüñ

Bir hişşe dahı 'āşık-ı nā-kāme çıkmaya

⁵ añların: añlaram D [Ey Bākî, sevgilinin zülfünün ipeğini öyle bilirim ki sayir kumaşlar o servi boylu ve gül endamlı sevgilinin boyuna yetmez.]

40. Bākī

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Eṭrāf-ı çemen-zārı yine āb ṭolandı
Gül-zāra girüp her yaña şalındı bulandı
2. Beñzetdi dehānuñda olan ḥabb-i nebāta
Şebnem göricek ğonca-dehān ağzı şulandı
3. Bağlarsañ eger rişte-i reyḥān-ile ṭurmaz
Yā rişte-i cān ṭurresi bendine ulandı
4. Ārām-geh-i murğ idi dirler ise Mecnūn
Meydān-ı maḥabbetde ne başlar yuvalandı
5. **Bākī**yi mey-i nāba yemīn itdi demişler
Gül gibi ele sāğar alup içmez ol andı

^{40.} M 40^a, Bākī (BD, G. 524)

¹ [Su, yine çimenliğin etrafını dolandı; gül bahçesine girip her yana salındı bulandı.]

² dehān: hemān D [Gonca, çiy tanesini görünce (senin) ağzındaki şeker tanesine benzettiği için ağzı sulandı.]

³ rişte: deste D / Yā: Tā D // bendine: tārına D [Âşığın can ipliği, sevgilinin zülûf bağına bağlandığı için onu reyhan ipliği ile de bağlasan durmaz.]

⁴ ise: ser-i D [Mecnunun (başı) kuşların dinlenme yeri derler hâlbuki muhabbet meydanında ne başlar yuvarlandı.]

⁵ [Bākī'nin saf şaraba yemin ettiğini söylemişler. Gül renkli kadehi eline alıp o yemini etmez.]

41. Vecdî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Tekmîl-i cünûn itmege hāmûn ele girse
Āvārelige vādî-i Mecnûn ele girse
2. Ser-tā-be-ķadem hār gibi pençe olurdum
Çāk eylemege dāmen-i gerdûn ele girse
3. El virmedi çün sübħa be-dest olmağa tālî'
Bārî bu ayağ-ı mey-i gül-gûn ele girse
4. Mestāne iken zülf-i girih-gîre şarılısam
Ser-rişte-i zevk-i dil-i maḥzûn ele girse
5. Hübān-ı Sitanbula yetişmez yine **Vecdî**
Bezî itmeye sermāye-i Kārûn ele girse

^{41.} M 40^a, Vecdî (VD, G.61)

¹ [Deliliği tamamlamak için sahralar ele girse; başıboş (gezmek için de) Mecnun'un vadisi ele girse.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Çāk-ı dil-i Mecnûn'a 'ilâc itmek olurdu

Bir kerre girîbân-ı Felâṭûn ele girse

² pençe: nice D [Feleğin eteği (eğer) ele girerse baştan ayağa kadar yırtmak için diken gibi pençe olurdum.]

³ bu: bir D [Talih, tesbih gibi elimize geçmedi; bâri bu gül renkli şarap kadehi ele girsin.]

⁴ [Sarhoş iken (sevgilinin) düğümlemiş saçına sarılısam (ve böylece) hüznü gönlün (bağlandığı) zevk ipini ele geçirsem] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

El çekdi o şüh eşkümi silmekden uşandı

Ķan ağlamağa dîde-i pür-hûn ele girse

⁵ [Ey Vecdî, bol bol vermek için Kârûn'un sermayesi ele girse (bile) İstanbul güzellerine yine yetmez.]

42. Vecdî

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes +- +- / +- +- / +- +- / +- +-

1. Şarāb köhne vü sākī-i ḥande-rū tāze
Olursa eski dime n'ola ārzū tāze
2. O nev-resīde düşüp dillere yine oldı
Miyān-ı ehl-i maḥabbetde güft u gū tāze
3. O ḳadd ü ḥadd ü ḥaṭṭ-ı 'anberīn ne ḥōş düşmiş
Nihāl tāze vü gül tāze reng ü bū tāze
4. Nice taḥammül ider Türktāz-ı ğamzeye dil
Niyāz köhne-zemīndür o kīne-cū tāze
5. Bu şi'r-i pāk berāber degülse Bākīye
Budur tefāvüti **Vecdî** o köhne bu tāze

^{42.} M 40^a, Vecdî (VD, G. 60)

¹ olursa: düşerse D // dime: dile D [Şarap yıllanmış ve güteryüzlü saki tazedir; âşık yaşlı olsada ona yaşlı deme (çünkü) arzuları tazedir.]

² [O yeni yetişmiş (güzel) yine dillere düşüp muhabbet sahipleri arasında yeni (bir) dedikodu oldu.]

³ ḥadd: ḥāl D [O tāze (sevgilinin) fidan gibi boyu, gül gibi yanağı ve anber kokulu ayva tüyleri ne kadar yakışmış.]

⁴ [Gönül, (sevgilinin) yağmacı yanbakışına nasıl taḥammül eder; gönlün niyazı eskidir ama o kavga arayan güzel tazedir.]

⁵ pāk: tāze D / Bākīye: Bākīyā yā M [Ey Vecdi, bu saf şiir Bâkî'nin şiirine denk değilse (şu sebeptendir:) o eskimiş (bir şiirdir) bu tāze ikisi arasındaki farklılık budur.]

43. Cevrî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Gâhî ki ider turreşi dāmānını çide
Biñ dil şarılır her ham-ı kullāb-ı ümide
2. Bir nāfe-i pür-müşk ola her kaṭre-i eşküm
Olsa heves-i zülfi ile hāke çekide
3. Söyletdi dili ğamzesi rāzum işidildi
Oldı iki mestāne sebeb güft u şenide
4. Levh-i dile ebrūlarının nakşı çekildi
Ol dem ki kalem besmeleye virdi keşide
5. **Cevrî** gibi vaşf-ı lebine eylesem āġāz
Olur suḥānum gūş-ı Mesîhāya reside

^{43.} M 40^a, Cevrî (CD, G. 231)

¹ [(Sevgili) bazen kıvrıcık saçlarını topladığı zaman; ümit çengeli gibi olan her bir kıvrımının ucuna bin gönül sarılır.]

² [(Keşke) her gözyaşı damlam misk (kokusuyla) dolu bir kese olsa (ve) saçının aşkıyla (da) toprağa damlasa.]

³ [(Sevgilinin) süzgün bakışı dili söylettiği için sırrım işitildi; (o) iki mestane (gözü) dedikoduya sebep oldu.]

⁴ [Senin kaşlarının nakşı gönül levhasına çekildiği zaman kalem (de) besmelenin keşidesini çekti.]

⁵ eylesem: yelesem D [Cevrî gibi dudağının övgüsüne başlasam; sözüm İsa'nın kulağına (kadar) ulaşır.]

44. Bâkî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tutsa cām-ı bāde-i gül-gūnı verd-i ter gibi
Sā'id-i sākî olur şāh-ı gül-i aḥmer gibi
2. Sākıyā 'aks-i 'izaruñdan fūrūğ-ı cām-ı mey
Rūşen eyler bezmi ḥūrşīd-i ziyā-güster gibi
3. Murğ-ı cānı şöyle beñzer itmek isterler şikār
Ol ḳara gözler süzüldi iki şāhinler gibi
4. Cūy-bār-ı eşküm içre çehre-i zerdüm benüm
Görinür āb-ı revān içinde nīlūfer gibi
5. Şad hezārān nev-bahār olsa bu fānī bāğda
Bir gül-i bī-ḥār açılmaz **Bākıyā** sāğar gibi

^{44.} M 40^b, Bākî (BD, G. 499)

¹ [Sakinin kolu, gül renkli şarap kadehini taze gül gibi tutsa kırmızı gülün dalı gibi olur.]

² [Ey saki, parlaklığını yanağının aksinden alan şarap kadehi, meclisi ışık yayan güneş gibi aydınlatır.]

³ [O iki şahin gibi süzülen kara gözler öyle görünmektedir ki can kuşunu avlamak isterler.]

⁴ [Benim solgun yüzüm, gözyaşı ırmağında (sanki) akarsu içinde bulunan nilüfer (çiçeği) gibi görünür.]

⁵ [Ey Bâkî, bu fani dünya bağında yüz binlerce ilkbahar (mevsimi) olsada kadeh gibi bir dikensiz gül açılmaz.]

45. Bākī

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Hōş geldi baña mey-gedenün āb u hevāsı
Va'llāhi güzel yerde yapılmış yıkılası
2. Men' eyler imiş mes'ele-i 'aşkı müderris
Ey h'āce anuñ var ise yaklaşdı kaçāsı
3. Gitmez o mehün rā gibi hançer kemerinden
Üftādelerin öldürür āh işte burası
4. Zībā yaraşur hil'āt-i nāz ol boyı serve
İki kolumı kılsam aña kol tolaması
5. Dikkatler ile seyr iderüz yāri ser-ā-pā
Görmez mi-idük bizde eger olsa vefāsı
6. Meddāh olalı çeşm-i ğazālāneñe **Bākī**
Öğrendi gazel tarzını Rūmuñ şu'arāsı

⁴⁵. M 40^b, Bākī (BD, G. 508)

¹ [Bana meyhanenin suyu ve havası güzel geldi. Yıkılası, vallahi güzel yerde yapılmış.]

² [Müderris (talebelerine) aşk bahsini tartışmayı engellemiş. Ey hoca, o menettiğin bahsin kazası da yaklaşmıştır.]

³ [Hançer, ra harfi gibi o ay yüzlünün kemerinden gitmez; ah işte onun bu ra' sı âşıkları öldürür.]

⁴ ol: o D // kol: bil D [O selvi boyluya naz kaftanı pek güzel yaraşır bende kollarımı onun boynuna sarsam ve kaftanın kol tolaması olsam.]

⁵ [Yâri baştan ayağa kadar dikkatli bir şekilde seyrederez. Eğer vefası olsaydı biz görmez miydik?] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Dünyā deger ol māh-liķā dil-ber-i ğarrā
Yūsuf da dahı yokdur anuñ hüsñ ü bahāsı

⁶ [Bâkî, (senin) ceylan gözlerini övdüğünden beri; Anadolu'nun şairleri gazel tarzının (ne olduğunu) öğrendiler.]

46. Vaḥdetî

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Hoş kaşr-ı şafā idi felek olsa beḳāsı
Ammā n'idelüm fānī imiş bu yıkılası
2. Geh girye vü gāh āh-iledür zārı ğarībün
Dünyā evinün böyle imiş āb u hevāsı
3. Şemşîr-i kazā boynın urup bir nice şahsuñ
Gördüm kafesi başka yatur başka kafāsı
4. Bu mışra'ı okurdi revān dillere her ān
Āh ol geçen evḳātumuzuñ olsa kazāsı
5. Erbāb-ı dilün āteş-i 'aşkından imiş āh
Dünyā evinün **Vaḥdetiyā** nūr-ı ziyāsı

^{46.} M 40^b, Vaḥdeti (VD, G. 126)

¹ [Felek hoş (bir) safa köşküdür (keşke) ölümsüz olsaydı ama bu yıkılası faniymiş ne yapalım.]
² zārı: zevki D [Garip (kimsenin) yazgısı bazen ağlamak bazen (de) inlemektir, (ne yapalım) dünya evinin zamanı böyle geçermiş.]
³ kafesi: kafası D [Kaza kılıcı birçok kişinin boynunu vurmuştur; onların bedeninin başka kafasının başka yerlerde yattığını gördüm.]
⁴ dillere her ān: dilleri ol ān D [Ah o geçen vakitlerimizin (bir) kazası olsaydı bu mısrayı her an gönüllere ezbere okurdu.]
⁵ 'aşkından: āhından D [Ey Vaḥdetî, dünya evinin ışığının nuru (olan) ah; gönül sahiplerinin aşk ateşindenmiş.]

47. Bākī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. 'Aklumı ğamze-i cādūları meftūn itdi
Göñlümi silsile-i mūları mecnūn itdi
2. Sākıyā ölmedin irgür mey-i rūḥ-efzāyı
Ḥālūmi derd ü ğam-ı 'aşq diger-ġūn itdi
3. Eksük olmaz ten-i şad-pāreden işler yāra
Baña bu işleri hep ṭālī'-i vārūn itdi
4. Rūz-ı fūrkatde hücūm eyledi eşk-i gül-ġūn
Sipeh-i şabr u sūkūn üzre şebihūn itdi
5. **Bākıyā** şādiliġ eylerse 'aceb mi aġyār
Çarḥ anuñ ṭālī'ini gör nice meymūn itdi

^{47.} M 41^a, Bākī (BD, G. 491)

¹ [Aklımı büyüleyici yan bakışları meftun; gönlümü (ise) saç kıvrımları mecnun etti.]

² [Ey saki, ruha can veren şarabı ölmeden önce ulaştır (çünkü) aşkın derdi ve kederi halimi kötüleştirdi.]

³ [Kapanmayan yaralar, yüz parça olmuş bedenden (hiç) eksik olmaz. Bana bu işleri hep uğursuz talih yaptı.]

⁴ eyledi: eyleyüp D [Gül renkli gözyaşı (askerleri) ayrılık gününde sabır ve sūkūn ordusu üzerine saldırıp gece baskını düzenledi.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyitler yer almaktadır:

Nīle ġarḳ itdi tenüm seng-i cefā zaḥmından

Yaşumı cevri firāvān ile Ceyḥūn itdi

Ruḥına mā'il iken sevdi 'izārını göñül

Âh kim derdümi ġünden ġüne efzūn itdi

⁵ [Ey Bākî, rakipler mutlu olursa (buna) şaşılır mı? Gör, felek onun talihini nasıl uğurlu etti.]

48. Bākî

Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Görinmez dāğdan cismüm ser-ā-pāy
Beni yakmağa cānān kalmadı cāy
2. Göñül şāfî cevāb ister lebünden
Dilin çeyner o tūṭî-i şeker-ḥāy
3. Ḥazān beñzüm zem-istān āh-ı serdüm
Yüzüñ evvel bahār olmış kaşuñ yay
4. Virür zevk ehline şevki dem-ā-dem
Şeb-i 'işretde bir yıl mûmıdur nāy
5. Nişān itsün dil-i **Bākî**yi ğamzeñ
Öñine hep müjeñ oklarını yay

^{48.} M 41^a, Bākî (BD, G. 516)

¹ cānān: cānā D [Ey sevgili, bedenim baştan ayağa kadar yaralardan görünmez (oldu); beni yakmak için (artık) yer kalmadı.]

² şāfî: şāfî D / lebünden: lebinden D [Şeker sözlü papağana benzeyen sevgili âşığın gönlünü çiğner; gönül de senin dudağından bir şifa cevabı ister.]

³ [(Benim) benzim sonbahar, sert ahım (ise) kış mevsimidir. (Senin) yüzün ilkbahar, kaşın (ise) yazdır.]

⁴ [Ney, rüzgârda bile sönmeyen yel mumu gibi işret gecesinde daima zevk ehline neşe verir.]

⁵ [Yan bakışın Bākî'nin gönlünü hedef (tahtası) etsin; önüne hep kirpiğinin oklarını yay.]

49. Vecdî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Dest urdı şabâ turre-i tarrâr tağıldı
Fâş oldu ruḥı 'âleme esrâr tağıldı
2. Açılmadı pejmürde gül-i bâğ-ı ümîdüm
Eyyâm-ı ḥazân irdi vü ezhâr tağıldı
3. Kaldum şeb-i fûrkatde ğam-âlûde vü bî-kes
Cem'ıyyet-i yârân-ı vefâ-dâr tağıldı
4. Dil naḳd-i recâ ile olup kâm-ı ḥarîdâr
Dellâl-ı felek virmedi bâzâr tağıldı
5. Olsa n'ola bülbül dil-i **Vecdî** ile hem-dem
Ṭab'um gibi berg-i gül ü gül-zâr tağıldı

^{49.} M 41^a, Vecdî (VD, G. 65)

¹ [Saba rûzgârı esince sevgilinin kıvrıcık saçlarını dağıttı ve onun yanağı açılıp güzelliğinin sırrı âleme dağıldı.]

² [Sonbahar günleri geldi ve çiçekler darmadağın oldu benimde ümit bağımın çiçekleri sararıp soldular.]

³ [Vefalı dostlar topluluğu dağıldığı için ayrılık gecesinde gamlı ve kimsesiz kaldım.]

⁴ [Gönül, rica nakti ile arzusunun müşterisi oldu; feleğin tellalı (onu) vermeyince (de) pazar dağıldı.]

⁵ gül ü: gül-i D [Bülbül, Vecdî'nin gönlüyle arkadaş olsa şaşılmaz; (çünkü) gül yaprakları ve gül bahçesi de benim mizacım gibi dağıldı.]

50. Bākī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Oldı dil bir büt-i şîrîn-dehenüñ Ferhādı
Aña lālā geçinür Hüsrev ü Şîrîn dadı
2. Bi'llah ey naḥl-i ter ol kâmet-i reftâr nedür
Serv-i âzâduña kıl eyledügi şimşadı
3. Ey şabâ zülf-i dil-âvîzini taḥrîk itdün
Bu kadar fitne vü âşûba sen olduñ bādî
4. Hem-demümdür şeb-i fûrkatde diyü ḥaste gönül
Öğerek göge çıkardı bu gice feryadı
5. Cevre katlanmak olurdı n'idelüm ey **Bākī**
'Ahd-i ḥübân gibi yok şabrumuzuñ bünyadı

^{50.} M 41^a, Bākī (BD, G. 520)

¹ [Gönül, bir tatlı dilli güzelin Ferhad'ı oldu; ona Hüsrev lala Şirin (ise) dadı geçinir.]

² kâmet-i: şîve-i D / eyledügi: eyledün'a D [Ey taze fidan, Allah için (söyle) uzun boylu serviye (bile) şimşadı kul eden (salınarak) yürüyen (sevgilinin) boyu nedir?]

³ [Ey saba rüzgârı, gönül çeken saç hareket ettirerek bu kadar karışıklık ve kargaşaya sen sebep oldun.]

⁴ [Hasta gönül, feryadı ayrılık gecesinde dostumdur diyerek bu gece övgüden göklere çıkardı.]

⁵ [Ey Bâkî, (bizim de) güzellerin sözü gibi sabrımızın temeli yok (eğer) olsaydı onların cevrine katlanırdık, ne yapalım.]

51. Bākī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Ağlayup inlemeden derd-ile tölāb gibi
Oldı çihremde yaşum yolları mīzāb gibi
2. Ağlamakdan ğam-ı hicrān-ile bī-hūş oldum
'Aqlumı kanlu yaşum aldı mey-i nāb gibi
3. Gönlümi rūşen ider şu'le-i dāğ-ı 'aşkuñ
Pertev-i meş'ale-i mihr-i cihān-tāb gibi
4. Bād gīsūların açduķça görünür ruķ-ı yār
Bāğ-ı cennetde açılmış gül-i sīr-āb gibi
5. Şāyed ol servi kenāre getürem ey **Bākī**
Varayın yüz süreyin ayağına āb gibi

^{51.} M 41^b, Bākī (BD, G. 507)

¹ [(Aşk) derdiyle dolap gibi ağlayıp inlemekten yüzümde gözyaşı yolları oluk gibi oldu.]

² [Ayrılık acısı ile ağlamaktan kendimden geçtim; kanlı yaşım saf şarap gibi aklım aldı.]

Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Başumı kesdüğine rāzıyem ol hūnīnūñ

Ayağın başşa yüzüm üstine kaşşāb gibi

³ [(Senin) aşk yaralarının kızılığı dünyayı aydınlatan güneş meşalesinin ışıkları gibi gönlümü aydınlatır.]

⁴ [Rüzgâr, (sevgilinin) saçlarını açtıkça sevgilinin yanağı, cennet bahçesinde açılmış taze gül gibi görünür.]

⁵ (Ey Bākī, eğer o selviyi su kenarına eğlenmeye getirirsem; su gibi ayağına varıp yüz süreyim.)

52. Bākī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Sīne dāğın görüp ol gonce-dehen lāle gibi
Bir avuç kanuma girmek diledi jāle gibi
2. Za'fdan şöyle ğam-ı 'aşk-ile nā-peydāyem
Ki hemān şıyt u şadām işidilür nāle gibi
3. Seg rakībe nic'olur göstereyim ölmez isem
Dehen-i yāre uyuzlanmağı tebḥāle gibi
4. Umarın kevkeb-i baḥtum ire burc-i şerefe
Sīneye ol meh-i tābānı çekem hāle gibi
5. Dil-i Bākīyi ser-i zülfün elinden cānā
Çeküben hışm ile çeşm-i siyehün ala gibi

^{52.} M 41^b, Bākī (BD, G. 518)

¹ [O gonca ağızlı, sinedeki lale gibi yaraları görünce jale gibi bir avuç kanıma girmek diledi.]

² [Aşk derdiyle zayıflayıp yok olacak hale geldim, sadece inleme sesim duyulur oldu.]

³ Seg: Şek M / göstereyim: göstereyin D [Ölmezsem köpek rakibe sevgilinin ağzına uçuk gibi uyuzlanmak nasıl olurmuş, göstereyim.]

⁴ [Umarım talih yıldızım yücelik burcuna ere(r ve) o parlak ayı sineye hale gibi çekerim.]

⁵ [Ey sevgili, (senin) siyah gözün, Bākī'nin gönlünü saçının elinden hışımla çekip, alacak gibi.]

53. Bākī

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Şarāb-ı bezm-i ğam zevķin ne mır ü ne vezır itdi
Anuñ keyfiyyetin benden sü'āl eyleñ faķır itdi
2. Şaçıldı cür'a-i cām-ı maħabbet bāğ-ı Rıdvāna
Şuyın Kevser nebātın ney-şeker ħākin 'abır itdi
3. Binā-yı 'aşķa tūfān-ı ħavādiş kār-ger olmaz
Esāsın şol ķadar bennā-yı Ķudret kār-gır itdi
4. Cevānlık 'ālemi gitdi ne vaktin toğrılam [yā Rāb]
Egildüm bār-ı 'aşķ-ı yār ķaddüm bükdi pır itdi
5. Ne ğam endişe-i zilletden ey **Bākī** bu menzilde
Hidāyet rehberi luţfın aña kim dest-gır itdi

⁵³. M 42^a, Bākī (BD, G. 523)

¹ [Gam meclisinin şarabının zevkini ne emirler ne vezirler sürdü, onun halini benden sual eyleyin, o zevki ben fakir sürdüm.]

² [Aşk kadehinin damlası, Rıdvan bahçesine saçılınca suyunu Kevser, bitkisini şeker kamışı, toprağını (da) güzel kokan ıtır yaptı.]

³ şol ķadar: gūyiyā D [Kudret mimarı (aşk binasının) temelini o kadar (sağlam) inşa etti ki; kötü havadisler aşk binasını yıkamadı.]

⁴ [Ey Rabbim, ne zaman doğrulayım gençlik halleri gitti, eğildim, sevgili (de) aşkının yüküyle boynumu bükte, yaşlandırdı.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Cihānda başuma sultān iken āzāde vū fāriğ
Beni zencır-i 'aşķuñ boynı bağlu bir esır itdi

⁵ [Ey Bākī, hidayet rehberinin (peygamberinin) lutufla tuttuğu elin bu dünya menzilinde aşāğılık endişesine kapılmasından dertlenme.]

54. Bākī

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Sitem ol hüsrev-i hübāna geldi
Kerem sulṭān-ı ālī-şāna geldi
2. Kaçup dil tāb-ı hürşid-i sitemden
Penāh-ı sāye-i Yezdāna geldi
3. Kapuñda dād umar ey şāh-ı 'ādil
Dil-i mecnūnı gör dīvāna geldi
4. Cihānda 'adl u dād u faẓl u ihsān
Şeh-i 'ādil Süleymān Hāna geldi
5. Diler kim dād ala Bākī felekden
Cenāb-ı Hāzret-i Sulṭāna geldi

^{54.} M 42^a, Bākī (BD, G. 500)

¹ [O güzellerin sultanına zulüm etmek; şanı yüce sultana ise kerem (sahibi olmak) uygun düştü.]

² [Gönül, zulüm güneşinin sıcaklığından kaçıp Allah'ın gölgesinin sığınağına geldi.]

³ [Ey adaletli padişah, deli gönlü gör (ki) senin divanına gelerek kapundan adalet umar.]

⁴ [Adil padişah (olan) Süleyman Han'a dünyada adalet, doğruluk, iyilik ve bağışlama düştü.]

⁵ ala: ola D [Bâkî, Cenabı Allah'ın huzuruna gelip felekten (yana) adalet almayı diler.]

55. Bākī

Meḥ'ülü fā'ilātü meḥ'ülü fā'ilün

Muzarī - - + / - - - + / + - - + / - + -

1. Gülşende küyuñ işideli serv oturmadı
Zencîrlerle bağladılar āb tırmadı
2. Öykündi gerçi çeşmüme çok çeşme lülesi
Ammā kulağın iller anuñ az burmadı
3. Cem' oldı eşkiyā ile birgün rakīb-i ḥar
Ehl-i şekādan üstine kimse oturmadı
4. Bir dil mi var ki zülfüne dīvāne kılmayup
Dārü'ş-şifā-yı 'aşkda zencîre urmadı
5. **Bākī** lebinden oldı bize ḥayf o zālīmüñ
Ammā ne çāre n'eyleyelüm kimse şormadı

^{55.} M 42^b, Bākī (BD, G. 521)

¹ [Servi, gül bahçesinde (senin) mahallenin yerini duyduğundan beri oturmadı, su(yu ise) zincirlerle bağladılar (yine de) durmadı.]

² [Gerçi çok çeşmenin lülesi benim gözüme öykündü ama ellerde onu azarlayıp kulağını az vurmazlar.]

³ [Birgün eşkiya ile eşek rakip biraraya geldi; (ama) alçaklık zümresinden dahi kimse üstüne oturmadı.]

⁴ kılmayup: olmayup M [Ey sevgili senin zülfüne divane etmediğin, aşk darüşşifasında zincire vurulmayan bir gönül var mı?]

⁵ [Bâkî, o zalim (sevgilinin) dudağından bize zulüm oldu; ama ne çare kimse (halimizi) sormadı, neyleyim.]

56. Bākī

Müfte'ilün mefā'ilün müfte'ilün mefā'ilün

Recez - + - - / + - + - / - + + - / + - + -

1. Derd ü belā vü ğam baña 'ayş u şafā saña didi
Şol ki ezelde derdüñe kı̄'il olup belā didi
2. Derd ü maḥabbet ehlini 'aşkuña da'vet eyleyen
Gel berü ma'ser-i belā derd ü ğama şalā didi
3. Dil bir içim şu istedi çeşme-i la'l-i yārdan
Âb-ı zülāl-i ḥançerin gösterüp işte mā didi
4. La'l-i lebünle ṭal'atun ravza-i Cennetü'n-na'im
Ḳaddiñe Cebre'il-i 'aql Sidre-i müntehā didi
5. Nükteleründe Bākīyā 'ālem-i 'aşkı seyr iden
Meşreb-i şāf ü pāküñe cām-ı cihān-nümā didi

⁵⁶. M 42^b, Bākī (BD, G. 528)

¹ [Ezelde senin aşk derdine razı olup evet diyenler şu kimselerdir ki; dert, bela ve gam bana; yeme içme ve eğlenme (de) sana dedi(ler).]

² [Dert ve muhabbet sahiplerini (senin) aşkına davet eyleyen (kişi ey) bela topluluğu, yakınlaşın (diyerek) dert ve gama davet etti.]

³ [Gönül, sevgilinin dudağının çeşmesinden bir yudum su isteyince (o da) hançerin tatlı suyunu gösterip işte su/ma (al) dedi.]

⁴ [(Senin) la'le (benzeyen kırmızı) dudağınla yüzün Naim cennet bahçesidir. Akıl Cebail'i de boyuna sidre-i münteha dedi.]

⁵ [Ey Bākī (senin) nüktelerinde aşk âlemini seyreden (kişi) temiz ve saf mizacına dünyayı gösteren kadeh dedi.]

57. Bākī

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Reftāre gelüp nāz-ile cānāne şalındı
Âyā ne belādur ki yine cāne şalındı
2. Eglendi biraz kıaddi hevāsiyla çemende
Dil murğı konup serv-i hırāmāne şalındı
3. Şemşīri ki bu sīne-i mecrūha şalupdur
Bir āb-ı revāndur ki gül-istāne şalındı
4. Kūyında revān eyledüğüm eşk-i maḥabbet
Kevşer şuyıdur ravza-i Rıdvāne şalındı
5. Şalındı yürek za'f-ile sīnemde kaçan kim
Güşındaki ol gevher-i yek-dāne şalındı
6. Allāh oñara düşmeye gird-āb-ı belāya
'Aşkuñda gönül zevrakı 'ummāne şalındı
7. **Bākī** görelüm n'ola gerek dest-i kaçādan
Şeh-bāz-ı dil ol kebk-i hırāmāne şalındı

57. M 43^a, Bākī (BD, G. 510)

¹ cānāne: mestāne D [Acaba (bu) nasıl (bir) beladır ki sevgili (ne zaman) naz ile yürümeye başlayıp salınsa; (benim de) içim titrer.]

² [Gönül kuşu, çimenlikte servi hıramana konup onun boyunun arzusuyla biraz oyalandı.]

³ mecrūha: pür-dāğa D [(Sevgilinin) bu yaralı bağrıma sapladığı kılıç gül bahçesine salınan akarsu gibidir.]

⁴ [Rıdvān cennetinde akan Kevser suyu senin mahallende akıttığım muhabbet gözyaşıdır.]

⁵ [Kulağındaki o eşi olmayan inci salındığı zaman göğsümde (de) zayıflık ile yürek salındı.]

⁶ [(Senin) aşkınla gönül kayığı, okyanusa salınınca Allah muhafaza ede de bela girdabına düşmeye.]

⁷ [Ey Bākī, gönül doğanı salınarak yürüyen keklığın üstüne salınınca görelim bakalım takdir ne gösterir.]

58. Bākī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Olmayaydum 'āleme 'aşkuñla rüsvā kâşkî
Gülmeyeydi hālūme hecrüñde a'dā kâşkî
2. Bend-i zülfüñden ne miḥnet çekdügin bilse gönül
Başuña kâkül gibi düşse bu sevdā kâşkî
3. Ğam çeken māl ü metā'-ı dehrini bî-bünyād için
Neydügin bilse me'al-ı hāl-i dünyā kâşkî
4. Cām-ı 'aşkuñ cür'asın kılsañ bu bezm ehline feyz
Şulḥa müncer olsa bu bî-hüde gavḡā kâşkî
5. Maḥrem-i esrār-ı ma'nā hem-zebān-ı hāl yok
'Aşk sırrın kılmasañ **Bākī** hüveydā kâşkî

⁵⁸. M 43^a, Bākī (BD, G. 496)

¹ [Keşke âleme (senin) aşkınla rüsva olmasaydım (da) ayrılığında (da) rakipler halime gülmeseydi.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Zāhide 'aşkuñ ğamın hem-hāl şandım söyledim
Kılmayaydum derdümi bî-derde ifşā kâşkî

² bilse: bilseñ D [Keşke bu sevda kâkül gibi (senin) başına düşse (de senin) zülfünden gönlün ne mihnet çektiğini bilsen.]

³ [Bu temelsiz dünyada mal ve mülk derdini çeken kimseler keşke bu dünya halinin manasını bilseler.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

'Âşk ile ser-mest olan bilmez dü 'ālemden haber
Aña hergiz olmasa dünyā vü 'uqbā kâşkî

⁴ [(Sevgili) keşke bu meclis sahiplerine aşk kadehinin damlasını feyz kılsa (da) bu beyhude kavga (da) barışla bitse.]

⁵ [Ey Bākī, keşke aşk sırrını âşikâr etmesen (çünkü) mânâ sırlarının gizliliğinden ve hal dilinden anlayan yok.]

59. Bâkî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Belürmez hüsniñe karşı çerâğ-ı şubh-dem nûrı
Ne deñlü fer vire hürşîd öñinde şem'-i kâfûrı
2. Raḥîk-i cām-ı la'lünden alur bir cür'a Cemşîdi
Şarâb-ı bezm-i 'aşkuñdan yıkar bir kâse Fağfûrı
3. Hezārân 'özü-i leng eyler kaçır meydāna gelmezdi
Eger Tātār-ı ğamzeñ cenge da'vet itse Tīmûrı
4. Gice meclisde kan oldu bulındı bu diyü muṭrib
Bir iki tāziyāneyle bugün söyletdi ṭanburı
5. Kemend-endāz-ı dehrüñ kimse bendinden ḥalāş olmaz
Zamāne gösterür Behrām olursañ 'aķıbet gûrı
6. Añarlar devlet-i şāh-ı cihānda nāmuñ ey Bâkî
Süleymān yād olındukça bile mezkûr olur mûrı
7. Hudāvend-i 'aṭā-baḥş u kerem-güster ki devrinde
Gedā-yı bî-ser ü pālar geyer sincāb u semmûrı

⁵⁹. M 43^b, Bâkî (BD, G. 484)

¹ [Sabah vakti yanan çıranın senin güzelliğin karşısında ışığı görülmez, (doğrusu) güneşin önünde kâfur mumunun ışığı nasıl fer bulup görünsün.]

² [Senin dudak kadehinin şarabından bir yudum Cemşid'i kendinden alır, aşk meclisinin şarabından bir kâse de Fağfur'u yerle bir eder.]

³ cenge da'vet itse: da'vet itse cenge D [Senin yağmacı gamzen eğer Timur'u cenge davet etseydi binlerce kişi topallığını özür gösterip kaçır meydana gelmezdi.]

⁴ meclisde kan oldu: kan oldu meclisde D [Mutrib, tanburı gece kan oldu(ğu sırada) bu, mecliste bulundu diyerek bugün (onu) birkaç mızrap (darbesi) ile söyletti.]

⁵ [Kement atan dünyanın bağlarından kimse kurtulamaz; Behram olsan (bile) sonunda zamane mezarı/Gur'u gösterir.]

⁶ [Ey Bâkî, Süleyman peygamberin hatırlandıkça karıncanın (da) zikredilmesi gibi (senin) namını da dünya şahının devletinde anarlar.]

⁷ [Öyle cömert ve ihsan sahibi bir hükümdardır ki devrinde yalın ayak, başı kabak fakirler bile sincap ve samur kürk giyerler.]

60. Bākī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Âşık öldürmekdür ol māhuñ tamām endîşesi
Yolına cān virmedür eksüklinüñ kem pîşesi
2. Ben şarābuñ incesin cāmuñ tolusın gözlerem
Fikr-i la'lüñle leb-ā-leb olalı dil şîşesi
3. Her şerārın aḥter-i devlet bilürdi Kūh-ken
Sîne-i ḥārādan āteşler çıkarsa tîşesi
4. Cism-i pür-dāğ u ten-i zerd ile merd-i 'aşkıdan
Ser-be-ser şîr ü peleng olmuş maḥabbet bîşesi
5. Tāze dil-ber sevdi **Bākī** şimdi fikr-i vaşl ider
Bir güzel eglencesi var bir laṭîf endîşesi

^{60.} M 43^b, Bākī (BD, G. 513)

¹ [O ay (yüzlü sevgilinin) bütün endîşesi âşıkları öldürmektir; kusurlu olan (âşığın) kötü âdeti (ise sevgilinin) yoluna can vermesidir.]

² gözlerem: gözlerin D [Gönül şîşesi ağzına kadar dudağının hayaliyle dolduğundan beri, ben şarabın safını kadehin (de) dolusunu gözlerim.]

³ [(Dağı delen) Ferhat'ın kazması taş (gibi olan) sineden ateşler çıkarsa (çıkan) her kıvılcımı tâlih yıldızı bilirdi.]

⁴ Cism: Çeşm M / dāğ: dāğum M [Muhabbet ormanı aşk adamlarının yaralarla dolu bedeni ve sararmış tenleriyle baştanbaşa (sanki) aslan ve kaplanla dolmuş.]

⁵ [Bâkî, taze (bir) sevgili sevdi; şimdi (de ona) kavuşmayı hayal eder; (Bâkî'nin) bir güzel eglencesi bir (de) latif endîşesi vardır.]

61. Bākī

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Mu'aṭṭār kıldı āfākı nesīm-i bād-ı nev-rūzı
Fürüzān oldu hūrşīdūñ çerāğ-ı 'ālem-efrūzı
2. Dil-i mecnūna şimdi hōş gelür leyli nehārından
Olaldan āsitān būsūñ bu şeb-i tārīkde rūzı
3. Hākīm-i feylesōf oldu velī pīr-i hıred olmaz
Mu'allim-hāne-i 'aşk[uñ] dahı tıfl-ı nev-āmūzı
4. Bize esrārını açmaz meye ta'n itmeden geçmez
Gel ey sākī geçür bundan bu 'aql-ı āteş-endūzı
5. Şabā hāk-i rehin būs itdi muğber olduñ ey 'āşık
Ġubār-ı haṭṭ-ı müşgīni belürsin göresin tozı
6. Derūna şu'le şaldı tīg-i āteş-tābı gūyā kim
Hudāvend-i cihānuñ berk-i şemşīr-i cihān-sūzı
7. Diler **Bākī** Hudādan ol hudāvend-i cihān-dāra
Beķā-yı baht-ı bihrūzı devām-ı fetḥ-i fīrūzı

^{61.} M 44^a, Bākī (BD, G. 530)

¹ bād: māl M [Ufukları, nevrüz rüzgârının, esintisi güzel kokuya bürüdü; güneşin âlemi aydınlatan ışığı (ise) parlattı.]

² hōş: yig D // āsitān-būsūñ: āsitānının bu M [Deli gönle, karanlık gecede nasibi (olarak senin) eşiğini öptüğü için şimdi gecesi gündüzünden hoş gelir.]

³ [(Senin) aşk mektebinde yeni öğrenmeye başlayan (çocuktan) hikmetli filozof olur ama akıllı ihtiyar olmaz.]

⁴ āteş: dāniş D [Ey saki, bu bilgili akı gel buradan gönder (çünkü) bize sırlarını açmaz, şarabı (da) kınamadan geçmez.] / Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyitler yer almaktadır.

Gözümüñ kaṭresinden şışeler tıldı derūnumda

Maḥabbet tākini tā kim diküpdür tīr-i dil-dūzu

Şu 'āşık kim vişālūñ mīvesinden ārzū eyler

Nihāl-i kāmēt-i nīzeñ gerek zihninde merkūzi

⁵ [Ey âşık, saba rüzgârı (sevgilinin) yolunun toprağını öpünce gücündin. (Onun) misk kokulu ayva tüylerinin karalığı (bir) belirsin (asıl) tozu (o zaman) görürsün.]

⁶ berk: bir M [Onun ateş gibi yakıcı kılıcı, sanki dün cihan hükümdarının cihanı yakan kılıcının şimşegi (gibi) gönle ışık saçtı.]

⁷ [Bâkî, Allah'tan dünyaya sahip olan hükümdar (için) güzel bahtının daimi (olmasını ve) kutlu fetihlerin devamını diler.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Nizām-ı devletūñ dā'im hıyām-ı rif'atūñ kâ'im

Cihāna sāye şalduķça bu 'ālī çetr-i zer-düzī

62. Bākī

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Bahār-ı 'ālem-i vuşlatda ol sulţān-ı hūbānı
Temāşā itdügüm gündür baña nev-rüz-ı sulţānī
2. Bahār irdi dem-i seyr ü temāşādur hudāvendā
Semend-i 'azmūñ itsün 'arşa-i 'ālemde cevlanı
3. Yüri Rūm illerin seyr it hırāmān eyle yanuñca
'Alem gibi sehi-ğad bir nigāruñ pāk-dāmānı
4. Cihānuñ hār u hāşākin götürsün āb-ı şemşirüñ
Gül-istān eyledi bağ-ı zemīni düşmenüñ kanı
5. Du'amuz oldur ey **Bākī** vücūdın hıfz ide Bārī
Hudāvend-i cihān sulţān-ı 'ādil Şeh Süleymānı

⁶². M 44^a, Bākī (BD, G. 494)

¹ [Bana en güzel nevrüz, o güzeller sultanını, kavuşma âleminin baharında seyrettiğim gündür.]

² irdi: oldu D [Ey efendim, bahar geldi, (artık) gezinti ve seyir zamanıdır. (Senin) azminin (sürekli) atı, dünyada gezip dolaşsın.]

³ kad: kâmet D // nigāruñ: nigār- D [(Ey âşık), sancak gibi fidan boylu bir sevgilinin temiz eteği yanınca salına salına yürü (ve) Anadolu illerini seyret.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Nihāl-i serv-i bağ-āsā nesīm-i feth ü nuşretten

Şalısun nāz ile nīzeñ hırāmānī

⁴ eyledi: eylesün D // bağ: rüy D [(Senin) kılıcının suyu, dünyanın çerçöpünü götürsün; düşmanın kanı (ise) yeryüzü bahçesini gül bahçesine çevirsin.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Felekden seyr idüp rezmüñ disün Behrām-ı haşm-efgen

Hezār ahsent ey rüz-ı veğānuñ merd-i meydānı

⁵ vücūdın hıfz ide: hatādan şaklasun D [Ey Bākī, duamız odur (ki) Allah, dünyanın hükümdarı (olan) adaletli sultan Şah Süleyman'ın vücudunu koruya.]

63. Na'tî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Eyle ey hūrî-şîfat teşrîf bir kez hânemi
Reşk-i firdevs-i berîn it kûşe-i vîrânemi
2. Ârzû-yı zûlf-i müşkînüñle eyler ıztırâb
Beste-i zencîr-i naķş itseñ dil-i dîvâneyi
3. Kâ'ilem eyle nihân çeşmimden ey baht-ı siyâh
Tek hemân âgyâra gösterme ruķ-ı cânâneyi
4. Ben o mest-i cām-ı 'aşķ-ı dil-berem kim muttaşıl
Âb-ı Hızır ile temennî cür'a-ı peymâneyi
5. Şâhbâz-ı himmetüñ yok yire şalsun sū-be-sū
Na'tiyâ mümkün mi şayd itmek o 'anķā lāneyi

^{63.} M 44^a, Na'tî (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Ey huri yüzlü (güzel) bir kez hanemi şereflendirerek; virane köşemi yüce cennet tarafından kısıkanılan (bir yer) et.]

² [Deli gönlü, sevgilinin (saçının) zincirine bağlasan; misk kokulu saçının arzusuyla acı çeker.]

³ [Ey kara bahtım, sevgilinin yanağını gözümünden gizle razıyım yeter ki rakibe gösterme.]

⁴ [Ben sürekli o sevgilinin aşk kadehinin sarhoşuyum ki hızır suyuyla onun kadehinden bir damlayı temenni ederim.]

⁵ [Ey Natî, (sen) gayret doğanını her tarafa boş yere salmaktasın (çünkü) o Anka (kuşunun) yuvasını ele geçirmek mümkün değil.]

64. Hasan

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Bağladum anuñ içün rişte-i nā-bīnāyī
Görmeyem ğayr-ile tā kim o melek-sīmāyī
2. Dem degüldür görinen belki dil-i hūninīm
Dīde tāķına gelür görmege sen ra'nāyī
3. Ayağuñ tozını ayırma gözümden cānā
Görsün ol baht-ı siyeh bir iki gün dünyāyī
4. Bulanur diye getürmez şanemā hīç ğubār(?)
Ruĥuñ üzre göricek ol ĥaṭ-ı 'abir-sāyī
5. İtme şekvā bu kadar nāz ile istiġnādan
Göresin ĥaṭṭı gelince **Hasan** istiġnāyī

⁶⁴. M 44^a, Hasan (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)
¹ [O melek yüzlüyü başkalarıyla görmeyeyim diye körlük ipiyle (gözümü) bağladım.]
² [(Ey sevgili), göz(lerim) sen ranayı görmek için (kaşının) tākına geldiğinde (gözlerimde) görünen (içki) kızarıklığı değil olsa olsa kanlı gönlümdür.]
³ [Ey sevgili, ayağının tozunu gözümden ayırma (da) o kara bahtlı bir iki gün dünya nasılmış görsün.]
⁴ [Ey put gibi güzel, toprak, yanağının üzerinde o anber kokulu ayva tüylerini görünce toz bulaşır diye hiç toz getirmez.(?)]
⁵ [Ey Hasan, sevgilinin nazından aldırmaazlığından bu kadar şikâyet etme sen onun ayva tüyleri çıksın da (biraz daha büyüsünde) istiġnayı o zaman görürsün.]

65. Naẓīm

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilātün mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Kadeh-nüşân-ı bezm-i 'işrete ey hâne mey-hâne
Huşûşâ sâķî-i meclis şuna kestâne mestâne
2. Sözüñ zehr-âb-nüşân-ı gama tiryāk-ı şevķ olsa
Zebānuñ nîş-i âzâr eyleme yārâne mārâne
3. Mesîh-âsâ seyâhat eyleyenler pây-ı himmetle
Başar evvel kademde gerdiş-i gerdâne merdâne
4. Şafâsından ider sa'y ü tavâf-ı Ka'be-i maķşûd
Girüp iħrâm-ı şevķe yüz tutan Ĥannâne Mennâne
5. Gelür bir kâh-ı kemterden sebük kūh-ı girân olsa
Eger bâr-ı günâhum kōnsa nâçizâne mîzâne
6. Olursam mazhar-ı feyz-i Ĥüdâ luţf-ı cihân-gîrûñ
Naẓīmā ĥükm ider Tûrân ile Îrâne mîrâne

^{65.} M 44^b, Naẓīm (YND, G. 636)

¹ Kadeh-nüşân: Mey-âşâmân D [Ey hanesi işret meclisinin şarap içenlerine meyhane olan (kimse), orada özellikle meclisin sakisi kestane mezesini sarhoşça sunsun.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

'Adû 'âşîķ geçüp yāra benimle imtiħân olmaz
Ne inşāfa gelür ĥaşm ey dil-i şeydā ne meydâne

² zehr-âb: zehr-âbe D / olsa: eyle D [(Ey sevgili keşke) sözün üzüntünün zehirli suyunu içenlere neşe (veren) ilaç olsa. Dilin (de) dostlarına yılanların zehri gibi incitici olmasa.]

³ gerdiş: kürsî D [İsa gibi himmet ayağıyla seyahat edenler, ilk olarak feleķi mertçe alt ederler.]

⁴ [Hennan ve Mennan olan Allah'a yönelen (kişiler) şevkin ihramını giyip neşeyle maksad Kâbe'sini tavaf ve say ederler.] Dördüncü ve beşinci beyit divanda yer değiştirmiştir.

⁵ [Eğer teraziye naçizane günahımın ağırlığı kōnsa ağır bir dağ olsa (da) değersiz bir saman çöpünden hafif gelir.]

⁶ Olursam: Olursa D // luţf: nuţķ D [Ey Naẓīm (eğer) Allah'ın feyzine ve cihan tutan padişahın lutfuna mazhar olursam Turan ülkesiyle İran ülkesine bey gibi hükmederim.]

66. Vāsık

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ser-āğāz eyledükçe ğamzesi destāne mestāne
Olur mercūh şūfī meclis-i şeyhāne mey-hāne
2. Bu 'işret-hānede ol rind-i 'ālem-süz ider zevkī
Koya varını bezm-i meyde bī-kaydāne meydāne
3. Serin toḅ eyleyenler 'arşa-i 'aşk u maḥabbetde
Olur[lar] püşt-pā-zen künbed-i gerdāne merdāne
4. 'Aceb mi Ka'be-i maḳşūda reh-yāb olmasa hergiz
Teveccūh eyleyenler nān için Ḥannāne Mennāne
5. Olur naẓm-ı Naẓīme Vāsıkā pehlū-zen-i ğayret
Bu şi'r-i penç beytim n'ola nācizāne mīzāne

^{66.} M 44^b, Vāsık (Divan'da bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Destanlar (sevgilinin) süzgün yan bakışıyla başladıkça (sevgili de) meyhanedeki meclisin şeyhi gibi çok beğenilen sofi olur.]

² [O cihanı yakan rint, bu meyhanede eğlendiği için içki meclisinde (de) kayıtsızca varını yoğunu meydana koysun.]

³ [Başını aşk ve muhabbet meydanında top eyleyenler, erkek gibi dönüp duran gök kubbeye ayakları ile tepici (gök kubbenin nimetlerini ayakları ile tepici) olurlar.]

⁴ [Hannan ve Mennan olan Allah'a ekmek için teveccūh eyleyenler hiçbir vakit istek Kâbe'sine ulaşamazlarsa buna şaşılır mı?]

⁵ [Ey Vāsık, benim beş beyitlik şiirim naçizane Nazîm'in nazmıyla ölçülse ondan ağır gelir.]

67. Tîgî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Kaşuñ ki dil ü cānuma ğamzeñle oķ urdı
'Ālemde bugün cevır ü cefā yāyın o ķurdı
2. Olmasa eger yād-ı vişālūñle firāķuñ
Destān-ı ğam-ı ğuşşa-i 'aşķı kim oķurdı
3. Aldanma eger dilkülenürse saña ağyar
Kim ķuzucağum sen daķı bilmezsiñ o ķurdı
4. Gülşende eger meclis-i cānānı göreydi
Vā'iz ķoyup uçmağı bizi anda o ķordı
5. Tîgî şorar-ise eger ol gözleri ħūnî
Ġamzeñ göreli seyf du'āsını oķurdı

^{67.} M 45^a, Tîgî (Bu gazel, Yunus Kaplan'ın, "Dîvânı Meçhul Bir 16. Yüzyıl Şairi: Edirneli Tîgî ve Şiirleri" adlı makalesinde sayfa 108'de yer almaktadır.)
¹ bugün: bütün [(Senin) kaşın ki süzgün yan bakışınla (bir olup) gönlüme ve canıma ok attı; bugün dünyada eziyet ve sıkıntı yayını o kurdu.]
² Olmasa: olmazsa // 'aşķı: 'aşķuñ [Eğer (senin) kavuşmanla ayrılmanın hatırası olmasaydı aşk kederinin gam destanını kim okurdu?]
³ [A kuzucuğum, eğer rakip sana yaltaklanırsa aldanma çünkü sen o kurdu daha tanımazsın.] Bu beyit mecmuada aşağıdaki gibidir:
Aldanma saña tilkilenürse ger ağyār
Kim sen ķuzucağum daķı bilmezsiñ o ķurdı M
⁴ anda: aña [Vaiz, eğer gül bahçesinde sevgilinin meclisini görseydi cenneti bırakıp bizi o anda bırakırdı.]
⁵ ħūnî: fettān [Ey Tîgî (sevgili) eğer gözlerinin neden kanlı olduğunu sorarsa gamzeni gördü göreli seyf duasını okuduğu için dersin.]

68. Müsellem

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bî-tekellûf olsa hüsni-şüret-i 'âlem-firîb
Âşinâ-yı râz gūyân düşmen-i tab'-ı şekîb
2. Bâ'is-i teskîn-i sūz-i cān-güzār-ı ye's olur
Dil-ber-i tannāze ta'lîm-i cefâ itse rakîb
3. Âfitābuñ kısmeti çıkdı dehān-ı gonceden
Rızık her rûzî ne mümkindür k'ola gayra naşîb
4. İ'tibār-ı vāhidiyyetle ta'ayyün gösterüp
Güllere bîgānedür şüretde şekl-i 'andelîb
5. Şöhret-i şahş-ı bütân işve-i pervāzān gibi
Şāhid-i nazmım **Müsellem** kaldı 'âlemde garîb

⁶⁸. M 45^a, (MD, RF.187)

¹ [Ey sevgili, senin âlemi kandıran yüzünün güzelliğini görmek külfetsiz olsa bizde sır söyleyenlerin aşinası ve tahammül edenlerin düşmanı olsak.]

² [Rakip, herkesle alay eden dil-bere cefayı öğretse âşıkların üzüntüsünün cana geçen ateşinin sönmesine sebep olur.] Bu beyit divanda yer almamaktadır.

³ [Gonca ağızlı sevgiliden güneşin kısmeti çıktı. Rızkın hergün başkalarına nasip olması ne mümkündür.]

⁴ [Tekliğe itibar ederek ortaya çıkan (kişi) görünüşte bülbüle benzer (ama) güllere yabancısıdır.]

⁵ [Ey Müsellem, güzellerin suretinin şöhreti uçucu şeylerin işvesi gibidir. (Benim) nazmımın güzelliği de âlemde garip kaldı.] Bu beyit divanda yer almamaktadır.

69. Zemîn-i Lütîfî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Benüm yâr-ı güzînüm meh-cebînüm mihr-i rahşānum
Efendüm çāre-sāzum dil-nevāzum derde dermānum
2. Nedîmem hem-demüm hem maḥremüm hem rāz u hem yārum
Enîsem hem celîsem âfitābum māh-ı tābānum
3. Benüm maḥbûb-ı mergûbem kerem-kārum vefâ-dārum
Benüm gonca-izārum yāsemînüm zülf-i reyḥānum
4. Şahum rūḥ-ı revānum nāzenînüm yâr-ı mümtāzum
Ciger-küşem benüm cān-ı 'azîzüm Yūsuf-ı şānum
5. Benüm serv-i bülendüm şehlevendüm hem efendimsün
Muḥibb-i şādıkum dil-dār-ı bi-mişlüm hoş-elhānum
6. Benüm yâr-ı kadîmüm nükte-dānum gözlerüm nûr-ı
Ḥabîbüm 'işve-bāzum serv-i nāzum şāh-ı ḥübānum
7. Meh-i bedrüm yüce kadrim kerem kıl Lütîfî-i zāre
Benefşem sünbülüm goncam yanağı verd-i ḥandānum

⁶⁹. M 45^a, Zemîn-i Lütîfî (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Benim seçkin sevgilim, açık alınlım, parlak güneşim, efendim, çare bulanım, gönül okşayanım, derde dermanım.]

² [Nedimim, sırdaşım, yârim yardımcım, enisim, celisim, güneşim ve parlak ayım.]

³ [Benim arzuladığım sevgilim, kerem sahibim, vefalım, gonca yanaklım, yaseminim, saç-ı reyhan kokulum.]

⁴ [Benim şahım, güzelim, işvelim, seçkin sevgilim, ciğer parem, kıymetli canım, ikinci Yusufum.]

⁵ [Benim yüce servim, güzeller güzelim, hem (de) efendimsin. Sadık dostum, eşsiz sevgilim, hoş nağmelim.]

⁶ [Benim eski dostum, nükte bilenim, gözlerimin nuru, sevgilim, naz edicim, nazlı servim, güzeller sultanım.]

⁷ [Dolunayım, yüce mertebelim, menekşem, sünbülüm, goncam, yanağı gülün gülüm; inleyen Lütîfî'ye kerem kıl.]

70. Hāsīb

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Benüm naḥl-i revānum gül-istānum verd-i ḥandānum
Gülüm hem sünbülüm hem bülbülüm serv-i ḥırāmānum
2. Hezārum gül-'izārum lāle-zārum gonca-ruḥsārum
Fidānum gül-istānum bostānum zülf-i reyḥānum
3. Benüm çeşm-i siyāhum pādişāhum ruḥları māhum
Emīnüm nāzenīnüm hem-nişīnüm şāh-ı ḥübānum
4. Benüm göñlüm serveri cān ḥuzūrı gözlerüm nūrı
Cevānum nükte-dānum mihribānum Yūsuf-ı şānum
5. Benüm hem 'işretüm hem şöḥbetüm hem ülfetüm 'ömrüm
Hoş-elhānum suḥan-dānum benüm şevketlü sulṭānum
6. Ḥabībüm hem ṭabībüm hem lebībüm 'andelībimsün
Efendüm şehlevendüm dil-pesendüm nāzlı cānānum
7. **Hāsībüm** bir ğarībüm kıl kerem ey dil-ķarībüm gel
Benüm cānum benüm rūh-ı revānum derde dermānum

⁷⁰. M 45^a, Hāsīb (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Benim salınan fidan boylum gül bahçem, gülen gülüm, gülüm hem sümbülüm hem bülbülüm, nazlı servim.]

² [Güzel sesli bülbülüm, gül yanaklım, lale bahçem, gonca yanaklım, fidanım, gönül alanım, bostanım, saçları reyhan kokulum.]

³ [Benim siyah gözlüm, sultanım, yanakları ay gibi güzelim, güvendiğim, işvelim, beraber oturup kalkanım, güzeller sultanım.]

⁴ [Benim gönlümün başı, can huzurum, gözleri nurum, civanım, nükte bilenim, şefkatlim, ikinci Yusufum.]

⁵ [Benim hem içkim, hem sohbetim, hem alışkanlığım, ömrüm, hoş nağmelerim, söz söylemeyi bilenim, yüce sultanım.]

⁶ [Sevgilim, hem tabibim hem akıllım, bülbülümsün. Efendim, güzeller güzelim, gönlümün beğendiği (sevgilim), nazlı sevgilim.]

⁷ [Ey gönlümün yakını, benim canım, güzelim, derde dermanım. Ben garip bir Hāsībim gel lutfet.]

71. Müsellem

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Her kaçan hüsni-i gülü-süz-ı bütân bî-neng olur
Pençe-i hicrân-ı 'âşık da girîbân seng olur
2. Vüs'ât-i takdîre nisbetle verâ-yı perdede
Pûye-gâh-ı verziş-i tedbîr cây-ı teng olur
3. Cılve-i hüsni fezâsında tecellî-zâdenüñ
Mâzî vü müstaḳbelâtüñ pây-ı hükmi leng olur
4. Leblerüñ nâzıklığıdür la'li rengîn gösteren
Bâde-i âzürde-i bâr-ı girân bî-reng olur
5. Ța'ne-gâh-ı kışr pinhân-ı ḥased-kârânda
Ḥâme-cünbân-ı **Müsellem** bâ'is-i âheng olur

^{71.} M 45^b, Müsellem (MD, G.30)

¹ [Her ne kadar güzellerin boğaz yakan güzelliği rüsve etsede âşığın ayrılık pençesi de elbise yakası (gibi) sert olur.]

² [Takdirin genişliğine nisbetle perdenin arkasında (olan) tedbir gayretinin koşu yeri daracık olur.]

³ zâdenüñ: zâdenin D // müstaḳbelâtüñ: müstaḳbelâtın D [(Senin) güzelliğinin tecelli ettiği gökyüzünde tecellinin oğlunun, geçmiş ve geleceğinin hüküm ayağı topal olur.]

⁴ [Kırmızı şaraba rengini veren dudaklarının nazıklığıdır, yoksa kederden incinmiş olan şarap renksiz olur.] Bu beyit mecmuada aşağıdaki gibidir:

Leblerüñ nâzıklığındendür meygede gösteren

Bâdeden âzürde-i bâr-ı girân-ı reng olur

⁵ Ța'ne: Țab'a D / pinhân: bî-nân D // Ḥâme-cünbân-ı Müsellem: Ḥâme-i cünbân Müsellem D [Müsellem'in kalem oynatması hasetçilerin gizledikleri zahir olan ayıplamalarında ahenge sebep olur.]

72. Müsellem

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Devāt-ı ıab'-ı pür-güdur sevād-ı 'ālem-i ma'nā
İder teşmîr-i hāme şan'atın elfāz-ile icrā
2. Olur şahbā-keşān-ı gülşene 'unvān-ı şebnemden
Kef-i eşki hezār-ı nağme-sencin penbe-i mînā
3. Göründi rāh-ı vaşl-āmūz-ı istiğnāda Mecnūna
Hābāb-ı seyl-āmūn pūşt-i çeşm-i hasret-i Leylā
4. Bilindi ihtişāş-ı 'aşkı hüsn-i cān-güzārāna
Per-i pervāneyi ta'vîz idince şem'-i bezm-ārā
5. İderdüm farı-ı şevk ile **Müsellem** dāmenin taķbîl
Vefā düşmen cefā-cū olsa dil-dār-ı sitem-fermā

⁷². M 45^b, Müsellem (MD, G. 1)

¹ [Mânâ âleminin siyahlığı, çok (söz) söyleyenin mührünün diviti (gibi) dir; kalemin mürekkebi sanatını sözlerle icra eder.]

² şebnemden: şebnemde D [Gül bahçesinin kadeh çekenlerine, şebnemin unvânından nağme söyleyen bülbüllerin gözyaşı köpüğü lacivert pamuk olur.]

³ âmūn: hāmūn M [Leyla'nın hasretini (çeken) gözlerin arkasındaki selin kabarcıkları Mecnun'a istiğnanın vuslat öğretene yolunda göründü.]

⁴ güzārāna: güdāzānın onun D [Meclisi süsleyen mum, pervanenin kanadını asınca cana geçen güzelliğin aşk ihtisası bilindi.]

⁵ [Ey Müsellem, bize eziyeti buyuran sevgili, daima cefayı arayan olsa da vefa da düşmanımız olsa yinede onun eteğini büyük bir şevkle öperdim.]

73. HÜSNİ

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Benüm mihr-i münîrüm şu'le-gîrüm mäh-ı tábānum
Emîrüm dest-gîrüm bî-naẓîrüm şāh-ı hûbānum
2. Nigārum şîve-kārum gül-'izārum bî-bedel yārum
Nihālüm bî-mişālüm hûş-hısālüm verd-i handānum
3. Şafā-yı hâtırüm gönlüm serveri gözlerüm nûrı
Benüm zülf-i siyāhum pâdişāhum âfet-i cānum
4. Yüzün gül hem dilün bülbül saçun sünbül lebün müldür
Miyānuñ mü kıddün dil-cûdur ey serv-i hırāmānum
5. Benüm sen şāh-bāzum ser-firāzum dil-nevāzumsun
Dağı dem-sāz hem özümsün ey mihr-i dıraḥşānum
6. Nezāket de zarāfet de letāfet de naẓîrün yok
Muḥabbetle meveddet küncisin ey kân-ı 'irfānum
7. Teraḥḥum kıl tekellüm eyle **HÜSNİ**le tebessümle
Efendüm sevdüğüm cānum benüm devletlü sulṭānum

⁷³. M 45^b, Hüsni (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Benim parlak güneşim, tutuşanım, parlak ayım, başkanım, elden tutanım, benzersizim, güzeller sultanım.]

² [Resim gibi güzel sevgilim, cilvelim, gül yanaklım, bedelsiz yârim, fidanım, misalsizim, güzel huylum, gülen gülüm.]

³ [Gönül huzurum, gönlümün başı, gözlerimin nuru; benim siyah saçlım, sultanım, ızdırap çektiren (güzelim).]

⁴ [Ey nazlı nazlı salınan servim, (senin) yüzün gül, hem gönlün bülbül, saçın sümbül, dudağın (ise) şaraptır; belin kıl (kadar ince), boyun (ise) gönül çekendir.]

⁵ [Ey parlak güneşim, sen benim gösterişlim, seçkinim, gönül okşayanım; hem dostum hem özümsün.]

⁶ [Ey irfan kaynağım, muhabbetle sevgi köşesisin; nezakette, zerafette, letafette (senin) benzerin yoktur.]

⁷ [Benim efendim, sevdiğim, canım, kutlu sultanım; güzellik ve tebbessümle söyle (ve) merhamet kıl.]

74. ̤asīb

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Saña üftāde-i nālān isem 'afv eyle sulṭānum
Yoluñda 'āşık-ı giryān isem 'afv eyle sulṭānum
2. ̤aṭa benden 'atā senden ki ben kul sen efendisin
Eger ġarḳ-ı yem-i 'isyān isem 'afv eyle sulṭānum
3. Kül itdi yaḳdı yandırdı tutuşdurdı beni ḫayfā
Bu nār-ı 'aşḳ-ile sūzān isem 'afv eyle sulṭānum
4. Ġarībāna nighle āh u efġānum eyleyüp her dem
Cemāl-i pākūñe ḫayrān isem 'afv eyle sulṭānum
5. 'İtāb u cevır ü āzār u cefālar kılma luṭf eyle
̤arīs-i buse-i dāmān isem 'afv eyle sulṭānum
6. Ġarībem miskīnem yokdur mekānum āsitānuñdur
̤arīm-i ḫāsuña derbān isem 'afv eyle sulṭānum
7. Bu gülşende **̤asīb**-i 'andelībem ey gül-i ra'nā
Ġam-ı hecrūñle ser-gerdān isem 'afv eyle sulṭānum

⁷⁴. M 45^b, ̤asīb (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Ey sultanım, (senin) yolunda inleyen (bir) düşkün ve âşıkım affet.]

² [Ey sultanım, ben kul sen efendi olduğundan hata benden bağışlama senden. Eğer isyan denizine batmış isem affet.]

³ [Ey sultanım, bu aşk ateşiyle yanıyorsam affet (çünkü) beni yaktı, yandırdı, tutuşturdu (ve) kül etti.]

⁴ [Ey sultanım, her zaman gariplere bakıp feryat ve figan eylersem ve senin saf güzelliğine hayransam affet.]

⁵ [Ey sultanım, eteğini öpme arzusu duyuyorsam azarlayıp incitip cefa etme lutf et beni affeyle.]

⁶ [Ey sultanım, garibim, miskinim, mekânım yoktur; (mekânım senin) eşîğindir, has odana kapıcı olduysam affet.]

⁷ [Ey güzel gül, bu gül bahçesinde bülbül gibi ̤asīb'im. (Senin) ayrılığının derdiyle perişan olduysam affet.]

75. Tālīb

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Dem-i vişāl geçer neş'e-i şarāb gibi
Ḵalur gözümde o demler ḥayāl-i ḥ'āb gibi
2. Şeb-i firāk baña cāme-ḥ'āb-ı āteş olur
Şabāḥa dek dönerüm sūz ile kebāb gibi
3. Cemāli keşret-i nezzāreden 'ayān olmaz
Ki tār u pūd-ı naẓar-ı setr ider nikāb gibi
4. Fidā-yı va'de ile dil-firībiyüz yārūñ
Ki teşne dilleri mesrūr ider şarāb gibi
5. Fenā-peẓīri bezm-i şebāneden bildüm
Bu 'ālem-gede sonı **Tālībā** ḥarāb gibi

75. M 46^a, Tālīb (GT, s.113 “Güftî Tezkiresi’nde sayfa 113’te bu gazel yer almaktadır.)
1 [Kavuşma zamanı, içilen şarabın neşesi gibi (çabuk) geçer. O zamanlar uyurken (görülen) hayal gibi gözümde kalır.]
2 [Bana ayrılık gecesinde geceliğim ateş olur (o yangın ile) kebab gibi sabaha kadar döner dururum.] Bu beyit tezkirede yer almamaktadır.
3 [(Sevgilinin) yüzü, bakışların çokluğundan görünmez ki bakış kumaşı da onu peçe gibi gizler.] Tezkirede üçüncü ve dördüncü beyit yer değiştirmiştir.
4 [Sevgilinin sözlerine feda olmuşuz ve onun aldananlarıyız. O, susuz gönüllere şarap gibi neşe verir.]
4a: Esīr-i va'de-i ebleh-firībiyüz yārūñ GT // mesrūr: setr GT // şarāb: serāb GT.
5 ‘ālemgede: ‘ālemūñ de GT [Ey Tālīb, gece kurulan meclisten bu dünyanın yok oluculuğunu anladım. Galiba bu âlemin sonu haraptır.]

76. Nev'î

Mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Ne bār-ı kahr ile ğam çek ne luṭfa mesrūr ol
Ne vuṣlat eyle ṭaleb yārdan ne mehcūr ol
2. Kānā'at eyle ṭama' kılma şevket-i cāha
Ne mīr-i mesned-i 'izzet ne 'abd-i me'mūr ol
3. Geçinme kelleñe ser kâsesi şınar āḥır
Cihān içinde gerek Cem gerekse Fağfūr ol
4. Nīkāb-ı şūret-i esrārı açma nādāna
Libās-ı 'iffet ile Kā'be gibi mestūr ol
5. Çü yok bu fānī cihānuñ beḳāsı Nev'î
Ne yār-ı kahr-ile ğam çek ne luṭfa mesrūr ol

^{76.} M 46^a, Nev'î (ND, G.284)

¹ [Ne keder yüküyle gam çek ne (de) lütufla mutlu ol; ne sevgiliden kavuşmayı talep et ne (de) uzak kal.]

² [Ne şeref tahtının beyi ne (de) emir kulu ol; makam yüceliğine kanaat eyle, açgözlülük etme.]

³ [Cihan içinde gerek Cem gerekse Fağfur ol; başına güvenme kafatası kâsesi sonunda kırılır.]

⁴ [Cahil (kimselelere) sırlar yüzünün örtüsünü açma; iffet elbisesiyle Kâbe gibi örtülmüş ol.]

⁵ [Ey Nev'î bu fani dünyanın devamlılığı olmadığı için ne yârin kederiyle üzül ne (de) iyiliğiyle mutlu ol.] Bu beyit divanda aşağıdaki şekildedir:

Çü yok beḳāsı bu fānī cihānuñ ey Nev'î

Ne derd-i hecr ile ğam çek ne vaşla mesrūr ol

77. Rūḥī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Aşk şahrāsında Mecnūn-ı melāhaṭ-dīde ol
Kaçma rüsvālīkdan ey dil cehli қо vādīde ol
2. Her nigāhı dostum bir sehm-i zehr-ālūdedür
İhtirāz it dīde-i ağıyardan pūşīde ol
3. Dīde-i bāṭın gerek dīdār-ı Hakkı görmege
Sen gerekse şūfiyā başdan ayağa dīde ol
4. Ben koyup cām-ı şarābı kevşeri vaşf itmezem
Sen gerek ḥazz eyle ey şūfī gerek rencīde ol
5. Mest olup ol gonce-fem gül gibi oldı sīne-çāk
Sen de Rūḥī şevke gel bülbül gibi şūrīde ol

^{77.} M 46^a, Rūḥī (BRD, G.719)

¹ Mecnūn-ı: Mecnūnı D [Ey gönül, aşk çölünde kınanmış Mecnun (gibi) ol; rüsvalıktan kaçma, cahilliği bırak ve vadide ol.]

² ālūdedür: ālūd olur D [A dostum (sevgilinin) her bakışı zehirli bir oktur. Düşmanların gözünden sakın (ve) örtünmüş ol.]

³ şūfiyā: zāhidā D [Ey sufi, sen baştan ayağa (kadar) göz olsan bile Allah'ın tecellisini görmek için görünmeyeni gören gönül gözü gerek.]

⁴ vaşf: medḥ D // şūfī: zāhid D [Ey sufi, sen ister zevk duy ister incin; ben şarap kadehini bırakıp Kevser (suyunu) anlatmam.]

⁵ [Gonca ağızlı (sevgili) gül gibi sarhoş olunca sinesi paramparça oldu. Ey Rūḥī, sende bülbül gibi şevke gel, perişan ol.]

78. Rūhī

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yā semendür ḥaddi yā gül ikiden ḥālī degül
Zülfi şebbūdur yā sünbül ikiden ḥālī degül
2. 'Aklun alur 'aşıkuñ fi'l cümle reng ü alile
Berg-i güldür la'li yā gül ikiden ḥālī degül
3. Ağlar iñler serv-ḳaddin gül-ruḥın yād eyleyüp
Dil ya ḳumrıdur ya bülbül ikiden ḥālī degül
4. Dün bir ehl-i derde 'aşkuñ ḥālını şordum didi
Yā seferdür yā taḥammül ikiden ḥālī degül
5. Va'de-i luṭf eylemiş dün Rūhī-i 'uryāna çarḥ
Yā 'abādur luṭfı yā çul ikiden ḥālī degül

^{78.} M 46^a, Rūhī (BRD, G. 702)

¹ ḥaddi: ḥaṭṭı D [(Sevgilinin) yanağı, ya yasemin (çiçeğidir) ya (da) gül başka bir şey değildir; saçı (ise ya) şebboy (çiçeğidir) ya (da) sünbül başka bir şey değildir.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Ḥāl-i ruḥsārı ki mülk-i fitnede yek-dānedür

Ḥabb-ı miskidür ya fülful ikiden ḥālī degül

² ālile: ālda M / gül: mül D [(Onun) hıleye baştanbaşa âşığın aklını alan kırmızı dudağı, ya gül (ya da) gül yaprağıdır, başka bir şey değildir.] Bu beyit divanda dördüncü beyittir.

³ Ağlar iñler: İñler ağlar D [(Sevgilinin) servi boyunu (ve) gül yanağını yadederek ağlayıp inleyen gönül, ya kumru (kuşu)dur ya (da) bülbül başka bir şey değildir.] / Bu beyit divanda üçüncü sıradadır ve kendisinden sonra aşağıdaki beyitler yer almaktadır:

Dāğ-ı ḥūn-feşānuma didüm ne dirsün didi yār

Lāle yā ḳaṭmer ḳaranfıl ikiden ḥālī degül

Ḥüsnuñ rehzenleri dil mülkin itmişler ḥarāb

Ġamzedür iden ya kākül ikiden ḥālī degül

⁴ ḥālını: çāresin D [Dün bir dert sahibine aşkın halini sordum dedi (ki) ya seferdir ya tahammül, başka bir şey değildir.] / Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Evvelā 'aşkuñ melāmetdür nedāmet āḥiri

Didi sen gerek ağla gerek gül ikiden ḥālī degül

⁵ [Felek, dün fakir Rūhī'ye lütuf vaadinde bulunmuş. Lütü (ise) ya abadur ya çul başka bir şey değildir.]

79. Feyzî

Meḡ'ülü fā'ilātü meḡ'ülü fā'ilün

Muzārî - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. 'Anber bırakdı mecmere-i ḡüsn-i yāre ḡāl
Āteş görinse baña n'ola tābiş-i cemāl
2. Ḥaṭṭıyla setr-i ḡāline vech-i münāsebet
Yüzden ziyāde ben bulayım itme ḡıl ü ḡāl
3. Müşkil degül mi fark-ı ser mū ebrevānını
Bir nev-hilāl-i yek-şebe de (?) anı ḡıl ḡayāl
4. Mir'āta baḡ ki seyr idesin tāb-ı ḡüsnüñi
Meh-pārelerde yok saña zîrā ki bir mişāl
5. Bir ḡün niyāzum[uz] gözine tūtiyā olur
İtsün ḡo kuḡl-i nāz ile ol çeşmüñ iktiḡāl
6. Müşkil-küşā-yı vuşlat iken yār-i Feyziyā
Ḳalsun mı dilde ḡaşre degin 'uḡde-i vişāl

⁷⁹. M 46^a, Feyzî (Divanlarda bu gazel bulunamamıştır.)

¹ [Yârin güzellik micmerine beni, sanki anber tohumu gibi bırakmıştır bu sebeple onun yüzünün parlaklığı bana ateş görünse ne var.]

² [Sevgilinin yüzündeki benini ayva tüyleriyle örtmesine yüzden fazla uygun sebep bulayım; ey rakip sen boş yere konuşma.]

³ [...; onu bir gecede ortaya çıkan yeni ay olarak hayal et.] Birinci mısradaki vezin aksamaktadır.

⁴ [Ey sevgili aynaya bak da güzelliğinin parıltısını gör zira ay yüzlü güzellerde bile senin benzerin yok.]

⁵ [O sevgili bırak gözüne naz sürmesini sürmeye devam etsin; birgün belki bizim niyazımız da onun gözüne sürme olur.]

⁶ [Feyiz'in sevgilisi kavuşmanı zorluklarını aşmışken kıyamete kadar bu vuslat düğümü çözülmeden kalsın mı?]

80. Reşîd

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes + - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Bezmede duḡter-i rez sākıyā görülmüşdür
Ḥumār u neş'e-i cām-ı şafā görülmüşdür
2. Felek de şimdi bulunmaz o āfitāba bedel
Kemāl-i ḥüsn ile çok meh-likā görülmüşdür
3. Bürehne sīm-beden-ile kenār-ı deryāda
Mişāl-i dürr-i 'Aden dil-rübā görülmüşdür
4. Çemende bülbül-i şeydā gibi o ḡonce-feme
Hezār nāle ider mübtelā görülmüşdür
5. Vişāl kaydına düşdükçe der-kenār olmaz
Bu vaz'-ı taḥammül ibtidā görülmüşdür
6. O baḡr-i ḥüsne bulunmaz benüm gibi 'āşık
Nice fütāde olan āşinā görülmüşdür
7. Ne çāre cevrine yāruñ taḥammül eyle **Reşîd**
Cefāsı 'āşıkā 'ayn-ı 'atā görülmüşdür

⁸⁰. M 46^b, Reşîd (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Ey saki, şarap, mecliste eğlence kadehinin neşesi ve içki sonrası gelen sersemlik (olarak) görülmüştür.]

² [Felekte kusursuz güzellikte çok ay yüzlü vardır ama o güneş yüzlü sevgilinin misli görülmemiştir.]

³ [Çıplak gümüş bedenleriyle deniz kenarında Aden incisi gibi çok dilruba görülmüştür.]

⁴ [Çimenlikte, gonca ağızlı için o divane bülbül gibi ağlayan binlerce müptelası görülmüştür.]

⁵ [Kavuşma kaygısına düştükçe vuslat gerçekleşmez (bu işe) sabır, sebat evvelen de görülmüştür.] 2. Mısrada vezin aksamaktadır.

⁶ [O sevgilinin güzellik denizine düşen nice yüzücü âşıklar görülmüştür ama içlerinde benim gibisi bulunmaz.]

⁷ [Ey Reşîd, elden ne gelir, sevgilinin cevrine tahammül et (çünkü) âşıklara cefası lütuf madeni (olarak) görülmüştür.]

81. Reşîd

Meḥʿülü fāʿilātü meḥʿilü fāʿilün

Muzārî - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Dāʿim o şūḥı ‘aşık-ı şeydā şoruşdurur
Peyk-i ḥayālî sa’y-ile bulur buluşdurur
2. Serkeşlük itmesün sözime uysun ol perî
Dārū-yı ‘aşk ejder olursa uyuşdurur
3. Biñ kez nigāh-ı cevır ile eylerse imtiḥān
Sīnem ḥadeng-i ḡamze-i yāri şavuşdurur
4. Zāhid dokunma ḡaflet ile ehl-i ‘aşka sen
Nār-ı maḥabbet ādemi zīr[ā] tuţuşdurur
5. Bakşañ neşāṭ-ı cām ile rind-i ḡalenderūñ
Bezm-i cihānda devleti yok ḥālî ḥōşdurur
6. Gözden [ırag] olursa gönülden yine bizi
Yād ile dūrbīn-i maḥabbet görüşdürür
7. Ağyār-ı ḥām deste **Reşîdā** açılmasun
Kālā-yı ḥüsnin eller o şūḥuñ buruşdurur

^{81.} M 46^b Reşîd (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)
¹ [Çılgın âşık, daima o şuhu soruşturur; hayalinin elçisiyle (de) gayret eder bulur buluşturur.]
² [(Eğer) aşk ilacı ejder olursa uyuşturacağından o peri (sakın) dikbaşlılık etmesin sözüme uysun.]
³ [(Eğer sevgili) cevır (eden) bakışıyla bin kez imtihan ederse sinem, (de o zaman) sevgilinin yan bakış okunu savuşturur.]
⁴ [Ey zahit, sen (sakın) gafletle aşk ehline dokunma çünkü muhabbet ateşi insanı tutuşturur.]
⁵ [Şarabın neşesiyle (bir) baksan kalender rindin cihan meclisinde makamının olmadığını (ama) halinin hoş olduğunu görürsün.]
⁶ [(Sevgili) gözden ırak olsa (bile onu) hatırlayarak; muhabbet dürbünü gönülden bizi yine (sevgiliyle) görüştürür.]
⁷ [Ey Reşîd, o güzel hoyrat elli ağyara düşmesin zira o eller onun güzellik kumaşının kıymetini bilmez, buruştururlar.]

82. Redd-i maṭla'-ı Rāğıb

Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün Mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Nigāh-ı fitne-engiz̄in o şāhum ḵana mı şaḵlar
Sipāh-ı 'işvesin ḵaşd-ı helāk-ı cāna mı şaḵlar
2. Şürāḥī gibi dök ḵanum pür it peymāne-i bezmi
Helāk-ı çeşm-i sermestüñ beni ḵurbāna mı şaḵlar
3. Baş egmem ben sebū-āsā ayağ-ı mäh-ı gerdūna
Perestişgāh-ı mihr-i sāğaruñ peymāne mi şaḵlar
4. Hāzer ḵılmaz n'icün ol mähpārem āh-ı 'āşıkdan
Ölünce rüz-ı mahşer dest der-i dāmāna mı şaḵlar
5. Yine meyyāl-ı zulm olmuş 'aceb bilsem nedür **Rāğıb**
Nigāh-ı fitne-engiz̄in izin o şāhum ḵana mı şaḵlar

⁸². M 46^b, Redd-i maṭla'-ı Rāğıb (Divanlarda bu gazel bulunmamaktadır.)
¹ [O şahım, fitne çıkaran bakışını kan çıkarmaya; naz ordusunu (ise) canı helak etmek isteğine mi saklar?]
² [(Senin) sarhoş gözlerinin yok ediciliği beni kurban etmeye sakladığından kanımı sürahi(nin içindeki şarap) gibi döküp meclisin kadehini doldur.]
³ [Ben testi gibi feleğin ay kadehine baş eğmem senin kadehinin güneşinin tapınağında şarap mı saklanır?]
⁴ [O ay parçam, âşığın ahından neden sakınmaz? (Yoksa) öldüğünde mahşer günü olunca elini eteğine mi saklar?]
⁵ [Ey Rāğıb, (sevgili) yine zulme meyleder olmuş. Acaba bilsem nedendir? (Yoksa) o şahım fitne çıkaran yan bakışını kan dökmeye mi saklar?]

83. Reşîd

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü fe'ülün

Hezec -- + / + --- / --- + / + ---

1. La'l-i femine kevser-i hōşcū da dimişler
Hāl-i lebine nāfe-i āhūda dimişler
2. Çeşm-i siyeh-i yāre idüp ğamzeyi terġīb
Şemşîr-i kazā fitne-i cādūda dimişler
3. 'Uşşāka olan şūret-i bî-cān ile imā
Remz-i nıgeh ü kūşe-yi ebrūda dimişler
4. Mefhūm-ı haṭı haqqına vākıf geçinenler
Ser-nāme-i hūsn-dār olan hūda dimişler
5. Telmîh-i nazm eyleyüp üstāda **Reşîdā**
Ser-rişte-i dil zūlf-i semen-būda dimişler

^{83.} M 46^b Reşîd (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)
¹ [Dudağının laline, hoş akışlı Kevser suyu; dudağının benine (ise) ceylanın misk kokusu demişler.]
² [Öldürücü gamzeyi, sevgilinin siyah gözüne heveslendirerek kaza kılıcı büyüleyici (gözün) fitnesinde demişler.]
³ [Sevgilinin âşıklara gösterdiği süzgün yüzü ile iması; bakış sırrında(ve) kaşının köşesinde demişler.]
⁴ [(Sevgilinin) hattının manasını bildiğini söyleyenler güzelliği artıran (kitabın) başına (da) yararlı olan (kitap) demişler.]
⁵ [Ey Reşîd, şiirini üstadın şiirine telmih edip, gönül ipinin ucu yasemin kokulu saç da demişler.]

84. Nevāyî

Mef'ûlû Mefā'îlû Mefā'îlû fe'ûlûn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Üftâde-i dām-ı ğam-ı zencîr-i belâyuz
Bir zûlf-i siyeh-kâra kul olmağa sezâyuz
2. Ger şâh-ı serîr-i dil olursa n'ola cānān
Ġamı çekerüz biz dahı kūyında gedâyuz
3. Hāk-i rehini itmek için dîdeme sürme
Her şām u seher ṯalib-i teşrîf-i şabâyuz
4. Bir pula şatarsa bizi aġyār 'aceb mi
Ol âfet-i gül-çehreye çün bād-ı hevâyuz
5. Eylerse Nevāyî n'ola eş'ârıma tahsîn
Biz silsile-i Hân-ı Kırım Mengli Girâyuz

⁸⁴. M 47^a Nevāyî ("Hanlık Dönemi Kırım Şairleri", *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi*, Kırım-Tatar Edebiyatı, C.13, Kültür Bakanlığı, Ankara 1999, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/11891,nevaipdf.pdf?0> (erişim tarihi:05.05.2021)

¹ [Bela zincirinin gam tuzağının düşünüy olduğumuzdan bir günahkâr saç(lı sevgiliye) kul olmaya layıġız.]

² [Eğer sevgili, gönül tahtının sultanı olursa buna şaşılmaz; bizde mahallesinde dilenciyiz (ve) gam çekeriz.]

³ [(Sevgilinin) yolunun toprağını gözüme sürme yapmak için her akşam ve sabah saba (rüzgârının) şereflendirmesine talibiz.]

⁴ [O gül yüzlü güzele bedavaya gittiğimiz için aġyar bizi yok pahasına satarsa buna şaşılır mı?]

⁵ [Nevāyî, şiirlerimi överse (buna) şaşılmaz (çünkü) biz Kırım Han'ının silsilesinden Mengli Girâyuz.]

85. Dürri

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes+ - + - / + + - - / + - + - / + +

1. O şeb ki sāḳi-i ra'nā yürür ʈurur oturur
Ayağ u şem'-i aḥibbā yürür ʈurur oturur
2. Ne ḥāldür bu ki seyyāre vü şevābit ü ḥāk
Hevā-yı 'aşḳ-ile ḥālā yürür ʈurur oturur
3. Bahāra şükr iderek cūy u serv ü sebze-i ter
Bu gülşen içre ne zībā yürür ʈurur oturur
4. Düşüp telāṭum-ı emvāc-ı baḥr-i 'aşḳa gönül
Mişāl-i keşti-i deryā yürür ʈurur oturur
5. Bilür mi şor ḥarekāt u sükün u ḥayretini
Egerçi **Dürri**-i şeydā yürür ʈurur oturur

⁸⁵. M 47^a, Dürri (DD, G. 17)

¹ [O gece ki güzel saki, hem yürür hem kalkar hem oturur; dostların mumu ve kadehi de hem yürür hem kalkar hem oturur.]

² [Bu ne haldir ki aşk arzusuyla hala gezegenler, yıldızlar ve toprak hem yürür hem kalkar hem oturur.]

³ Bahāra şükr iderek: Bahār-ı şevḳi ile D [Ne kadar hoş ki bu gül bahçesi içinde nehir servi ve taze çimenler bahara şükr edip hem yürür hem gezinir hem dururlar.]

⁴ [Gönül, aşk denizinin dalgalarının çalkantısına düşerek denizdeki gemi misali hem yürür hem kalkar hem oturur.]

⁵ şor: gör D [Divane Dürri, her ne kadar yürüyüp kalkıp otursada hareketin sessizliğin ve hayretin manasını bilir mi ona sor?]

86. Dürri

Meḥ'ülü fā'ilātü meḥ'ülü fā'ilün

Muzārī - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ol şeh semend-i nāzına urdı eger meger
Kim ehl-i 'aşka geldi görindi sefer mefer
2. Geçmek muḥāldür saña müy-ı miyāndan
Olmaz bu şayd-geh de gönül hem kemer memmer
3. [El]bette ṭab'-ı şāf elemnden ğubār alur
Âb-ı zülāle [vir]memek olmaz keder meder
4. Gözden akıtma ḥüsnüñe karşı sirişkümü
Virmez mi ḥırmen-i güle cānā ḥaṭar maṭar
5. Ey bād kaldı Dürri-i zār intizār da
Kim didi saña dergeh-i şāha ḥaber meber
6. Ḥān Aḥmed-i zamāne ki devrinde ser-keşān
Ġam tîresiyle bağrını dā'im deler meler
7. Ecdād-ı pāki gülşen-i 'adli maḥām idüp
Â'dā-yı bed-nihādına olsun saḡar maḡar

⁸⁶. M 47^b, Dürri (DD, G. 19)

¹ [O şah, meğer naz atına eğer vurunca aşk ehline kaçacak başka bir yere sefer göründü.]

² hem: her D [Ey gönül, sana sevgilinin ince belinden öteye geçmek imkânsızdır çünkü bu avlanma yerinde ne kemer ne geçit olur.]

³ [Saf pürüzsüz yaratılışım elemnden tozlanır, nitekim toz toprak da berrak suyu çamura dönüştürür.]

⁴ [Ey sevgili güzelliğine karşı gözyaşımı gözden akıtma; gül harmanına yağmur zarar vermez mi?]

⁵ [Ey sevgili, dermansız Dürri, intizarda kaldı; sana hükümdarın kapısına haber götürme diye kim söyledi.]

⁶ zamāne: yegāne D // tîre: nîze D [Ahmet Han devrindeki isyancılar, gam okuyla bağrını daima delerdi.]

⁷ 'adli: 'adni D // nihādına: nihāde M [Onun pak ecdadı, adalet bahçesini makam edinsin; kötü huylu düşmanların yeri de cehennem olsun.]

87. Dürri

Mefā'ilün Mefā'ilün Fe'ülün

Hezec + - - - / + - - - / + - -

1. Görüp o tıflı mektep-ḥānesinde
Didüm eyā mürāhiḳ mi ne sinde
2. Egerçi ḥālet-efzādur cevānān
Bu ḥālet anlaruñ bilsem nesinde
3. Anuñ'çün la'l ü dürre bakmazam kim
Ne lebde beñzer ol şūḥa ne sinde
4. Dil-i dānāyı mecnūn itdi 'aşḳuñ
Nesin sen ey saçı leylā nesin de
5. Sürüp yüz dergeh-i sulṭān-ı Rūma
Ne Hinde meyl eder **Dürri** ne Sinde
6. Cenāb-ı Ḥān Aḥmed kim şenāsı
Gözüm açdı göñül āyīnesinde

^{87.} M 47^b, Dürri (DD, G. 67)

¹ [O çocuğu mektep evinde görünce dedim acaba kaç yaşında buluş çağına ermiş mi?]

² [Her ne kadar gençler cana can katan (olsa da) bu hal onların nesinden kaynaklanır (bir) bilsem.]

³ [O şuh sevgiliye ne dudakta ne (de) dişte benzemediği için lal taşına ve inciye bakmam.]

⁴ [(Senin) aşkın bilge (olan) gönlü (bile) deliye çevirdi; ey siyah saçlı (sevgili) nesin sen söyle.]

⁵ [Dürri, Anadolu padişahının dergâhına yüz sürdüğünden ne Hindistan'a ne de Pakistan'a meyleder.]

⁶ [Ahmet Han'ın yüceliğinin övgüsü gönül aynasında gözümü açtı.]

88. Emîn

Mef'ûlû Mefâ'ilû Mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Cevr ü sitemüñden dili nālān da mı bulduñ
Sen tecrübe-i tîğ idecek bende mi bulduñ
2. Şevküñ ne gönül müflis-i fels-i ferah iken
Bir sîm-beden nevres nāzende mi bulduñ
3. Bir ser-keşüñ üftādesi olmuşsın işitdüm
'Uşşākuña itdüklerüñi sende mi bulduñ
4. Ey hātib-i endîşe 'arūs-ı dil beyine
Bir duh̄ter-i ma'nā-yı h̄ōş-āyende mi bulduñ
5. Pür-kîn ü ğazabsın nice bir şāhum **Emîne**
Bu bendeñi maḥbūb da mı zen de mi bulduñ

^{88.}

M 48^a, Emîn (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹

[Gönlü, (senin) eziyet ve zulmünden inler halde mi buldun; sen kılıcı tecrübe edecek köle mi buldun?]

²

[Ey gönül, senin sevincin niye? Yoksa ferah parasını kaybetmişken bir gümüş bedenli taze ve nazlı sevgili mi buldun?]

³

[(Ey sevgili) işittim, bir dik başlının düşkünü olmuşsun; (yoksa) onun âşıklarına ettiklerini sende mi buldun?]

⁴

[Ey padişahım, bu kulunu bir sevgilinin yoksa bir kadının yanında mı gördün de uzun zamandır Emin'e kin ve gazap dolusun.]

⁵

[Ey endişenin hatibi, gönül beyine gelin olarak hoş giden manalara sahip bir kız mı buldun?]

89. Tālīb

Meḥ'ulü fā'ilātü meḥā'ilü fā'ilün

Muzārī - - + / - - - + / + - - + / - + -

1. Çok kıl u kâl olur beli mûy-ı miyânına
Ammâ ki nokta deñlü sözüm yok dehânına
2. Bir dürr-i baḥr-i ḥüsne bizi mâlik itmedi
Bilsek bu çarḥ-ı bed-güherüñ imtinânı ne
3. Tenhâca gelse ḥâneme ol âfitâb-ı nâz
Mânend-i sâye düşmese aḡyâr yanına
4. Mümkün midür urulmamaḡ ol şūḥa şeyḡ ü şābb
Seyr eyle tîr-i ḡamzelerin baḡ kemânına
5. İtmiş dil-i hezârını dem-beste **Tālībā**
Lüknet viren o ḡonca dehānuñ zebânına

⁸⁹.

M 48^a. Tālīb (BTD, G. 101)

¹ [(Sevgilinin) ince beli çok dedikoduya sebep olur ama dudaḡına nokta kadar (bile) sözüm yok.]

² [Bilsek bu kötü cevherli feleḡin başa kakıcılığı nedendir? Bizi bir güzellik denizinin incisine (bile)sahip etmedi.]

³ ḥâneme: ḥāneye D [(Keşke) o naz güneşi tenhaca haneme gelse (de) gölge gibi rakipler de yanına düşmese.]

⁴ tîr-i: her M [(Sevgilinin) keman (gibi kaşına) bakan ve gamze okunu seyreden ihtiyar ve genç (herkesin) o şuḥa vurulmaması mümkün deḡildir.]

⁵ **Tālībā**: **Tālīb** D [Ey Tālīb, gonca aḡızlı sevgilinin dilini kekeme yapan o rakip, âşığın bülbül gönlünü de susturmuş.]

90. Şehr-i ez-zebân-ı cānān

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Tāb-āver olur tār ile pūdı bedenimden
Kettān u kamer 'ibret alur pīrehenūmden
2. Deryūze-i bū eylemeden nāf-ı gāzālūn
Hūn oldu dili turre-i 'anber-şikenimden
3. 'Uşşāk degül hātır-ı hūbān mütekeddir
Hengām-ı teğāfūl nigh-i ta'na-zenimden
4. Kāse-i heves ülfet-ile bezmüme şīrīn
Dem-beste olur ḥasret-i nuṭḡ-ı dehenūmden
5. Seyyārelerüm yerden ider seyr ü temāşā
Bu süfle meh-i Nahşebi cāh-ı zeḫanumdan
6. Dildāde degül mihr-giyā[h] olsa talebkār
Ser-berg-i vefā serzede olmaz çemenūmden
7. Bismilgeh-i gānzemde şehīd olmayan olmaz
Āsūde hirās-ı nigh-i pūr-fitenūmden
8. Āsāyişine māni' olur yemm-i bürüdet
Yel gibi geçer bād-ı şabā encümenūmden
9. **Şehrī** bu nev-āyīni görüp gayret-i akrān
Dönderdi beni vaz'ı kadīm-i sūḫanumdan

^{90.} M 48^a, Şehr-i ez-zebân-ı cānān (İSMAİL BELİÇ, *Nuhbetü'l-Āsâr li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr*, Hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, AKM Yayınları, Ankara 1999 adlı çalışmada birinci beyit Kuloğlu Şehrî adlı şaire ait gösterilmektedir. Henüz çalışılmamış divanda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Ketenin ipliği ile ayın yüzeyi bedenimden aydınlanır, gömleğimin deseninden ders alır.]

² [Âşığın gönlü, ceylanların nefesi gibi kokan anber kıvrımlı zülfümün kokusunu dilenmekten kanla doldu.]

³ [İlgisizce davrandığımda (ve) ayıplayarak baktığımda sadece âşıkların değil güzellerin bile hatrı kırılır.]

⁴ [Heves kâsesi, alışkanlıkla meclisime tatlı gelir ama ağızımdan çıkacak bir sözün hasretiyle nefesi kesilir.]

⁵ [(Benim) yıldızlarım okadar yüksek olmalarına rağmen çene kuyumdan çıkan Nahşeb ayını yerden seyrederek.]

⁶ [Çimenliğimden sevgi otu değil âşık (bile) talepkâr olsa vefa yaprağımın ucu dahi görünmez.]

⁷ [Fitnelerle dolu bakışımın korkusundan gamzemin mezbahanesinde şehit olmayan rahat bulmaz.]

⁸ [Saba rüzgârı meclisimden yel gibi geçer; soğukluk denizi onun rahatlatıcı esintisine mani olur.]

⁹ [Ey Şehrî, akranların kıskançlığı bu yeni âdeti görüp beni eski sözümünden geri döndürdü.]

91. Vaḥdetî

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Māh vechüñde siyeh ḥālūñ olaldan tarafeyn
Dil ü cān arasına düşdi bu yüzden mābeyn
2. Bî-vücüd itdi beni fikr-i miyānuñla femüñ
Kimdür işbāt-ı vücüd eyleye beyne'l-'ademeyn
3. Nār-ı 'aşkuñla ruḥuñ mihrine mazhar olalı
Burc-ı gönümde zuhūr eyledi nūr-ı kāmereyn
4. Dār-ı zülfeynüñe Mansūr-veş el urdı gönül
İrtifā' olsa 'aceb mi şanemā fi'd-dāreyn
5. İstivā eyle bu dem kāküli eyle dü nīm
Zāhir olsun gözüme minber-i beyne'l-'alemeyn
6. Yüz sürüp işigine kūyını var eyle tavāf
Ey gönül dirseñ olam ben daḥı Ḥāccü'l-ḥameyn
7. Seb'añı **Vaḥdetîyā** Kā'be kapısına aşup
Görse ṭahsîn ider idi saña faḥru's-şakāleyn

⁹¹. M 48^a, Vaḥdetî (VD, G. 90)

¹ ḥālūñ: zülfüñ D / tarafeyn: haraḳeyn D // Dil ü cān: Cān u dil D [(Senin) ay (gibi) yüzünün iki tarafında siyah benin belirlediğinden beri gönül ve can arasına mesafe girdi.]

² miyānuñla: ḥayālūñla D [Beni (sevgilinin) ağzının ve belinin hayali yok etti; iki yokluk arasında var olduğunu gösteren kimdir?]

³ gönümde: sīnemde D [(Senin) aşkının ateşiyle yanağının güneşine mazhar olduğumdan beri gönümün burcunda iki ayın nuru zuhur eyledi.] Divanda bu beyitle dördüncü beyit yer değiştirmiş haldedir.

⁴ [Ey güzel, gönül, (senin) zülüflerinden olan darağacına Mansur gibi tutunup iki dünya arasında yükselse buna şaşılır mı?]

⁵ [Ey sevgili bu dem kākülü iki parça yapıp ortadan eşitleyerek ayır ki iki âlem arasının minberi gözüme görünsün.]

⁶ işigine kūyını var eyle tavāf: dār-ı işigini eyle tavāf M [Ey gönül, bende Mekke ve Medine hacısı olayım dersen git sevgilinin mahallesine var ve yüz sürerek orayı tavaf eyle.]

⁷ [Ey Vahdetî, Kâbe kapısına yedi (şiiirini) astığında Hz.Muhammed görse seni takdir ederdi.]

92. Tâlib

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ne diller beste oldu kaldı zülf-i müşkfâmında
Ne 'ankâlar şikâr itdi o âhû-çeşm dâmında
2. Hemân şun sâkiyâ ya la'lûn olmuş ya şarâb olmuş
Degüldür mest-i 'aşk anuñ helâlinde harâmında
3. Ne anda ay ne bunda gün var itmem ben birin terciḥ
Ne şubḥında olur rāḥat bu dünyānuñ ne şâmında
4. Maḳām^[1] gülşen-i tecrîd olan 'îsâ gibi dâ'im
Bulur bûy-ı buḥûrî Meryem-i maḳşûdî kāmında
5. Perîşân eyledi şabr u şekîbim şimdi ey **Tâlib**
Diyâr-ı dilde pür-şûr oldu peydâ 'aşk nāmında

⁹². M 48^b, Tâlib (BTD, G. 100)

¹ o: ol M [O ceylan gözlü, tuzağında ne Ankalar avladı, onun misk rengindeki saçlarına ne gönülleri bağlandı kaldı.]

² [Ey saki, ister dudağını ister şarabı hemen sun (çünkü) aşkın sarhoşu onun helalinde haramında değildir.]

³ [Bu dünyanın ne sabahında ne akşamında rahat olur; bu yüzden ben onun ne ayını ne gününü, hiçbirini tercih etmem.]

⁴ bûy-ı buḥûrî Meryem-i maḳşûdî: bûy-ı buḥûr-ı Meryem-i maḳşûdî D [Makamı tecrit bahçesi olanlar daima İsa gibi arzusunda çuha çiçeğinin kokusunu bulur.]

⁵ pür-şûr: bir söz D [Ey Tâlib, gönül diyarında aşk adında bir kavga çıkınca benim şimdi sabrım ve sebatım kalmadı.]

93. Tālīb

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Alup āgūşa belün mūy-ı miyānum diyerek
Būs ideydüm leb-i şīrīniñi cānum diyerek
2. 'Ākıbet sīneye çekdüm o nihāl-i nāzı
Tīrūñe cān hedef ey kaşı kemānum diyerek
3. Gösterüp yāre ruḥ-ı zerdimi raḥm itdürdüm
Dökme şāhum yere nā-ḥaḥ yere ḫanum diyerek
4. Merhem-i luṭf niyāz eylesem olmaz mı 'aceb
Tīġ-ı bī-dād-ı ġamuñ kesdi emānum diyerek
5. Dehenin aġzıña teslīm ide dil-ber Tālīb
Tuymasun kimse meded rāz-ı nihānum diyerek

⁹³. M 48^b, Tālīb (BTD, G.65)

¹ ideydüm: ederdim D [ince bellim diyerek kucağa (sevgilinin) belini alıp canım diyerek (de) tatlı dudağını öpseydim.]

² [O nazlı fidanı, ey kaşı kemanım, (senin) kirpiğine canım feda (olsun) diyerek sonunda sineye çektim.]

³ [Ey şahım, boş yere kanımı dökme diyerek sevgiliye sararmış yüzümü gösterip merhamet ettirdim.]

⁴ [Ey sevgili, senin gamının adaletsiz kılıcı beni kesti. Acaba benim imdadım diyerek lütuf merhemini istesem olmaz mı?]

⁵ [Ey Tālīb, dil-ber, kimse duymasın yardım et gizli sırrımı sakla diyerek ağızını senin ağızına teslim etsin.]

94. Nâbî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Yâri açdum açıl ey gonce dehānum diyerek
Bezme geldi güle ey serv-i revānum diyerek
2. Âh bir kerre miyânını alup âgûşa
Sîneye çeksem o sîmîn-teni cānum diyerek
3. Hıa ber-âverde olan tâze dem-i vuşlatda
Başka bir keyf virür geçdi zamānum diyerek
4. Pâyine bâri bu takrîb ile düşsem yârûñ
Kalmadı âh meded tâb u tüvānum diyerek
5. Yâr söyletti baña bu ğazeli ey **Nâbî**
Söyleye söyleye ey tâze-zebānum diyerek

⁹⁴. M 48^b, Nâbî (ND, G. 445)

¹ güle: gel e D // serv-i revānum: şüh-ı cihānum D [Açıl ey gonca ağızlım diyerek sevgiliyi açtım; o da ey servi revanım diyerek meclise gülerek geldi.]

² [Ah bir kere belini kucağıma alıp o gümüş tenliyi canım diyerek sineye çeksem.] Bu beyit divanda üçüncü beyittir.

³ keyf: zevk D [Yüzünde ayva tüyleri olan taze (sevgili) kavuşma anında zamanım geçti diyerek başka bir keyif verir.] Bu beyit divanda dördüncü beyittir.

⁴ [Sevgilinin ayağına gücüm kuvvetim kalmadı ah meded diyerek bu yakınlık ile düşsem bari.] Bu beyit divanda ikinci beyittir.

⁵ [Ey Nâbî, sevgili bana ey taze dillim (iltifatını) söyleye söyleye bu gazeli söyletti.]

95. Rüşdî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Gelse bezme kanı ol rind cihānum diyerek
Karşu varsam aña gel rūḥ-ı revānum diyerek
2. Bakamam düşsede tenhā yüzine bî-takrîb
Duya şâyed o cefâ-cû nigerānum diyerek (?)
3. 'Arz-ı hâl-i dile bakmaz nakdi (?) kılsa niyâz
Merhamet kıl kerem it şâh-ı cihānum diyerek
4. Şunsa 'uşşâka Nerīmān almaz destinden
Kıyma bî-çāreye ey şîr-i dü-tānim (?) diyerek
5. Eyledüm Nābî-i üstāda nazîre-i **Rüşdî**
Begenür mi görelüm tarz-ı zebānum diyerek

⁹⁵. M 48^b, Rüşdî (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)
¹ [O, genç delikanlım diyerek meclise gelse (bende) onu gel sevgilim deyip karşılasam (ama) nerde.]
² [Sevgili yalnız kalsada onun yüzüne yakınlaşmadan bakamam şayed o cefa arayan sevgili...]
³ [(O sevgili) âşığın can nakdini istese onun gönlünün arzu haline bakmaz. Cihanın şahıyım diyerek merhamet edip kerem kılsa ne olur?] Birinci mısradaki vezin aksamaktadır.
⁴ [O sevgili, âşıklara kılıcını gösterse Neriman dahi o kılıcı elinden almaz; gel ey sevgili ikiye bükülmüş (sinmiş) aslan diyerek bu biçarelere kıyma.(?)] Birinci mısradaki vezin aksamaktadır.
⁵ [(Ben) üstat Nābî'ye dilimin tarzı (bu) diyerek Rüşdî'nin naziresini yazdım; görelim begenecek mi?]

96. Tâlib

Meḥ'ülü fā'ilātü meḥ'ülü fā'ilün

Muzārî - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Eyyâm-ı 'ıydde öpüşüp nev-resîdeler
Birbirlerine şunmada la'lîn 'aķîdeler
2. 'Uşşâķ-ı telḥ-kāma ağız miski 'arz ider
Şekker-fürüş olur ḥaṭ-ı leb nev-demîdeler
3. Yād-ı ruḥuñla girye-i mestāne itmeden
Döndi gülâbdāna sirişk ile dîdeler
4. Mey-keşler itdi pây-ı ḥum-ı bâdede karar
Bir yere geldiler yine ḥasret-keşîdeler
5. Yārân-ı naẓm 'arz ide **Tâlib** zamânıdur
Ol şâh-ı ḥüsne tâze gazeller kaşîdeler

^{96.} M 49^a, Tâlib (BTD, G. 28)

¹ [Yeni yetişmiş sevgililer bayram günlerinde öpüşüp (dudaklarıyla sanki) birbirlerine kırmızı akide şekeri sunarlar.]

² olur ḥaṭ-ı leb nev-demîdeler: olup o ḥaṭ-ı nev-resîdeler D [Dudağın kenarındaki yeni çıkmış ayva tüyleri şeker satıcısı olur ve kederli âşıklara ağız miski sunar.]

³ [Ey sevgili, âşıkların, senin yanağını hatırlayarak sarhoş gözyaşları dökmekten gözleri gülsuyu kabına döndü.]

⁴ [İçki içenler, şarap küpünün ayağında oturdular; yine hasret çekenler bir araya geldi.]

⁵ [Ey Tâlib, o güzellik şahına, şiir erbabı yeni gazeller, kasideler sunsun (çünkü) zamanıdır.]

97. Tâlib

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Kânı ol bî-riyâ 'işretler ol yârân-ı mûnisler
Tehîdür cām-ı şahbâ-yı vefâdan şimdi meclisler
2. Bulunmaz bî-muḥābâ bir feres-rân-ı suḥān şimdi
Hüner meydânını ḥālî bıraktı şimdi fârisler
3. Ne sîm ü zer ne bîm-i şarf u ne endîşe-i imsāk
Bakılsa dîde-i im'ân-ile rāḥatda müflisler
4. Girîbân çāk olup mestâne varmış ḥ'āba gūyā kim
Açılmış yâsemen gülşende daḥı gonca nergisler
5. Rumûz-ı 'aşk bir vicdāna dā'ir fendir ey **Tâlib**
Degüldür vâkıf ol esrāra mollālar müderrisler

^{97.} M 49^a, Tâlib (BTD, G. 21)

¹ [O samimi olan içki içmeler, o cana yakın dostlar nerde? Şimdi meclisler vefa şarabının kadehinden boştur.]

² [Şimdi korkusuz bir söz süvarisi bulunmaz; at binicileri hüner meydanını şimdi boş bıraktı.]

³ [Müflislere dikkatle bakıldığında onlarda ne gümüş ne altın ne harcama korkusu ne de cimrilik kaygısı olduğu görülür.]

⁴ [Sanki gül bahçesinde açılmış yaseminler ve gonca nergisler gibi sevgili yakasını açıp sarhoş bir şekilde uykuya varmış.]

⁵ [Ey Tâlib, aşk remizleri vicdana dair bir fendir; o sırlara mollalar, müderrisler vakıf değildir.]

98. Yahyā

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ruḥ-ı dil-dārı rengin vaşf idersin ey dil-i şeydā
'Acebdür sözlerüñden reng almazsa gül-i ra'nā
2. Şafā-baḥş olmada gül-zārdan mey-ḥāne eksük mi
Kālur mı bûy-ı gülden bağbāna nûkhet-i şahbā
3. Düşelden vādī-i 'aşka igen çok dil-rübā sevdüm
Hele çok sevdüğümünden olmadum âzürde-dil kaṭ'ā
4. Cefası dil-berün 'ayn-ı vefādur ey gönül gör kim
Cefālar ide ide Kaysı mecnûn eyledi Leylā
5. Hevā-yı 'aşk u nār-ı şevk u âb-ı çeşmün olmasa
Kim âdem dir senün gibi ayak toprağına **Yahyā**

⁹⁸. M 49^b, Yahyā (ŞYD, G. 6)

¹ [Ey çılgın gönül, sevgilinin yüzünün güzelliğini vafedersin; (eğer o) güzel gül sözlerini dinlemezse şaşılacak şeydir.]

² 'Acebdür : 'Aceba M // bağbāna: bağbānuñ M [Meyhane, neşe vermesi bakımından gül bahçesinden eksik (kalır) mı? Bağcıya (da) şarap kokusu gül kokusundan daha aşağı kalır mı?]

³ [Aşk vadisine düştüğümünden beri çok fazla dilerüba sevdim; çok sevdiğim için (de) asla gönlüm incinmedi.]

⁴ [Ey gönül, dil-berin cefası vefanın ta kendisidir; gör ki Leyla cefalar ede ede Kays'ı mecnun etti.]

⁵ [Ey Yahyâ, (senin) aşk arzun, şevk ateşin ve gözyaşın olmasa senin gibi ayak toprağına kim insan der.]

99. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Cānı kullāb-ı ser-i zülfüñ çeker senden yaña
Gūşe-i çeşmüñ ne var olsa eger benden yaña
2. Ğonce-i la'lüñ gül-i rüyuñ görenler neylesün
Ey boyı servüm varup bir dahı gülşenden yaña
3. Ol sehī-ķaddi görenler hañçer-i zerrīn ile
İltifāt itmez çemende serv ü sūsenden yaña
4. Zāhidi terciḥ ider mi rinde şāhib-ṭab' olan
Dinledüm güftārını vā'iz de gevdenden yaña
5. Ķorķarın **Yahyā** ki pūlād olsa da te'sīr ider
Tīr-i āhuñ kim vara ol ķalbi āhenden yaña

⁹⁹. M 49^b, Yahyā (ŞYD, G. 14)

¹ [(Ey sevgili) saçlarının ucundaki çengel, canımı senden tarafa çeker; eğer göz ucuyla bakışında benden yana olursa ne olur?]

² [Ey boyu servi, birkez bile gül bahçesinden yana varıp goncaya benzeyen dudağını (ve) gül yüzünü görenler ne yapsın?]

³ [(Sevgilinin) fidan boyunu ve altın hañçerini görenler çimenlikte servi ve sūsenden yana iltifat etmez.]

⁴ rinde: rind-i M [Sahip tabiatlı olan kişi; zahidi, rinde tercih eder mi? Vaizin laflarını dinledim o da ahmaklıktan yanadır.]

⁵ [Ey Yahyâ, (senin) ahının oku o kalbi demir gibi katı olan sevgiliden yana vardığında korkarım ki onun kalbi çelik olsa da tesir eder.]

100. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçi olur cāma ol maḥbūb-ı zībā teşne-leb
La'line olmaz mı sākī cām-ı şahbā teşne-leb
2. Sāye-endāz ol leb-i cūya gel ey naḥl-i revān
Pāyuña yüz sürmege āb-ı muşaffā teşne-leb
3. İşıginde māh-ı nev de feyz umār gördüm bu şeb
Ḥāşılı ol şāhuñ iḥsānına dūnyā teşne-leb
4. Bu ne istiğnā olur ey pādişāh-ı bī-niyāz
Ḥūn-ı aḥbāba 'adū kanmış eḥibbā teşne-leb
5. Ebr-i cūda muntazır ancak dil-i **Yahyā** degül
Pür ḥarāret deşt-i ḥasret içre deryā teşne-leb

¹⁰⁰. M 50^a, Yahyā (ŞYD, G. 20)

¹ [Ey saki, doğrusu o güzel sevgili şaraba çok susamıştır; senin sunduğun içki de sevgilinin dudağına susamış olsa olmaz mı?]

² [Ey salınarak yürüyen fidan boylu güzel, saf su (senin) ayağına yüz sürmeye çok susadığı için ırmağın kenarına gel (ona) gölge sal.]

³ [Bu gece hilali de sevgilinin eşiğinden feyz umarken gördüm; hâsılı onun ihsanına dünya bile çok susamış (haldedir).]

⁴ [Ey ihtiyacı olmayan padişah bu nasıl (bir) gönül tokluğudur (ki) düşman, dostların kanına doymuş, dostlar (ın ise) sana çok susamış (halde).]

⁵ [Cömertlik bulutunu bekleyen sadece Yahyâ'nın gönlü değil sımsıcak hasret çölündeki deniz de çok susamış (halde) beklemektedir.]

101. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Himmet-i sulṭān-ı 'aşkuñ ey şeh-i 'ālī-cenāb
Çeşme-i çeşmine 'uşşākuñ getürdi yine āb
2. La'l-i nābuñ ḥāke şaldı cür'a-veş 'āşıkları
İtdi bir bezm ehlini bir kıt're mey mest-i ḥarāb
3. Gelme ey ḥaṭṭ-ı siyeh la'liyle ben ḥoş-ḥāl iken
Nā-mülāyimdür bilürsin meclis-i meyde kitāb
4. Kānadur diyü n'ola şormazsa dil-ber ḥālūmi
Kānda kemter zerre-i nāçiz kānda āftāb
5. Vaşf-ı ḥaṭṭ-ı yār **Yahyā** şöyle te'sir eylemiş
Ḥāme reftār eyledükçe geldi būy-ı müşg-i nāb

^{101.} M 50^a, Yahyā (ŞYD, G. 21)

¹ [Ey haysiyetli padişah (senin) aşk sultanının himmeti âşıklarının yine gözünü yaşarttı.]

² [(Senin) saf dudağın, âşıkları kadehin son damlası gibi toprağa attı; bir yudum şarap bir meclis ehlini aşk sarhoşu etti.]

³ [Ey (sevgilinin) siyah ayva tüyleri ben onun dudağıyla mutluyken gelme (çünkü) bilirsin (kutsal) kitabın içki meclisinde bulunması uygun olmaz.]

⁴ [Dil-ber, halimi nasıl diye sormazsa (buna) şaşılır mı? (Baksana) çok değersiz küçücük zerre nerde güneş nerde.]

⁵ [Yahyâ'ya (sevgilinin) ayva tüylerinin vasıfları öyle tesir etmiş ki; kalem hareket ettikçe saf misk kokusu gelir.]

102. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. İltifāt eyler saña ey dil o şāh-ı nîk-baht
Meyl ider elbette hāke mīve-dār olsa dıraht
2. Gevher-i kân-ı ma'ārif olduĝuñcün hüsrevā
Eyledi Mevlā seni zīnet-fezā-yı tāt u taht
3. Dest-i қаһruñla 'adū қaddini ҳam itmek nedür
Қuvvet-i bāzūña nisbet қavs-i қarҳ olmaya saht
4. Şeh-süvār-ı 'arşa-i iqbāl ü izzetsin müdām
Olmasun şāhum semend-i devletüñ bî-zīn ü raht
5. Müttekā-yı zer-keş ü zer-beft **Yahyā**ya yeter
Künc-i ğamda rūy-ı zerdin қoduĝı bir iki laht

¹⁰² M 50^b, Yahyā (ŞYD, G. 29)

¹ [Ey gönül, o iyi talihli padişah sana iltifat eder nitekim ağaç meyveli olsa toprağa eğilir.]

² [Ey padişah (sen) ilim madeninin kaynağı olduğun için Allah seni taht ve tacının süsünü artıran eyledi.]

³ [Ey padişah, senin kahreden elinle düşmanın boynunu eğmek nedir? (İnşallah) pazunun kuvvetine karşı feleğin yayı güçlü olmaya.] Divanda bu beyit ve dördüncü beyit yer değiştirmiştir.

⁴ [Ey şahım, daima kudret ve talih meydanının usta at binicisisin; (hiçbir zaman) saltanat atın eyersiz ve takımsız olmasın.]

⁵ [Gam köşesinde sararmış benzin bıraktığı bir iki parça; sırma kumaşlı ve altın işlemeli (yastık) Yahyâ'ya dayanak olarak yeter.]

103. Yahyā

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Bir gün gele kim şād ola maḥzūn-ı maḥabbet
Çok 'ākili ilzām ide mecnūn-ı maḥabbet
2. 'Āşık ғam-ı dehr ile kesel-nāk olur mı
Çalınmadı mı ғūşuña kânūn-ı maḥabbet
3. Vā'iz ola mı serd sözüñden müte'eşşir
Bir dilde ki sūzān ola kânūn-ı maḥabbet
4. Ḥayretde görüp 'āşıkı gülmez dimeñüz kim
Elbette virür hükmini ma'cūn-ı maḥabbet
5. Bağlandı dilüm kalmadı şekvāya mecālüm
Gör neyledi **Yahyā** beni efsūn-ı maḥabbet

^{103.} M 50^b, Yahyā (ŞYD, G. 32)

¹ [Bir gün gele ki aşkın hüznü mutluluk verici ola; aşkın deliliği (ise) çok akıllı (kimseleri) sustura.]

² [Āşık, dünya gamıyla tembelleşir mi? (Senin) kulağına (bu) aşk kanunu (hiç) çalınmadı mı?]

³ [Ey vaiz, bir gönülde muhabbet kanunu yakıcı bir şekilde tesir ederse o senin soğuk sözünden etkilenir mi?]

⁴ [Āşığı hayrette görerek gülmez demeyin (çünkü) aşk macunu elbette hükmünü gösterir.]

⁵ [Ey Yahyâ, dilim bağlandı ve şikâyet etmeye fırsatım olmadı; beni aşkın büyüğü neyledi gör.]

104.

Fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

Hafif + + - - / + - + - / + + -

1. Bu za‘îfi kerem kıl ihsân it
Tekye-i Lâgarîde mihmân it
2. Beni abdâl iderseñ ey ğam-ı ‘aşk
Hindîler tekyesinde ‘uryân it
3. Mevlevîlerde eyle sergeşte
Gülşenîlerde murğ-ı nālân it
4. Mîr Buḥārîde eyleyüp bende
Beni şāhen-şeh-i Ḥorasân it
5. Hele n’eylerseñ it Faşîhi hemân
Sâkin-i tekye-gâh-ı ‘irfân it

¹⁰⁴. M 50^b, (FD, G. 32)

¹ [Bu güçsüzü, Lagari tekyesinde misafir et; merhamet et (ve) bağışla.]

² [Ey aşk derdi, beni abdal edersen Hintliler tekyesinde soy.]

³ [Mevlevilerde başı dönenlerden eyle; Gülşenilerde (ise) feryat eden kuşlardan et.]

⁴ [Beni Emir Sultan’da köle yapıp Horasan’ın (ise) şahlar şahı et.]

⁵ [(Ey sevgili), Fasîh’i, ne yaparsan yap ama onu irfan dergâhının sakinlerinden eyle.]

105.

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Kimlerle durur ol şanem-i hüsn-i melâhat
Kimlerle yürür şimdi o nev-nahl-i leṭāfet
2. Olmuş nice bîn ḥaste dile şām-ı ğarībān
Her bir şikenî kāküli bir başka hikāyet
3. Kūyında ölürmüş dil-i gomgeşteyi gördüm
Virdi haberin bād-ı sabā sag u selāmet
4. Ta ḥaşre dek efsāne-i hicrānuma ḥadd yok
Ey ḳaddi kıyamet diyeyin saña nihāyet
5. Ṭūṭī-i **Faṣīh** āyinesinden ḥacil eyler
Bülbülde olan lehçe-i taḳrīr-i fesāhat

^{105.} M 50^b, (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [(Acaba) şimdi o güzellik dil-beri kimlerle oturur, o güzelliğin taze fidanı kimlerle yürür.]

² [(Sevgilinin) her bir kākül kıvrımı garipler akşamında binlerce yaralı gönle başka bir hikāye olmuş.]

³ [Ey sevgili, sabah rüzgârı, kayıp gönlümün senin mahallende gezindiğini ve sağ salim olduğunun haberini verdi.]

⁴ [Ey boyu kıyamet olan sevgili, sana sonunda ayrılık hikāyesinin kıyamete kadar anlatılacağını söyleyeyim.]

⁵ [Faṣīh papağan, bülbülde olan fesahatli anlatış tarzını (görünce) kendi aynasından utanır.]

106. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hün-ı eşkinden olupdur bülbülün her āb sürh
Bāğda olsa 'aceb mi her gül-i sîr-āb sürh
2. Ol şeh-i 'ālem kimün kanına girmişdür bu gün
Hışm-nāk olmuş ser-ā-pā giydügi esvāb sürh
3. Ser-suhanlar sürh-ile yazılsa hūb olur diyü
Hall ider la'l-i lebünçün dīde-i aḥbāb sürh
4. Kâtib-i kudret şehā bir nokta yazmış sürh-ile
Hiç gözler görmemiş haqqā 'aceb nā-yāb-ı sürh
5. Zāhiri **Yahyā** iden ma'mūr bāṭın ḥālidür
Şişeyi gösterdiği budur şarāb-ı nāb sürh

106.

M 51^a, Yahyā (ŞYD, G. 40)

- 1 [Bülbülün kanlı gözyaşından her su kırmızılaşmaktadır; bağda her suya kanmış gül kırmızı olsa buna şaşılır mı?
- 2 [O âlemin padişahının elbisesi baştan ayağa kadar kan olmuş; bugün öfkeyle kimlerin kanına girdi (acaba)?]
- 3 la'l-i: vaşf-ı D [En önemli sözler kırmızıyla yazılsa güzel olur diyerek ahabpların gözleri senin dudağına sürmek için sürh boyasını ezerler.]
- 4 [Ey şahım, kudret kâtibi (Allah), kırmızıyla öyle bir nokta koymuş ki böyle nadir güzellikte kırmızıyı daha önce kimse görmemiş.]
- 5 [Ey Yahyâ, dışı güzelleştiren içteki haldir; saf şarabın, şişeyi kırmızı renkte göstermesi de bundandır.]

107. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Saña ey 'âşık murād-ı yār olursa ger murād
Yā cefā yā luṭf elbette olursun ber-murād
2. Nā-murād olmak murād itsem de vechi yok mıdur
Çünkü el virmez murād üzre cihānda her murād
3. Gönlümi yapmak da yıkmak da elüñde dostum
Olur elbette ne eylerse şeh-i kişver murād
4. Devlet-i pā-būs-ile 'uşşākı eyle kāmṛān
Kām-baḥş-ı ehl-i dilsin senden isterler murād
5. Ber-murād olmaḵsa **Yahyā** kaşduñ istiğnāyı қо
Nāzenin maḥbūba beñzer çok niyāz ister murād

^{107.} M 51^a, Yahyā (ŞYD, G. 42)

¹ [Ey âşık, eğer senin muradın sevgiliye kavuşmak olursa elbette (sevgilinin) ya cefasını ya iyiliğini görerek muradına kavuşursun.]

² [Ben dünyada isteklerime kavuşmamayı arzu etsem bunun bir yolu yok mudur? Çünkü dünyada her murat insanın istediği gibi gerçekleşmez.]

³ [Ey dostum, gönlümü yapmak da yıkmak da (senin) elinde; ülkenin sultanı ne isterse hiç şüphesiz olur.]

⁴ dilsin: dilsün D [(Ey sevgili), âşıkları ayak öpmenin saadetiyle arzularına erdir; (sen) gönül ehline isteklerini veren olduğundan senden murat isterler.]

⁵ [Ey Yahyâ, kasdın muradına ermekse istiğnayı bırak (çünkü) murat da nazlı sevgililer gibidir çok yalvarma ister.]

108. Yahyā

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Olıcaḳ serv-veş ol ḳadd-i ser-efrāz bülend
Ṭāḳ-ı ḥüsnüñ olur ey dil-ber-i mümtāz bülend
2. Kākül-i yār-iledür kārı dil-i şeydānuñ
Rīsmānın ḳurar üstād-ı resen-bāz bülend
3. Bilmezem n'olsa gerek ehl-i niyāzuñ ḥālī
Gün-be-gün olmadadur mertebe-i nāz bülend
4. Bī-ḳarār olup ider ḡonce girībānını ḳāk
'Andelībān olıcaḳ nağmeye āḡāz bülend
5. Diñledüm bülbül-ı gül-zārı beğendüm **Yahyā**
Nağmeler dil-keş ü ber-ḳā'ide āvāz bülend

^{108.} M 51^b, Yahyā (ŞYD, G. 41)

¹ efrāz: firāz M [Ey seçkin sevgili, (senin) o uzun boyun servi ağacı gibi uzarsa güzellik kemerin de yüksek olur.]

² [Çılgın gönlün işi sevgilinin saçıyladır (bu sebepten) iple oynayan üstat ipini yükseğe kurar.]

³ [Yakaranların hali bilmiyorum ne olacak? (Çünkü) naz mertebesi gün geçtikçe yükselmektedir.]

⁴ 'Andelībān: 'Andelībā D [Bülbüller, nağmeye yüksek (sesle) başlayınca goncalar sabredemeyip yakasını yırttılar.]

⁵ Diñledüm: Diñleyüp D [Ey Yahyâ, gül bahçesinin bülbülünü dinledim, beğendim; nağmeler, cezbedici, usulüne uygun ve yüksek sesliydi.]

109. Yahyā

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + - - / + + -

1. Ele alsañ yazılır ey meh-i enver kâğaz
Dil-i sevdā-zede-i 'âşıka benzer kâğaz
2. Saña tûmâr-ı dil ü cān şunarsam n'ola kim
Pādişāh olana elbette şunarlar kâğaz
3. Hırz-ı cān haţţ-ı emān bil anı ey 'âşık-ı zār
Saña luţfından eger göndere dil-ber kâğaz
4. Yansa kül olsa da maẓmūnını ıẓhār eyler
Sen hemān sözüñi yaz dil-bere gönder kâğaz
5. Rişte-i cān-ile şar şeh-perīne ey **Yahyā**
Senden iltürse eger yāre kebūter kâğaz

¹⁰⁹. M 51^b, Yahyā (ŞYD, G. 44)

¹ [Ey parlak ay gibi olan sevgili, kâğıt âşığın sevdalı gönlüne benzer; kâğıdı eline alırsan sana tutulur.]

² tûmâr: tûrmaz M / şunarsam: şunuvsam M [Sana dil ve can tomarını sunuvsam ne olur ki? Padişah olana elbette kâğıt sunarlar.]

³ [Ey inleyen âşık, eğer dil-ber lutfedip sana kâğıt gönderirse onu can sığınağı ve emniyet fermanı bil.]

⁴ [Sen, sözünü sadece kâğıda yaz ve dil-bere gönder; (kâğıt) yansa da kül olsa da üstünde yazılı sözün anlamını gösterir.]

⁵ [Ey Yahyâ, güvercinin sevgiliye senden kâğıt götüreceksin onu can ipliğiyle en uzun kanadına sar.]

110. Yahyā

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Nesīm-i nev-bahārī gibi geçdi nāvek-i dil-ber
Açıldı sīnemüñ bāğında yer yer kırmızı güller
2. Açılmış gülşen-i miḥnetde bir pür-dāne sünböldür
Nişān-ı seng-i cevruñle tenümde her elif yer yer
3. Gören der rüy-ı zerdüm dīde-i ğam-dīde aġlarken
Bitürmiş cūy-bār-ı vādī-i hicrānda nīlüfer
4. Ser-ā-pā kaṭre kaṭre kanlu yaşıyla gören çeşmüm
Nihāl-i erguvan-ı gül-sitān-ı derd ü mihnet der
5. Bahār-ı 'ālem-i ğam yok diyenler var ise **Yahyā**
Vücūd-ı dāğ-dāruñ rüy-ı zerdin anlara göster

¹¹⁰. M 52^a, Yahyā (ŞYD, G. 45)

¹ [Sevgilinin kirpik okları, ilkbaharın esintisi gibi (bağrımdan) geçince sinemin bağında yer yer kırmızı güller açıldı.]

² Nişān-ı seng-i cevruñle: Feşān-ı seng-i cevriyle M [Ey sevgili tenimde yer yer görünen, senin zulüm taşlarından nişan olan her elif, sıkıntı bahçesinde açılmış tane tane sünböldür.]

³ [Sararmış benzimi ve kederli gözlerimi aġlarken görenler der ki (sanki) ayrılık vadisinin nehrinde nīlüfer yetiştirmiş.]

⁴ [Gözlerimi baştanbaşa kadar damla damla kanlı yaşla görenler, (onları) dert ve sıkıntı bahçesinin erguvan fidanına benzetirler.]

⁵ zerdin: zerdüñ D [Ey Yahyâ, gam âleminin baharı yok diyenler varsa onlara (benim) yaralı vücudumu ve sararmış benzimi göster.]

111. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yıkıldı gönlüm âşiyânın yâr itdi târ u mâr
Añlamam kim şāhbāz-ı 'aşk ide anda qarār
2. Āb-ı hayvān olsa da vaşluñ getürmem gönlüme
Hayli demdür şīşe-i hātırdā vardur inkisār
3. Cāme-i tenden şıkıldı şimdi cān-ı nātüvān
Hil'at-i in'ām-ı halkı kendüye eyler mi bār
4. Evc-i istiğnādur pervāzı bāz-ı himmetüñ
Hamdülü'llāh kim kanā'at şaydın itmişdür şikār
5. Rūzgāruñdan der-i ümmīdi dīvār ide gör
Konmasın dirseñ derün-ı hātıra **Yahyā** gubār

^{111.} M 52^a, Yahyā (ŞYD, G. 47)

¹ [Sevgili, (benim) gönlümün hanesini yıktı, perişan etti; aşk şahini onda nasıl duruyor anlamam ki?]

² getürmem: getürmen D [Gönül şişesinde uzun zamandır kırgınlık olduğundan (sevgiliye) kavuşmak ölümsüzlük suyu olsa da gönlüme doldurmam.]

³ [Güçsüz can, ten elbisesinden şimdi sıkıldı; (hiç) halkın nimet kaftanını kendine yük edinir mi?]

⁴ [Lütuf şahini kanaatin zirvesinde uçar; Allah'a şükür o kanaat avını avlamıştır.]

⁵ [Ey Yahyâ, ömründen gönlüne toz konmasın dersin ümit kapısını duvar gibi kapat.]

112. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hāṭır-ı pākine ḵonmıř bād-ı āhumdan ğubār
Hāk-i pāyine yetiş ey eşk eyle i'tizār
2. Kūyına gitdükçe yārüñ kaçma hem-rāh olmadan
Kimseye bār olmaz ey bād-ı řabā cism-i nizār
3. Pür-ḵaṭardur reh-güzār-ı 'aşk biñ baş bir pula
şatılursa n'ola bir gül-berg yolında biñ hezār
4. Diñledür bî-çāre bülbul ḵārdan feryādını
Mülk-i ğülşende Süleymān-ı ğülün dīvānı var
5. İřigüñde ğözi yaşlu 'ařıkuñ biñ var iken
Nev-cevānum biñ yaşa **Yahyā**'yı itdüñ iḵtiyār

^{112.} M 52^b, Yahyā (şYD, G. 48)

¹ [Ey ğözyaşı, ahımın rüzġârından sevgilinin temiz ğönlüne toz konmuş; ayak topraġına yetiş ve özür dile.]

² [Ey saba rüzġârı, sevgilinin mahallesine gittiġim zamanlarda (bana) arkadaş olmaktan kaçınma (çünkü) zayıf vücut kimseye yük olmaz.]

³ [Bir gül yapraġı uğruna bin bülbul satılırsa şaşılır mı? Aşk yolu çok tehlikelidir (ve orada) bin baş bir puldur.]

⁴ biñ hezār: mezār M [Biçare bülbul, gül ülkesinde gül padişahının divanı vardır diye dikenlerin içinden feryat eder.]

⁵ [(Ey sevgili) eřiġinde binlerce ğözü yaşlı âřıġın varken Yahyâ'yı seçtin, bin yaşa.]

113. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tağıdur dil-dār zülfin zīnet-i ruḥsār ider
Gül-sitānın bāgbān-ı ḥüsn sünbül-zār ider
2. Başladı feryād ü zāra bülbul-i āşüfte-ḥāl
Kimseye nevbet degürmez ādemi bī-zār ider
3. Bülbul ü pervāne 'aşḫ ile bulaldan iştihār
'Aşḫdan dem urmağa ehl-i maḥabbet 'ār ider
4. Dil ḥam-ı zülfin cihāna virmez amma gāh olur
Şāne ol bī-çāreye dünyāyı teng ü tār ider
5. Gülden añlar bülbul ey **Yahyā** meger gūş-ı kabūl
Meclisinde itdiği her nağmeyi tekrār ider

^{113.} M 52^b, Yahyā (ŞYD, G. 103)

¹ [Sevgili, saçını dağıtıp yanağını saçlarıyla süsleyince gül bahçesinin güzellik bahçıvanı (da bağı) sünbül bahçesine döndürür.]

² [Perişan haldeki bülbul, ağlayıp sızlamaya başladı; kimseye sıra vermez, insanı bıktırır.]

³ [Bülbul ve pervane, aşkla şöhret bulduğundan beri aşk ehli aşktan bahsetmeye utanır oldu.]

⁴ [Gönül, saç kıvrımını dünyaya vermez ama bazen tarak o biçareye dünyayı dar eder.]

⁵ [Ey Yahyâ, meğer bülbul, gülü can kulağıyla dinlediğinden gülün meclisinde ettiği her nameyi anlar ve tekrar edermiş.]

114. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Acı sözler niyyet eylerseñ de olmam bî-ḥuzūr
Çünkü eyler ol zebān ile o leblerden şudūr
2. Artuḡ olur bīm-i cān 'āşıqlara ḥikmet nedūr
Her kaçan ḥūnī gözüñde ḥüsrevā olsa fütūr
3. Bir cemāl-i bā-kemālūñ olmuşız meftūnı kim
Bağduḡı mir'āt ider ḥürşīd gibi feyz-i nūr
4. Korkarın cennetde de 'uşşāk rāḥat görmeye
Öğrenürse şīve-i ḥübān-ı İstanbül'ı ḥūr
5. Serv-ḳaddinden bizi Ḥaḡ itmeye **Yahyā** cüdā
Üstümüzden sāye-i luṭf-ı Ḥüdā olmaya dūr

^{114.} M 53^a, Yahyā (ŞYD, G. 54)

¹ [(Ey sevgili) kırıcı sözler söylemek istesende huzursuz olmam çünkü (o sözler) o ağız ile o dudaklardan ortaya çıkar.]

² Artuḡ: Artuḡ D [Ey padişah, her ne zaman senin kanlı gözünde keder olsa âşıkların can korkusu artar, bunun sebebi nedir?]

³ [Güneş gibi baktığı aynayı aydınlattığı için bir kusursuz güzelliğin düşkünü olmuşuz.]

⁴ [İstanbul güzellerinin şivesini huriler öğrenürse korkarım âşıklar cennette de rahat görmeyecek.]

⁵ [Ey Yahyâ, Allah bizi (sevgilinin) servi boyundan ayrı komaya; Allah'ın lütfunun gölgesi de üstümüzden uzak olmaya.]

115. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Âşıkun almağa cānın tîr kim cānān atar
Ol hadengün üstüne bî-çāre 'âşık cān atar
2. Söz atar hışm ile kūyından rakîbe ol perî
Yā melek İblîse gökden âteş-i sūzān atar
3. Seng gelse yārdan 'âşık öper başına kor
Gūyiyā ihsān ider h'ān-ı keremden nān atar
4. Çıkmağ-ıçün gūşe-i bāmına her şeb ol şehün
'Âşık-ı şeydā kemend-i nāle vü efğān atar
5. Reh-güzār-ı yārdan cem' eylesünler lutf idüp
Üstüme **Yahyā** kaçan kim toprağum yārān atar

^{115.} M 53^a, Yahyā (ŞYD, G. 56)

¹ [Sevgili ki, âşığın canını almak için ok atar; zavallı âşık (da) o okun üstüne can atar.]

² [(Ya) o peri (gibi güzel), rakibe öfkeyle mahallesinden söz atar ya da melek şeytana gökten yakıcı ateş atar?]

³ [Sanki (sevgili) cömertlik sofrasından ekmek atıp iyilik yapıyormuş gibi ondan taş da gelse âşık öper başına kor.]

⁴ şehün: mehün D [Çılgın âşık, her gece o şahın damına çıkmak için inleme ve feryat ipi atar.]

⁵ [Ey Yahyâ, ne zaman ki dostlarım üstüme toprağımı atacak (olur) lutf edip sevgilinin geçeceği yoldan toprağı toplasınlar.]

116. Yahyā

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Gelür mihmān-ı ğam cāna şeb-i miḥnet hücüm eyler
Göñül zenbūr-veş iñler ne bāl eyler ne mūm eyler
2. Cihānda rind odur uğratmayup ālām-ı dünyāyı
Muvāfık yār ile bir gūşede def'-i ğumūm eyler
3. Hıa-ı ruḥsārınūñ sevdāsın itse dil ba'id olmaz
Biraz da Çini görsün çok zamāndur seyr-i Rūm eyler
4. Nice cān vermeyem bŷy-ı dil-āvīzine dil-dāruñ
Müşerref eyledükçe bezmi tebşir-i kudūm eyler
5. Ta'ayyünden ḥalāş olur bu bezmūñ hem-demi **Yahyā**
Ḥabāb-ı sāġar-ı şahbā gibi maḥv-ı rūsūm eyler

¹¹⁶. M 53^b, Yahyā (ŞYD, G. 89)

¹ [Sıkıntı gecesinde gam misafiri cana hücum edince gönül, arı gibi vızıldar, ne bal yapar ne de mum.]

² [Cihanda rint o kimsedir ki (kişiyi) dünyanın elemlerine uğratmayıp münasip bir sevgiliyle bir köşede sıkıntıları uzaklaştırır.]

³ [Gönül, (sevgilinin) yanağındaki ayva tüylerinin sevdasına düşse şaşılmaz? Uzun zamandır Rum diyarını gezer biraz da Çin'i görsün.]

⁴ [Sevgilinin gönül alan kokusuna nasıl canımı vermeyeyim o bezmi şereflendirdikçe (saçı da) ayağının müjdesini verir.]

⁵ gibi: ki M [Ey Yahyâ, bu bezmin müdavimleri ortada görünmezler; kadehin üzerindeki kabarcıklar gibi yok olurlar.]

117. Yahyā

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Gözümde mevc-i hūn-ı dil degül tuğyān-ı âteşdür
Bu cism-i sūznākum keştī-i tūfān-ı âteşdür
2. Degül gül âşiyān-ı bülbul-i şeydā tutuşmuşdur
Hezāruñ itdügi feryādlar efgān-ı âteşdür
3. Seni bu şūrete koyan gülün 'aşkıdur ey bülbul
Neye düşse anı yakup kül itmek şān-ı âteşdür
4. Yirin od itmedük kim vardur erbāb-ı maḥabbetde
Semenderler gibi 'uşşāk da sükkān-ı âteşdür
5. Başında od yanarken 'âşıkun **Yahyā** yine yanmaz
Ser-i Mecnūndaki kuşlar meger murğān-ı âteşdür

^{117.} M 53^b, Yahyā (ŞYD, G. 55)

¹ [Bu yakıcı bedenim, ateş tufanının gemisi olduğundan gözümdeki yaşlar gönül kanının dalgaları değil ateşin taşkınlığıdır.]

² [Bülbülün ettiği feryatlar ateşin feryadı olduğundan (sadece) gül değil çılgın bülbülün yuvası (da) yanmıştır.]

³ [Ey bülbül, nereye düşse onu yakıp kül etmek ateşin şanı olduğundan seni bu şekle getiren gülün aşkıdır.]

⁴ [Semenderler gibi âşıklar da ateşin sakinleridir muhabbet erbabı arasında yerini ateşe vermedik kim vardır.]

⁵ [Ey Yahyâ, meğer Mecnun'un başındaki kuşlar ateş kuşları olduğundan âşığın başında ateş yanarken onlar yine yanmazlar.]

118. Vecdî

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes +- + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Hezār-ı dîl ki anuñ âh u zârı âteşdür
O bâğa bülbül olur kim bahârı âteşdür
2. Şakın şakın leb-i endîşeñ olmasun sūzân
Hayâl-i būs-ı ruḥ-ı tâb-dârı âteşdür
3. Hayâl-i rûyî n'ola dâğ yaḳsa sînemde
Ki şem'üñ encümine ber-güzârı âteşdür
4. Libâs-ı 'aşḳı teni şu'le-zâr olan giysün
O köhne pîrehenüñ pûd u târî âteşdür
5. Ğam-ı ruḥı benî ḥākister itse ğam çekmem
Yaḳan vücudımı ey **Vecdî** bâr-ı âteşdür

¹¹⁸. (M 53^b, Vecdî (VD, G. 14)

¹ [Gönül bülbülü ki onun feryadı ateştir; bu gönül bir bağa bülbül olursa bağın baharı da ateştir.]

² [Ey âşık, sakın senin fikir dudağın yanmasın zira sevgilinin parlak yanağını öpmenin hayali bile ateştir.]

³ [Mumun yıldızlara armağanı ateş olduğundan (sevgilinin) yüzünün hayali sinemde yaralar açarsa şaşılır mı?]

⁴ zâr: dâr D [O eskimiş gömleğin bütün ilmikleri ateşler içinde olduğundan aşk elbisesini teni ateşler içinde olan giysin.]

⁵ [Ey Vecdî, (benim) vücudumu yakan ateşin yüküdür (bu sebepten sevgilinin) yanağının derdi beni kül etse de üzülmem.]

119. Vecdî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Gönül sūzān iden cism-i nizāruñ tāze dāguñdur
Seni pervāne-i 'aşk eyleyen kendü çerāguñdur
2. Elüñ öpmekle sākî ehl-i meclis ser-firāz olsun
Beni üftāde-i hāk-i siyāh iden ayağıñdur
3. Hayāl-i rüy-ı alüñle n'ola her dem bahār olsa
Derün-ı dāgdāg-ı sîne ey gül-gonca bāguñdur
4. Degüldür gird-bād-ı hasret ey dil deşt-i hayretde
Senüñ ser-geşte peyk-i āh-ı güm-kerde sürāguñdur
5. N'ola bülbül gibi zāritse ol gonca seni **Vecdî**
Günāhuñ faşl-ı gülde [nüş-ı şahbādan firāguñdur]

¹¹⁹. M 53^b, Vecdî (VD, G. 23)

¹ [Ey gönül, (senin) zayıf bedenini yakan yeni açılmış yarandır; seni aşk pervanesi yapan (da) kendi ateşindir.]

² [Ey saki, meclis ehli (senin) elini öpmekle yücelsin; beni kara toprağın düşkünü eden (senin) ayağındır.]

³ [Ey gül gonca, sinenin yaralarla dolu içi (senin) bağıın olduğundan (bana) kırmızı yanağının hayaliyle her an bahar olsa şaşılır mı?]

⁴ [Ey gönül, hayret çölünde gördüğün hasret hortumu değildir, senin başı dönmüş bir şekilde peşinden gelen kaybolmuş ahının habercisidir.]

⁵ [Ey Vecdî, (senin) günahın gül mevsiminde şarap içmekten uzak kalmadır; o gonca seni bülbül gibi inletse şaşılır mı?]

120. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yār açup mir'atı baꞑduꞑça açılmış gül şanur
'Aks-i la'lin sâğar-ı gülgüne konmuş mül şanur
2. Güşe-i destârda sünbül görüp meftûn olur
Dil anı taraf-ı külâhından çıkan kâkül şanur
3. Çîn harâcı zülfinüñ bir târına olmaz bahâ
Müşterî olur dil-i şeydâ anı sünbül şanur
4. Nağmeler eylerken ol maḥbûb-ı zîbâyı gören
Şâh-ı gülde bir yire gelmiş gül ü bülbül şanur
5. Tâze güllerle görüp **Yahyâ** nihâl-i gülşeni
Meyl ider bî-iḥtiyâr ol 'ârızı gül gül şanur

¹²⁰. M 54^a, Yahyā (ŞYD, G. 67)

¹ gülgüne: la'line D [Sevgili aynayı açıp baktıkça (kendini) açılmış gül, dudağının yansımasını da gül renkli içki kadehine konmuş şarap sanır.]

² [Gönül, sarıgın ucunda sünbülü görünce onu külahtan çıkan kâkül sanıp ona meftun olur.]

³ [Çılgın gönül, saçını sünbül sandığından müşteri olur (yoksa) Çin parası (senin) saçının bir teline (bile) karşılık gelmez.]

⁴ zîbâyı: dünyâyı M [O güzel sevgiliyi şarkı söylerken görenler gül dalında gül ile bülbülü bir araya geldi sanır.]

⁵ gül gül: kâkül D [Ey Yahyâ, gül, gül bahçesindeki fidan gibi sevgiliyi taze güllerle yanyana görünce elinde olmadan ona doğru uzanır, onu gül zanneder.]

121. Yahyā

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Dil-i bî-çārenüñ dil-dār mehcūr olduĝın ister
Nişān-ı tîrinüñ ol kaşı yā dūr olduĝın ister
2. 'Aceb bilsem n'îçün vîrān ider dil şehrini dil-ber
Hemîşe şāhlar ĥod mülki ma'mūr olduĝın ister
3. Şarāb-ı nāb gelmiş göz yine āşübı artırmış
Göñül o çeşm-i mestüñ şimdi maĥmūr olduĝın ister
4. Zevāli ĝuşşasın çeksün diyü ni'met virür yoĥsa
Felek ehl-i dilüñ şanmañ ki mesrūr olduĝın ister
5. Ruĥuñ şevķiyle ölmek ārzūsın eylemiş **Yahyā**
Virüp îmān-ile cān qabri pür-nūr olduĝın ister

¹²¹. M 54^a, Yahyā (ŞYD, G. 57)

¹ [Gönül alan sevgili, zavallı gönlün ayrı düşmesini, o kaşı yay (olan sevgili de) okunun hedefinin uzak olmasını ister.]

² [Sultanlar daima kendi ülkesinin imar edilmesini ister; (acaba) dil-ber, gönül şehrini niye viran eder keşke bilsem.]

³ nāb: nāz D [Saf şarap gelince göz yine kargaşayı artırmış. (Bu sebepten) gönül, baygın gözün artık sarhoş olmasını ister.]

⁴ [Felek, (gönül ehline) kederini çeksün (ve kederi) son bulsun diyerek nimet verir yoksa zannetmeyin ki gönül ehlinin mutlu olmasını ister.]

⁵ [Yahyâ, (sevgilinin) yanağının hevesiyle ölmeyi arzulamış (bu sebepten) imanla can verip mezarının nurla dolmasını ister.]

122. Vecdî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec -- + / + -- + / + -- + / + --

1. Dilde senüñ âteş-i 'aşkuñ eşeri var
Âh eylese göynini yakar bir şereri var
2. Derkâr olıcak şan'at-ı teşhîrine gamzeñ
Cibrîli dağı zülfine bend itse yeri var
3. Nâz itse n'ola ehl-i maḥabbet yem ü kâna
Dünyâya deger anlaruñ özge güheri var
4. Tağ olsa nigâhına ṭayanmaz dil-i 'âşık
Ol âfetüñ Allâh ne zâlim naḫarı var
5. Gencîne-i esrârını açsa dil-i **Vecdî**
Şandûka-ı ṭab'ında göreydik neleri var

¹²² . M 54^a, Vecdî (VD, G. 12)

¹ [(Ey sevgili) gönülde senin aşk ateşinin izi olduğundan; (öyle) bir kıvılcımı var (ki) ah eylese (bir kıvılcımla) gönlünü yakacak.]

² teşhîrine: teşhîrde D // zülfine: zülfüne D [(Senin) gamzen büyü sanatında ustalaştığından Cebrail'i bile saçına bağlasa yeri var.]

³ [Muhabbet ehli, denizlere ve madenlere naz etse şaşılır mı? (Çünkü) onların dünyaya değer, kendine has cevherleri vardır.]

⁴ [(Ey) Allah'ım o afet güzelin ne zalim bakışı var; âşığın gönlü dağ olsa (bile) bakışına dayanmaz.]

⁵ dil-i: nola D // göreydik: göreydüñ D [(Keşke) Vecdî'nin gönlü, sırlar hazinesini açsa (da) yaratılışının sandığında neleri olduğunu görseydik.]

123. Vecdî

Meḥ'ülü fā'ilātü meḥ'ülü fā'ilün
Muzārî - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Sîneme tâze şerḥa ki tiğ-ı nigāh açar
Cân kūy-ı yâre gitmek için şāh-rāh açar
2. Ey dil belā-yı ḥaṭdan emîn olma sînede
Der-beste ḥışnı dest-i hücum-ı sipāh açar
3. Ezhār-ı rāz-ı dilde ne kaldı açılmadıḡ
Ne'şküfte-i ğonce-i güli esrār-ı āh açar
4. Elden koma kilîd-i niyāz-ı seher-gehi
Faşl-ı ümîdi āh-ı dem-i şubḥ-gāh açar
5. Sîr-āb-ı 'afv olursa n'ola gülşen-i 'amel
Mecrā-yı cūy-ı rahmeti seyl-i günāh açar
6. **Vecdî** cevāhir-i süḥanı böyle nazm ider
Gencîne-i ma'ārifini gāh gāh açar

¹²³. M 54^a, Vecdî (VD, G. 23)

¹ Sîneme: Sînemde D [Sevgilinin bakış kılıcı, sinemde taze yaralar açar; sanki can, sevgilinin mahallesine gitmek için yol açar.]

² [Ey gönül, sinede ayva tüylerinin belasından emin olma (çünkü) kapalı kale (kapısını) askerin hücum eli açar.]

³ güli: gül M [Gönül sırrının çiçeklerinden açılmadık ne kaldı (ki) ahın sırları gülün açılmamış goncasını (da) açar.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Ḥaṭṭuñ görince nâleler itsem 'aceb midür

Pür-şevk bülbülün dehenin bir giyāh açar

⁴ Faşl: Kûfl D [(Ey gönül), seher vakti niyazının kilidini elden bırakma (çünkü) ümit mevsimini, sabah vaktinin ahı açar.]

⁵ [Amel bahçesi, af suyuna kanarsa şaşılır mı? Günah seli, rahmet nehrinin yatağını açar.]

⁶ ma'ārifini: ma'ārifin M [Vecdî, sözün cevherlerini böyle dizer; marifetler hazinesini ara sıra açar.]

124. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Aks-ı rūyuñla derūnum tāb-nāk olmaḳdadur
Söz hemān āyīne-i idrāk-i pāk olmaḳdadur
2. Niceler var bir naẓarla cevher eyler toprağı
Kĩmyā-yı devlet ey bĩ-çāre ḥāk olmaḳdadur
3. Va'de-i vaşl eyleyüp luṭf itdün ihyā eyledün
Günde biñ kerre 'adū ammā helāk olmaḳdadur
4. Bezm-i 'aşkuñ cür'asın içse göreydi ḥālını
Ol ḳadeḥ-peymā ki mest-i āb-ı tāk olmaḳdadur
5. Ḳorḳarın derd-i derūnum ide bir yerden zuhūr
Tĩğ-ı ğamla sīne **Yahyā** çāk çāk olmaḳdadur

¹²⁴ M 54^b, Yahyā (ŞYD, G. 58)

¹ [(Senin) yüzünün yansımasıyla gönlüm parlamaktadır; sözüm (de) o sırada temiz idrakimin aynası olmaktadır.]

² bir naẓarla cevher eyler toprağı: cevher eyler bir naẓarla toprağı D [Ey biçare (âşık), saadet iksiri toprak olmaktadır, nice kimseler de bir bakışlarıyla toprağı değerli taşa dönüştürmektedirler.]

³ [(Ey sevgili), sen âşıklarına kavuşma vaadi verip onların gönüllerini ihya ettin ama (böyle yaparak da) düşmanlarını günde bin kere helak ettin.]

⁴ ḥālını: ḥāleti D // tāk: pāk M [O şarap içenler ki üzüm suyu sarhoşu olmaktadır. (Âşık da) aşk meclisinin bir yudumunu içseydi halini görürdü.]

⁵ [Ey Yahyâ, gam kılıcıyla sine parça parça olmaktadır; korkarım ki gönül derdim bir yerden görünecek.]

125. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Zülf-i pür-çînün ğamından dīde kim pür-āb olur
Her ne baħre kim düşe bir kaṭresi girdāb olur
2. Göz yumup açınca ṭurmaz gelse dil-ber ḥāneme
Baḥt-ı bī-dār olmasa devlet ḥayāl-i ḥ'āb olur
3. Yāra açsa sīneye dil-ber gelür cāna ferāḥ
'Āşıḳ-ı bī-çāreye ol yāra fetḥ-i bāb olur
4. Eşḳ-i 'āşıḳdan ḥazer ḳıl ey cevān-ı tünd-ḥū
Kim nice ma'müreler vīrān ider seyl-āb olur
5. Bir dile **Yahyā** ṭoḳunsa pertev-i feyz-i Ḥudā
Zerre-i nāçiz iken ḥūrşīd-i 'ālem-tāb olur

125.

M 54^b, Yahyā (ŞYD, G. 59)

¹ düşe bir: düşerse D [(Senin) kıvrım kıvrım saçının kederinden gözüm gözyaşıyla dolar; onun bir damlası hangi denize düşse girdap olur.]

² [Dil-ber, haneme geldiği vakit göz açıp yumuncaya kadar bile durmaz, bu hâl, mutluluğun açık talihi gibi olmasa bile uyku da rüya görmek gibi olur.]

³ [Dil-ber, sineye yara açsa cana ferahlık gelir (çünkü) o yara zavallı âşığa kapıların açılması demektir.]

⁴ [Ey huysuz genç sevgili, âşığın gözyaşından sakın çünkü onun gözyaşı sel olur ve nice yapıları viran eder.]

⁵ [Ey Yahyâ, Allah'ın bereket nuru bir gönüle dokunsa (o gönül) zavallı bir zerre iken dünyayı aydınlatan güneş olur.]

126. Nābî

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ -- / ++ -- / ++ -- / ++ --

1. Şanma kim 'ıyş u şafā keşret-i emvāldedür
Hırmen-i derd ü elem muntazamü'l-hāldedür
2. İtme rindāna takāzā ramazānda sāķi
Zimmet-i def-i gamuñ va'desi şevvāldedür
3. Düşmez ālūdelere dā'ıye-i istiğfār
Çıkamaz ol çirk ki pīrāhen-i bakķāldadur
4. O meh-i çārde-sālūñ bakar ebrūsına dil
Çeşm-i erbāb-ı vezā'if meh ile sāldedür
5. Bende bilmem ki ne şekle girecekdür Nābî
Sā'at-i hātırumuz pençe-i etfāldedür

¹²⁶ M 54^b, Nābî (ND, G. 145)

¹ [(Ey dost) zannetme ki zevk ve safa mal mülk çokluğundandır; dert ve elem harmanı hayatımızda daima sivrulur.] Divanda bu beyitten önce aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Dide-i 'āşık-ı müflis ki haţ u hāldedür

Çeşm-i nekbet-zededür şafha-i remmāldedür

² va'desi: va'de-i M [Ey saki, ramazan ayında rintlerden alacağını zorla isteme (çünkü) gamı def etme borcunun vadesi şevval ayında gelecektir.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Ne olur naķş-pezîr ü ne çeker gerd-i kesād

Ni'met-i zevķ ki şandūķa-i ihmāldedür

³ [Tövbe etme arzusu, günahkâr kimselere düşmez (çünkü) onun kiri bakkalın gömleğindeki çirk gibidir.]

⁴ [Gönül, o on dört yaşındaki ay gibi sevgilinin kaşına bakar (çünkü) vazifeli kişilerin gözü ay ile yıldadır.]

⁵ [Ey Nābî, gönül saatimiz çocukların elinde oyuncak olduğundan bende bilmem ki ne şekle girecektir.]

127. Şābit

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Şanma kim rāḥat-ı dil devlet ü iḳbāldedür
Bār-ı miḥnet götüri gerden-i ḥammāldedür
2. 'Āşıkuñ koynına girmezdi o şūḥ-ı raḳḳāş
Neylesün sīḳleti var sâ'ati dellāldedür
3. Tevbeler mi ṭayanur muğbeçe-i bed-meste
Bir eli cām ü biri ḳabzâ-i pinyāldedür
4. Zākır-i ḥūb-nefes şeyḥi îlāhiye şoḳar
Durma şeyṭān gibi endîşe-i idlāldedür
5. Kim bulur Nâbî Efendi gibi hep tâze ḥayāl
Feyz-i **Şābit** yine pîrân-ı kühen-sāldedür

¹²⁷. M 54^b, Şābit (SD, G.97)

¹ [Sanma ki gönül rahatlığı mutlulukta ve baht açıklığındadır; dert yükü tamamen hamalın boynundadır.] Divanda bu beyittten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Vāj-gün baht ile dil-beste-i gisū olma
Dönme ol düzd-i nigünsāra ki çengāldedür

² Neylesün: N'ışlesün D [O işveli güzel, âşığın koynuna girmezdi (ama) ne yapsın sıkıntısı var saatini dellale vermiştir.]

³ [Çok sarhoş olan meyhaneci çırağına tövbeler mi dayanır; bir eli içki kadehinde bir eli bir avuç afyondadır.]

⁴ [Güzel nefesli zakir, şeyhi günaha sokar (çünkü) şeytan gibi durmadan azdırma düşüncesindedir.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Bî-zebāndur bilen elfāz-ı luğat-ı 'aşkı
Bu lisān merdüm-i gūyāda degül lāldedür

⁵ [Nâbî efendi gibi hep yeni hayalleri kim bulabilir (ki) Sabit'in feyzi yine yaşlılardan gelir.]

128. Yahyā

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Ne meclisler kurulmuşdur ne sāgarlar sürilmişdür
Maḥabbet bâdesine beñzer olmaz hep görülmüşdür
2. Gönül mir'âtini şad-pâre gördüm rāh-ı zilletde
Muḥarrer bir cefā-cū seng-dil yāre urılmışdur
3. Senüñ bûy-ı dil-âvîzüñle bahş eylemez cür'et
Buḥûr-ı Meryemüñ ey gonce-fem gûşı burılmışdur
4. Dilā 'âlem yıkılmaz göklere āhuñ direk olsa
Bu çetr-i lâciverdî anuñ üstine kurulmuşdur
5. Dil-i meyyāl o servüñ ḥāk-i pâyında qarār itmiş
Bulandı bir zamān **Yahyā** hele şimdi turalmuşdur

128 .

M 55^a, Yahyā (ŞYD, G. 80)

¹ [Ne meclisler kurulmuş, ne kadehler (ortaya) sürülmüştür (ama) aşk şarabına benzer olmadığı her zaman görülmüştür.]

² [Gönül aynasını, alçaklık yolunda yüz parça halinde gördüm şüphesiz (gönül) cefa edici taş kalpli (bir) sevgiliye vurulmuştur.]

³ bahş: puḥte M [Ey gonca ağızlı sevgili, çuha çiçeğinin kulağı burulmuştur bu sebepten senin gönül açan kokunla yarışmaya cesaret edemez.]

⁴ [Ey gönül, ahın göklere direk olsa (da) dünya yıkılmaz (çünkü) bu lacivert gökyüzü çadırı onun üstüne kurulmuştur.]

⁵ [Ey Yahyâ, tutkun gönül, o servi (boylunun) ayak toprağında karar kılmıştır;(o) bir zaman bulandı hele (şükür) şimdi durulmuştur.]

129. Yahyā

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec + --- / + --- / + --- / + ---

1. Lisān-ı ehl-i dilde 'aşka gül-zār-ı belā dirler
Cevānuñ kāmēt-i mevzūnına naḥl-i cefā dirler
2. Yakın olmaz güzeller 'āşık-ı mehcūr u şeydāya
El öpmek ārzū itseñ ırakdan merḥabā dirler
3. Ḥarābatı egerçi görmedük ammā görenlerden
İşitdük bir neşāt-efzā maḳām-ı pür-şafā dirler
4. Niyāz eyle cefādan vaz gelsün cān-ı maḥzūna
Seni ey dil ğam-ı cānāne ile āşinā dirler
5. Ḥalāş olmaya gibi 'aşk elinden bir zamān **Yahyā**
Yine bī-çāreyi bir dil-rübāya mübtelā dirler

¹²⁹ M 55^a, Yahyā (ŞYD, G. 84)

¹ [Aşka, gönül ehli olanların dilinde bela gülşeni derler; genç sevgilinin düzgün boyuna da eziyet fidanı derler.]

² [Güzeller, divane ve ayrılık acısı çeken âşığa yakın olmaz (hatta âşıklar) el öpmeyi arzu etse uzaktan merhaba derler.]

³ [Doğrusu meyhaneyi görmedik ama görenlerden işittik; neşeyi artıran ve bol eğlenceli olan bir makam derler.]

⁴ [Ey gönül, seni sevgilinin verdiği kederle aşına derler; ona yalvar kederli gönle cefa etmekten vazgeçsin.]

⁵ [Yahyâ, aşk elinden hiçbir zaman kurtulmayacak gibi (o) çaresiz yine vefasız birine tutulmuş derler.]

130. Rûhî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Endûh u ğamuñ hem-reh-i cān u dilimüzdür
Ser-ḥadd u beḳā ara yatı menzirimüzdür
2. Deryā-yı muḥîṭüz dūr-i vaḥdetle leb-ā-leb
Kevneyn iki cānibde iki sāḥilimüzdür
3. Biz ṭālib-i esrār-ı nükāt-ı ḥaṭ-ı yārüz
Ḥall eyleyenüñ bendesiyüz müşkilimüzdür
4. Şahrā-yı maḥabbetde şu dīvānelerüz kim
Mecnûn-ı melāmet-zede en 'ākilimüzdür
5. Ağyār elemin çekme yapış zülfine **Rûhî**
Men' eylemege cānı mı var ḳātilimüzdür

130.

M 55^a, Rûhî (BRD, G.89)

¹ [(Ey sevgili senin) keder ve tasan gönül ve can yoldaşımızdır; sınırlar ve sonsuzluk diyarları da yatılı menzillerimizdir.]

² [Birlik incisiyle ağzına kadar dolu okyanusuz; iki âlem iki tarafta da iki sahilimizdir.]

³ [Biz sevgilinin ayva tüylerinin ince anlamlı sırlarının talibiyiz. (Bu bizim) zor işimizdir ama çözenin (de) kölesiyiz.]

⁴ [Aşk çölünde öyle divaneleriz ki kınanmış Mecnun (dahi) en akıllımızdır.]

⁵ [Ey Rûhî, (sevgilinin) saçına yapış, düşmanların da elemini çekme; onun zülfünün bizi engellemeye canı yok, ama katilimizdir.]

131. Şem'î

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gâfil olma ey güzel âhum okından kıl hâzer
Kim tokuz kat cevşen-i eflâkden eyler güzêr
2. Ey melek-simâ seni bir lahza göstermez baña
Bilmezem n'ister 'aceb benden sipihr-i kîne-ver
3. Âh kim mahv oldu yaşumdan vücūdum ser-te-ser
Yâ ilâhî olmasun hîç kimseler benden beter
4. Leşker-i gam dostum her yañadan el bir idüp
Bu dil-i vîrânemüñ bilsem nesen yağma ider
5. 'Âşık-ı şādıklara düşmenler itmez itdügin
El-hâzer ey dostlar ol bî-vefâdan el-hâzer
6. Görinen encüm degül ey mäh-rû kevn ü mekân
Âteş-i âh-ı dil-i Şem'îden oldu pür-şerer

¹³¹. M 55^a, Şem'î (PŞD, G. 59)

¹ güzel: melek D [Ey güzel, dokuz kat zırhlarla çevrili feleklerden (bile) geçen ahımın okundan sakın, gafil olma.]

² [Ey melek yüzlü sevgili, seni bana bir an bile göstermeyen, kin tutan felek acaba benden ne istiyor bilmiyorum.]

³ te: be D [Ey Allah'ım, eyvah ki vücudum baştanbaşa gözyaşından onulmaz hale geldiğinden hiç kimseler benden daha kötü olmasın.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Geldüğünce sîneme bir lahza ârâm eylemez

Tîr-i gamzeñ ey kemân-ebur iñen nâzûk gezer

⁴ [Ey dostum, gam askerleri her yandan el birliği edip bu harap gönlümün neyini yağma eder bir bilsem?]

⁵ [Sakının ey dostlar! O vefasız (sevgiliden) sakının (çünkü onun) sadık âşıklara ettiğini düşmanlar bile etmedi.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyitler yer almaktadır:

Devr-i la'lûñde senüñ ey sâkî-i bezm-i cemâl

İçdüğüm kanlu yaşumdur yidüğüm hûn-ı ciger

Şehr-i 'aşkuñda kim öldi dâğ-ı mihrüñle gönül

Virmedi kimse anuñ nâm u nişânından haber

⁶ [Ey ay yüzlü sevgili, gökyüzünde görünenler yıldız değildir, Şem'inin gönlünden çıkan ah ateşinden bütün kâinat kıvılcımlarla dolmuştur.]

132. Veysî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Kaddüm ki senüñ kabza-i 'aşkıñda kemāndur
Âhumdur anuñ tîri zihî rişte-i cāndur
2. Her tîr-i belā kim erişür saña felekden
Şabr eyle gönül bu da geçer devr-i zamāndur
3. Feryād ki bir ğamzesi cellāda esîrem
Hünî gözinüñ yidügi dil içdügi kândur
4. Bir şem'-i dil-ārādur o peykân-ı zer-endüz
Luţf eyle anı hâne-i cān u dile yandur
5. Mabeynimizi faşl iden a'dā ile **Veysî**
Meydān-ı belāġatde bugün tîġ-ı zebāndur

^{132.} M 55^a, Veysî (VD, G. 13)

¹ tîri: tîr D [Benim boyum, senin aşk kabzanda bir yaydır; ahım da onun okudur; ipi ne güzel can ipidir.]

² [Ey gönül, her bela oku ki sana felekten gelir; kaderdir, sabret bu da geçer.]

³ [Eyvah ki, kanlı gözünün yediği gönül, içtiği kan olan yanbakışı can alıcı bir (sevgiliye) esirim.]

⁴ [(Sevgilinin) o altınlı kirpik okları gönlü süsleyen bir mumdur; lutfet onu gönül ve can evine yandır.]

⁵ Mabeynimizi: Ma'betümüzü D [Ey Veysî, belagat meydanında bugün düşmanla aramızı açan söz oklarıdır.]

133. Yahyā

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec + - - - / + - - - / + - - - / + - - -

1. Göñül mir'āti kim şad-pāre-i dest-i celālūndür
Yine her pāresine cılve-ger baksañ cemālūndür
2. Cemāl-i bā-kemālūndür sevād-ı çeşminüñ nūrı
Süveydā-yı dili 'aşk ehlinüñ sevdā-yı hālūndür
3. Hayālūnde eger eglenmeyeydi hāl müşkildi
Belā küncinde kim eglencemüz cānā hayālūndür
4. Kosañ ārām itmez kürsī-i zerrīn-i hūrşide
Maḥabbet reh-güzārında göñül kim pāy-mālūndür
5. Ser-i ehl-i mecāz olan belā-keş Kaysuñ aḥvālī
Ḥaḳīkatde nazar olunsa **Yahyā** ḥasb-i hālūndür

¹³³. M 55^b, Yahyā (ŞYD, G. 82)

¹ pāresine: pāresinde M [Ey sevgili, gönül, senin kudretli elinde yüz parça olmuş bir aynadır, yine onun her parçasına baksan yüzünü görürsün.]

² Süveydā: Hüveydā M [(Senin) gözünün karalığının nuru kusursuz güzellikte olmandandır; aşk ehlinin gönlündeki siyah nokta ise (senin) siyah benindendir.]

³ [Ey sevgili, bela köşesindeki eglencemiz (senin) hayalindir. Eğer (gönül) hayalinde durmasaydı işi zordu.]

⁴ [Gönül, aşk uğrağında (senin) ayaklarının altında ezilmiş olduğundan (onu) güneşin altın kürsüsüne kosan karar kılmaz.]

⁵ [Ey Yahyā, aşk ehlinin başı olup bela çeken Kays'ın hali, hakikatle baksan (senin) halinin tasviridir.]

134. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kaşduñ ey dil yüksek uçar bir hümā-pervāzedür
Hāke ol itmez tenezzül meyli evci nāzedür
2. Kāmet-i bālā belāsiyla çaķışdıрмаķ olur
Ġuşşa-i dūr u dırāz zülfı bī-endāzedür
3. Dāğlarla nev-be-nev zeyn eyleyüp 'arz ideyin
Meyl ide şāyed görince dāğ-ı sīnem tāzedür
4. Bir güzel mecmū'adur gül faşlı rūyuñ yazmağa
'Andelībūñ rişte-i cānı aña şīrāzedür
5. Yāre 'aşıkdur diyü 'uşşāķdan gör nağmeyi
Çıķdı **Yahyā** naķşımız 'ālemde bir āvāzedür

¹³⁴ M 55^b, Yahyā (ŞYD, G. 86)

¹ [Ey gönül, niyetin yükseklerde uçan bir Hüma uçuşlu kuş olmaktır (çünkü sevgili) toprağa tenezzül etmez onun meyli işvenin doruğundadır.]

² [(Sevgilinin) âşığa bela getiren uzun boyuyla zülfünü karşılaştırsalar âşığı uzun uzadıya dertlere koyan zülfü uzun gelir.]

³ [(Sinemi) dağlarla çeşit çeşit süsleyip (sevgiliye) arz edeyim belki sinemdeki yaraları taze taze görünce (bana) meyl eder.]

⁴ faşlı: vaşf-ı D // aña: 'aceb D [Gül mevsimi, (senin) yanağının güzelliğini yazmak için bir güzel defterdir, bülbülün can ipliği de (defterin) şirazesidir.]

⁵ [Ey Yahyâ, sevgiliye âşıktır diyerek âşıklardan (çıkan) nağmeyi duy; dünyada bir feryatla adımız çıktı.]

135. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ğonceye ol neşve kim çāk-ı girībān itdürür
Bülbül-i bî-çāreye feryād-ı mestān itdürür
2. Dil hevāyî olmada esdükçe bād-ı nev-bahār
Bu hevālar ādeme seyr-i gül-istān itdürür
3. Nağmeler itdükçe bülbül gül nihāli şalınur
Luţfını aña şabā gūyā ki iz'ān itdürür
4. Bir revācî var ẖarābātuñ ki bir gün ẖorẖarın
Zāhid-i şehre binā-yı zūhdi vîrān itdürür
5. Şol kadar oldu müsā'id cūya ebr-i nev-bahār
Kendi hālinde ẖomaz elbette ẖūgyān itdürür
6. H'āb-ı nāz olur mı dā'im vaqt olur şāh-ı güle
Bāğda bülbüllerüñ feryādı dīvān itdürür
7. Tolanur gül-zāruñ eṭrāfını **Yahyā** cūy-bār
Gūşe gūşe gülşeni yārāna seyrān itdürür

¹³⁵. M 56^a, Yahyā (ŞYD, G.62)

¹ bîçāreye: şūrīdeye D [O neşe ki goncaya yaka yırttırır; zavallı bülbülü (ise) kendinden geçirerek feryat ettirir.]

² seyr: 'azm D [Gönül, ilkbahar rüzgârı esdikçe aşk arzusuyla dolmaktadır; bu havalar insana gül bahçesini gezindirir.]

³ [Bülbül, şarkı söyledikçe gülfidanı salınmaktadır; sanki saba rüzgârı ona lutfunu anlatmaktadır.]

⁴ binā: bînā D [Meyhanenin öyle bir itibarı var (ama) korkarım ki (o sevgili) ünlü sofuya zahitlik binasını harap ettirir.]

⁵ [İlkbahar bulutu, ırmağı o kadar doldurur ki elbette kendi halinde komayıp (sürekli) coşturup taşırır.]

⁶ [Her zaman naz uykusu olur mu? An gelir ki bağda bülbüllerin feryadı güllerin şahına divan toplattırır.]

⁷ [Ey Yahyâ, nehir, gül bahçesinin etrafını dolanarak gül bahçesini dostlara köşe köşe gezdirir.]

136. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dīde hūn-ı dille pür oduķça eşk-i ter döker
Ağlamakdan ğayrı dermān bulımaz ölçer döker
2. Kāş ol toprağ olaydum gūşe-i mey-hānede
Üstine sākī-i meclis cūr'a-i sāğar döker
3. Sūr'at itme sākıyā destüñde varken tolı cām
Bād-ı tünd esdükçe bir gün bāğda güller döker
4. Gāh nergis 'ayş ider zerrīn kadehle rāygān
Gāh olur girmez eline nice sīm ü zer döker
5. Bir 'aceb vādīye şaldı 'aşk-ı bī-pervā beni
Aña 'ankā-yı hayāl uğrarsa **Yahyā** per döker

¹³⁶ M 56^a, Yahyā (ŞYD, G. 91)

¹ [Göz, gönül kanıyla doldukça her an taze gözyaşı döker; (âşık) ölçüp biçer (ama) ağlamaktan başka çare bulamaz.]

² [Keşke meyhane köşesinde sakinin üstüne şarap tortusu döktüğü toprak olsaydım.]

³ [Ey saki, elinde içki dolu kadeh varken acele etme (çünkü) birgün bağda şiddetli rüzgâr esince güllerin yapraklarını dökeceğini (bilirsin).]

⁴ [Nergis, bazen altın kadehle bedava eğlenir bazen de onu ele geçirmek için nice altın ve gümüş döker.]

⁵ [Ey Yahyâ, korkusuz âşık beni öyle tuhaf bir vadiye saldı ki hayallerin Ankası ona uğrarsa tüylerini döker.]

137. Zemīn-i Fā'izī

Fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilātūn fā'ilūn

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Toğrı yol gümrāh-ı hicre 'ıyş u dem vādīsidür
İr güren ser-menzil-i maqşūda Cem vādīsidür
2. Rāh-peymā-yı sebük-bārān içündür deşt-i ğam
Anı şanmañ kim şeh-i şāhib-ḥaşem vādīsidür
3. Dūd-ı āhum sīne-i çāküm görenler didiler
Ol serāb-ı derd-i miḥnetdür bu ğam vādīsidür
4. H̱āce kim seylāb-veş itmekdedür cūş u ḥurūş
'Āqibet anuñ güzer-gāhı 'adem vādīsidür
5. Gezdügi şahrāyı pür-seyl-i sirişk itdiyse Kays
Fā'izī aña ta'accüb eylemem vādīsidür

¹³⁷. M 56^a, Zemīn-i Fā'izī (KFD, G. 35)

¹ [Hakikat yolu, ayrılıkla yolunu kaybetmiş yolculara eğlence vadisi (ve) onları maksada ulaştıran Cem'in vadisidir.] Divanda birinci beyit aşağıdaki gibidir:

Semt-i 'işret tut ki vādī 'ıyş ü dem vādīsidür

Şāh-rāh-ı şehir-i kām-ābād-ı Cem vādīsidür

² [Gam çölü, yükü hafif olanların yol yürümesi içindir. Onun maiyet sahibi şahın vadisi olduğunu zannetmeyin.] Divanda ikinci beyit aşağıdaki gibidir:

Reh-revān-ı bī-taḥammüldür iren ser-menzile

Şanma kim bu tengnā ehl-i ḥaşem vādīsidür

³ [Ahımın dumanını ve paramparça olmuş gönlümü görenler dediler ki bu gam vadisidir (ve) o mihnet derdinin serabıdır.]

⁴ [Sel gibi gözyaşlarıyla çoşup taşan hocanın güzergâhı (da) sonunda yokluk vadisidir.] Divanda dördüncü beyit aşağıdaki gibidir:

H̱āk-ı kūyı hep gubār-ı ḥātır-ı 'uşşākdur

Semti ol şūḥ-ı cefā-cūnuñ sitem vādīsidür

⁵ [Ey Fā'iz, Kays gezdiği çölleri gözyaşı seline çevirirse (şaşırmam) (çünkü burası) onun vadisidir.]

138. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Çāk-i sīnem seyl-i eşküñ dem-be-dem vādīsidür
Şuları hūnīn akarsa n'ola ğam vādīsidür
2. Hātemiyken deşt-i 'aşkda Qays mihmān olmadı
Bilmedi Leylā ki ol vādī Kerem vādīsidür
3. Ka'be-i vaşl isteyen elbette uğrar cevvrüne
Ol tārīküñ vādīsi nār-ı sitem vādīsidür
4. Hānümān-ı hüzni vīrān eylesün seyl-āb-ı mey
Bāde aqsun gelsün ey sākī bu Cem vādīsidür
5. Peyrevi olup nola **Yahyā** tettebbu' eylesem
Bu zemīn bir kāmīl-i 'ālī-himem vādīsidür

138.

M 56^a, Yahyā (ŞYD, G. 112)

¹ eşküñ: eşk M [Benim yaralı sinem, daima gözyaşı selinin aktığı vadidir; onun suları kanlı akarsa ne var zira gam vadisidir.]

² 2a: Deşt-i 'aşkuñ hātemiyken Qays mihmān olmadı / aşkda: aşkuñD / Qays: Kayser M / olmadı: olduğu M [Leyla, aşk sahrasının padişahı iken bulunduğu yerin cömertlik vadisi olduğunu ve Mecnun'un orada misafir olduğunu anlamadı.]

³ vādīsi nār-ı sitem: vādī-i nārı sitem D [Ey sevgili, o yolun vadisi eziyet ateşinin (yandığı) vadi olduğundan vuslat Kābe'ne kavuşmak isteyenler mutlaka (senin) eziyetine uğrar.]

⁴ hüzni: hırmeni: M [Ey saki, burası Cem'in vadisi olduğundan (bırak) şarap (seli) aksın, gelsin; hüznün evini yıksın.]

⁵ [Ey Yahyâ, bu yer, himmeti yüce ve tam olanların vadisi olduğundan onların izinden gitsem ne olur?]

139. Şeyhî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Fikr-i rüyuñla derûn bâğ-i İrem vādīsidür
Leblerüñ yādıyla göñlüm 'ıyş u dem vādīsidür
2. H̄asret-i zülfüñle cānā sīne-i şad-çākimüz
Şāh-mārān-ı gamuñ hem deşti hem vādīsidür
3. 'Âşık-ı ser-geşteñüñ kūyuñ tolanmağdur işi
Ka'beyi dā'im tavāf ehl-i harem vādīsidür
4. Bu zemīne reşk ider sihr-āferīnān-ı 'arab
Gerçe kim pākize-i gūyān-ı 'Acem vādīsidür
5. 'Ālem-i ābı bütün dünyāya virmem Şeyhīyā
Saltanatdur her demi her semti Cem vādīsidür

¹³⁹. M 56^a, Şeyhî (EŞD, G.L)

¹ [Gönlüm, (senin) yüzünün hayaliyle İrem bağları vadisine dönmektedir; dudaklarının hatırasıyla (da) zevk ve safa vadisi olmaktadır.]

² Şāh-: Şāh-ı D [Ey sevgili, (senin) zülfünün hasretiyle yüz parça olan sinemiz, gam şahmaranın hem sahrası hem de vadisidir.]

³ sergeşteñüñ: sergeşte D / tolanmağdur: tolaşmağdur D [Burası Kâbe'yi sürekli tavaf eden hacıların vadisi olduğundan sersem âşığın işi (de senin) mahalleni dolanmaktır.]

⁴ [(Burası) Acem'in temiz mahallelerinin bulunduğu vadi olduğundan Arabistan'ın büyücüleri bu zemini kıskanır.]

⁵ [Ey Şeyhî, içki meclisinin her anı saltanat her semti topluluk vadisi olduğundan dünyaya değişmem.]

140. Yahyā

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec-- + / + -- + / + -- + / + --

1. Şun sāğarı sāķī baña mestāne disünler
Uşlanmadı gitdi gör o dīvāne disünler
2. Peymānesini her kişi taldurmada bunda
Şimden girü bu meclise mey-ḥāne disünler
3. Dil ḥānesini yık koma taş üstüne taşın
Sen yap anı iller aña vīrāne disünler
4. Gönlünde senüñ ğayr u sivā şüreti neyler
Layık mı bu kim Ka'beye büt-ḥāne disünler
5. **Yahyā**nun olup sözleri hep sırr-ı maḥabbet
Yārān işidüp söyleme yābāne disünler

¹⁴⁰ M 56^b, Yahyā (ŞYD, G. 92)

¹ [Ey saki, (sen yine de) içki kadehini ver, bana sarhoş desinler, gör o divane uslanmadı gitti, desinler.]

² meclise: mescide D [Burada herkes kadehini doldurmakta bu meclise bundan sonra meythane desinler.]

³ taşın: bir taş D [Gönül hanesini yık, taş üstüne taş koma; sen onu yap eller ona virane desinler.]

⁴ [Senin gönlünde başkalarının ve ötekilerin suretinin ne işi var? Kâbe'ye puthane denilmesi yaraşır mı?]

⁵ [Yahyâ'nın sözleri hep aşk sırrı olduğundan dostlar, (sözleri) işitince bunu başkalarına söyleme desinler.]

141. Yahyā

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Dil degüldür kafes-i cismüme bülbül qodılar
Dāğlar añlamañuz yer yer aña gül qodılar
2. Zülf kim başına sulṭandı pā-mālūñ idüp
Saña qul eylediler adını sünbül qodılar
3. Gördiler zülf-i siyāhuñ hevesin her serde
Dil-rübālar da o sevdā ile kākül qodılar
4. Biz benefşe koyalum şîşeye çün kim qomaduk
Ne gül ü lāle sünbül ne qaranfil qodılar
5. Şabruñı ġāret idüp aldılar eşk-i çeşmüñ
Sende **Yahyā** ne taḥammül ne tecemmül qodılar

¹⁴¹. M 56^b, Yahyā (ŞYD, G. 98)

¹ [Beden kafesime gönül değıl, bülbül koydular, üstümdekileri yara sanmayın yer yer oraya gül koydular.]

² idüp: olup D [(Ey sevgili), saçın ki başına sultandı ve ayakaltında kalıp sana kul eylediler, adını da sümbül kodular.]

³ serde: yerde D [Gönül alıcı güzeller, senin siyah zülfünün aşkını her başta görünce onlarda kākül bıraktılar.]

⁴ Biz: Bir D [Biz şîşeye menekşe koyalım çünkü dostlar, etrafta konmadık gül, lale, sünbül, karanfil bırakmadılar.]

⁵ ne taḥammül ne tecemmül: ne tecemmül ne taḥammül D [Ey Yahyâ güzeller, sabrını ve gözyaşını yağmalayıp aldılar, sende ne sabır ne de güzellik bıraktılar.]

142. Meylî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Özr-i reh gümrehlere beytû'l harem vādîsidür
Vādî-i nârı şorarsañ bād-ı sam vādîsidür
2. Dem-be-dem 'âlem mücedded olmada ey müdde'î
Kanı dünyâ ya nice dirseñ kadem vādîsidür
3. Vechi var dirlerse ruhsâr-ı güle çâh-ı ğabġabuñ
Biri gül-zâr-ı İrem biri 'adem vādîsidür
4. Varı bezl-âsân velîkin güci yokdan virmedür
Bu sırr-ı la'lüñ lutf it ihsân it kerem vādîsidür
5. Bir faķîr ü bî-kes ü muhtâç kulsın **Meyliyâ**
Şâ'irâne sözüñ ammâ muhteşem vādîsidür

¹⁴² . M 56^b, Meylî (Divanda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Kusur yolu, yolunu şaşırmış (kimsele) Kâbe vadisidir; ateş vadisini sorarsan (da) sam yeli vadisidir.]

² [Ey zahit, dünya an ve an yenilenmektedir, dünya nerededir nasıldır dersin o kadem vadisindedir.]

³ [Sevgilinin gül yanağına, İrem bahçesi, çene çukuruna da yokluk vadisi derlerse yeri vardır, doğrudur.]

⁴ [(Herkes) olanı esirgemedi kolayca verir fakat zor olanı, yok olandan vermektir, bu sebeple sen dudağının sırrını bize lutf et (çünkü) burası ihsan vadisidir.]

⁵ [Ey Meylî, fakir, kimsesiz ve muhtaç bir kulun ama senin şairane sözlerinin vadisi Muhteşem'in şiir vadisine benzer.]

143. Rızâyî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gerçe kim 'uṣṣāka ḥübānuñ sitem vādīsidür
Sen kerem eyle şehā vādī kerem vādīsidür
2. Muṣḥaf-ı ruḥsāre-i cānāneye revnaḵ viren
Ḥaṭṭ-ı rūy-ı meh-veṣ-i zerrīn-ḵalem vādīsidür
3. Her zamān andan revān olmaḵdadur ḥūn-ı sirişk
Sīne-i bī-kīnemüz derd ü elem vādīsidür
4. Eyle gel la'l-i revān-baḥşında dil-dāruñ ḵarār
Ey gönül cāy-ı ḵarār āḥir 'adem vādīsidür
5. Ey **Rızâyî** reşk iderlerse n'ola yārān-ı Rūm
Şi'rimüz ṭarz-ı 'Acemdür Muḥteşem vādīsidür

¹⁴³ . M 56^b, Rızâyî (RD, G. 81)

¹ Sen kerem eyle: Sen mürüvvet kıl D [Ey şah, her ne kadar (burası) güzellerin, âşıklara zulüm ettiği vadi olsada sen kerem eyle (çünkü burası) iyilik vadisidir.]

² [Burası sevgilinin yüzünün mushafına güzellik veren, ay gibi yüzüne altın kalemle ayva tüylerinin çizildiği vadidir.]

³ 3a: Eşk tersîl-i revān olmuş aḵar andan müdām D [Temiz gönlümüz dert ve elem vadisi olduğundan her zaman ondan kanlı gözyaşı akmaktadır.]

⁴ 4a: Bir gün evvel cānı teslīm it dehān-ı dil-bere D [Ey gönül, karar kılınacak yer sonunda yokluk vadisi olduğundan gel (sen) sevgilinin hayat bağışlayan dudağında karar kıl.]

⁵ [Ey Rızâyî, şiirimiz İran üslubu ve (yerimiz) Muhteşem vadisi olduğundan Rumelili şairler (bizi) kıskanırsa şaşılır mı?]

144. Riyāzî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Lālenüñ vādîsi ey dil 'ıyş u dem vādîsidür
Bāde içsüñ deşt-i şaḥralarda Cem vādîsidür
2. Kays-ı şaḥra-gerd şāh-ı 'aşk idi bî-ẓill ü cāh
Şanma vādî ḥüsrev-i şāhib-ḥaşem vādîsidür
3. Eyledi mihmān-nevāzı ḥātem-i şaḥra-nişîn
Halk içinde mu'teber vādî kerem vādîsidür
4. Tağdup mālın atar yābāna erbāb-ı fenā
Ḥācenüñ vādîsi taḥşîl-i direm vādîsidür
5. Ey **Riyāzî** peyrevüz Bākî gibi üstādumuz
Düşmenüñ vādîsi cāna Muḥteşem vādîsidür

¹⁴⁴ M 56^b, Riyāzî (RD, G. 205)

¹ [Ey gönül, lale (çiçeğinin) vadisi, yiyip içip eğlenme vadisi olduğundan sende sahralarda ve çöllerde şarap içsen ne olur? Çünkü oralar Cem'in vadisidir.]

² içsüñ: içmek D [Sahralarda dolaşan Kays, makam ve mevkisi olmayan aşk şahıydı onun vadisinin padişahlık vadisi olduğunu sanmayın.] 2a: Kays-ı şaḥra gerd-i şāh-ı 'aşk idi bî-ḥayl ü cāh D.

³ nevāzı: nevāzı o D / şaḥra-nişîn: şaḥra-nişüñ D [Halk içinde itibar gören vadi cömertlik vadisi olduğundan sahranın padişahı Mecnun'a iyi ev sahipliği yaptı.]

⁴ Bu dünya zahidin para topladığı vadiyken fena ehlinin ise malını mülkünü dağıtıp saçtığı bir yerdir.]

⁵ peyrevüz: peyrever M / üstādumuz: üstāda... M // cāna: 'Urfî D [Ey Riyāzî, sevgiliye düşmanın vadisi muḥteşem vadisidir ama biz Bākî gibi üstadı takip ederiz.]

145. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Azm ider gül-zāra 'āşık nev-cevānın gezdürür
Bir ölümli hastedür bî-çāre cānın gezdürür
2. 'Āşık-ı ham-geşteden dil-dār kim olmaz cüdā
Bir kemān-keşdür ki yanınca kemānın gezdürür
3. Gerden-i hūrşide zencîr-i şu'ā'ı bend idüp
Pehlevān-ı çarhı gör şîr-i jiyānın gezdürür
4. Berg-i gül bār oldı mı añlar ki diñlensün diyü
Şeh-süvārum eşheb-i çābük-'inānın gezdürür
5. Gösterür **Yahyā** ma'ārif ehline mecmū'asın
Güyyā bir bāğbāndur gül-sitānın gezdürür

¹⁴⁵ M 57^a, Yahyā (ŞYD, G. 99)

¹ [Zavallı (ve) ölümlü bir hasta olan âşık, genç sevgilisini gezdirmek için gül bahçesine gider (ama ancak) kendi canını gezdirir.]

² [Sevgili, beli bükülmüş âşıktan (hiç) ayrılmaz; (sanki) yanından yayını ayırmayan bir kemankeş gibidir.]

³ [Feleğin pehlivanını gör ki güneşin boynuna ışın zincirini bağlayıp sanki kükremit aslanı gezdirir.]

⁴ bār: mār M [Benim usta binici olan sevgilim rahvan giden kır atına gül yaprağından yük yükleyince (yorulduğunu) anlar ve onu dinlensin diye gezdirir.]

⁵ [Yahyâ, sanki gül bahçesini gezdiren bir bahçıvan gibi şiir defterini eline almış maarifet ehline gösterir.]

146. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ğamze-i dil-ber ki çeşm-i mestine nāz öğredür
Şanki bir şayyād-ı mähirdür ki şeh-bāz öğredür
2. Ğonce tıflı bülbülün feryādına gülse n'ola
Dāye-i ebr-i bahārī anı tannāz öğredür
3. Muṭrıb-ı bezm-i bahārī gülden idüp dā'ire
'Andelibe her şehir her şeb ser-āğāz öğredür
4. İtdürür 'aşkuñ dile zülfünde ebr-i ḥayāl
Pehlevāndur kim terāzū ile cānbāz öğredür
5. Cāna te'şīr itdi **Yahyā** ol cevānuñ nağmesi
Korkarın kim anı bir nā-sāz nā-sāz öğredür

146.

M 57^a, Yahyā (ŞYD, G. 94)

¹ [Sanki mahir bir avcının doğan kuşuna avcılığı öğretmesi gibi dil-berin gamzesi de onun sarhoş gözüne naz öğretir.]

² [Bahar bulutunun dadısı taze goncaya alay etmeyi öğrettiğinden bülbülün feryadına gülse şaşılmaz.]

³ [Bahar meclisinin çalgıcısı, gül yapraklarından def yaparak akşam sabah bülbüle şakımayı öğretir.]

⁴ zülfünde: zülfünden D / “ebr: ebr-i dili M” Her iki seçenekte de vezin aksamaktadır.[Senin aşkın teraziyle canbazlık öğreten bir pehlivan gibi gönlüne saçının üstündeki kaşını hayal ettirir.]

⁵ [Ey Yahyâ, o genç sevgilinin sözleri ruha işledi; bu nağmeleri ona layık olmayan bir şekilde rakip öğretmiştir diye korkarım.]

147. Yahyā

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Baña kan ağladur hicrān deminde çekdügüm ğamlar
Gelür bir bir hayāle rûz-ı vaşluñda geçen demler
2. Güler oynardı dil bāzīçe-gāh añlardı dünyāyı
Kanı ol şevkler ol üns ü hāletler o 'ālemler
3. Anuñ her tārı nice 'āşıkuñ kaddini bükmişdür
Ne añlarsın dilā bī-cā mıdur zülfindeki hamlar
4. Ziyāfet eyledüñ a'lā vü ednāyı nedür bülbül
Bülend ü pest ol āvāzeler ol zīrlar bemler
5. Mişāl-i meclis-i şāh itdi **Yahyā** şahn-ı gül-zārı
Muraşşā' cāma döndürdi gül-i ra'nāyı şebnemler

¹⁴⁷. M 57^b, Yahyā (ŞYD, G. 115)

¹ vaşluñda: vaşluñdan M [(Ey sevgili), seninle vuslat günlerinde geçirdiğim zamanlar bir bir hatırıma gelir ve bugün hicran günlerinde çektiğim gamlar bana kan ağlatır.]

² bāzīçeğāh: bāzīçe M / añlardı: añlardı bu M [Gönül, bu dünyayı oyun yeri sanıp gülüp oynardı (ama) hani o şevkler o hal ve hareketler o keyifler (nerde)?]

³ [Ey gönül, (sevgilinin) saçındaki kıvrımlar yersiz midir (sen) nerden bileceksin (ki); onun her saç teli âşığın boynunu bük müştür.]

⁴ [Ey bülbül, yüksek ve alçak, kalın ve ince o nağmelerle makam sahibi olan olmayan herkese ziyafet çektin, bunun sebebi nedir?]

⁵ [Ey Yahyâ, şebnemler, (o) güzel gülü süsleyerek yaldızlı bir kadehe çevirdiler ve böylece gül bahçesini şahın meclisine benzettiler.]

148. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Kūh-ı miḥnetde başum her sū yaşum ırmāğlar
Fırqatüñde çekdigüm ālāmı çekmez tığlar
2. Şanma müjgānum ḥayālün şāhbāzın şayd için
Ey Hümā-sāyem kırupdur çeşm-i giryān ağlar
3. Egleyen zencir-i zülfüñle ruḥuñ gül-zārıdur
Yohsa tutmazdı dili şeydāyı degme bāğlar
4. 'Âşık-ı bî-çāreler mehcūr a'dā pür-sürür
'Andelibān dūr tutmuş şahn-ı bāğı zāğlar
5. Şolmasun **Yahyā** gül-istān-ı belānuñ gülleri
Eksük olmasun gönülden taze taze dāğlar

¹⁴⁸ M 57^b, Yahyā (ŞYD, G. 106)

¹ miḥnetde' miḥnetdür D [Başımda mihnet dağları var ve her tarafta gözyaşından ırmaklar (vardır); (senin) ayrılığında çektiğim elemeleri dağlar (bile) çekmez.]

² için: ide D [Ey Hüma gölgeli sevgilim, senin hayalinin doğan kuşunu kirpiklerimle avlamak için ağlayan gözlerimin ağ kurduğunu zannetme.]

³ [Bu deli gönlü, zülüflerinin zinciri ve yanağının gül bahçesidir tutan yoksa değme bağlar bile (elinde) tutamazdı.]

⁴ [Zavallı âşıklar (sevgiliden) ayrı, düşmanlar ise sevinç içinde; bülbüller uzakta, bağın meydanı kargalarla dolmuş.]

⁵ [Ey Yahyâ, keder bahçesinin gülleri solmasın; gönülden taptaze yaralar (da) eksik olmasın.]

149. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Tāl'atunduñdur hüsrevā mihr-i cihān-efrūzumuz
Kādr u bahtuñdur cihānda 'ıydımuñ nev-rūzumuz
2. Gül açıldı bülbül oldı şād diller şād-kām
Hamdülü'llāh kim müsā'id tālī'-i firūzumuz
3. İtdi çün bād-ı bahār-ı iltifāt-ı şehir-i yār
Âteşin gül gibi açıldı dil-i pür-sūzumuz
4. Devletinde Hāzret-i Sultān Murāduñ hürremüz
Kādrdür her gicemüz bayramdur her rūzumuz
5. Tāb'-ı **Yahyā** medhūñe maḳdūrını eyler nişār
Hāk-ı pāyuña varur maḳzūnumuz meknūzumuz

¹⁴⁹ . M 58^a, Yahyā (ŞYD, G. 138)

¹ [Ey padişah, dünyayı aydınlatan güneşimiz (senin güzel yüzünün) parlaklığıdır; dünyada bayramımız, baharımız (da senin) itibarın ve talihindir.]

² [Allah'a şükürler olsun güller açıldı bülbüller ve gönüller mesrur oldu parlak talihimiz de muradımız üzre açıldı.]

³ İtdi: Esdi D /-: iltifāt D [Padişahın iltifat baharının rüzgârı esince çok yanmış gönlümüz (de) ateş renginde bir gül gibi açıldı.]

⁴ [Hazreti Sultan Murad'ın devletinde mutluyuz(çünkü) her gecemiz kadir gecesi her günümüz (de) bayram (günü gibidir).]

⁵ [(Ey sevgili) Yahyâ'nın şairlik gücü, (seni) övmek için varını yoğunu saçar, bizim (söz) hazinemiz ve servetimiz (de senin) ayağının toprağına kadar gider.]

150. Yahyā

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Müctes+ - + - / + + - - / + - + - / + + -

1. Umup nigāh der-i dil-rübāya yüz sürerüz
Ayağına düşerüz ol ricāya yüz sürerüz
2. Yoluñda çekdüğümüz bir bir eyleriz takrîr
Şabā ile varuruz hāk-i pāye yüz sürerüz
3. Meger ki gūşe-i dāmān-ı dil-rübā şanuruz
Görince sāye-i per-i Hümāya yüz sürerüz
4. Dökülse rüyına estār-ı Ka'be zann iderüz
Tevāzu'yıla o zülf-i dü-tāya yüz sürerüz
5. Egerçi devlet-i pā-būsa irmedük **Yahyā**
Mişāl-i na'l-i resül-i Hudāya yüz sürerüz

¹⁵⁰. M 58^a, Yahyā (ŞYD, G. 136)

¹ [Sevgilinin (bir) bakışını ümit ederek ayağına kapanıp o makamın eşiğine yüz süreriz.]

² [(Ey sevgili) sabah rüzgârı ile (sana) varıp ayağının toprağına yüz süreriz (ve senin) uğrunda çektiğimiz sıkıntıları bir bir anlatırız.)

³ [Meğerse biz Hüma kuşunun kanadını görünce sevgilinin eteğinin ucu zannedip yüz süreriz.]

⁴ [(Sevgilinin saçı) yüzüne dökülse Kâbe örtüsü zannederek alçak gönüllülükle o kıvrımlı saça yüz süreriz.]

⁵ pā-būsa: pā-būsına D [Ey Yahyâ, Allah Resulü'nün atının nalını öpmeye yüz süreriz (ama) doğrusu (onun) ayağını öpme şerefine erişemedik.]

151. Cevrî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Şûfî degülüz mest-i mey-i 'aşk-ı Hudâyuz
Zâhid degülüz hâne ber-endâz-ı riyâyuz
2. Dîvâne degül silsele-bend-i dil ü 'akluz
Mestâne degül şahne-keş-i kûy-ı hevâyuz
3. 'Âlim degülüz 'ârif-i râz-ı dil ü cânuz
Mollâ degülüz mes'ele-perdâz-ı kazâyuz
4. Geh fikr-i hakikatda Felâtun gibi hāmūş
Geh sözde Arestū kadar efsâne-serâyuz
5. Geçdük heves-i zevk-ı bekā-yı dü-cihāndan
Cevrî gibi biz mest-i mey-i cām-ı fenâyuz

¹⁵¹. M 58^a, Cevrî (CD, G. 94)

¹ [Sufi değiliz (ama) Allah aşkının şarabının sarhoşuyuz; zahit değiliz (ama) ikiyüzlülüğün ev yıkıcılarıyız.]

² [Divane değil, aklın ve gönül bağının zinciriyiz; sarhoş değil, aşk mahallesinde gece bekçisiyiz.]

³ [Âlim değiliz (ama) can ve gönül sırrının bilgesiyiz; molla değiliz (ama) meseleleri halleden (kadıyız).]

⁴ [Bazen hakikat düşüncesinde Felatun gibi susarız bazen de sözde Aristo kadar efsane söyleyen oluruz.]

⁵ [Biz Cevrî gibi yokluk kadehinin şarabıyla sarhoş olduğumuzdan iki cihanın (da) sonsuzluk zevkinin hevesinden vazgeçtik.]

152. Cevrî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Biz peyrev-i 'uşşâk-ı belâ-perver-i 'aşkuz
Kurbân-ı ğam-ı yâr u fedâ-yı ser-i 'aşkuz
2. Bî-kayd-ı ğam-âzâde-i ümmîd ü recâyuz
Bî-h'âhiş-i dil-bende-i fermân-ber-i 'aşkuz
3. Keyfiyyetümüz derk idemez fehm-i hikem-senc
Mâhiyyeti ma'lûm degül cevher-i 'aşkuz
4. Eşkâl-i heves cîlve-ger olmaz dilimizde
Pâk olsa n'ola âyînemüz mazhar-ı 'aşkuz
5. Leb-teşne geçer cür'amuza ğamze-i dil-ber
Hûn-âbe-i dildür meyümüz sâğar-ı 'aşkuz
6. **Cevrî** gibi sermâye-dih-i h'âce-i 'aqluz
Biz nakd-ı cünûn ile ki sevdâ-ger-i 'aşkuz

¹⁵². M 58^a, Cevrî (CD, G. 96)

¹ [Biz aşk belasını çoğaltan âşıkların takipçisi, sevgilinin kederinin kurbanı ve aşk (için) başını feda edenleriz.]

² [(Biz) aşkın emirlerine gönül vermiş, aşktan hiçbir şey istemeyen, ümit ve ricadan kurtulmuş, gamdan azade kimseleriz.]

³ [Hikmetler ölçen anlayış, (bizim) halimizi anlayamaz (çünkü biz) mahiyeti belli olmayan aşk cevheriyiz.]

⁴ [Biz aşka mazhar olmuşuz, bu sebeple gönlümüzde arzu hayalleri dolaşmaz, gönül aynamız pak olsa ne var?]

⁵ [Sevgilinin yanbakışı, bir damla (şarabı)mıza susamış derler (çünkü biz) aşkın kadehi olduğumuzdan şarabımız gönül kanıdır.]

⁶ [Biz Cevrî, gibi akıl sermayesini dağıtan bir hoca ve delilik nakdiyle de aşk sevdasını satın alan âşıklarız.]

153. Cevrî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Biz nükte-şinās-ı nıgeh-i fitne-firîbüz
Hem-râz-i dil-i 'âşık u hem-ḥâl-i rakîbüz
2. Cibrîle nihân ğamze-i cānāne 'ıyānuz
Endîşeyi ḥayretde kıoyan sırr-ı 'acîbüz
3. Olsaḳ n'ola ol çeşm-i sülḥan-gūya muḥaṭab
Ḥāmūş-zebān nāṭıḳa-pîrâ-yı ğarîbüz
4. İtdük şiken-i ṭurra-i āha dili beste
Âzāde-i ser dām-geh-i şabr u şekîbüz
5. **Cevrî** gibi şākird olalı mekteb-i 'aşḳa
Mecnûn'a sebaḳ-daş u Felâṭun'a edîbüz

153.

M 58^a, Cevrî (CD, G. 97)

¹ [Biz, fitne çıkaran bakışın ince manalarını anlayan nüktedanlarız; hem âşığın gönül sırrını biliriz hem de rakiple hemhaliz.]

² Endîşeyi: Endîşe-i M // sırr: tîr M [(Biz) düşünceyi hayrete düşüren acayip bir sır olduğumuzdan Cebrail'e gizli, sevgilinin yanbakışına (da) görünürüz.]

³ [O söz söyleyen göze, muhatap olsak şaşılmaz (çünkü biz) gariplerin doğru ve güzel söz söyleyen suskun dilleriyiz.]

⁴ Âzāde-i ser: Âzāde-ser-i D [(Biz) ah zülûflerinin kıvrımlarına gönlümüzü bağladık; başımızdan geçmiş sabır ve tahammül tuzağına düşmüş kimseleriz.]

⁵ [Cevrî gibi aşk mektebine talebe olduğumuzdan beri Mecnun'a ders arkadaşı, Felatun'a (da) üstadız.]

154. Yahyā

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Gönül zülfindeki her bir şikenden nā-ümīd olmaz
O sevdālar anı seyyāh-ı Çīn olmak ba'īd olmaz
2. Zebān-ı hāl ü gūş-ı cānları der-kārdur her şeb
Dimeñ pervāne ile şem'den güft ü şenīd olmaz
3. Metā'ın hīçe şatar āķibet sūdāger-i 'aşķuñ
Bu bāzār-ı belādur bunda bey'men yezīd olmaz
4. Hezārān rūze vü 'ıyda irişdüm anı bildüm kim
Firāķuñ gibi rūze rūz-ı vaşluñ gibi 'ıyd olmaz
5. Gül-i ra'nā fiğān-ı bülbul-i şeydāyı gūş itmez
Hezārān nāle vü feryād ider **Yahyā** müfid olmaz

154.

M 58^b, Yahyā (ŞYD, G. 147)

¹ olmak: itmek D [Gönül (sevgilinin) saçındaki her bir kıvrımdan ümitsizliğe düşmediği (gibi); o sevdalar/siyah saçlar onu Çin seyyahı olmaktan (da) alıkoymaz.]

² pervāne ile: pervānesiyle D [Pervaneyle mum sohbet etmez demeyin (onlar) her gece hal dilleri ve can kulaklarıyla konuşma halindedirler.]

³ [Aşk tüccarı en sonunda bütün malını mülkünü kaybeder (çünkü) bu bela pazarıdır burada açık artırma ile satış olmaz.]

⁴ [Binlerce güne ve bayrama eriştim ama şunu anladım ki (senin) ayrılığın gibi oruç vuslat günün gibi (de) bayram olmaz.]

⁵ [Nasıl çılgın bülbulün figanını (o) güzel gül işitmezse Yahyâ da (sevgilisi için) binlerce kez nāle ve feryad eder ama bir faydası olmaz.]

155. Yahyā

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Göñül dīdāruñ özler bāğ-ı rıdvān ile eglenmez
Senüñ şīveñ görenler hūr u gılmān ile eglenmez
2. Ğam-ı 'aşkuñ arar dünyā ğamı başında cem' olsa
Belā bezminde göñlüm degme yārān ile eglenmez
3. Huzūrunı uçurmañ bir iki gün koñ fiğān itsün
Gider bī-çāre bülbül verd-i handān ile eglenmez
4. Muğannī nağmeye āğāz idince tırmadı zāhid
Mezākı olmayanlar şavt u elhān ile eglenmez
5. Cihānuñ 'izzet ü ikbālını efsāne bil **Yahyā**
Yoluñdan kalma kim 'ākıl o yalan ile eglenmez

¹⁵⁵. M 58^b, Yahyā (ŞYD, G. 148)

¹ [(Ey sevgili), gönül, senin yüzünü özlediğinden cennet bahçesiyle ilgilenmez; senin nazını görenler (de) cennetteki huri ve gılmanlarla vakit geçirmez.]

² 'aşkuñ: 'aşkuñuñ M [Gönlüm, başında dünyanın derdi toplansa da (senin) aşkının derdini arar (çünkü) bela meclisinde her bir kimseyle vakit geçirmez.]

³ [Zavallı bülbülün bir iki gün huzurunu kaçırmayın bırakın figan etsin (çünkü) gülen gül ile uzun süre vakit geçiremez, gider.]

⁴ [Şarkıcı nağmelere başlayınca zahit mecliste durmadı kalktı gitti, (doğrusu) zevk sahibi olmayanlar böyle nağme ve şarkılardan hoşlanmazlar.]

⁵ [Ey Yahyâ, sen dünyanın şerefini ve saadetini (boş bir) efsane bil ve hak yolundan ayrılma çünkü akıllı olanlar o efsanelerle vakit geçirmez.]

156. Cevrî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Bir sencileyin mest-i mey-i nâz ele girmez
Bir bencileyin 'âşık-ı ser-bâz ele girmez
2. Bir sencileyin fitne-i mestûr bulunmaz
Bir bencileyin âyîne-i râz ele girmez
3. Bir sencileyin hüsni-ile yektâ güzel olmaz
Bir bencileyin 'aşk-ile mümtâz ele girmez
4. Bir sencileyin gonca-lebüñ vaşfına kâdir
Bir bencileyin nâdire-perdâz ele girmez
5. Bir sencileyin yok dil-i **Cevrî** ile hem-dem
Bir bencileyin maḥrem ü dem-sâz ele girmez

¹⁵⁶. M 58^b, Cevrî (CD, G. 99)

¹ [(Nasıl ki) senin gibi bir naz şarabının sarhoşu bulunmaz, benim gibi de bir cesur âşık bulunmaz.]

² [(Nasıl ki) senin gibi bir gizli bela bulunmaz; benim gibi de bir sırlar aynası bulunmaz.]

³ [Güzellikte senin gibi eşsiz bir güzel olmadığı gibi aşkta da benim gibi bir seçkin bulunmaz.]

⁴ [Senin gibi bir gonca dudaklı vasfına sahip (sevgili bulunmayacağı gibi) benim gibi de güzel ve ince söz söyleyen bulunmaz.]

⁵ [Cevrî'nin gönlüyle dost olan senin gibi birisi (ele geçmeyeceği gibi) benim gibi bir sırdaş ve dostta bulunmaz.]

157. Yahyā

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Cihānuñ cānısın sensüz vücūdumda hayāt olmaz
Baña senden cüdā olmağ gibi müşkil memāt olmaz
2. Seni ben cāna teşbīh itdüm ammā cāndan a'lāsuñ
Zihī hüsñ ü melāḥat zāt-ı pāküñ gibi zāt olmaz
3. Ne ğam 'uṣṣākuña gāhī cefā gāhī vefā kılsañ
Kulına pādīşāhından hemīşe iltifāt olmaz
4. Gözümden çıkdı dünyā gibi eşküm 'āşık olaldan
Menāl ü māl[i] dünyānuñ baña Lāt u Menāt olmaz
5. Maḥabbet miḥneti dāl itse ṭa'n mı ḳadd-i **Yahyā**yı
Cihānda bu ḳapudan geçmez ol kim iki ḳat olmaz

^{157.} M 58^b, Yahyā (TYD, G. 156)

¹ [(Ey sevgili sen) dünyanın canısın, sensiz vücudumda can olmaz; bana senden ayrı kalmak gibi (de) zor ölüm olmaz.]

² [(Ey sevgili) ben seni cana benzettim ama sen candan daha yücesin; bu ne güzellik ve tatlılık, (senin) temiz yaratılışın gibi bir yaratılış kimsede olmaz.]

³ 2b: Senüñ cānā bu hüsñ-i zātuñ pāk gibi zāt olmaz M
cefā: vefā D / vefā: cefā D / kılsañ: itseñ D // hemīşe: ziyāde M [(Ey sevgili) sen âşıklarına bazen cefa bazen (de) vefa gösterirsin; ne gam (çünkü) padişahından kuluna daima iltifat omaz.]

⁴ dünyā gibi eşküm: yaşum gibi dünyā D [Ben dünyanın malını ve mülkünü Lat ve Menat gibi putlaştırmam; âşık olduğumdan beri gözümden dünyalar kadar yaş akıttım.]

⁵ bu: bir D [Aşkın derdi Yahyâ'nın boyunu bükse şaşılmaz (çünkü) dünyada iki büklüm olmayan kişiler bu (aşk) kapısından geçemez.]

158. Cevrî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Gül-zâr-ı maḥabbetde ki ḥâr-ı heves olmaz
Enfâs-ı nesîm ile hevâ hem-nefes olmaz
2. Biz râh-rev-i Ka'be-i râz-ı dil ü cānuz
Cemmâze-i maḥmil-keşümüzde ceres olmaz
3. Mürgân-ı felek-seyr ü ḥarem-perver-i 'aşkuz
Bizde ğam u endîşe-i dām u kafes olmaz
4. Âzâde-ser-i sâye-i iḳbâl-i cihānuz
Kim evc-i hevāmuzda Hümâlar meges olmaz
5. **Cevrî** gibi yokdur dilümüzde ğam-ı dünyâ
Deryâ-yı fenâda keder-i ḥâr ü ḥas olmaz

158 .

M 58^b, Cevrî (CD, G. 106)

- 1 [Muhabbetin gül bahçesinde nasıl heves dikenleri olmazsa bahar rüzgârlarıyla da bizim aşkımız dost olmaz.]
- 2 [Biz can ve gönül sırrının Kâbe'sinin yolcusu olduğumuzdan mahmilimizi çeken dışı devemizde çan olmaz.]
- 3 [(Biz) felekte uçan ve aşkın haremde beslenen kuşlar olduğumuzdan bizde kafes ve tuzağın gamı ve endişesi olmaz.]
- 4 [Dünya mutluluğunun gölgesinde özgür uçan kuşlarız bizim (uçtuğumuz) göğümüzün yücelerinde Hüma kuşları sinek yerine bile geçmez.]
- 5 [Cevrî gibi bizimde gönlümüzde dünya gamı yoktur zaten yokluk denizinde çerçöp derdi olmaz.]

159. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Nice demlerdür ki dil-tengüz mükedder hālimüz
Bir tebessüm kıl açılsun gonce-i iqbālimüz
2. Nār-ı gamla pūte-i 'aşk içre kāl olduk dirüz
Hāl müşkildür eger olmazsa hāle kālīmüz
3. Şöyle eyler luṭfı kim ādem hicābından erir
Aķmasun mı şu gibi yāre dil-i meyyālīmüz
4. Pāk-meşreb 'āşıkun māfi'z-zamīri bellidür
Şu gibi şāfī dilüz gerd-i kederden sālīmüz
5. Çıkamaz oldu nālemüz de za'f-ile **Yahyā** 'aceb
Ol şeh-i hūbāna kim 'arz eyleye aḥvālīmüz

¹⁵⁹. M 59^a, Yahyā (ŞYD, G. 149)

¹ [(Ey sevgili) uzun zamandır gönlümüz daralmış ve halimiz kederli olduğundan bir tebessüm et de mutluluk goncamız açılsın.]

² kāl: kāl M // olmazsa: uymazsa D [(Biz) aşk potası içinde gam ateşiyle eridik deriz eğer halimiz sözümüze uymazsa işimiz zordur.]

³ [(Sevgili) âşıklarına öyle bir lütuf gösterir ki âşıklar utancından erir; böyle bir sevgiliye tutkun gönlümüz su gibi akıp gitmesin mi?]

⁴ [Temiz yaratılışlı âşıkların içi dışı birdir; biz (de) su gibi tertemiz gönüllüüz (ve) kederin tozlarından da uzağız.]

⁵ [Ey Yahyâ, zayıflıktan iniltimizde çıkmaz oldu. Acaba (şimdi) o güzeller şahına halimizi kim suna?]

160. Yahyā

Meḫūlū fā'ilātū meḫā'ilū fā'ilūn

Muzarī - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Zühd ü riyā metā'ını yārāna şatmañuz
Anlara ol kumāş çıkışmaz uzatmañuz
2. Az āb u tāb virmedi bezm-i maḥabbete
Mecnūn-ı nā-murādı da yabāna atmañuz
3. Besdür bize ruḥ u lebi añmañ gül ü müli
Billāh cām-ı 'ayşumuza zehr kātmañuz
4. Rez duḫterini sāķī-i devrāna bulduruñ
Böyle şeb-i dırāzda guşşayla yatmañuz
5. Ḥam itdünüzdi kāmēt-i **Yahyā**yı yā gibi
Lāyık mı tīr-veş anı yābāna atmañuz

¹⁶⁰. M 59^a, Yahyā (ŞYD, G. 143)

¹ [Züht ve riyakârlık malını dostlara satmayın (çünkü) o kumaş onlara yetmez, uzatmayın.]

² [(Ey dostlar) muradına eremeyen Mecnun'u yabana atmayın zira o da muhabbet meclisine az parlaklık vermedi.]

³ Besdür bize: lebi bize D [Bize (sevgilinin) yanağı ve dudağı yeter Allah için gül ve şarabın adını anarak eğlence kadehimize zehir katmayın.]

⁴ [(Ey âşıklar) böyle uzun gecede kederle yatmayın; üzümün kızını zamanın sakisine buldurun.]

⁵ yā gibi: ... M [Yahyâ'nın boyunu yay gibi iki büklüm ettiniz; (şimdi) onu ok gibi yabana atmanız doğru mu?]

161. Nihālī

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Haddüñ gibi bir berg-i gül-i ter ele girmez
Kaddüñ gibi bir şāḥ-ı şavber ele girmez
2. Mir'āt-ı dili 'aks-ı ruḥ-ı yār ile seyr it
Kim böyle gül-istān-ı muşavver ele girmez
3. Göstermek olurdu nic'olur ayağın öpmek
Ammā n'ideyin dāmen-i dil-ber ele girmez
4. Tīgüñ gibi bir cān ḥaḳına çalışur olmaz
Nīzeñ gibi bir üstüme dıtrler ele girmez
5. Eylerdi Nihālī o mehüñ parmağı vaşfın
Yazmağa murādınca kalemeler ele girmez

¹⁶¹. M 59^a, Nihālī (Aysun Sungurhan, Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü's-Şu'arâ, Kültür Eserleri Dizisi: 546, Ankara 2017 adlı çalışmada ve <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nihali-vekil-sinanzade-mehmed-nihali> (erişim tarihi: 08.05.2021) bu linkte bu gazel yer almaktadır.)

¹ [(Senin) yanağın gibi taze bir gül yaprağı (ve) boyun gibi bir şavber dalı bulunmaz.]

² [Gönül aynasını sevgilinin yanağının yansımından seyret çünkü böyle tasvir edilmiş gül bahçesi ele geçmez.]

³ [(Sevgilinin) ayağını öpmek nasıl olur göstermek vardı ama ne yapayım sevgilinin eteği ele geçmez.]

⁴ [(Ey sevgili) senin bakış okların gibi canımı almaya çalışan bulunmayacağı gibi kirpiklerin gibi de üstüme titreyen birisi ele geçmez.]

⁵ [Nihālî, o ay yüzlü sevgilinin parmağının güzelliğini muradınca dile getirirdi ama yazmak için kalemler ele geçmez/ kalem bulunmaz.]

162. Cevrî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Şanmañ bizi kim zerre-i nâçiz ü haķirüz
Biz gevher-i hūrşid ile hem-māye hamirüz
2. Müstağnî-i 'ālem geçinürsek n'ola dā'im
Biz şervet-i tecrid ile meşhūr faķirüz
3. Olsaķ yaraşur gevher-i gūş-ı dil-i ma'nî
Perverde-i feyz-i nażar-ı çeşm-i başirüz
4. İtdükçe hıred şüret-i ma'nâyı tefekkür
Biz aña dil-i şāf ile mir'āt-ı zamirüz
5. **Cevrî** gibi āzāde-i kayd-ı dil ü cānuz
Zirā ki dil ü cān-ile biz 'aşķa esirüz

¹⁶² M 59^a, Cevrî (CD, G. 108)

¹ [Sanmayın ki biz küçücük ve değersiz bir zerreyiz; biz güneşin cevheriyle aynı mayanın hamuruyuz.]

² dā'im: her dem D [Biz zenginlikten arınmayla meşhur olmuş fakirler olduğumuzdan daima dünyanın (gönlü) toku olarak geçinirsek şaşılmaz.]

³ [(Bize) mana gönlünün kulağına inci olsak yaraşır (çünkü) biz basiret gözünün bakışının feyzini besleyiniz.]

⁴ [Akıl, mânânın suretini tefekkür ettikçe biz (de) ona tertemiz gönlümüzle gönül aynası oluruz.]

⁵ [Biz gönül ve canla aşķa esir olduğumuzdan Cevrî gibi gönül ve can kaydından kurtulmuşuyuz.]

163. Cevrî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Keyf-i bî-rengî olursa böyle şevk-engîzümüz
'Aklı mest-i hayret eyler nakş-ı reng-âmîzümüz
2. Bâg[1] her dem tâzeyüz feyz-ı bahâr-ı 'aşk-ile
Köhne dâğ-ı sîne-i dildür gül-i nev-hîzümüz
3. Hâk-i râh-ı kûy-ı 'aşkuz âsumân-ı himmetüz
Hîçe şaymaz âfitâbı zerre-i nâçîzümüz
4. Rindüz ammâ ehl-i terk olmakda zühde gâlibüz
Ârzû-yı cân u dildendür bizüm perhîzümüz
5. Zarfumuz pür-bâde-i 'aşk eyledük **Cevrî** gibi
Tâ ebed olmaz tehî peymâne-i leb-rîzümüz

163.

M 59^a, Cevrî (CD, G. 111)

- 1 [Bize şevk veren (gönlümüz) böyle dünya renklerinden temizlenmiş renksizlik keyfiyetinde olursa mana âlemindeki renkliliğimizin nakşı akılları hayret sarhoşu yapar.]
- 2 Bâg[1] her dem tâzeyüz: Bâg-ı her dem tâze yüz D [Biz aşk baharının feyziyle bağı her dem taze olanlarız, yeni yetişen gülümüz gönlün eski yarasıdır.]
- 3 [Biz, aşk mahallesinin yolunun toprağıyız ve gökyüzünün lutfuyuz bizim naçiz varlığımız güneşi bile yok sayar.]
- 4 [Biz gûnahtan kaçınmayı candan ve gönülden arzulayanlarız; biz rindiz ama terk ehli olmakta da zahidlerden üstünüz.]
- 5 [Gönül kadehimizi Cevrî gibi aşk şarabıyla ağzına kadar doldurduk; ta ebediyete kadar (da) bizim dopdolu kadehimiz boşalmaz.]

164. Yahyā

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel +-+ - / +-+ - / +-+ - / +-+

1. Akıdur cūy-ı sirişkini rakīb-i nā-kes
Kūyuña uğramasun dirseñ eger başını kes
2. Tekye-i bāğda ezhār yetişdi cümle
Mürşid-i bād-ı bahār eyledi var ise nefes
3. Çekilür kâfile-i 'ömr diyār-ı 'ademe
Nāle-i cān u dil ol kâfileye bang-ı ceres
4. Dil ki mānend-i ḥabāb oldu hevāyī-meşreb
Eyledi bāde-i la'l-i leb-i cānānı heves
5. Kūyına girye ile vāşıl olursak ne 'aceb
Bāğa gelmez mi aķar şu ile **Yahyā** nice ḥas

¹⁶⁴ . M 59^b, Yahyā (ŞYD, G. 155)

¹ [(Ey sevgili) düzenbaz rakip gözyaşı ırmağını akıtır eğer mahallene uğramasını istemezsen başını kes.]

² [Dergâhın bahçesinde (ki) bütün çiçekler açtı; galiba bahar rüzgârının mürşidi onlara can verdi.]

³ [Ömür kervanı, yokluk diyarına doğru yol alırken o kâfileye can ve gönül inlemesi çan sesi (gibi) olur.]

⁴ [Gönül, su kabarcıkları gibi nefesine düşkün olduğundan sevgilinin dudağının kırmızı şarabına heveslendi.]

⁵ [Ey Yahyâ, (sevgilinin) mahallesine gözyaşıyla gidersek ne olmuş? Bağa nice çöp akarsuyla gelmez mi?]

165. Yahyā

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. 'Aşk-ı Leylā ile bir āteş-i sūzān idi Kays
Bilmeyüp dirdi görenler neye 'üryān [idi] Kays
2. Cem' idüp bir nice hāşāk-ile bir kaç murğı
Hāşılı muntazır-ı maḵdem-i mihmān-idi Kays
3. Ne içün başına üşdürmüş-idi murğānı
Bunca gāvḡā ne idi tūt ki Süleymān-idi Kays
4. Rūḡ vardı ḡarekāt u sekenātında anuñ
Zāhirā gerçe ki bir şüret-i bī-cān-idi Kays
5. Pā-bürehne ḡarekāt itse 'aceb mi **Yahyā**
Dā'imā çün ḡarem-i 'aşḡda pūyān-idi Kays

¹⁶⁵ M 59^b, Yahyā (ŞYD, G. 156)

¹ idi: iki D [Kays, Leyla'nın aşkıyla yakıcı bir ateşti; görenler (halini) bilmeden Kays neden çıplak gezer derdi.]

² [Kays, biraz çerçöple birkaç kuşu (başında) toplayıp doğrusu (Leyla isimli) misafirinin gelişini beklerdi.]

³ [Kays, bunca kuşu başına neden üşüşdürmüştü bunca kavga niyeydi, sanki Kays Süleyman idi.]

⁴ [Kays, doğrusu görünüşte cansız bir suretti (ama) onun hal ve hareketlerinde (bir) can vardı.]

⁵ 'aşḡda: 'aşḡa D [Ey Yahyā, Kays, yalın ayak gezse buna şaşılmaz çünkü o aşk hareminin etrafında daima koşan birisiydi.]

166. Yahyā

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Mümkün mi ide 'âşıkı maḥbûbı ferāmūş
Hîç ola mı Yūsuf ide Ya'qûb'ı ferāmūş
2. Derc itmiş idi nāmesine va'de-i vaşlın
Yār itdi mi gönderdügi mektûbı ferāmūş
3. İtdürdi o leblerden olan ḥüsn-i ḥiṭābuñ
Ġamzeñde olan fitne vü âşûbı ferāmūş
4. Ümmîd idersin ki gele meclise bî-bāk
İtdüñ meger ol dil-ber-i maḥcûbı ferāmūş
5. Yādımdadur ol ğonce-femüñ sözleri **Yahyā**
Ṭab' ehli ider mi suḥan-ḥûbı ferāmūş

¹⁶⁶ M 60^a, Yahyā (ŞYD, G. 157)

¹ [Âşığın sevgilisini hatırdan çıkarması mümkün mü? (Düşün ki) Yusuf, Yakub'u unutmuş, hiç olur mu?]

² [Sevgili, kavuşma vaktini mektubuna yazmıştı (acaba) gönderdiği mektubu unuttu mu?]

³ Ġamzeñde: Ġamzeñden D [(Ey sevgili senin) o dudaklardan çıkan sözünün güzelliği yanbakışındaki fitne ve kargaşayı unutturdu.]

⁴ idersin: idermiş M / bāk: pāk M // İtdüñ: itdi M [(Ey âşık, sevgilinin) korkusuzca meclise gelmesini ümit edersin ama galiba o sevgilinin utangaç olduğunu unuttun?]

⁵ [Ey Yahyâ, o gonca ağızlı (sevgilinin) sözleri hatırımdadır (çünkü) şair ehli güzel sözü (hiç) unuttur mu?]

167. Yahyā

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Boyınca serv-i nāzum zūlf-i müşğīnin dırāz itmiş
Meger pā-būsına müştāk olan diller niyāz itmiş
2. Açılmış bir nihāl üstünde iki gonca-i ra'nā
İki yār-i muvāfık birbirine keşf-i rāz itmiş
3. Cefālar cevrler kim eylemişdür Kays'a Leylā'sı
Benüm yār-i sitem-kārum işitse dirdi az itmiş
4. Göñül naḳdini almış bī-tekellūf bir teveccühle
O şūḥ-ı pūr-cefā cān naḳdini almaḳda nāz itmiş
5. Mü'eşşir gördüm ey **Yahyā** gice şem'-i şeb-ārāda
Yanarken var ise pervāne āh-ı cān-güdāz itmiş

^{167.} M 60^a, Yahyā (ŞYD, G. 160)

¹ [Nazlı servim, misk kokulu saçlarını boylu boyunca uzatmış meğer onun ayağını öpmek için âşık gönüller ona yalvarmaktaymış.]

² [Bir fidan üstünde açılmış iki güzel gonca (sanki) birbirlerine sırlarını söyleyen iki yakın arkadaş (gibi)dir.]

³ eylemişdür: eylemişdi D // sitemkārum: cefākārum D // dirdi: diye M [Kays'a Leyla'sı (ne) eziyetler etmiştir (ama) benim zulm eden sevgilim (bunları) işitse az (eziyet) etmiştir der.]

⁴ pūr-cefā: bī-vefā D / naḳdini: tuhfesin D [O çok eziyet eden nazlı sevgili bir iltifatla kolayca (âşığın) can nakdini almış (ve) alırken de nazlanmış.]

⁵ Mü'eşşir: Te'eşşür D / Yanarken: Yanar D //pervāne: pervāne ki D [Ey Yahyâ, geceyi süsleyen mumu üzüntülü (halde) gördüm; herhalde etrafında dönen pervane yanarken can eritici bir ah çekmiş.]

168. Yahyā

Meḥʿülü fāʿilātü meḥʿilü fāʿilün

Muzarī - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ümmīd-i ḥʿāb ‘āşığa olmaz ḥayāl imiş
Bī-çāre yāri düşde de görmek muḥāl imiş
2. Zülfi ucından eyler idüm āh u nāleyi
Ol daḥı bir benüm gibi āşüfte-ḥāl imiş
3. Göstermedi ruḥın bize ol ḡonce bir zemān
Şoñra açıldı vechini bildük ki al imiş
4. Ağlarsa dīde vechi var eḡgān-ı dil nedür
Ol ḥōd hemīşe maḥrem-i bezm-i vişāl imiş
5. Dermān olursa senden olur ey ṭabīb-i cān
Yahyā-yı ḥaste-ḥāl ‘aceb bī-mecāl imiş

¹⁶⁸. M 60^a, Yahyā (ŞYD, G. 158)

¹ [Zavallı âşığa, uykuyu ümit etmek gerçekleşmeyecek (bir) hayal imiş; sevgiliyi düşde görmek bile imkânsızmış.]

² [Sevgilinin saçı yüzünden ah edip inlerdim; (gördüm ki) o da benim gibi perişan haldeymiş.]

³ [O gonca (sevgili) bize bir zaman yanağını göstermedi (ama) sonra açılınca, yüzünü gördük ki al rengindeymiş.]

⁴ [Âşığın gözü daima kavuşma meclisinin mahremiymiş; âşık sadece gönül figanı etmeyip ağlarsa yeri vardır.]

⁵ [Ey gönül doktoru, hayret edilecek kadar perişan haldeki Yahyâ'ya derman olursa (ancak) senden olur.]

169. Sāmī

Meḥ'ülü fā'ilātü meḥā'ilü fā'ilün

Muzarī - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. 'Âlem ğarībe nüṣḥa-i ḥikmet-nümā imiş
Her noktası netīce-i şad-müdde'ā imiş
2. Ol mū-miyānı sīneye şarmak şeb-i vişāl
Üftāde-i çeh-i zeḳana mūmyā imiş
3. Ḳāl eyleyen dili nefes-i ehl-i ḥāldür
Hep ḳīl ü ḳālī zāhid-i ḥuşkuñ hevā imiş
4. Bu 'aşrda gedā-yı nemed-pūş-ı gūşe-gīr
Ser-kişver-i şafā-yı dile pādşā imiş
5. **Sāmī** bu kār-ḥāne-i sīm-āb-esāsda
İksīre raġbet eylememek kīmyā imiş

¹⁶⁹. M 60^a, Sāmī (SD, G.57)

¹ [Dünya, garip (kimselelere) hikmet gösteren bir nüshaymış (ve) her noktası yüz iddia (içeren bir) sonuçmuş.]

² [o ince belli sevgiliye kavuşma gecesinde sarılmak onun çene çukuruna düşmüşlere adeta birleştirici (bir ip) olmuş.]

³ [Gönlü eriten hal ehlinin nefesidir; kaba sofunun sözleri hep boşunaymış.]

⁴ [Bu asırda münzevi dervişin kölesi, gönlün safa ülkesinin başına padişahmış.]

⁵ [Ey Sami, özü civadan olan bu dünya karhanesinde gerçek kimya iksire raġbet eylememekmiş.]

170.

Meḥ'ülü fā'ilātü meḥ'ülü fā'ilün
Muzarī - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Bildüm o şūḥ-ı 'ālemi kim bī-vefā imiş
Yoluñda āh ü nālelerim hep hevā imiş
2. Gāhī cefā-yı yār ü gehī ṭa'ne-i raḳīb
Yā Rab bu derd-i 'aşḳ ne müşkil belā imiş
3. Tīr-i cefāya ṭutsa o ḳaşı kemān seni
Teslīm ol ki çāre ḳazāya rızā imiş
4. Hük-m-i ḳazā cefā imiş ehl-i dile ezel
Cevr-i felek meger bize bi'l-ikṭizā imiş
5. **Rāsih** gözüñde uçduğı besdür ḥayāl-i yār
Olmaz şikār kimseye ol bir Hümā imiş

¹⁷⁰. M 60^a, (RD, G.45)

¹ Yoluñda: yolında M [O dünyanın işveli sevgilisini bildim ki vefasızmış; (onun) uğruna ah etmelerim ve inlemelerim hep boşunaymış.]

² derd: der M [Bazen sevgilinin cefası bazen rakibin hor görmesi; ey Allah'ım bu aşk derdi ne zor bir belaymış.]

³ [O keman kaşlı (sevgili) seni eziyet okuna tutarsa teslim ol çünkü kazaya rıza göstermek çareymiş.]

⁴ [Ezelden beri kaza hükümü, gönül ehline eziyet vermektedir meğer feleğin zulmü bize mecburiyettenmiş.]

⁵ gözüñde: gözinde D [Ey Rāsih, yârin hayalinin gözünde uçtuğu yeter, (çünkü) o hiç kimsenin avlayamadığı bir Hümā kuşuymuş.]

171. Yahyā

Mefā'īlün mefā'īlün fe'ülün

Hezec+ --- / + --- / + --

1. Güzellik olduğına saña muhtaş
Şehā ebrūñ-ile çeşmüñ yeter naş
2. Mişāl-i devr-i hātem oldu meclis
Zümürrüd cāmı sākīnūñ aña faşş
3. Hezārān naqd-i cān ile alurlar
Hemān meclisde sākī ayağūñ baş
4. Ne bilsün meclis-i rindānı zāhid
O bezme her kişi olmaz muraḥḥaş
5. Hemān dünyāda bī-nām ü nişān ol
Budur 'ālemde **Yahyā** saña maḥlaş

^{171.} M 60^b, Yahyā (ŞYD, G. 165)

¹ [Ey padişah, (senin) güzelliğinin sana has olduğuna kaşınla gözün delil olarak yeter.]

² [Meclis, yüzüğün yuvarlak halkası gibi oldu, sakinin elindeki yeşil kadehte o yüzüğün taşına benzedi.]

³ [Ey saki, şimdi meclise gir kadehi dağıt (çünkü binlerce âşık) onu canını vererek almaya hazırdır.]

⁴ [Zahit, rintlerin meclisini nerden bilsin (çünkü) o meclise (girmeye) herkesin izni yoktur.]

⁵ 'ālemde: dünyāda D [Ey Yahyâ, dünyada bir an önce adı sanı duyulmamış kişi ol (çünkü) dünyada sana (uygun) mahlas budur.]

172. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hācınıñ maqşūdı Ka'be baña kūyuñdur ğaraž
Fikri cennet zāhidüñ 'uşşāka rūyuñdur ğaraž
2. Mülk-i Çini itseler temlik maqbülüm degül
Baña ancak çin-i zülf-i müşg-būyuñdur ğaraž
3. Dā'imā deşt-i beyābān-ı talebde gezmeden
Ey ğazāl-i tırfa çık kim cüst ü cūyuñdur ğaraž
4. Bir yere cem' olmadan her gūşede erbāb-ı dil
Baḡs-i evşāf-ı cemālün güft ü gūyuñdur ğaraž
5. Ğonceyi vaşf eylese **Yahyā** dehānuñdur murād
Sünbül-i ḡoş-būyı medḡ eyleyse būyuñdur ğaraž

¹⁷². M 60^b, Yahyā (ŞYD, G. 167)

¹ [Hacının maksadı Kâbe'ye (varmak iken) benim maksadım (senin) mahallendir; zahidin fikri cennet (iken) âşığın düşüncesi (senin) yüzündür.]

² [(Ey sevgili) Çin ülkesini mülk olarak verseler (yine de) kabul etmem (çünkü) benim maksadım sadece (senin) misk kokulu saçının kıvrımlarıdır.]

³ [Ey nadide ceylan, daima istek çölünde gezmekten maksadım (seni) arayıp bulmaktır, çık ki (bulayım).]

⁴ [Gönül ehlinin her köşede bir yere toplanmalarından maksat (senin) yüzünün vasıflarını anlatmak ve senin hakkında konuşmaktır.]

⁵ būyuñdur: müyuñdur D [(Ey sevgili eğer) Yahyâ, goncayı anlatırsa muradı (senin) ağzındır; hoş kokulu sünbülü överse de maksadı (senin) kokundur.]

173. Fā'izî

Mef'ûlû mefā'ilû mefā'ilû fe'ûlûn

Hezec - - + / + - - + / + - - + / + - -

1. İtmez ğam-ı dünyā dil-i nālāna ta'arruż
Düzd eyleyemez taht-ı Süleymān'a ta'arruż
2. Zāhid sen anuñ sırrına geç vāşıl olursın
Nādānlığı қо eyleme rindāna ta'arruż
3. Çok hāşiyelendürdiler ol şūh vişālin
Ammā yine yok mebhāş-ı imkāna ta'arruż
4. Kimse hāsed itmez saña var Yūsuf-ı Mışır ol
Ey h'āce hemān eyleme ihvāna ta'arruż
5. Gerdün-ıla ma'kûl degül Fā'iziyā bahş
Evlā budur olınmaya nādāna ta'arruż

^{173.} M 60^b, Fā'izî (KFD, G. 62)

¹ [(Nasıl ki) hırsız Hz.Süleyman'ın tahtını çalmaya yeltenemez; dünya gamı da inleyen gönüle hücum edemez.]

² [Ey zahit, cahilliği bırak, rintlere de hücum etme (çünkü) sen onun sırrına geç ulaşırsın.]

³ [O şuhun kavuşma bahsini çok uzattılar ama yinede kavuşmanın imkânı hakkındaki sözlerle eremediler.]

⁴ [Ey hoca, sen gidip Mısır'ın Yusuf'u da olsan kimse seni kıskanmaz; sende hemen dostlarına sataşma.]

⁵ [Ey Fā'izî, felekle kavga etmek akıl kârı değildir (hatta) daha iyisi cahille sataşmaya girmemektir.]

174. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Rūy-ı dil-ber āl kâğad 'anberin mû anda haṭ
Sāyesi müjgānının i'rāb beñlerdür nuḳaṭ
2. 'Aşığa Bağdād ırağ olmaz vücūduñ fülkini
Cūy-ı eşküñ kūy-ı yāre ırgürür mānend-i Şaṭ
3. Bāğ-ı hüsñüñ goncesin tūṭi-i gūyā gösterür
Nice sāhir-pīşe olmuş ol cevān-ı sebz-ḥaṭṭ
4. Mā'il olmaz dil zen-i dünyāya bir hūb añlayup
Bāde-i ğafletle medhūş olmayan itmez ğalaṭ
5. Yazılurdu ḥaṭır-ı mecrūḥ-ı **Yahyā** dostum
Kātib-i vaşfuñ ideydi üstüñ'ânından mıkāṭ

¹⁷⁴. M 61^a, Yahyā (ŞYD, G. 166)

¹ kâğad: kâğaz D [Sevgilinin al kâğıda benzeyen yüzünde anber kokulu(siyah) saçları hat (yazısı), kirpiklerinin gölgesi 'irab benleri (ise) harflerin noktaları gibidir.]

² ırağ: ırak D [Âşığa Bağdat ırak olmaz, çünkü onun vücut gemisini Şat suyu gibi olan gözyaşı nehri yarin mahallesine eriktirir.]

³ sebz: ser M [Güzellik bahçesinin goncasını konuşan papağan gibi gösterir; o ayva tüyleri yeni çıkmış genç sevgili sihirbazlık yapmayı nasıl da öğrenmiş.]

⁴ [Gönül, dünya kadını bir güzel (sevgili) zannedip meyletmez; gaflet şarabı içip kendinden geçmeyenler (böyle bir) halta düşmez.]

⁵ [Ey dostum, seni vasf eden kâtip Yahya'nın kemiğinden mıkāt yapsaydı onun yaralı gönlünün vasıfları bir bir yazılırdı.]

175. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Yār nerm oldukça geldi sine-i efkâra hazz
Merhem oldukça mülâyim andan eyler yâra hazz
2. Nüş-dârû-yı lebündür haste-i 'aşka devâ
Şerbet-i vaşluñdan olur 'âşık-ı bîmâra hazz
3. 'Ayşdan bî-behreyüz zevk u şafâdan bî-naşib
Çünkü geldük 'âleme itsek ne var bir pâre hazz
4. Bed-nihâd ehl-i dili âzâra lâzım mı sebeb
Bülbül-i şeydâya zahm urmağda var mı hâra hazz
5. Miñnet-i derd ü belâ hep hazz-ı rûhânî olur
Çekdüğüm âlâmdan **Yahyâ** gelürse yâra hazz

¹⁷⁵. M 61^a, Yahyâ (ŞYD, G. 168)

¹ efkâra: efğâra D [(Nasıl ki) yumuşak merhem sürüldükçe yara ondan hazzeylerse sevgilinin yumuşak halleri de yaralı gönle (öyle) haz verir.]

² dârû: dâr M [(Ey sevgili nasıl ki) aşk hastasına derman (senin) dudağının ilacıysa hasta aşığa da (sana) kavuşmanın şerbeti (öyle) (şifa) verir.]

³ [Biz dünyaya yiyip içip zevk ve safa içinde yaşamaktan nasipsiz olarak geldiğimizden bir parça eğlensek ne olur ki?]

⁴ [Çılgın bülbülü yaralamakla dikenin zevki nedir? Kötü huyluların gönül ehlini azarlamasına sebep var mıdır?]

⁵ [Ey Yahyâ, çektiğim sıkıntılardan sevgili mutlu olacaksa (o zaman) dert ve bela sıkıntılarının hepsi bana da manevî bir şevk verir]

176. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bağrınıñ yağın eritdi şubha dek ağıtdı dem'
Yār öñünde çok tenezzül eyledi dün gice şem'
2. Bād tahrik ideli zülfün perişāndur gönül
Ol perişānı ele al pādīshāhum eyle cem'
3. Na'l-kes der yār nice diñlemez ādem sözün
Kāşki olsa vücūdum başdan ayağa şem'
4. Feyze isti'dād lāzım olmasa mānend-i bedr
Himmet-i mihr ile her kevkeb virürdi nūr u lem'
5. Cāna sulţān-ı maḥabbet eyledi **Yahyā** hücūm
Qal'a-i ārām u hışn-ı şabrı itdi qal' u kam'

¹⁷⁶. M 61^b, Yahyā (ŞYD, G. 169)

¹ [Mum, dün gece sevgilinin önünde eğilip sabaha kadar kanlı gözyaşını akıtarak bağrının yağın eritti.]

² [Ey padişahım, rüzgâr (senin) saçlarını dağıttığından beri gönül perişandır; o perişan gönlü eline al da topla.]

³ [Sevgili kısa kes dediğinde insanlar nasıl (olur da onun) sözünü dinlemez; keşke (benim) vücudum baştan ayağa kulak kesilse (de daima onu dinlesem)].

⁴ virürdi: vireydi M [Marifet için yetenek lazım olmasaydı güneşin ihsanıyla her yıldız dolunay gibi parlardı.]

⁵ [Ey Yahyâ, aşk sultanı cana saldırınca huzur ve sabır kalesini yerle bir etti.]

177. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Halka halka zülfi dām u iki hāli iki zāğ
Murğ-ı dil şayd itmeye beñ gösterüp kurmuş duzāğ
2. Eşk-i dīde cūy güller dāğ gülbünler elif
'Āşık olmışdur benüm gibi meger bir sebz bāğ
3. Luṭf idüp çekdüñ elifler sīne-i bī-kīneme
Ol[a] ammā kim ḥasūduñ cānına her biri dāğ
4. Lāleyi hayli perīṣān-hāl gördüm bāğda
Eylemiş sevdā-yı ḥālūñ anı muḥtellü'd-dimāğ
5. Meclis olmaz kim o ṣāh için yanup yakılmaya
İltifāt idüp n'ola **Yahyā**'yı eylerse çerāğ

^{177.} M 61^b, Yahyā (ŞYD, G. 170)

¹ [Kıvrım kıvrım olan saçları tuzak, iki beni de iki karga olan sevgili, gönül kuşunu avlamak için benini gösterip tuzak kurmuştur.]

² sebz: serve M [Yeşil bir bahçedeki nehirler gözyaşına, güller yaralara, gülfidanları da elife benzemiş; sanki o bahçede benim gibi âşık olmuştur.]

³ Ol: Oldı D [(Sen) temiz gönlüme lutfederek elifler çektin ama (gel gör ki) bu eliflerin her biri hasetçi rakiplerin canında yara oldu.]

⁴ ḥālūñ: zülfüñ D [(Ey sevgili) lale çiçeğini bağda hayli kederli gördüm (galiba o senin) beninin sevdasıyla aklını yitirmiş.]

⁵ [O şah, iltifat edip Yahyâ'yı yakarsa şaşılmaz (çünkü) o şah için yanıp yakılmayan meclis yoktur.]

178. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Arız-ı zībāña virmiş haţţ-ı müşğînüñ şeref
'Aşık-ı miskîniñüñ ārāmı oldu ber-ţaraf
2. Olmadı peydā melāḥat bahri mevvāc olalı
Dürr-i dendānuñ gibi bir lü'lü'-i la'lîn şadef
3. Bulmadı bir fûls-i aḥmerce yanuñda i'tibār
Naḡd-i ḥûn-ı eşk-i çeşmüm yok yire itdüm telef
4. Silles-i āh-ı dilümden ey rakīb eyle ḥazer
Dā'ireñ bil göğsüñi germe igen mānend-i def
5. Gūşvār itmezse dürr-i naẓmuñı **Yahyā** o şāh
Ḳadr u kıymet bulmaya 'ālemde mānend-i ḥazef

¹⁷⁸ M 62^a, Yahyā (ŞYD, G. 172)

¹ [(Ey sevgili senin), misk kokulu ayva tüylerin güzel yanağına şeref verince zavallı aşığının huzuru kaçtı.]

² [(Ey sevgili), güzellik denizi çok dalgalandığından beri (senin) inci dişlerin gibi lal renkli sadef bir inci ortaya çıkmadı.]

³ [(Ey sevgili), kanlı gözyaşı param, yanında bakır para kadar (bile) saygı görmedi; onu yok yere harcadım.] iktisat.

⁴ [Ey rakip, gönlümdeki ahın tokatından sakın; göğsünü (de) def gibi çok germe, sınırını (haddini) bil.]

⁵ [Ey Yahyâ, o sevgili senin inci gibi şiirini (kulağına) küpe etmezse bu sözlerin dünyada çanak çömlek kadar bile kıymet bulmasın.]

179. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sen qarīn-i şem'-i meclis ben ḥabībünden ırak
Bir midür pervāne sūz-ı vaşl-ile sūz-ı firāk
2. Ka'betü'l-'uşşāk kūyına irişdürse Hudā
Döne döne eylesem ol şāha 'arz-ı iştiyāk
3. Dest-i ihsānuñla zulmānī ḥicābı ref' kıl
Tā kim ol dergāha varam alnum açık yüzüm ak
4. Her maḳāmuñ bir maḳālī var Hicāz'ı an baña
Eylemez kūyın koyup 'uşşāk āheng-i ırak
5. Ḳalmasun **Yahyā** ten-i fersüde de yoldaşdan
Kūy-ı yāre gitmege cān u dil itmiş ittifāk

¹⁷⁹. M 62^a, Yahyā (ŞYD, G. 173)

¹ [Ey pervane, sen meclis mumunun çok yakınındayken ben sevdiğimden uzağım; (söyle bakalım) vuslat ateşiyle ayrılık ateşi (hiç) aynı olur mu?]

² [Allah, beni âşıkların Kâbe'sinin (bulunduğu) mahalleye ulaştırırsa da o şaha döne döne aşk arzusunu sunsam.]

³ [(Ey sevgili sen) yardım elinle (bu) karanlık perdeyi ortadan kaldırırsan bende sonunda (o) dergāha alnım açık, yüzük ak varayım.]

⁴ maḳālī: maḳāmı M [(Ey âşık), her makamın bir söyleme (usulü) olduğundan sen bana Hicaz'ı an (çünkü) âşıklar (sevgilinin) mahallesini bırakıp Irak'a gitmez.]

⁵ Kūy-ı: Gūyā D [Yahyâ'nın eskimiş vücudu, (Yahyâ) sevgilinin mahallesine giderken yoldaşsız kalmasın diye can ve gönülle anlaşımıştır.]

180. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Eş-şalā dest-i irādetle açıldı bāb-ı 'aşk
Eylesün cānān-ile cān şöhetin erbāb-ı 'aşk
2. Zāyi' olmaz yolda olsun tek hemān hāşāk-ı dil
Bir gün uğrar anı bahre ırgürür seylāb-ı 'aşk
3. Gevher-i maşşūdı deryā-dil olanlardur bulan
Degme bir baħr içre bulunmaz dūr-i nā-yāb-ı 'aşk
4. Meclis-i devre girenler itmez ümmīd-i hālāş
Kānķı keştīdür ki nā-būd itmedi girdāb-ı 'aşk
5. Var mı **Yahyā** zerrede ol tāb kim ārām ide
'Āleme pertev şalınca mihr-i 'ālem-tāb-ı 'aşk

¹⁸⁰. M 62^b, Yahyā (ŞYD, G. 175)

¹ [Duyun, aşk kapısı irade eliyle açıldı (bundan sonra) aşk ehli olanlar sevgiliyle can sohbeti etsin.]

² [Yeter ki gönül çerçöpü,(aşk) yolunda olsun (asla) kaybolmaz (çünkü) aşk seli bir gün (o yola mutlaka) uğrayıp onu denize ulaştırır.]

³ [Maksadın cevherini bulan gönlü geniş kimselerdir (çünkü) aşkın eşsiz incisi öyle her denizde bulunmaz.]

⁴ Kānķı: Kānķı D [Aşk devrinin meclisine girenler kurtulmayı ümit etmezler; aşk girdabı hangi gemiyi yok etmedi ki?]

⁵ [Ey Yahyâ, aşkın dünyayı aydınlatan güneşi, âleme ılık saçınca o zerrede parlaklığa dayanabilecek bir güç var mı?]

181. Yahyā

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Ber-murād olmamak olmaz olıcağ himmet-i ‘aşk
Ber-devām ola hemān himmet idüñ devlet-i ‘aşk
2. ‘Aşka keyfiyyet-i bî-keyf dimiş ehl-i mezāk
Bāde-i telh-ile hîç bir mi olur şerbet-i ‘aşk
3. Hūblar yolda selāmuña tūrurmuş tūtalum
Bağmağa sağa sola kōr mı seni gayret-i ‘aşk
4. ‘Aşıkun rüyını zerd ü işin altun eyler
Böyledür ey dil-i miñnet-zede hāşiiyyet-i ‘aşk
5. Bir gün eşrār-ı maħabbet ide **Yahyā** te’sîr
Gözüne ‘ālemi göstermez ola hayret-i ‘aşk

^{181.} M 62^b, Yahyā (ŞYD, G. 176)

¹ [(Ey âşıklar) aşkın mutluluğunun daimi olması için gayret edin; çünkü aşkın yardımı olduğunda muradına ermemek olmaz.]

² [Zevk sahipleri aşka “hoşa gitmeyen hâldir.” demiş; hiç acı şarapla aşk şerbeti bir olur mu?

³ [Diyelim ki güzeller yolda sana selama durdu; aşkın kıskançlığı seni sağa sola baktırır mı?]

⁴ Bağmağa: Bağma M [Ey sıkıntı çekmiş gönül, aşkın gücü, âşığın yüzünü sarartarak işleri yoluna koyar, bu (ezelden beri) böyledir.]

⁵ [Ey Yahyâ, aşkın sırları birgün sana tesir ederse aşkın hayret makamı gözüne dünyayı göstermez olur.]

182. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gūy-ı gerdūna urulmadan daḥı çevgān-ı 'aşk
Dil ḥam-ı gīsūñ-ile olmuşdı ser-gerdān-ı 'aşk
2. Dilde deryā-yı maḥabbet mevc-ḥīz olup yine
Oldı peydā kaṭre-i nāçīzde 'ummān-ı 'aşk
3. Ḥāṭırum ol dem yapar dil-ber ki yıkmak kaşd ider
Kim ḥaḳīkatde dilā ma'mūrdur vīrān-ı 'aşk
4. Ḥāk-i Mecnūndur dönen şahrāda şanmañ gird-bād
İstemez bī-çāre ḥālī ḳalduğın meydān-ı 'aşk
5. Dilde ol ṭāḳat mi var **Yahyā** musahḥar olmaya
Ḥükmini icrāya āğāz idicek sulṭān-ı 'aşk

¹⁸² M 63^a, Yahyā (ŞYD, G. 177)

¹ [Gönül, feleğin topuna, aşk sopasıyla vurmadan önce (senin) saçının kıvrımıyla aşk sarhoşu olmuştu.]

² [Gönülde aşk denizi yine dalgalanınca (onun) küçücük damlasından aşk okyanusu ortaya çıktı.]

³ yapar: per M [Ey gönül, sevgili gönlümüzü yaparken bile yıkmaya niyet eder (ama bil ki) hakikatte aşkın harabesi mamurdur.]

⁴ dönen: dutar M [Çölde dönüp duranı hortum sanmayın; (o) aşk meydanı boş kalmasın diye dönüp duran Mecnun'un toprağıdır.]

⁵ [Ey Yahyâ, aşkın sultanı hükmünü icra itmeye başlayınca gönülde (ona) karşı koyacak takat mi var?]

183. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Aşka kâbil dil mi yok şehir içre yâ dil-ber mi yok
Mest yok meclisde bilmem mey mi yok sāgar mı yok
2. Ğonce-i dil açılıp hâtır n'îçün şād olmaya
Bāğda güller mi yok gülşende bülbüller mi yok
3. Görmeziz bir dil ki tūṭī gibi güftār eyleye
Söyledür mi yok cihānda bilmezem söyler mi yok
4. Sengden dil kem mi yâ seng-i siyāhı la'l iden
Āftāb-ı feyz-bahşā-yı bülend-aḥter mi yok
5. N'îçün ebkār-ı ma'āni beslemez erbāb-ı nazm
Yohsa **Yahyā** gibi üstād-ı suḥan-perver mi yok

^{183.} M 63^a, Yahyā (ŞYD, G. 180)

¹ [Bu şehirde aşka kabiliyetli gönül mü yok yoksa (âşık olunacak bir) sevgili mi yok;(âşk) meclisinde divaneler yok, bilmem ki şarap mı yok yoksa kadeh mi?]

² [Gönlün goncası açılıp (âşık) gönüller neden sevindirilmez ki; bağda güller mi yok yoksa gül bahçesinde bülbüller mi?]

³ [Papağanlar gibi söz söyleyen bir gönül görmüyoruz; bilmem ki cihanda söz söyletecek bir (sevgili) mi yok yoksa söz söyleyecek (âşık) mı yok?]

⁴ [(Ey sevgili), benim bu gönlüm taştan aşığı mı? Kara taşı kırmızı lal taşına çeviren yıldızı yüksek feyiz bağışlayan bir güneş mi yok?]

⁵ [Niçin şairler bakir manaları (söylemezler ki) yoksa Yahyâ gibi bir üstat mı yok?]

184. Rûsûhî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şehrümüzde 'aşka kâbil dil de var dil-ber de var
Mest-i 'aşkuz meclis içre mey de var sâgar da var
2. Sicn-i mü'minde açılmaz hâtır-ı merd-i Hudâ
Gerçi kim güller de var gülşende bülbüller de var
3. Kând-ı ihsân ile dil tûî-şifat güftâr ider
Söyledür biñ luţf-ile hem söz de var söyler de var
4. Bir nazarla hâk[i] zer seng-i siyâhı la'l ider
Gün gibi pertev şalar merd-i bülend-ahter de var
5. Rûm ilidür bunda ebkâr-ı ma'ânî söylenür
Bu **Rûsûhî** bendeñüz gibi suhan-perver de var

¹⁸⁴. M 63^a, Rûsûhî (Erdoğan Taştan, “Mesnevî Şârihi İsmâîl Rûsûhî-i Ankaravî'nin Şiirleri” Türk Kültürü İncelemeleri, S. 34, İstanbul 2016, s. 215-278 adlı makalede G.19 da bulunmaktadır.)

¹ [Şehrimizde aşka kabiliyetli gönül de var sevgili de var; biz aşk sarhoşuyuz, (aşk) meclisinde şarap da var kadeh de var.]

² Sicn: ... M [Doğrusu gül bahçesinde güller de var bülbüller de var (ama) kendini Allah yoluna adanmış kulunun gönlü, müminin zindanında açılmaz.]

³ [Gönül, ihsan şekeriyile papağan gibi (güzel) söz söylemeye başlayınca onu bin lütufla söyletecek hem söz var hem de söyleyen var.]

⁴ [Bir bakışla toprağı altın, siyah taşı da kıymetli bir taş haline getiren güneş gibi ışık saçan talihli yiğit de var.]

⁵ söylenür: bilinür M [(Burası) Rumeli'dir burada bugüne kadar hiç söylenmemiş manalar söylenir; bu Rûsûhî kulunuz gibi söz ustası da vardır.]

185. Yahyā

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Gönüllerden şafā cāmıyla ğam dūr olduğın görsek
Harābātuñ yine bir dahı ma'mūr olduğın görsek
2. Ziyāsı düşse [cāna] āftāb-ı cām-ı şahbānuñ
Yine ol hāne-i tārīk pūr-nūr olduğın görsek
3. Getürsek meclise cām-ı zümür-rūd-fāmı ey sākī
Hasūd-ı mār-ṭab'ıñ gözleri kör olduğın görsek
4. Derilse yanına tāze civānlar tāze 'āşıklar
Yine pīr-i muġānuñ şād u mesrūr olduğın görsek
5. Pūr olsa na'ra-i mestān-ile mey-hāneler **Yahyā**
Şarāb-ı şevk-ile her gūşe pūr-şūr olduğın görsek

¹⁸⁵. M 63^b, Yahyā (ŞYD, G. 189)

¹ [(Keşke) eğlence kadehiyle gönüllerden kederin uzaklaştığını ve meyhānenin bir kez daha yeniden neşelendiğini görsek.]

² [(Keşke senin) güneşe benzeyen içki kadehinin parıltısı canımıza düşse de bu karanlık hanenin aydınlandığını görsek.]

³ [Ey saki, (keşke) meclise zümürüt renkli kadehi getirsen de yılan yaratılışlı düşmanların gözlerinin kör olduğunu görsek.]

⁴ Derilse: Dizilse D / civānlar: güzeller D [(Keşke meyhānenin) yanına taze gençler ve taze âşıklar toplansa da meyhānecinin (yine) mutlu ve neşeli olduğunu görsek.]

⁵ [Ey Yahyâ, (keşke) meyhāneler sarhoşların bağırımlarıyla dolsa (da) her köşenin sevinç şarabıyla hareketlenip coştüğünü görsek.]

186. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Eglenür seyr-i ruḥuñ fikriyle dil bayrāma dek
Yohsa eylerdi sefer zülfüñ ğamıyla Şām'a dek
2. Şubḥa dek kūyuñ tolanduk gün yüzüñ göstermedüñ
Çıkmaduñ ey māh-ı tībān bekledük aḥşāma dek
3. El vireydi ni'met-i vaşluñ eger bayrāmda
Ġam yimezdi sām-im-i hicrānuñ ol eyyāma dek
4. Māl için nādān olur pā-beste-i dām-ı belā
Hırş-ı dāne murğ-ı bī-idrāki iltür dāma dek
5. Mācerāmuz ḥāk-i pāy-ı yāre takrīr itmege
Ġitsün ey **Yahyā** yaşum ol serv-i sīm-endāma dek

¹⁸⁶ M 63^b, Yahyā (ŞYD, G. 190)

¹ [(Ey sevgili), gönül, (senin) yanağını seyretme düşüncesiyle bayrama kadar oyalanır; yoksa (senin) saçının kederiyle akşama kadar (duramayıp) ölürdü/ Şam'a kadar giderdi.]

² yüzüñ: yüzün M [Ey ay gibi parlak yüzlü güzel, sabaha kadar mahallende dolandık (ama) gün yüzünü göstermedin; akşama kadar (da mahallende) bekledik ama dışarı çıkmadın.]

³ [(Ey sevgili) eğer bayramda kavuşmanın kısmeti mümkün olsaydı (senin) ayrılık orucun o günlere kadar (beni) üzmezdi.]

⁴ [(Nasıl ki) akılsız kuş, yem hırsıyla tuzağa düşerse; cahil (kimseler de) mal (hevesiyle) bela tuzağına düşer.]

⁵ [Ey Yahyâ, gözyaşlarım maceramızı sevgilinin ayağının toprağına anlatmak için o gümüş bedenli, servi boylu güzele kadar gitsin.]

187. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dil-rübā hercāyi sen āvāre olduñ ey gönül
Bir devāsız derd içün bî-çāre olduñ ey gönül
2. Kanı inşāfuñ nice alsun seni dil-ber ele
Varduğuñca sen de āteş-pāre olduñ ey gönül
3. Senden özge dahı nesnem var mı yāre çekmege
Gerçi tığ-i cevır ile pür-yāre olduñ ey gönül
4. Tır[i] āhenden geçer şimşiri taşā kār ider
Tutalum āhen yā seng-i hāre olduñ ey gönül
5. Hānķāh-ı şehri ma'mūr eyledüñ **Yahyā** gibi
Bu hārābāt içre kim meyhāre olduñ ey gönül

^{187.} M 64^a, Yahyā (ŞYD, G. 215)

¹ [Ey gönül, sevgili kararsız olunca sen de perişan oldun; bir devasız derde düşüp çaresiz kaldın.]

² nice alsun seni dil-ber ele: seni dil-ber nice alsun ele D [Ey gönül, insafın hani, sen gitgide ateşten bir parça oldun; sevgili seni eline nasıl alsın.]

³ [Ey gönül, her ne kadar eziyet kılıcıyla çektiği yaralarla dolu olsan da yara açmak için senden başka nesnem yoktur.]

⁴ [Ey gönül, diyelim ki sen demir ya da mermer taşı oldun; (sevgilinin)oku demiri deler, kılıcı(ise) taşā bile işler.]

⁵ şehri: şevķi M [Ey gönül, bu meyhanede sarhoş olup Yahyā gibi istek tekkesini neşelendirdin.]

188. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. 'Andelībün kanına girmekle mesrūr oldu gül
Reng viridi kendine hüsne mağrūr oldu gül
2. Gözi degdi nergisün oldu perişān-rūzgār
Gerçi bir kaç gün çemen mülkinde manzūr oldu gül
3. Bāgbān-ı ğayret itdi pāk şahn-ı gülşeni
Ağlama bülbül ki gülden hārlar dūr oldu gül
4. Cennetün ağzı şuyın akıtdı hüsni-i gül-sitān
Āblar reşk-i zülāl ü ğayret-[i hūr] oldu gül
5. Sen tıyurduñ hüsniyi dünyāya **Yahyā** dil-berün
Bülbül-i şūrīdenün 'aşkıyla meşhūr oldu gül

188.

M 64^a, Yahyā (ŞYD, G. 221)

¹ kendine: kendüye D [Gül, bülbülün kanına girerek mutlu oldu; (bülbül) kendine renk verdi diyerek güzelliğiyle gururlandı.]

² [Doğrusu çimen ülkesinde gül, birkaç gün görüldüyse de nergisin gözü değince hali perişan oldu.]

³ pāk: baña M [Ey bülbül, (artık) ağlama, gül (çünkü) gayret bahçıvanı bahçeyi temizlediği için dikenler gülden uzaklaştı.]

⁴ [Zülal, (bahçedeki) suları; cennet kızı (da) gülü kıskanınca gül bahçesinin güzelliği cennetin ağzının suyunu akıttı.]

⁵ [Ey Yahyâ, gül perişan (haldeki) bülbülün aşkıyla ün kazandı; sevgilinin güzelliğini (ise) dünyaya sen duyurdun.]

189. Zemîn-i Yahyâ

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sîne bir vîrânedür genc-i nihânîdür gönül
Gevher-i 'aşk isteyen gelsün ki kânîdür gönül
2. Mihrüñe maḥv-ı vücûd itmekle irişmez zevâl
Dilde bâķîdür maḥabbet gerçi fânîdür gönül
3. Dil-rübâlardan şikâyet itmege kâdir midür
Derd-i 'aşkuñ bir belâ-keş nâ-tüvânıdur gönül
4. Zıll-ı re'fetdür duḥân-ı âh-ı dil 'âşıklara
Hüsrev-i 'aşkuñ kadîmî dūdmânıdur gönül
5. Dîde-i cāna çeker sevdâ-yı ḥaṭṭuñ kuḥlini
'Âşıkuñ bir âbgîne sürmedânıdur gönül
6. Eylemez **Yahyâ** sihâm-ı ğamzesinden bî-naşîb
Ol kaşı yānuñ meger ḥatır-nişânıdur gönül

¹⁸⁹. M 64^a, Zemîn-i Yahyâ (ŞYD, G. 223)

¹ gelsün: bilsün D [Gönül, hem harap olmuş bir yer hem gizli bir hazine hem de cevher dolu madendir; aşk cevherini isteyen buraya gelsin.]

² [Varlığı/benliği yok etmekle (senin) sevgin sona ermez çünkü gönül, fanidir ama aşk gönülde bakidir.]

³ [Gönül, (senin) aşk derdinin belasını çeken güçsüz biri olduğundan; sevgililerden şikâyet etmeye gücü yetmez.]

⁴ [Gönül, (senin) aşk sultanının eskiden beri ocağı olduğundan gönül ahının dumanı, âşıklara merhamet gölgesidir.]

⁵ [Gönül, âşğın candan bir sürme hokkasıdır (ve sevgilinin) siyah ayva tüylerinin sürmesini gönül gözüne çeker.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Güşeler kim çeşmüñ eyler ol anı evvel tıyar

Ḥaḳ bu kim yārân-ı 'aşkuñ nüktedânıdur gönül

⁶ [Gönül, o yay kaşlının iz bıraktığı yer olduğu için Yahya nasiplenirdi.]

190. Fā'izî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bir güherdür 'aşk baħr-i bî-kerānıdur gönül
Bir gül-i terdür maħabbet bāğbānıdur gönül
2. Her yanına kim nazar kılsañ görünür naķş-ı dost
Yā Züleyħa Kaşrı yāħud deyr-i Mānî'dür gönül
3. Gūş-ı cāna dā'im andan nāle vü zāri gelür
Bāz-ı 'aşk-ı dil-şikāruñ āşiyānıdur gönül
4. Hūn-ı Yahyā gibi kim cūş u ħurūş itmekdedür
N'ola diñmezse şehīd-i 'aşk kânıdur gönül
5. Tābiş-i dil şanma āteş görünür andan mūdām
Var ise gencīne-i 'aşkuñ mekānıdur gönül
6. Tekye-i ğamda n'ola olursa her dem bir ğubār
Fā'izî abdāl-ı 'aşkuñ cür'adānıdur gönül

¹⁹⁰ M 64^a, Fā'izî (KFD, G. 87)

¹ [Gönül, uçsuz bucaksız bir deniz, aşk ise (o denizdeki) bir incidir; muhabbet (gül bahçesinin) taze bir gül yaprağı, gönül ise bahçıvanıdır.]

² Her: Her ne D / yanına kim: - D [Gönül, ya Züleyha'nın sarayı ya da Mani'nin kilisesi olduğundan nereye bakarsan bak sevgilinin sureti görünür.]

³ [Gönül, (senin) gönül avlayan aşk şahbazının yuvası olduğundan can kulağına daima ağlayıp inleme sesi gelir.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyitler yer almaktadır:

İḥṭilāt-ı ḥalk-ı 'alemden kesilse vechi var

Şāh-ı 'ışkuñ maħrem-i rāz-ı nihānıdur gönül

Sūziş-i dilden olur gāhī 'alevler āşikār

Hiç degül gencīne-i 'aşkuñ mekānıdur gönül

Küyuna āteş kıya āhile bir gün kim bilir

Kūçe-i 'aşkuñ ki bî-nām u nişānıdur gönül

⁴ [Gönül, aşka can vermiş kişinin kanı olduğundan durmazsa şaşılmaz; Yahyâ'nın kanı (gibi de) kimsenin kanı coşup taşmamaktadır.]

⁵ [Gönül, olsa olsa (senin) aşkının hazinesinin saklandığı mekân olur; sanmayın gönlün parlaklığı ondan dolayı sürekli ateş renginde görünür.] Bu beyit divanda yer almamaktadır.

⁶ [(Eğer) gam tekkesinde her an bir keder ortaya çıkarsa şaşılmaz (çünkü) gönül, (senin) aşkının abdalı olan Fâizî'nin mahfazasıdır.]

191. Nâdirî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hâr-ı derd ü âteşin dāguñ nihānıdur göñül
'Ālem-i 'aşkuñ açılmış gül-sitānıdur göñül
2. Tîğ-ı ğamdan şerhâ-dâr oldı tenüm sînem gibi
Çıkdı cānum kaşr-ı derdüñ nerdübānıdur göñül
3. Kâ'be-i 'aşka süveydâ-yı dilüm seng-i siyâh
Cānı ğarķ-ı feyz iden zernâvdānıdur göñül
4. Dūd-ı âhı hâṭ olup şaçdı şererden aña rîğ
Kâtib-i dîvân-ı 'aşkuñ rîgdānıdur göñül
5. Cāmdan aşkar gözi itse olur meydān anuñ
Rezm-ğāh-ı miḥnetüñ şāhib-kırānıdur göñül
6. Bādesi hūn-ı derūn oldı ḥabābı kanlu baş
Nâdirî'ye dest-i ğamdan dost-gānîdür göñül

¹⁹¹. M 64^a, Nâdirî (GND, G. 78)

¹ nihānıdur: mekânıdur D [Gönül, (senin) aşk diyarının açılmış gül bahçesidir, dert ve ateş dikeninin dağladığı yanık yarasının (da) gizlendiği yerdir.]

² tenüm: dilüm D [Gönül, dert köşkünün merdivenidir (ve ben o merdiveni çıkana kadar) bedenim gönlüm gibi keder kılıcıyla paramparça oldu (ve sonunda) canım çıktı.]

³ [Gönlümün ortasındaki siyah nokta aşkın Kâbe'sine siyah taş gibidir; gönül can nimetini sıkıntıya sokan altın bir oluktur.]

⁴ [Gönül, (senin) aşk divanı kâtibinin rıh hokkası olduğundan (âşığın) ahının dumanı yazı olunca (gönül) kıvılcımlarından ona kum saçtı.]

⁵ Rezm: Zeref M [Gönül, sıkıntının cenk meydanında bir hükümdar/çok talihli biri olduğundan elinde camdan bir içki kadehi olsa da meydan (yine) onun olur.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Hūn-ı dil fikr-i müjeñle şerbet-i tîrî-i gül

Jeng-i ğamdan zarf-ı sebz-i mertebānıdur göñül

⁶ [Gönül, Nâdirî'ye gam elinden sunulmuş bir büyük kadehtir; onun şarabı gönül kanı, üzerindeki hava kabarcıkları ise kanlı başlardır.]

192. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Bezm-i 'aşka nitekim pervāne geldüñ ey gönül
Yan yakıl ol şem'-i hüsne yana geldüñ ey gönül
2. Hâtırum bir nesneden gâyetde muğberdür dimiş
Şübhe yokdur hâtır-ı cānāna geldüñ ey gönül
3. Eglenilmez diyü gam çekme bu fānī dünyede
Tut ki bāğ-ı 'ālemi seyrāna geldüñ ey gönül
4. Vakti geçmiş 'ayş u nūşuñ devri dönmüş sāğaruñ
Hāzz olunmaz bir 'aceb devrāna geldüñ ey gönül
5. İşığinde itme **Yahyā** gibi bī-pervā figān
Āsitān-ı Hāzret-i sulṭāna geldüñ ey gönül

¹⁹². M 64^b, Yahyā (ŞYD, G. 217)

¹ [Ey gönül, (mademki) aşk meclisine pervane (olmaya) geldin; (mademki) o güzellik mumu için sürekli yanmaya geldin o zaman yan yakıl.]

² [Ey gönül, şüphesiz (sen) sevgilinin aklına geldiğinden (sevgili) “Gönlüm bir şeyden dolayı çok incindi.” demiştir.]

³ ‘ālemi: ‘āleme D [Ey gönül, bu ölümlü dünyada (sürekli) duramayacağın için üzülme; bu dünya bahçesini dolaşmaya/izlemeye geldiğini düşün.]

⁴ [Ey gönül, yiyip içip eğlenmenin vakti geçmiş, kadehin (de) devri döndü; galiba keyif alınmaz bir zamana geldin.]

⁵ [Ey gönül, sultan hazretlerinin eşiğine geldin; Yahyâ gibi eşiğinde pervasızca inleme.]

193. Yahyā

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Nesīm-i luṭfuñ açdı gonce-āsā kalb-i maḥzūnum
Şafā bağışladı gūyā açıldı genc-i maḥzūnum
2. Ruḥ-ı zerd ile 'arz-ı ḥāle kaşd itdükçe dil-dāra
Olur māni' amān virmez yenilmez eşk-i gül-gūnum
3. İrişilmez şanurdı bağbān serve bi-ḥamdillāh
Leṭāfet gül-sitānında yetişdi naḥl-i mevzūnum
4. Vücūdum nā-tüvān itdi işüm āh u fiğān itdi
Senüñ ol çeşm-i fettānuñ benüm bu cān-ı meftūnum
5. Ümīd oldur ki luṭfindan diye şāh-ı felek-rütbet
Sözi **Yahyā**nuñ oldu cümle maḥbūl-i hümayūnum

193.

M 64^b, Yahyā (ŞYD, G.246)

1. luṭfuñ: luṭf M [(Senin) lütuf rüzgârın gonca gibi olan hüznü olan kalbimi ferahlatınca sanki saklı hazineyi açıp mutluluk verdi.]
2. [Sevgiliye solgun yüzümle halimi (ne zaman) arz etmeye niyet etsem durulmaz gül renkli gözyaşlarım, fırsat vermez, engel olur.]
3. [Bahçıvan, servi (ağacının) boyunu ulaşılmaz zannederdi (ama) Allah'a şükürler olsun güzellik bahçesinde, düzgün fidan(gibi olan sevgilim) yetişti.]
4. [Senin o fitne çıkaran gözün ve benim o fitneye âşık olan bu gönlümbedenimi güçsüz bırakıp işimi de ağlayıp inlemek etmiştir.]
5. [Ümit odur ki Yahyâ'nın sözü felek mertebeli padişahın ihsanıyla bütün padişahlar tarafından beğenilsin.]

194. Hāletî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Zülfinüñ zencîresin çekmek de Mânî'dür gönül
Meclis-i gam yazmada Bihzād-ı s̱ānîdür gönül
2. Şol zemāndan kim hadengin çekdi ol şūh-ı cihān
Bām-ı 'aşkuñ kan akar bir nāvdānıdur gönül
3. Tîğ-ı miḥnet tā ezel olmuş havāle bağına
Zahm ururken sıçrayan bir kaṭre kanıdur gönül
4. Yanına uğrarsa 'Ankā havfdan perin döker
Şöyle bir şeh-bāz-ı gamze āşiyānıdur gönül
5. Nev-niyāz ābdāl idi yanında Kays u Kūhken
Hānḳāh-ı 'aşḳda bir pîr-i fānîdür gönül
6. Biribirinden cüdā olmak ne mümkün **Hāletî**
'Aşḳ bir zencîrdür şîr-i zebānıdur gönül

¹⁹⁴. M 64^b, Hāletî (HD, G. 471)

¹ [Gönül, sevgilinin saç örgüsüne (süs) çekmekte Mânî; gam meclisini yazmada (da) ikinci Bihzad'dır.]

² [O dünya güzeli sevgili kirpik/yanbakış oklarını gönlüme çektiğinden beri gönül, (onun) aşkının çatısının kan akıttığı bir oluktur.]

³ [Ta ezelden beri eziyet kılıcı (âşığın) gönlüne havale olmuştur; gönül (ise) o (eziyet kılıcının) yara açarken (etrafa) sıçrattığı bir damla kandır.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Ḳor kemer-bend-i ḥidīv-i 'aḳla dest-i saṭvetin

Pāy-taḥt-ı şāh-ı 'ışḳuñ pehlüvānıdur gönül

⁴ [Gönül öyle bir yanbakış doğanının yuvasıdır ki Anka bile (o yuvanın) yanına yaklaşacak olsa kokukudan kanatlarını döker.]

⁵ [Gönül, aşk tekkesinde çok yaşlı biriye; Mecnun ve Ferhad da (onun yanında tarıkata yeni girmiş dervişti.) Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

H'āce-i ḥüsnüm n'ola 'arz itdügümce bakmasa

Şāh-ı 'ışḳun şüpheşüz naḳd-i revānıdur gönül

⁶ olmak: konmak D // zebānıdur: jiyānıdur D [Ey Hāletî, aşk bir zincirdir, gönül ise o zincire bağlı dil aslanıdır; bunları birbirinden ayırmak mümkün değildir.]

195. Rızâyî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Fikr-i dendân u leb-i la'lün mekânıdur göñül
Dürr-i nābuñ baḥridür yāḳūt kânıdur göñül
2. Ol iki ebrûlar arasında ḳurbân olduğum
Küşte-i tîğ-i ḡamuñ bir ḳaṭre ḳanıdur göñül
3. Aña geldükçe ḥayālün şāhı bir ḡonca şunar
Gülşen-i şıdk u şafānuñ bāḡbānıdur göñül
4. Yāre sîm ü zer degül cānın daḥı eyler nişār
'Āşıḳuñ dil-dāra naḳd-i der-miyānıdur göñül
5. Tāb-ı ḡam kār itdi tîğünle ḥülāşa teşnedür
Ṭālib-i āb-ı ḥayāt-ı cāvidānıdur göñül
6. Aḳmasun mı gördüḡi servüñ **Rızâyî** pâyına
Gül-sitān-ı miḥnetün āb-ı revānıdur göñül

¹⁹⁵. M 64^b, Rızâyî (RD, G. 133)

¹ [(Ey sevgili), gönül, (hem senin) kırmızı dudaklarının benzetildiği yakut madeni (hem de) dişlerinin benzetildiği saf incinin (çıkarıldığı) denizdir.]

² [(Ey sevgili), gönül, (senin) o iki kaşın arasında gam kılıcının kurban ettiği (âşığın) bir damla kanıdır.] /Gönül, (senin) gam kılıcının kurban ettiği (kişinin) bir damla kanı olduğundan (bende senin) o iki kaşın arasında kurban oldum.]

³ [(Ey sevgili), gönül, saflık gül bahçesinin bahçivanı olduğundan (senin) hayalinin sultanı (oraya her) geldiğinde (bahçivan ona) bir gül sunar.] Bu beyit divanda beşinci beyittir. / Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Sāḳiyā bezm-i maḥabbetde ne var alsañ ele

Ṭut ki cām-ı pür-şarāb-ı erguvānıdur göñül

⁴ [Gönül, âşığın sevgili (uğruna) ortaya koyduğu (bütün) parası olduğundan (sadece) altın ve gümüş (paralarını) değil can (parasını) bile ortaya koyar.] Bu beyit divanda üçüncü beyittir.

⁵ tîğünle: zülfünle M [(Ey sevgili), gönül, ebedi hayatı isteyenlerin (mekânı) olduğundan (senin) kirpiğinle beraber gam ateşi de gönlüme işledi galiba canıma susamışlardır.]

⁶ [Gönül, keder gül bahçesinin akarsuyu olduğundan Rızâyî (de) her gördüğü servi ağacının dibine/ayağına (su gibi) aksın.]

196. Riyāzî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Şāh-ı 'aşkuñ maḥrem-i rāz-ı nihānıdur gönül
Her murāda anı söylet kim lisānıdur gönül
2. Andan öğrensün lisānın ol ider tefsīrini
'Aşk bir dildür bilinmez tercümānıdur gönül
3. Çāre yokdur anı örtüp başdura ḥāk-i vücūd
Cūş ider tırmaz şehīd-i 'aşk kanıdur gönül
4. Gül ruḥuñ şevkiyle dil zār olsa ol āheng ider
Bülbül-i şūrīde ḥālūñ hezeyānıdur gönül
5. Āb-ı eşk ile ider perverde her naḥl-i teri
Gülşen-i ḥüsn ü cemālūñ bāğbānıdur gönül
6. Ey Riyāzî ḥükm ü şāh-ı 'aşka itmiş ser-fürū
Bāde-i 'aşk-ı maḥabbet ser-kerānıdur gönül

¹⁹⁶ M 64^b, Riyāzî (RD, G.333)

¹ [Gönül, (senin) aşk şahının sırlarını sakladığı sırdaşdır; bu sebepten her istediğini gönülden iste çünkü sırların tercümanıdır.]

² [Gönül, anlaşılmayan bir aşk dilinin tercümanıdır; (âşık aşk) lisanını ondan öğrensin (çünkü aşkı en iyi) o yorumlar.]

³ [Gönül, aşk şehidinin durmadan coşan kanıdır; (zayıf ve güçsüz) vücut toprağının onu örtüp önlemesinin/kanı durdurmasının çaresi yoktur/imkânı yoktur.]

⁴ [Gönül, gül yanaklı sevgilinin aşkıyla ağlayıp inler görünse de aslında büyük bir keyifle eğlenir çünkü gönül, perişan haldeki bülbülün halinin hezeyanıdır.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Dā'imā tağlar kadar cevrin çeker dil-berlerüñ

Derd-i 'aşkuñ gerçi kim bir nātüvānıdur gönül

⁵ [Gönül, (senin güzel) yüzünün ve güzelliğinin gül bahçesinin bahçıvanıdır; (o bahçıvan) gözyaşı suyuyla her taze fidanı büyütür/sular.]

⁶ [Ey Riyāzî, (meğerse) gönül, aşk şarabıyla çok sarhoş olduğundan aşk şahına ve hükümlerine baş eğmiş.]

197. Yahyā

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. El virse vişāli baña dil-dār elin öpsem
Bir devlete irsem yine hünkār elin öpsem
2. Ruhsārumı zerd itdi ğamı kāmētümi ham
Hātem gibi bāri hele her bār elin öpsem
3. Bir buse ricā eyledüm āzürde-dil olmuş
'Afv itse günāhum benüm ol yār elin öpsem
4. Pā-būs ricā eylesem ol şāh-ı cihāndan
Luṭf eylemege eylese ikrār elin öpsem
5. Nerm eylese **Yahyā** o cevānuñ dil-i sahtın
Bir himmet ider şeyḥ-i meded-kār elin öpsem

^{197.} M 65^a, Yahyā (ŞYD, G. 237)

¹ [Sevgili bana ona kavuşmam için fırsat versede elini öpsem; öyle mutlu olsam ki (mutluluktan) sultanın elini tekrar öpsem.]

² [(Sevgilinin) kederi yüzümü soldurup boynumu da büktüdüğünden, hiç olmazsa (bir) yüzük gibi her defasında elini öpsem.]

³ [(Sevgiliden) bir öpücük isteyince gönlü kırılmış; o sevgili benim (bu) günahımı affetse de elini öpsem.]

⁴ [O dünya padişahındanın ayağına kapanıp öpücük istesem (o da) lutfedip kabul ederse elini öpsem.]

⁵ [Ey Yahyâ, himmet sahibi yardımsever (bir) şeyhin elini öpsem o genç sevgilinin katı kalbi yumuşar mı?]

198. Yahyā

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Deşt u kühî gezelim nâle vü feryād idelüm
Kays ile Kūh-kenūñ rūḥlarını şād idelüm
2. Kō şurāḥīyi bize rāh-ı ḥuma hādī ol
Seni ey pīr-i muḡān bāri biraz irşād idelüm
3. Felegūñ şūret-i ikbāline aldanmayalum
Kendimüz cevr ü cefā itmege mu'tād idelüm
4. Pāy-bend itmeyelüm 'aqlı dil-i şeydāya
Selb idüp 'aqlı o pā-besteyi āzād idelüm
5. Cevr-i eyyāmdan incinmeyelüm **Yahyā** biz
'İyş u nūş ile geçen günleri de yād idelüm

¹⁹⁸. M 65^a, Yahyā (ŞYD, G. 242)

¹ kühî gezelim: kūha varalum D [Çölleri ve dağları gezip ağlayıp inleyelim; Mecnun ile Ferhat'ı mutlu edelim.]

² irşād: şād M [Ey meyhaneci, sürahiyi bize bırak, (sen) şarap küpünün yoluna rehber ol da seni bari biraz mutlu edelim.]

³ itmege: çekmege D [Feleğin saadetli yüzüne aldanmayalım; kendimizi eziyet ve sıkıntı çekmeye alıştıralım.]

⁴ 'aqlı: rüşdi M [Aklı, çılgın gönüle esir etmeyelim; aklı yok edip o ayak bağını salıverelim.]

⁵ [Ey Yahyâ, biz (sürekli) eziyet günlerini (düşünüp) üzölmeyelim; yiyip içip eğlenmeyle geçen günleri de hatırlayalım.]

199. Şeyhî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Māye-i hum-ı şarāb-ı zindegānīdür gönül
Kaṭre-i āb-ı ḥayāt u rūḥ-ı şānīdür gönül
2. Çok zemāndur kim anuñ bir āteşi eksük degül
Ṭūr-ı Mūsāyā semender āşiyānıdur gönül
3. Yana yana pür 'alev oldı sipihre muttaşıl
Nürdan 'arş-ı berīnūñ nerdübānıdur gönül
4. Sīne-i bī-kīne şahrāsında dāğ-ı sürḥ-ile
Şāh-ı 'aşkuñ çetr-i gülgün sāyebānıdur gönül
5. Tīrinūñ her jeng-beste demreni bir goncedür
Yāralarla derd ü miḥnet gül-sitānıdur gönül
6. Ğamzesinden bir işāret besdür aña Şeyhīyā
Ol şeh-i ḥüsnūñ nedīm-i bī-zebānıdur gönül

¹⁹⁹. M 65^a, Şeyhî (EŞD, G.CXI)

¹ Māye: Bāde M / u: vā D [Gönül, hayat veren şarap küpünün mayası, ölümsüz (kılan) suyun bir damlası ve ikinci ruh/şaraptır.]

² [Gönül, Hz.Musa'nın Tur'unun semender yuvası olduğundan uzun zamandır öyle bir ateşi vardır ki.]

³ [Gönül, gökyüzünün ışıklarla dolu en yüksek noktasının merdiveni olduğundan, felek sürekli yana yana ışıklarla doldu.]

⁴ 'aşkuñ: 'aşkın D [(Ey sevgili), gönül, senin aşk şahının gül renkli çadırının gölgesi olduğundan kinsiz gönlün ovası, kırmızı yaralarla (doludur).]

⁵ [(Ey sevgili), gönül, yaralarla dolu dert ve sıkıntı gül bahçesi olduğundan (senden gelen) okların paslı her temreni bir goncadır.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Ṭolaşır baḥr-i muḥītiñ mācerāmızda dili

Başka dildir 'aşk anıñ tercümānıdur gönül

⁶ [Ey Şeyhî, gönül, o güzellik sultanının dilsiz arkadaşı olduğundan ona (sevgilinin) yanbakışından (gelen) bir işaret yeter.]

200. ‘Abdî

Mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün mefâ’îlün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. O zaḥm-ı cān-sitān kim ḡamze-i cellāddan gördüm
Ne tiġ-i tîzden ne ḥançer-i fûlāddan gördüm
2. Kazâ ile raķibe rāst geldüm kūy-ı dil-berde
Ne gördümse cihānda ṭālî-i nā-şāddan gördüm
3. Temāşāya çıkardı neylediyse eyledi yāri
Ferāmūş eylemem ol luṭfı kim feryāddan gördüm
4. Ğam-ı hicrān-ile ġurbetde ben cān vermeyen sîm-ten
Yolum düşdükde kūh-ı miḥnete Ferhāddan gördüm
5. Baña ṭarz-ı suḥanda kimse taķlîd idemez ‘Abdî
Sözün taḥķîķi zîrâ ben faķîr üstāddan gördüm

²⁰⁰. M 65^a, ‘Abdî (Çalışmalarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Ben can alıcı o (gönül) yarasını ne keskin kılıçtan ne de çelik hançerden aldım; sadece sevgilinin cana kıyıcı yan bakışından aldım.]

² [Bu dünyada ne yaşadıysam (hepsini) şanssız/kötü talihimden dolayı yaşadım; (misal), sevgilinin mahallesinde kazârâ rakiple karşılaştım.]

³ [Sevgiliyi gezintiye çıkardı ne yaptıysa yaptı; (fakat ben) feryattan gördüğüm o lutfu (asla) unutmam.]

⁴ [Ey gümüş tenli sevgili, ben gurbette ayrılık acısıyla can vermeyeyim (çünkü) gam dağına yolum düştükçe Ferhad’ın (ne halde olduğunu) gördüm.]

⁵ [Ey Abdi, hiçkimse söz söyleme hususunda beni taklit edemez çünkü ben sözün doğrusunu fakir bir üstattan gördüm.]

201. Cinānī

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + - - / + + - - / + + -

1. Kūyuñı 'arş-ı mu'allā gördüm
İşigüñ 'arşdan ā'lā gördüm
2. Ne şanavber durur o gögde ne serv
Sende bir kıamet-i ra'nā gördüm
3. Seni ağıyār ile görmekten ise
Dostum görmemek evlā gördüm
4. Mihr-i ruhsārīna bakdum anda
Kendümi zerreden ednā gördüm
5. Ger şorarlarsa **Cinānī** zinhār
Bilürem dime şaķın yā gördüm

²⁰¹. M 65^a, Cinānī (Divanda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [(Ey sevgili senin) mahalleni yüce arş (olarak) gördüm (ama) eşigini arştan da yüce/yüksek gördüm.]

² [(Ey sevgili) senin gökyüzünde öyle güzel/uzun bir boy gördüm ki orada ne sanavber ağacı ne de serv ağacı durabilir.]

³ [(Ey sevgili), seni ağıyarla görmektense yârim olarak görmemeyi daha uygun gördüm/tercih ettim.]

⁴ [(Ey sevgili senin) yanağının güneşine baktığım zaman kendimin zerreden (bile daha) aşağıda olduğunu gördüm.]

⁵ [Ey Cinānī, eğer (sevgiliyi sana) sorarlarsa sakın biliyorum deme (hele onu) gördüm hiç deme.]

202. Yahyā

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Bir āşüb-ı cihān bir fitne-i devrāna dil virdüm
Vefā itmezse de böyle sitem-kār olmaya dirdüm
2. Tururken cāme-i ten rūḥa rāḥat var mı 'ālemde
Tutalum kim şoyundum Qays-ı şeydā şekline girdüm
3. İrem dirdüm vişāli bāğına ol şāh-ı ḥübānuñ
Bīḥamdillāh müyesser oldu aña ölmeden irdüm
4. Dil-i āvāre ber-ḳayd olmuşdur baña demlerle
Ḥalāş oldum hele ben anı zülf-i yāre taşırdum
5. Ğidā-yı rūḥdur cānān-ile cān şöḥbetin itmek
İreydüm ben de **Yahyā** ni'met-i vaşla ne ğam yirdüm

²⁰² M 65^b, Yahyā (ŞYD, G. 234)

¹ [Dünyayı karıştıran ve zamanın fitnecisi olan bir (sevgiliye) gönül verdim; vefalı olmasa da (bari) eziyet eden olmaya derdim.]

² [Diyelim ki, soyunup çılgın Mecnun kılığına büründüm; (söylesene) dünyada ten elbisesi dururken ruha rahat var mı?]

³ [O güzeller şahının vuslat bağına ereyim derdim; Allah'a şükürler olsun ki nasip oldu da ölmeden önce ona kavuştum.]

⁴ Dil-i āvāre ber-ḳayd: Dilā āvāre-i ber-ḳayd M / 4b: Ḥalāş oldu ben anı zülf-i yāre taşırdum M [Perişan gönül, bana nefeslerle bağlanmıştı/zincirlenmişti (ama) sonunda ben onu sevgilinin saçına götürerek/taşıyarak kurtuldum.]

⁵ [Ey Yahyâ, sevgiliyle gönül sohbeti etmek ruhun gıdası olduğundan ben de (eğer sevgilinin) kavuşma nimetine erseydim hiç üzülmezdim.]

203. Yahyā

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Hāyālün-çün biri birine girdi çünki müjgānum
O dem aralarından çıkdı eşk-i çeşm-i giryānum
2. Helāk oldum görince gerdenünde la'l-i mengūşuñ
N'ichün alursın ey rūḥ-ı revānum boynuña ḵanum
3. Fiḡān kim girye vü zār ile çıkdum dīde vü dilden
Çıkdı bendesin gözden gönülden şāḥ-ı ḥübānum
4. Beni yerden yere çalmaḵla 'uşşāk içre kūyuñda
Ne añlarsın şikest olur mı mir'āt-i dil ü cānum
5. Nāzar kııl lutf idüp āyīne-i ḵalbine **Yahyā**nuñ
Göre hiç senden özge kimse var mı anda sulṭānum

203. M 65^b, Yahyā (ŞYD, G. 247)

¹ [(Ey sevgili), kirpiklerim (senin) hayalin için birbirlerine girdikleri için o vakit aralarından gözyaşım çıktı.]

² [Ey sevgilim (senin) gerdanında küpe şeklindeki lal taşını görünce perişan oldum; (sen) boynuna benim kanımı neden alırsın?]

³ Çıkdı: Çıkdı D [Eyvah ki, o güzeller şahım, kölesini gözden gözyaşıyla gönülden de inlemelerle çıkardı.]

⁴ [(Ey sevgili) mahallende onca âşık içinde beni yerden yere çalarak can ve gönül aynamın kırılacağını mı sanıyorsun?]

⁵ [Ey sultanım, Yahyâ'nın gönül aynasına (bir kez) lutfedip baksan orada senden başka hiç kimsenin olmadığını göreceksin.]

204. Nābî

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. O şüh-ı dostı düşmenden ümmîd-i vişâl itmem
Dil-i bî-tābumu bâzîçe-i fikr-i muhâl itmem
2. Rızasıyla felek erbâb-ı tab'a eylemez ihsân
Zuhûr eylerse dahı anı da andan hayâl itmem
3. Harâm olsun dimişsün ben gedāya ni'met-i vaşluñ
Bu vaz'ı toğrısı ey şüh-ı fettānum helâl itmem
4. Ben esrâr-ı kaderle aşinâlık itmişüm **Nābî**
Sebük-mağzân gibi takdîrle ceng ü cidâl itmem

²⁰⁴ M 65^b, Nābî (ND, G. 525)

¹ [Yorgun gönlümü, imkânsız hayallerin (elinde) oyuncak etmek istemediğim için o işveli sevgiliyi (her zaman) rakiplerden (birine bile) kavuşacak diye düşünmem.]

² Zuhûr eylerse dahı: Müşâdif düşse gâhî D [Felek, iyi yaratılışlı kimlere gönül rahatlığıyla ihsan etmez; (ama bir gün yardım ettiği)görünse bile onu da onun yaptığını düşünmem.] Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyitler yer almaktadır:

Tururken sāha-i vüs'at-serāy-ı 'ilm-i Rabbānî

Hayālüm reh-gîrāy-ı çengel-istân-ı dālâl itmem

Rakîbâ kâ'ilüm zâhirce vir ma'nâ-yı ebrûsın

O beytün yohsa ben senden işārâtın sū'al itmem

³ [Ey fitneci sevgilim, "Kavuşma nimetim, bana bağlanmış dilencilere haram olmuştur" demişsin (eğer) bu tavrın/ sözün doğruysa (ben) hakkımı helal etmem.] 3a: Harâm olmuşsün bend-i gedāya ni'met-i vaşlum M Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Rakîbe düşdügin ister mi 'aşık kûr'a-i vuşlat

Baňa dirseñ hele bir kimseye ben öyle fâl itmem

⁴ [Ey Nâbî, (ben bir zamanlar) kaderin sırlarıyla ahbaplık ettiğimden akılsız kimseler gibi kaderle mücadele etmem.]

205. Nahlî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Gül-i taşvîr-i vaşlı nağş-ı levh-i ihtimāl itmem
Dil-i Bihzādımı ressam-ı bî-reng-i muhāl itmem
2. Getürmem hâtır-ı giryāna fikr-i rûy-ı handānın
O şuh-ı dil-güşâyı dâhil-i bezm-i melāl itmem
3. Değişmem gurre-i garrāya ebrû-yı dil-ārâyı
Zebānum şam-ı 'ıyde na're-i kūyu'l-hilāl (?) itmem
4. Dü-hefte mähî itmem kâse-i zer şerbet-i 'aşka
Kef-i sâkî-i şevke kehkeşānı destmāl itmem
5. Felekde hayli bir ā'lā ridā (?) kavs-i kuzah ammā
Televvün var iken zātında pîr-i dehre şāl itmem
6. Der-i ehl-i kemāle çihre-sālam gerçi ey **Nahlî**
Ma'ārif-nā-şināsān-ı zemāne 'arz-ı hāl itmem
7. Baña kāfidür ol āhū nigāhuñ la'l-i şîrîni
'Arağ bezminde nuql-ı 'işretüm ka'bu'l-ğazāl (?) itmem

205.

M 65^b, Nahlî (Nahlî, hakkında çalışılmış bir divan bulunmamaktadır.)

1 [(Ne) kavuşmanın gül suretini ihtimal levhasının süsü ederim (ne de) Bihzad gönlümü renksiz imkânsızlığın ressamı ederim.]

2 [(Ne) o gönül açıcı sevgiliyi hüznün meclisine dâhil ederim (ne de) gülen yüzünün düşüncesini ağlayan gönüle getiririm.]

3 [Sevgiliyi parlak hilale değişmem; ...]

4 [Aşk şerbeti için dolunayı altın kâse yapmam; şevk sakisinin eline de samanyolunu mendil etmem.]

5 [...; zatında bu kadar renkten renge girme varken kocamış dünyaya şal bağlamam/kararlı olmasını beklemem.]

6 [Ey Nahlî, her ne kadar kâmil insanların kapısına yüz sürsem de zamanın basiretsizlerine (asla) halimi arz etmem.]

7 [O ahu bakışlı sevgilinin tatlı dudağı benim için yeter;...]

206. Rüşdî

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Hayālümde dem olmaz şöhet-i hâşş-ı habîb itmem
Çü Mecnûn gelse şimdi yanıma Leylâ karîb itmem
2. Görince rüyını kalmaz karârum itmeden şad-âh
Anuñcün hîç dil-i nālânı şekîb-i mu'tâd itmem
3. Ben ol Mecnûn-ı 'aşkam kim düşüp endîşe-i vaşla
Zemân geçmez ki anda nice biñ fikr-i 'acîb itmem
4. Olursa dūr-baş 'âşıkun şeydâ rakîb-i seg
Seni ben şehir-i kūy-ı yârda ey dil garîb itmem
5. Dimiş dil-ber şunup cām-ı lebin **Rüşdî**-i bīmāra
Seni bî-çāre ben gam çekme muhtâc-ı tabîb itmem

206 .

M 65^b, Rüşdî (Çalışılmış kaynaklarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [Hayalimde ses olmadığından sevgiliyle başbaşa sohbet etmem; şimdi yanıma Mecnun geldiği için de Leyla'yı yakınımında istemem.]

² [(Sevgilinin) yüzünü görünce yüzlerce ah ettiğim için huzurum kalmadığından inleyen gönüle hiçbir zaman aynı tahammülü gösteremem.]

³ [Ben kavuşmanın endişesine düşen o aşk Mecnun'uyum; orada zaman geçmediğinden binlerce acayip fikri düşünemem.]

⁴ [...Ey gönül, ben seni yârin mahallesinin olduğu şehirde garip koymam.] 1. Mısrada vezin aksamaktadır.

⁵ [Sevgili, hasta Rüşdî'ye dudak kadehini sunarak demiş (ki ey)çaresiz (Rüşdî) üzülme ben seni tabibe muhtaç etmem.]

207. Yahyā

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Çeküp cāmı bir iki kaçre komuş anda cānānum
İçince leblerin emmiş kadar hazz eyledi cānum
2. Cebīnūñ ebruvānuñ 'arīzuñ hāl-i 'izāruñdur
Meh-i bedrüm hilālüm āfitābum necm-i rahşānum
3. Hum-ı dil māyelenmiş şöyle kim cüz'ice meyl olsa
Virür bir neşve kim şehri tutar feryād u efğānum
4. Seni şakınuğum çün söylerüm incinme lutf eyle
Şıyup dil şişesini eyleme pā-māl sulţānum
5. Hele ağyār-ı bed-ḥāhuñ ayağın kesdi ey **Yahyā**
Şıdı dil şişesin vardukça gerçi şāh-ı hūbānum

^{207.} M 66^a, Yahyā (ŞYD, G.248)

¹ komuş: koymuş D [Sevgilim, şarabı içip kadehte bir iki damla bırakmış; canım (o damlaları) içerken sevgilinin dudaklarını emmiş kadar zevk aldı.]

² [(Senin) alnın (benim gökyüzümdeki) dolunayım, kaşların hilalim, yanağın güneşim, yanağındaki benin (ise) parlayan yıldızımdır.]

³ şöyle kim: dilde bir D / meyl: 'aşk D [Gönül küpü, öyle mayalanmış ki (içinde) birazcık aşk olsa öyle bir neşe verir ki feryat ve figanım tüm şehirden duyulur.]

⁴ incinme lutf eyle: incitme lutf eyle D [Ey sultanım, gönül şişesini kırıp ayaklar altına alma, (o cam kırıklarının) seni inciteceğinden korkutuğum için söylüyorum, lutfet.]

⁵ [Ey Yahyâ, güzellerin şahı (ağyarın yanına) her gittiğinde (onun) gönül şişesini kırdığı için sonunda kötülük isteyen ağyarın ayağını (da) kesti.]

208. Yahyā

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Getür cām-ı sürūr-encāmı diller şād-kām olsun
Tamām itdi bizi ğam sāḳiyā ğam da tamām olsun
2. Şafā virsün derün-ı cāna tāb-ı āftāb-ı mey
Serāy-ı 'işrete her kāse-i billūr cām olsun
3. Hāṭ-ı 'anber-sirişt-i yār virsün özge keyfiyyet
Mey-i gül-fāmı la'l-i nābı miskiyyü'l-ḥıtām olsun
4. Bilüp 'ayş-ı müdāma meylini āvāre-i 'aşkuñ
Şarāb-ı la'l-i nābın şundi dil-ber müstedām olsun
5. Şalınmak olmadı **Yahyā** ile bir kerre kūyuñda
Ne olmaz işdür olsun ey tezerv-i ḥōş-ḥırām olsun

208 .

M 66^a, Yahyā (ŞYD, G. 272)

- ¹ [Ey saki, neşe veren kadehi getir gönüller sevin; keder bizi tamamladı, keder de tam olsun.]
- ² cāna: ḥāne M // kāse-i: kasesi D [Güneş kadehinin parlaklığı, gönle ne versin; her billur kasesi işret sarayına kadeh olsun.]
- ³ [Sevgilinin anber kokulu ayva tüyleri bir başka neşelendirsin; (onun) gül renkli şarabı ve kırmızı dudağı en güzel şekilde sona ersin.]
- ⁴ āvāre: bîçāre D [Sevgili, perişan aşığın içki içmeye olan meylini bildiğinden saf dudağının şarabını sundu; (inşallah) hep sunar.]
- ⁵ [Ey sülün gibi güzel yürüyüşlü sevgili, ne olmaz işti ki (senin) mahallende Yahyâ ile bir kere bile gezmek nasip olmadı.]

209. Kabûlî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Hele ben la'li leb-i dil-bere beñzer diyemem
Hacer-i bed-güheri cevhere beñzer diyemem
2. Güli ruhsāruña teşbîh idemem ey gonca
Bir iki bergi gül-i aḥmere beñzer diyemem
3. Mūmdur ḥāṭır-ı yāre göre seng-i ḥārā
Dil-i bî-merḥametin mermere beñzer diyemem
4. 'Ārız-ı yāre muḳābil tutamam mir'atı
Anı āyīne-i İskendere beñzer diyemem
5. Şararıp zer gibi zerd oldı **Kabûlî** ammā
Daḥı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem

209. M 66^a, Kabûlî (KD, G. 243)

¹ [(Ben) kötü inci taşını, mücevhere benzetemem hele lal taşını sevgilinin dudağına (hiç) benzetemem.]

² bergi: berg D [Çok sert taş (bile) sevgilinin gönlünün yanında mum gibi yumuşacıktır; ben (sevgilinin) merhametsiz gönlünü mermer taşına bile benzetemem.] Bu beyit divanda üçüncü beyittir.

³ [Ey sevgili, gülü (senin) yanağına benzetemem (hatta) bir iki (gül) yaprağına (bile) kırmızı güle benzer diyemem.] Bu beyit divanda ikinci beyittir.

⁴ [Sevgilinin (parlak) yanağına aynayı denk tutamam (hatta) onu İskender'in aynasına (bile) benzetemem.]

⁵ [Ey Kabûlî, solgun yüzüm, altın gibi sararıp sarı rengine döndü ama ben bile onu altına benzer diyemem.]

210. Kabûlî

Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Tek bizümle başı rez duhterinüñ hoş olsun
Hum-ı mey-hâne bugünden girü hep boş olsun
2. Cûşa gel cûy-ı sirişkûñ yüze çıksun bir bir
Ey gönül yir yüzünñ cûları pür-cûş olsun
3. Hażm ider 'ârif olan içse yidi deryâyı
Cür'a-i cām-ı şafâ hażm idene nûş olsun
4. Haste-dil şerbet-i la'lüñle hoş olsun mı didüm
Dimedüñ bir kez aña iki gözüm hoş olsun
5. Murğ-ı dil başladı feryâda **Kabûlî** şeb ü rûz
Gülşenüñ bülbülü şimden girü hāmûş olsun

²¹⁰. M 66^a, Kabûlî (KD, G. 287)

¹ [Üzüm kızının başı sadece bizimleyken keyifleneceğinden bundan sonra şarap küpü hep boş kalsın./ Üzüm kızı sadece bizimleyken sarhoş olmayı istediğinden bundan sonra şarap küpü hep boş kalsın.]

² çıksun bir bir: gelsün yir yir D [Ey gönül, yeryüzünün suları çoşup taşınca sen de galeyana gelip gözyaşı ırmağını bir bir ortaya çıkar.]

³ [Arif olan kişi yedi denizi içse bile sindirir ama mutluluk veren kadehin bir damlasını bile içene aşk olsun.]

⁴ [Ey kıymetli sevgilim, (ben senin) kırmızı dudağının şerbetiyle hasta gönül mutlu mu olsun dedim doğrusu (sende) ona bir kez bile mutlu ol demedin.]

⁵ [Ey Kabûlî, gönül kuşu gece gündüz (öyle bir) feryat etmeye başladı ki bundan sonra (sevgilinin) gül bahçenin bülbülü sussun.]

211. Vecîhî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Helâk olsam da sînem dâğ-ı ğamdan bî-naşîb itmeme
Metâ'-ı zağm-ı 'aşkı dest-i fersûd-ı ṯabîb itmeme
2. Dil-i zârı ider çün reşk Mecnûn-ı belâ-dîde
Temennâ-yı nigâh-ı nergis-i cādû-firîb itmeme
3. Fedâdur yoluña naqd-i sirişküm sîne cāyuñdur
Seni ben mülk-i dilde ey ğam-ı dil-ber ğarîb itmeme
4. Felek lerzân iken gör şîve-i inşâf ṯab'um kim
Şerâr-ı âh[ı] berķ-i ħazenin 'ömr-i rakîb itmeme
5. Zemānumda **Vecîhî** naķş-perdāz-ı me'āniyem
Zemîn-i şî'r-i hem-vārum n'icün tarz-ı 'acîb itmeme

²¹¹. M 66^a, Vecîhî (VD, G.148)

¹ fersûde: fersûd-ı D [(Ey sevgili), perişan olsam bile gönlümü gam yarasından mahrum etmem; aşk yarası sermayesini de kötü eli tabiplere vermem.]

² [Bela görmüş Mecnuna haset edildiği için gönül inler (bu sebepten) cadıları aldatan gözün bakışını bile istemem.]

³ [Ey güzelin derdi, gönlüm senin tahtın ve gözyaşı sermayem de (senin) yoluna feda olduğundan ben seni gönül mülkünde garip etmem.]

⁴ [Feleği bile titretebilecek güçte olan benim insafı tavrımı gör ki ah kıvılcımlarımı rakibin ömür harmanını yakacak şimşek haline getirmem.]

⁵ [Ey Vecîhî, zamanımda manaları resmeden ressam olduğumdan neden muntazam şiir vadi mi garip bir şekle sokayım?]

212. Yahyā

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Kōmayup tākātım feryād[a] nālān olmasun dirsün
Gözüm yaşını alursın da giryān olmasun dirsün
2. Cefā taşıyla mir'āt-i dilüm şad-pāre eylersin
Ne mümkündür yine hātır perīşān olmasun dirsün
3. Melāḥat mülküni teşhīr idüp şemşīr-i ğamzeñle
Güzellik kişverinde ğayrı sultān olmasun dirsün
4. Benüm zann itdüğim bu kim ğurūr-ı hüsñ-ile bir gün
Felek de mihr-i raḥşān māh-ı tābān olmasun dirsün
5. Nice kıl olmasun **Yahyā** saña ey pādīşāh-ı hüsñ
Yolumda senden özge kimse kurbān olmasun dirsün

²¹². M66^b, Yahyā (ŞYD, G.285)

¹ [(Ey sevgili), (bende) feryat etmeye hâl bırakmayarak (âşığın) inlemesin dersin; gözyaşımı alarak da (o âşığın birdaha) ağlamasını istemezsin.]

² [(Ey sevgili), eefa taşıyla gönül aynamı yüz parçaya bölüp (sonra da) gönlü perişan olmasın dersin, bu mümkün müdür?]

³ [(Ey sevgili), güzellik ülkesini, yan bakışının kılıcıyla ele geçirip (sonra da) güzellik ülkesinde başka sultan olmasın, dersin.]

⁴ [(Ey sevgili), ben öyle düşünüyorum ki (sen) güzelliğinin verdiği büyüklenmeyle bir gün, gökyüzünde parlayan güneşe ve ay ışığına gerek yoktur, dersin.]

⁵ [Ey güzellik sultanı, sen (Yahyâ'ya), yolumda senden başka kimse kurban olmasın, dersin; (söyle) Yahyâ sana nasıl kul olmasın?]

213. Yahyā

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Görince hōd vücūdum maḥv olur qalmaz nişān benden
Ne gördi kaçdı āyā ol meh-i nā-mihribān benden
2. Ne yüzden oldı ise mācerā-yı çeşmi 'arz eyler
Varur her gün ayağūñ tozına eşk-i revān benden
3. Ruḥı yādıyla dil-dāruñ şabāḥ olunca āh itdüm
Ḥarīfāne geçindük şem' dil-berden duḥān benden
4. Seni çün zülfi bend itdi biraz andan da feryād it
Nice yıldur idersin ey dil-i şeydā fiğān benden
5. Leb-i cān-baḥşını emdürdi tut kim kaşd-ı cān eyler
Ne virdi alıma **Yahyā** 'aceb ol bī-vefā benden

213. M 66^b, Yahyā (ŞYD, G. 269)

¹ [(Ben sevgiliyi) görünce vücudum bile harap olduğundan benden (hiç) bir iz kalmaz; acaba o acımasız sevgili bende ne gördü de kaçtı?]

² ayağūñ: ayağın D [(Ey sevgili), gözyaşı akıtan kölen, her gün senin ayağının tozuna ulaşp gözlerinin macerasını (sana) hangi sebeple sunar/hangi cüretle anlatır (bilmiyorum).]

³ [Sevgilinin yanağını hatırlayarak sabaha kadar āh ettim. Mum sevgiliden dumanı benden birlikte geçindik.]

⁴ fiğān: efğān M [Ey çılgın gönül, yıllardır benden dolayı inlersin biraz da sevgili seni saçıyla bağladığı için feryat et.]

⁵ vefā: emān D [Ey Yahyâ, acaba o vefasız sevgili bana ne verdi ki alsın! (O zaman) farzet ki sevgili can bağışlayan dudağını öptürerek seni öldürmeyi istedi.]

214. Emînî

Mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün mefā'îlün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Serîr-i hüsne benden ğayrı sulţân olmasun dirsün
Güzellükde benümle kimse akrân olmasun dirsün
2. Senüñ ben 'âşık-ı nālānuñ oldum rahm kılmazsuñ
Meger kim 'âşıkum 'ālemde ħandān olmasun dirsün
3. Miyānın kuçmak isterseñ kuşkusuz bir sehî-kaddüñ
Anuñ gencîne-i vaşlında şu'bān olmasun dirsün
4. Yanup yakıldığını istemezsin 'âşık-ı zāruñ
Yağarsın dāğ-ı derdi sîne sūzān olmasun dirsün
5. Kõmaz hîç işiginde yatmağa bir şeb **Emînî**yi
Serā-yı devlet-i hüsnumde mihmān olmasun dirsün

²¹⁴. M 66^b, Emînî (Çalışılmış kaynaklarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [(Ey sevgili hem) güzellik tahtına benden başka kimse sultan olmasın istersin (hem de) güzellikte kimse benimle denk olmasın dersin.]

² [(Ey sevgili) ben senin (aşkınla) inleyen âşığının ama bana hiç acımazsın galiba sen bu dünyada âşığının yüzü (hiç) gülmesin istersin.]

³ [(Ey sevgili biz) şüphesiz (senin gibi) fidan boylu (birini) kucaklamak isteyince onun vuslat hazinesinde aşk olmasın istersin.]

⁴ [(Ey sevgili, sen hem) inleyen âşığın sızlanmasını/sıkıntı çekmesini istemezsin (hem de) dertten (oluşan) yaralarını yakıp gönlü yanmasın istersin.]

⁵ [Sevgili, güzelliğinin devlet sarayında hiç kimsenin misafir olmasını istemediğinden Emîn'in bir gece bile eşiginde yatmasına izin vermez.]

215. Yahyā

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Yaklaşdı diyü haṭṭını geçme o güzelden
Kim gördi ki evvel öle bir kimse ecelden
2. Dilden geçen ol şāhı der-āgūşdur ammā
Dāmānına şarılmadur ancak gelen elden
3. Şimden girü bizden kerem it luṭfuñı kesme
Öldük meded ey sākī-i gül-çehre keselden
4. Ezdi yüregüm seng-i ğam u derd-i firākuñ
Kısmet baña endüh ü belā imiş ezelden
5. Yārūñ ki meyānındadur ol hañçer-i ğaddār
Şimden girü **Yahyā** geçemezsin sen o belden

^{215.} M 67^a, Yahyā (ŞYD, G. 279)

¹ [(Ey âşık,) eceli gelmeden birinin ölmesi mümkün olmadığından (ölüm) fermanı yaklaştı diyerek/sevgilinin ayva tüyleri çıkmaya başladı diyerek o güzel sevgiliden vazgeçme.]

² [İsteğimiz, o sevgiliyi sarmaktır ama elimizden sadece (onun) eteğine sarılmak gelir.]

³ [Ey gül yüzlü saki, artık bizden lütfunu kesme (bize) lutfet; yardım et! Çünkü hastalıktan öldük.]

⁴ (Ey sevgili senin), üzüntünün taşı ve ayrılığının derdi, yüreğimi ezdi; benim ezelden beri kısmetim dert ve sıkıntıymış.(ne yapalım).]

⁵ [Ey Yahyâ, artık sen o belden vazgeçemezsin (çünkü) o merhametsiz hançer sevgilinin belindedir.]

216. Yahyā

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Şıma āyīne-i ḳalbüm ḥazer ḳıl inkisārumdan
Beni ḥāk ile yek-sān eyleme şaḳın ḡubārumdan
2. Yele virdi neşāṭum kār u bārın bād-ı āhumla
Fiḡān baḥt-ı siyāhumdan şikāyet rūzgārumdan
3. Biri ḥūrşid-i 'ālem-tāb u biri māh-ı bedr olmuş
Çıḳup iki şerer eflāke āh-ı pūr-şerārumdan
4. 'Aceb nice bulupdur ben naḥīfi derd ü ḡam bilsem
Nişān ḥōd ḳalmamışdur za'f-ile cism-i nizārumdan
5. Ricām oldur Ḥudādan ol ḳiyāmet ḳaddi gösterson
Şu dem kim gözüm açup ṭuram ey **Yahyā** mezārumdan

²¹⁶ M 67^a, Yahyā (ŞYD, G. 280)

¹ [(Ey sevgili) kalp aynamı kırmaktan sakın; beni toprak etme, toprağımdan sakın.]

² bārın: bānın: M / bād: bāl M (Ey sevgili) tüm mutluluğum ve kazancım, ettiğim ahın dumanıyla yok oldu; (şimdi de) bahtımın karalığından inleyip zamandan şikāyet etmekteyim.]

³ [(Ey sevgili), kıvılcımlarla dolu ahımdan göklere çıkan iki kıvılcımdan biri dünyayı aydınlatan güneş, biri (de) dolunay olmuş.]

⁴ [(Ey sevgili), zayıflıktan aciz düşmüş bedenimde kendimden bir iz kalmadığı halde dert ve keder benim gibi güçsüz (birini) niye bulur bilmiyorum.]

⁵ [Ey Yahyā, Allāh'tan isteğim şudur, mezarımda uyanınca o uzun boylu sevgiliyi bana gösterson.]

217. Yahyā

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Aklum tağıdur zülf-i siyeh-kār-ı perîşān
Cem'ıyyet-i hātır mı qor efkār-ı perîşān
2. Esbāb-ı melāḥat nice cem' olmuş o şehde
Ser-ber mi degül başdan o destār-ı perîşān
3. Vā'iz bu kerāmet saña maḥşüş hemîşe
Cem'ıyyete bā'is ola güftār-ı perîşān
4. 'Uşşāk-ı perîşān-dile gāhice görünsün
Çāk böyle nihān olmasun ol yār-i perîşān
5. Her gūşede şi'rūñ okınur var ise **Yahyā**
Söyletdi o kākül saña eş'ār-ı perîşān

^{217.} M 67^a, Yahyā (ŞYD, G. 273)

¹ [(Sevgilinin) siyah saçlarının dağınıklığı aklımı dağıttığından dağınık düşünceler benim aklımı başımda komaz.]

² [O sultanda güzellik delilleri nasıl da bir araya gelmiş; en başta da o baş üstündeki dağınık sarık gelir.]

³ maḥşüş: besdür ki D [Ey vaiz, karışık sözlerin insanları daima bir araya toplamaya sebep olmaktadır; bu keramet olarak sana yeter.]

⁴ gāhice: gāhī M // nihān olmasun: ḥicāb itmesün D [(Keşke) o peri şanlı sevgili, perişan gönüllü âşıklardan kendini bu denli gizlenmeyip bazen görünse.]

⁵ şi'rūñ: nazmuñ D [Ey Yahyâ, galiba (sevgilinin) o (siyah) saçları sana (kendisi gibi) kederli şiirler söylediğinden her köşede (senin) şiirlerin okunur.]

218. ‘Āşımî

Mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Ruḥ-ı dil-berde hergiz ḥaṭṭ-ı reyḥān olmasun dirsün
Dilā şubḥ-ı vişāle şām-ı hicrān olmasun dirsün
2. Atarsın ṭop-ı āhı dem-be-dem ey dil yine hergiz
Sipihrüñ ḳal‘a-yı nüh-ṭāḳı virān olmasun dirsün
3. O zülf-i pîç ü pîçi ṭağıdırsın ‘ārızuñ üzre
Yine ‘aşḳ ehlini ḥāṭır-perişān olmasun dirsün
4. Bir iki günde öldürmekdesin ey mihribān-ı çarḥ
Ribāṭ-ı ‘ālem içre kimse mihmān olmasun dirsün
5. Nice dem ‘Āşımî bīmāruñ oldı ey ṭabīb-i cān
Virüp dārū-yı la‘lūñ aña dermān olmasun dirsün

218.

M 67^a, ‘Āşımî (Çalışılmış kaynaklarda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹

[Ey gönül, sevgilinin yüzünde hiçbir zaman ayva tüyleri çıkmasın istersin; kavuşma sabahı da ayrılık akşamına dönmesin dersin.]

²

[Ey gönül sen ah topunu hem sürekli atarsın hem de feleğin kalesinin dokuz kubbesi yıkılmasın dersin.]

³

[Ey sevgili, o büküm büküm saçları yanağının üzerine dağıtırsın sonra da aşk ehlinin gönlü perişan olmasın istersin.]

⁴

[Ey feleğin dostu, dünyanın konuk yerinde (hem hiç) kimse misafir olmasın istersin (hemde olanları) bir iki günde öldürürsün.]

⁵

[Ey gönül doktoru, Asîmî uzun zamandır (senin) hastandır. (Sen) ona (hem) dudağının ilacını verirsın (hem de) iyileşmesin istersin istersin.]

219. Vaşfi

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Hazer kılmaz dil-i āzürde-i hicrūñ enininden
Fiğān bāzār-ı hüsñüñ dil-firīb-i nāzenininden
2. Şafası 'işreti meh-rûların erbāb-ı 'irfāna
Muhaşşal yeg gelür bāğ-ı behiştüñ hür-ı 'aynından
3. Miyānın kuçmadur kâsdum o şüh-ı işve-engizüñ
Muşaddakdur kelāmum kaçmazam hāşā yemīninden
4. Biz ol rindān-ı bezm-i işretüz kim bir ayak evvel
El alduk sākıyā hum-hānenüñ mesned-nişininden
5. Ölüpdür tîşe-i endîşe birle Kûh-ken **Vaşfi**
Hezār eş'ār ider hâk 'arşa-i şab'uh zemīninden

²¹⁹. M 67^a, Vaşfi (Divanda bu gazel bulunmamaktadır.)

¹ [(O sevgilinin) ayrılığıyla gönlü kırılmış kişinin inlemesinden ve güzellik pazarının gönül aldatıcı nazlısının figanından çekinmez.]

² [Sonunda ay yüzlülerin işret eğlenceleri ariflere cennet bahçelerinin asil kızlarından daha üstün gelir.]

³ [Benim isteğim o şuh sevgilinin belini kucaklamak olduğundan sözümün arkasındayım ve hiçbir zaman da yeminimden kaçmam.]

⁴ [Ey saki biz ilk olarak meyhanenin sahibinden bir kadeh içmek için izin aldığımızdan işret meclisinin rintleriyiz.]

⁵ [Ey Vasfi, Ferhad keder baltasıyla ölmektedir (ama) yaratılışının zemininden (de) binlerce şiir çıkarmaktadır.]

220. Yahyā

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Olur gül gül kaçan şeftālular alsam 'izārından
Bu bāğuñ meyvesi evvel irişürmiş bahārından
2. Degüldür gūşvār-ı la'l bir lü'lü'-yi lālādur
Görinür sürh yārūñ reng-i rūy-ı tāb-dārından
3. Şehā pür-dāğ sīnem tāze tāze zahm-ı tīgüñle
Baña yegdür cihānuñ gülşeninden lāle-zārından
4. İletdūñ bŷy-ı zŷlfin nāfenūñ bağrını hŷn itdūñ
O miskīni çıkardūñ ey şabā āhir diyārından
5. Yatur deşt-i belāda tāb-ı ğamdan teşne-leb **Yahyā**
İçürmez mi o hŷnı dahı tīg-i āb-dārından

²²⁰ M 67^b, Yahyā (ŞYD, G.281)

¹ [Ey sevgili, ne zaman senin) yanağından öpücükler alsam (yanakların) pembe pembe allanır/güllerle dolar; (demek ki) bu bağıın meyvesi baharından önce yetiştirilmiş.]

² (Ey âşık, sevgilinin), parlak yüzünden görünen kırmızılık, lal renkli bir küpe değil, parlak bir incidir.]

³ [Ey sevgili, gönlüm (senin) kılıç yaralarıyla açtığın taptaze yaralarla doludur, bu benim için dünyanın pek çok gül ve lale bahçesinden daha değerlidir.]

⁴ [Ey sabah rüzgârı, (sevgilinin) saçının kokusunu ulaştırarak ceylanın bağrını kanla doldurdun; sonunda (sen) o âcizi yurdundan ettin.]

⁵ [Yahyâ, bela çölünde gam ateşiyle susamış halde yatar; (acaba) o gaddar (sevgili) keskin/parlak kılıcından (su) vermez mi?]

221. Yahyā

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Yerümde sâbitüm gelse ḥadeng-i cān-sitān senden
Nişān-i tîrûñ olmaḡdan kaçan bulmaz nişān senden
2. Zebāna cevruñ almam saḡlarım sūzı derūnumda
Dilüm yanar şikāyet itsem ey nā-mihribān senden
3. Şabā ḥāk-i rehi kim tūtiyā-yı dīde-i cāndur
Birazcık alıḡor yārān umarlar armaḡān senden
4. Benüm ḥōd sözümü yazmaḡa dōymez kāḡad u ḥāme
Ne māni' gelse cānā nāme-i rāḡat-resān senden
5. Ne lāzım 'aşḡda ben ḡālibüm Kays'a dimek **Yahyā**
Bir iki gün muḡaddemdür hele ol nātüvān senden

²²¹. M 67^b, Yahyā (ŞYD, G.262)

¹ olmaḡdan: olmaḡda D [(Ey sevgili eḡer) senden (sineme) can alıcı oklar gelse de ben yerimde sabitim; (çünkü senin) okuna hedef olmaktan kaçan (kimse) senden iz bulamaz.]

² saḡlarım sūzi: saḡların sūzum M [Ey zalim sevgili, senden şikāyet ettiḡim zaman dilim yanacaḡından (çektirdiḡin) eziyetleri aḡzıma almayıp (bu) sözleri/ateşi çimde saklarım.]

³ [Ey sabah rüzḡarı, dostların senden bir armaḡan beklediḡi için (onlara) can gözüne sürme olan sevgilinin ayak bastıḡı topraktan biraz aliver.]

⁴ kāḡad: kāḡaz D [Ey sevgili, benim kendi sözlerimi yazmaya kâḡıt ve kalem dayanamazken senden (beni) huzura ulaştıracak bir mektubun gelmesine engel nedir?]

⁵ [Ey Yahyâ, ben aşḡta Kays'a galibim demeye ne gerek var; o çaresiz senden sadece bir iki gün öndedir.]

222. Hüsrev Çelebi

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Yeşiller giydüğince tūṭī-i gūyāya beñzersin
Siyeh-pūş olduğıñca Ka'be-i 'ulyāya beñzersin
2. Libās-ı sürḥ-ile cānā yeşil ferāce giydükçe
Ṭarāvet gülşeninde bir dūr-i yektāya beñzersin
3. Kaçan kim nāz-ile aḳsa da giyseñ ey melek-sīmā
Şadefde ḥāşıl olmuş bir dūr-i yektāya beñzersin
4. Giyüp egnüñe mā'ī cāmeler seyr-i çemen itseñ
Yem-i ḥaḍrāda Hızra gökdeki 'İ sāya beñzersin
5. O gül ruḥsārı vaşf itdün 'aceb şīrīn edālarla
Sözüñde Hüsrevā sen bülbul-i gūyāya beñzersin

²²². M 67^b, Hüsrev Çelebi (Hüsrev'in TEİS'te gazel yazdığından bahsedilmektedir. Fakat bir divanı olup olmadığı bilgisi verilmemiştir.)

¹ [(Ey sevgili sen), yeşiller giyince konuşan papağana; siyahlar giydiğinde de yüce Kâbe'ye benzersin.]

² [Ey sevgili, kırmızı elbiseyle yeşil ferace giydiğinde tazelik gül bahçesindeki eşsiz inciye benzersin.]

³ [Ey melek yüzlü sevgili, giysin/bedenin her ne kadar nazla akıp gitse de (sen) sadeftte ortaya çıkan eşsiz inciye benzersin.]

⁴ [(Ey sevgili keşke) mavi elbiseler giyinip bahçeleri gezsen (çünkü) sen yeşil denizde Hızır'a ve gökdeki İsa peygambere benziyorsun.]

⁵ [Ey Hüsrev, sen sevgilinin o gül yanaklarını (nasıl) övdün? Hiç şüphesiz senin sözlerin şakıyan bülbüle benzer.]

223. Yahyā

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec-- + / + -- + / + -- + / + --

1. Sâkıye diñüz bezme yine bâde getürsin
Bir bir hep unutduklarımız yāda getürsin
2. Mecnūn gibi yābāna giden bü'l-heves-i 'aşk
Hāl itmedügi müşkili üstāda getürsin
3. Gül gibi şunup her birine cām-ı leb-ā-leb
Bülbül gibi 'aşk ehlini feryāda getürsin
4. Delsün dir ise sīne-i mecrūhını 'āşık
Peykânlarını bu dil-i nā-şāda getürsin
5. Maқта'da idüp medh ser-i zülfini **Yahyā**
Vaşf-ı kad-i mevzūnunu bālāda getürsin

²²³. M 67^b, Yahyā (ŞYD, G.287)

¹ hep: hep hep M // unutduklarımız: unutduklarını M [Sakiye meclise yine şarap getirmesini söyleyin; bütün unuttuklarımızı bir bir akla getirsin.]

² [Mecnun gibi ıssız yerlere / çöllere giden aşk heveslisi (kişiler), üstesinden gelemediği zorlukları ustasına getirsin.] Bu beyit divanda üçüncü beyittir.

³ [(Saki),aşk ehlinin her birine ağzına kadar dolu gül gibi kadehlerle (içki) sunup onları bülbül gibi inletsin.] Bu beyit divanda ikinci beyittir. /

3b: Bezm ehlini bülbül gibi feryāda getürsün D

⁴ [Âşık, eziyet oklarının gönlünü delmesini dilerse (sevgilinin) kirpiklerini kederli gönlüne getirsin.]

Cevr okları delsün dir ise bağırını 'āşık

Kirpiklerüñi hātır-ı nā-şāda getürsün D

⁵ [Yahyâ, (sevgilinin) saçının ucunu (gazelin) makta beytinde yüceltip düzgün boyunun övgüsünü (de) yukarıda(ki mısralarda dile) getirsin.]

224. Kabûlî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Ey gönül âvâresin pür-yâresin şad-pâresin
Derdi çok dil-ğastesin dermânı yok bî-çâresin
2. Zevk odur yârüñ senüñle geh küse geh barışa
Nâz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın
3. Açmasın o goncaya râzın saña ol açılır
Sen nihân it ol gül-i ra'na bilür âvâresin
4. Renk bû yokdur gül-i gülşende ruhsâruñ gibi
Var mıdur görsün şabâ evrâkı bir bir arasın
5. Müttehemdür kâkül-i dil-ber gönül almağ-ile
Söyle dil-dâra **Kabûlî** anı yusun tarasın

²²⁴. M 67^b, Kabûlî (KD, G. 330)

¹ [Ey gönül, (sen) perişansın, yaralarla dolusun ve paramparçasın; derdi çok olan hasta (bir) gönülsün ve (dahi) dermanı olmayan çaresizsin.]

² [Sevgilinin seninle bazen küsüp bazen barışması keyif vericidir; örneğin o sevgili naz edip (yanına) gelmesin ve sende gidip (ona) yalvarasın.]

³ o: ol D / râzın: râzuñ D // it ol: itseñ D [(Ey sevgili), o (âşık), goncaya sırrını açmaz (çünkü) o (yalnız) sana açılır; (doğrusu) sen onu gizlemeye çalışsanda o güzel gül onun (ne kadar) çılgın olduğunu bilir.]

3b: Sen nihân itseñ eger ol gül bilür âvâresin D

⁴ Renk: renklü D / bû: rû D // evrâkı: gül-zârı D // bir bir: varsun D [Gül bahçesinin gülleri içinde (senin) yüzün gibi renkli ve güzel kokulu bir gülün olmadığını sabah rüzgârı (gül) yapraklarını tek tek arayarak görsün.]

⁵ 5b: Söyle dilde **Kabûlî** anı yusun varasın M [Ey Kabûlî, (mademki) sevgilin saç (âşıkların) gönüllerini çelmekle suçlanır; (o zaman) sevgiliye söyle saçını (güzelce) yıkayıp tarasın.]

225. Yahyā

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Bakmaz yüzime dīde-i ḥūn-bārı ne bilsün
Gelmez yanuma eyledigüm zārı ne bilsün
2. Rūyında qarār itmege yüz tıtmuş idi dil
Ardınca imiş ḥaṭṭ-ı siyeh-kārı ne bilsün
3. Şīrīn düşürür sözlerin ol la'l-i şeker-bār
Ṭūṭī öteyor lezzet-i güftārı ne bilsün
4. Her dil ki degül rāh-rev-i Ka'be-i kūyuñ
Ol yolda olan serzeniş-i ḥārı ne bilsün
5. **Yahyā** tıtalum eyler eşer yāre ğubāruñ
Ol mest-i mey-i nāz bu esrārı ne bilsün

²²⁵ M 68^a, Yahyā (ŞYD, G.260)

¹ [Yüzüme bakmayan o sevgili kan ağlayan gözlerimi nereden görsün; yanıma gelmez inlediğimi nereden bilsin.]

² [(Ey sevgili), gönül, (senin) yüzünde yer edinmeye meyletmişti; (ama) yüzünün arkasında siyah ayva tüylerinin olduğunu nereden bilsin.]

³ (Sevgilinin) o şeker saçan dudakları, sözlerini tatlı söylerken sözün lezzetini/tatlı sözlülüğü tatmayan papağan (da sadece) ötüyor.]

⁴ [(Ey sevgili), her gönül, (senin) mahallenin Ka'besinin yolcusu olamaz çünkü o yolda olan (kişiler) dikenin eziyetini bilmez.]

⁵ [Ey Yahyâ, diyelim ki (senin mezarının) toprağı sevgiliye tesir etsin (iyi de) naz şarabıyla şarhoş olmuş o (sevgili) bu sırrı nerden bilecek?]

226. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Aldı gönlüm bir cevān-ı hūb-rūy u tünd-ḥū
Ġamzesi ser-tīzi ḥūnī çeşm-i mesti fitne-cū
2. Yalıñuz bütün degül kılca alupdur cān daḥı
Az müddetde o ġīsūlar beni ıldı dü-mū
3. Rūy-ı 'āşık za'ferān-reng olduġuñ vechi budur
La'line şirīnlik yazar o ḥaṭṭ-ı müşg-bū
4. Bir elif yazdı ḥayāl-i addi levḥ-i sīnede
Dīde urmaz yaş dōker itmez abūl-i şüst ü şū
5. Gūyiyā [**Yahyā**] bu şī'r ol maṭla'-ı zībā ile
Bir cevān-ı tāzedür mevzūn add ü hūb-rū

226 .

M 68^a, Yahyā (ŞYD, G.301)

¹ Ġamzesi: Ġamze-i D [Gönlümü alan sevgili, keskin yanbakışları zalim (olan), baygın gözleri fitne (arayan) sert tabiatlı ve güzel yüzlü genç biridir.]

² beni: yā M [O saçlar beni çok kısa zamanda iki saç teli haline getirdi; sadece bu beden değil can bile kıl kadar incel-di.]

³ olduġuñ: olduġuñuñ D / budur: bu D [Âşığın yüzünün safran gibi sarı renkli olmasının nedeni sevgilinin, o misk kokulu hattıyla dudağına şirinlik yazmasıdır.]

⁴ [Sevgilinin boyunun hayali, gönül levhasına bir elif çekti; göz (de) yıkanıp paklanmayı kabul etmez, durmadan yaş dōker.]

⁵ **Yahyā**: -M /şī'r ol: şī'r-i nev M [Ey Yahyâ, bu şiirin, o güzel matla beyti ile sanki güzel yüzlü, düzgün boylu genç bir sevgili (gibi)dir.]

227. Naḥlî

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Dirseñ ey dildāde ḥālūñ çeşm-i fettān görmesün
Rūyına pinhān nigeḥ-sāz ol ki cānān görmesün
2. Cān atar pervāne-veş yanmağa bî-pervā gönül
Şem'-i ruḥsār-ı ziyā-pāşın fūrūzān görmesün
3. Teşne-yāb itdi dili bir mertebe şahbā-yı 'aşk
Böyle keyfiyet mey-āşāmān u rindān görmesün
4. Diller üzre bend urur gīsū-yı efsün...
Dil-ber[i] dil-dāde-i kākül perîşān görmesün
5. Yūsuf-ı dil nice 'aşka girîbān virmesün
Tā ḳabā-yı 'işmetinde çāk-dāmān görmesün
6. Çāk çāk eyler şaḳın bîm-i ḥayāl-i ğamzesi
Sîneler tîğ-ı nigāḥ-ı yāri 'üryān görmesün
7. Dāğ-ber-dāğ urmasun na'l-i kümeýt-i nāz ile
'Āşıkı pāmāl-i esb-i cevre şāyān görmesün
8. Reh-nişīn-i ārzū olduḳda çeşm-i intizār
Şîve-perdāzın...şitābān görmesün
9. Ğıbṭa-fermā-yı suḥan-dāndur bu güfthem **Naḥliyā**
Ḥased-i gūyān olur erbāb-ı 'irfān görmesün

²²⁷ M 68^a, Naḥlî (Nahlî, hakkında çalışılmış bir divan bulunmamaktadır.)

¹ [Ey âşık, halini fitne çıkaran gözler görmesin istersen (sevgilinin) yüzüne gizli bakan ol çünkü sevgili (seni) görmesin.]

² [Pervasız gönül, pervane gibi yanmaya can attığından (sevgilinin) ılık saçan yanağının mumunu (sakın) parlak (halde) görmesin.]

³ [Aşk şarabı, gönlü öyle hevesli bir hale getirdi ki şarap içenler ve rintler böyle (bir) keyfiyet (asla) görmesin.]

⁴ [Büyülü saçlar gönülleri âşık ettiğinden...; kaküle gönül vermiş âşıklar sevgiliyi (sakın) perişan halde görmesin.]

⁵ [Yusuf gönül, pek çok aşka elbisesini yırttırmasın ki namus elbisesinin eteği de yırtılmasın.]
1. Mısradaki vezin aksamaktadır.

⁶ [(Sevgilinin) gamzesinin hayalinin korkusu gönülleri paramparça ettiğinden sevgilinin bakışının kılıcı sineleri sakın çıplak görmesin.]

⁷ [(Sevgili) naz doru atının nalı ile (âşığın bedenine) dağ üstüne dağ vurmasın. Âşığı zulüm atının ayakları altına almaya layık görmesin.]

⁸ [İntizar gözü arzusun yolunu gözledikçe...]

⁹ [Ey Nahlî, bu söz(ler) gıpta verici bir şiiirdir; hased söyleyenler olacağından (aman) bilginler görmesin.]

228. Şehrî

Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Hîç seni nâ-sûhte ol şem'-i şeb-istân görmesün
Dirseñ ey pervâne cismüñ nâr-ı hicrân görmesün
2. Şöyle bir rindâne 'arz it yâre kim nağd-i dili
Ğamze[y]i gâh (?) olmasun ol çeşm-i fettân görmesün
3. Hem nigâh-ı hışm ider hem rûy-ı ülfet gösterür
Kimseler hîç böyle bir âşüb-ı devrân görmesün
4. Şâyed ol rind-i cihân bir şey tırâş eyle şakın
Fikr-i haţţ ile seni ey dil perişân görmesün
5. Virmesün her hasteye dârû-yı la'lin ol tabîb
Bister-i âgûşa her bîmârı şâyân görmesün
6. Dest-i şâne bend-i târ-ı zülfine el urmasun
İstemem âyîne ruhsârın nümâyân görmesün
7. Reşk ile âzürde-hatır eyleme ehl-i dili
Şakla bu nev-güfteñi ey **Şehrî** yârân görmesün

²²⁸ M 68^a, Şehrî ("İsmail Belîğ, *Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, Hazırlayan: Abdülkerim Abdulkadiroğlu, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 1999" adlı çalışmada Halk edebiyatı şairi Kuloğlu Şehrî'ye ait gösterilen şiir, şairin henüz çalışılmamış olan divanında mevcut değildir. Divan edebiyatındaki bir diğer Şehrî Mehmed isimli şairle karıştırıldığı TEİS'te dile getirilmektedir.)

¹ [Ey pervane, seni bağı yanmayan hiç(bir) gece mumu görmesin, bedeninin de ayrılık ateşiyle yanmasını dersin.]

² [Sevgiliye gönül sermayesini öyle bir rindane sun ki ne (sevgilinin) yan bakışı olsun ne de fitne çıkaran o gözleri görsün.]

³ [(Sevgili) hem kızgın şekilde bakar hem de yakınlık gösterir; hiç kimse böyle bir dünyayı karıştıran/sevgili görmesin.]

⁴ [Ey gönül, eğer o âlemin arifi, bir şey tıraş ederse seni sakın ayva tüylerinin düşüncesiyle perişan görmesin.]

⁵ [O tabib/sevgili her düşküne dudak ilacını vermesin; her hastayı da kucak yatağına layık bulmasın.]

⁶ [(Ey sevgili ne), tarağın dişleri saç telinin halkasına dokunsun (ne de) aynalar yanağını apaçık görsün istemem.]

⁷ [Ey Şehrî, haset ederek gönül ehlinin hatrını kırma, bu yeni sözleri de sakla (sakın) dostlar görmesin.]

229.

Meḫūlū fā'ilātū meḫā'ilū fā'ilūn
Muzāri' - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Ā'dā hevā-yı zūlf-i dilārāda olmasun
Düşmenlerüm İlāhī o sevdāda olmasun
2. Kaṭlin havāle eyleyem aḡyāra āhdan
Bir tīḡ-ı şu'le-tāb ki dünyāda olmasun
3. Gelmez hevā-yı 'aşk-ı cevāndan baña ferāḡ
İsterse va'd-ı vuşlat[1] ferdāda olmasun
4. Dil 'azm-i zūlf-i yār ideli hīç görünmedi
Bī-çārenüñ şaḡın başı ḡavgāda olmasun
5. Virmem berāt-ı manşib-ı ālām-ı dil-beri
Sırrīya söyleyin o temennāda olmasun

229.

M 68^a, (ÜSD, G.81)

1. Ā'dā: Ā'dū D // o: bu D [Ey Allah'ım rakiplerim sevgilinin kara saçının arzusunda olmasın.]
2. [Ben dünyada eşi benzeri olmayan ahımın ışık saçan oklarını rakibin katli için göndereyim]
3. 'aşk: vaş! D [Genç sevgilinin aşk arzusundan (asla) vazgeçmem; isterse kavuşma günü yarın olmasın.] Üçüncü ve dördüncü beyit divanda yer değiştirmiş haldedir.
4. 4a: Dil zūlf-i yāra gideli aşlā görünmedi D // Bīçārenüñ: Cevānenüñ M [Gönül, sevgilinin saçına yöneldiğinden beri hiç (etrafta) görünmedi. Sakın (o) zavallının başı dertte olmasın?]
5. söyleyin: söyleyüñ D [Sırrī'ya söyleyin sevgilinin elem makamının fermanını vermem, sakın o temennide olmasın.]

230. Yahyā

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Sevdā-yı ser-i zülfüni elden kıomam ey mäh
Ser-rişte-i 'aşk eldedür el-minetü li'lläh
2. 'Aşkuñ nice düşvār idügin her kişi bilmez
Bir ben bilürin çekdigimi bir de bir Alläh
3. Her gice neler çekdigimi künc-i belāda
Dünyālara her şubh yayar āh-ı seher-gāh
4. İncinmez idüm çıkdığına hāne-i tenden
Cān olsa eger nāvek-i cānān-ile hem-rāh
5. Hem āh iderin kaçduğına tenden o māhuñ
Hem havf iderin kim anı **Yahyā** tuta ol āh

²³⁰. M 68^b, Yahyā (ŞYD, G.306)

¹ [Ey ay (gibi güzel sevgili, senin), saçının ucundaki sevdayı elden bırakmam; Allah'a şükürler olsun (ki), aşk ipinin ucu el(im)dedir.]

² Aşkın ne kadar güç olduğunu herkes bilemez; çektiklerimi bir ben bilirim bir de Allah bilir.]

³ [(Âşığın) seher vaktinde (ettiği) ahları, (onun) geceleri bela köşelerinde neler çektiğini her sabah dünyalara duyurur.]

⁴ [(Eğer) can, sevgilinin okları ile yoldaş olsaydı (onun) beden evinden çıkmasına üzülmezdim]

⁵ [Ey Yahyâ, o ay (yüzlü sevgili) benden kaçtığı için hem ah ederim hem de o ahımın onu tutmasından korkarım.]

231. Yahyā

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Her kaçre-i eşküm ki aķar ķan arasında
Lü'lü' gibidür subķa-i mercān arasında
2. Zülf-i siyehinden kesilür mi dil-i şeydā
Bir rābıťadur cān-ile cānān arasında
3. Faşl itmese aralarını ķańcer-i hicrān
ĖavĖā uzanurđı ten-ile cān arasında
4. Olmaķda Ėüzellikde o meh Yūsuf-ı şānı
Bir fitne ķopar ķorķarın ihvān arasında
5. **Yahyā** beni mi buldı hemān kāfir-i zülfi
Bend eyleyecek bunca müselmān arasında

^{231.} M 68^b, Yahyā (ŞYD, G.308)

¹ [Kanlar arasından akan her gözyaşı damlam; mercan tesbih arasındaki inci (tanesi) gibidir.]

² [(Ėaşığın) çılgın gönlü, (sevgilinin) siyah saçlarından vazgeçmez (çünkü o) can ile canan arasında bir bağdır.]

³ [(ĖĖer) ayrılık ķańceri onların arasını ayırmasaydı ten ile can arasındaki kavga uzardı.] Bu beyit divanda dördüncü beyittir.

⁴ [O ay (yüzlü sevgili) Ėüzellikte ikinci Yusuf (gibi olduğundan) kardeşler arasında bir fitne çıkmasından korkarım.] Bu beyit divanda üçüncü beyittir.

⁵ [Ey Yahyā, (sevgilinin) siyah saçları bu kadar müsüman arasında bağlayacak sadece beni mi buldu?]

232. Ğınāyī

Mef'ūlū mefā'ilū mefā'ilū fe'ūlūn

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Ruḥsārelerüñ zülf-i perīṣān arasında
Güller gibidür deste-i reyḥān arasında
2. Dür dişlerüñ ol ḥoḳḳa-yı mercānuñ içinde
Şebnem gibidür ğonce-i ḥandān arasında
3. Hicrūñle dem-ālūde olan merdüm-i çeşmim
Şol keştīye beñzer ki yatur ḳan arasında
4. Dībāce-i ḥüsnüñdeki ebrū-yı serāmed
Şan besmeledür şaḥfa-i Ḳurān arasında
5. Eş'ārīñı faşl itse Ğınāyī n'ola ā'dā
Rağbeti olur gevhere nādān arasında

^{232.} M 68^b, Ğınāyī (Çalışılmış kaynaklarda bu gazel bulunmamaktadır.)
¹ [(Sevgilinin) yanakları, dağınık saçları arasında (sanki) reyhan demeti arasındaki güller gibidir.]
² [Doğrusu o mercanın içerisinde inciye döndük (tıpkı) açılmış gonca (yaprakları) arasındaki su taneciği gibi.]
³ [Her gül (gördüğünde) kana bulanık göz bebeğim (tıpkı) kan arasında yatan gemiye benzer.]
⁴ [(Sevgilinin) güzelliğinin mukaddimesi (olup) başta bulunan kaşları sanki Kuran sayfaları arasındaki besmele gibidir).]
⁵ [Ey Ğınāyî, cahiller arasında mücevhere ilgi gösterildiği için düşmanlar (senin) şiirini çekiştirse şaşılmaz.]

233. Yahyā

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Dil-i şeydā n'ola meyl eylemezse vaşl-ı cānāne
Ne zaḥmetler çeküpdür alışıncā derd-i hicrāne
2. N'ıçün cām-ı muşaffāyı getürmez sāķi-i meclis
Bizümle 'ahd ü peymān eylemişdi döndi peymāne
3. Nihāl-i bānı ḳadd-i yāre benzetmişdüm incinmiş
Anı nice yetiştirmişler ol şāh-ı cihān-bāne
4. Gice pervānelerle cem'i germ-ā-germ idi şem'üñ
Seḥer bakduk ne şem'-i meclis-ārā var ne pervāne
5. Bu meclisden hemān 'uzlet-nig'ın olmak gerek **Yahyā**
Taḥammül eylemez 'āķil olan evzā'-ı mestāne

²³³. M 68^b, Yahyā (ŞYD, G.355)

¹ [Çılgın gönül, sevgiliye kavuşmayı istemezse şaşılmaz; (çünkü) o ayrılık derdine alışmak için ne zahmetler çekmiştir.]

² eylemişdi: eyledi D / döndi: ṭurmaz mı D [Meclisin sakisi, bize neden saf (şarap) kadehini sunmaz; kadeh bize söz verip yemin etti (yoksa artık) sözünde durmaz mı?] Bu beyit divanda üçüncü beyittir.

³ bānı: bāl M [Sevgili, boyunu Ban fidanına benzettiğim için incinmiş; (Allah bilir) o dünya şahına bu (sözümü) nasıl yetiştirdiler?] / Bu beyit divanda ikinci beyittir.

⁴ cem'i: bezmi D // baktuk: baktum D [Mumun meclisi, geceleyin pervanelerle hayli hareketli iken sabah vakti baktık ki ne pervane ne de meclisi süsleyen mum var.]

⁵ meclisden: meclisde M / nig'in: güz'in D [Ey Yahyâ, bu meclisten derhâl ayrılıp yalnızlık köşene çekil; çünkü akıllı bir kimse sarhoşların hâllerine katlanamaz.]

234. Cevrî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Şafâ itmem cihānuñ her günü nevrüz u 'ıyd olsa
Benüm bir eski derdüm tâzeler şevk-ı cedîd olsa
2. Benem ol rûze-dâr-ı nâ-ümîdi kim nigâh itmem
Hilâl-i 'ıydı çarhuñ günde biñ kerre bedîd olsa
3. Şalâ-yı ruḥşat-ı 'ıyş ü şafâyı istimâ' itmem
Eger güş-ı hilâl-i 'ıyd pür-güft u şinîd olsa
4. Olurdum âfitâb-ı şubḥ-ı 'ıyda zerre-veş mâ'il
Eger feyzinden anuñ kevkeb-i bahtum sa'id olsa
5. Tehî cām-ı hilâl-i 'ıydı görmekten n'olur **Cevrî**
Baña peymāne-i lebrîz-i şahbā-yı ümîd olsa

234.

M 68^b, Cevrî (CD, G. 211)

- 1 [Benim (sürekli) tazeleyip yeni keyifler veren (çok) eski bir derdim (olduğundan) dünyanın her günü ilkbahar zamanı ve bayram günü (gibi mutluluk verici) olsa da neşelenmem.]
- 2 [Ben ümitsizliğin oruçlu (kimsesi olduğumdan) gökyüzünün bayram hilali günde bin kere görünse de bakmam.]
- 3 [Eğer (etraf) bayram hilalinin görüneceği haberleriyle dolsa da ben yiyip içip eğlenme izninin çağrısını duymam.]
- 4 [Eğer bahtımın yıldızı güneşin/sevgilinin keremiyle uğurlu olursa bende zerre gibi bayram sabahının güneşine gönlümü kaptırırdım.]
- 5 [Ey Cevrî, ümidin ağzına kadar dolmuş şarap kadehi benim olduktan sonra bayram hilaline benzeyen kadehi boş görmekten ne çıkar/görsem ne olur?]

235. Yahyā

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Cāna ḥaṭ-ı Yāḳūtı yazan ol dehen üzre
Bir nokṭa ḳomıṣ sūrḥ-ile gūyā zeḳan üzre
2. Ḥāl-i siyehūñ 'ārız-ı zibāña yaraşmıṣ
Zülfüñ ne güzel düşmıṣ o vech-i ḥasen üzre
3. Zülfünde gönül ğamzeñ-ile eglenür ey mäh
Cān-bāz gibi tığ-ile oynar resen üzre
4. Pīrāheni ḥıfz eyler eser yelden o mähı
Ditrer ṭurur ol Yūsuf-ı gül pīrehen üzre
5. **Yahyā** o şāhuñ cevher-i la'lini söylet
Yāḳūtı neden kim ṭuta dürr-i 'Aden üzre

235.

M 69^a, Yahyā (ŞYD, G.309)

¹ [Ey sevgili, dudaklarının üzerine Yakut hattı'nı yazan, sanki çenenin üstüne kırmızı mürekkeple bir nokta koymuş.]

² [(Ey sevgili) siyah benin güzel yanağına yakışmış; saçın (da) o güzel yüzün üzerine ne güzel dökülmüş.]

³ [Ey ay (yüzlü sevgili), gönül, (sanki) ip üzerinde kılıç ile oynayan canbaz gibi senin saçındayken yanbakışların ile eğlenir.]

⁴ [O ay yüzlü sevgilinin gömleği, gül (kokulu) gömlek giyen Yusuf gibi esen rüzgârdan (onu) korur ve üzerine titrer.]

⁵ şehūñ: şāhuñ M [Ey Yahyâ, o şahın lal (gibi olan) cevher dudaklarına yakutu Aden incisinden neden üstün tuttuğunu sor.]

236. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Gönlüm açılmaz dime cānā bahār olsun hele
Evme 'ayşa murğ-i zerrīn-per şīkār olsun hele
2. Güç degüldür yāri tehnā eylemek ağıyārdan
Ṭālī'üm olsun müsā'id yār yār olsun hele
3. Gözine girmek ḥasūduñ nic' olur seyr eylesün
Cism-i zārum reh-güzārında ğubār olsun hele
4. Dostum yoluñda ölmek ihtiyār itdüm diyen
Cām-ı 'aşkuñ nūş idüp bī-ihtiyār olsun hele
5. Olma **Yahyā** luṭfına mağrūr o tıfl-ı nev-resüñ
Ḳadr-i ḥüsni fehmi ider bir şīve-kār olsun hele

236.

M 69^a, Yahyā (ŞYD, G.315)

¹ [Ey sevgili, (sakın) dertlerimden kurtulmam deme hele (bir) bahar olsun; eğlenmek (için de) acele etme hele (bir) altın kanatlı kuş/güneş avlansın.]

² [Sevgiliyi rakipten ayırmak kolaydır; (yeter ki) talihim (ve) sevgilim (bana) yardımcı olsun.]

³ nicolur: nice olur M / eylesün: idesin D [(Ey sevgili benim), dermansız bedenim, rakiplerin geçtiği yolda hele (bir) toz olsun (da) (onun) gözüne girmek nasıl olur göresin.] // Divanda bu beyitten sonra aşağıdaki beyit yer almaktadır:

Süzuma ḥürşīd-i 'ālem-tābı çerhūñ döymeye

Āteş-i dāğ-ı nihānum āşikār olsun hele

⁴ [Ey dostum, (senin) "Yolunda ölmeyi seçtim." diyenler önce (senin) aşkının kadehinden içip kendinden geçsin hele.]

⁵ [Ey Yahyâ, o yeni yetme sevgilinin lutfuyla gururlanma o hele güzelliğin kıymetini anlayan bir işveli (sevgili) olsun.]

237. ‘Âlî

Meḥḥülü fâ‘ilâtü meḥḥülü fâ‘ilün

Muzâri‘ - - + / - + - + / + - - + / - + -

1. Baḥr eyledüñ yaşum nice bir seyr-i ḳalyata
Lîmân-ı tende bir gicecik bârî ḳal yata
2. Yâri çeküp kenâra ḳayıḳ seyrin eylesek
Olmasa bâd-ı fûrḳate bâdî o fûrḳate
3. Çık başdan ey gönül saña kim dir alarğa dur
Başdarda ḳıçlı bir güzele toḡrulup çata
4. Şal rûzgâra fûlk-i dili rûz u şeb dime
Yâ Akdeñiz de bata yaḥod ḳaraya aḳa
5. Deryâ yüzinde çekdiregör zevraḳ-ı meyi
‘Âlî şarâb-ı şandal odur câna cân ḳata

²³⁷. M 69^a, ‘Âlî (GAD, G.1192)

¹ tende: dilde D [Ey seyir halindeki kalyata, (beni) daha ne kadar gözyaşı içinde bırakacaksın; keşke (sadece) bir gece ten limanında konuk olarak kalsan.

² [(Keşke) o firkat gemisinin (gitmesine) ayrılık rûzgârı sebep olmasa (da biz de) sevgiliyi kıyıya çekip/kucaklayıp kayığa karşıdan baksak.]

³ ḳıçlı: ḳıçlı D [Ey gönül, sana kim doğru yoldan çıkıp uzaklaş dedi (ki şimdi) arka taraftaki Başdarda (adlı) bir güzel gemiye çarpacaksın.]

⁴ aḳa: ata D [(Ey gönül), gönül kayığını gece gündüz demeden rûzgara salıver; ya Akdeniz’de batacak ya da karaya çıkacak.]

⁵ [Ey Âlî, insanın neşesini artıran şarap sandalını deniz üstünde (bir) içegör./Ey Âlî, şarap kayığını (hele bir) deniz üstünde yürüt de insanın neşesini artıran sandal şarabı (nasılmış bir) gör.]

238. Yahyā

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++-- / ++-- / ++-- / ++-

1. Tolaşup kākül-i 'anber-şiken-i cānāne
Ne kadar hātır-ı maḥzūna toḵandı şāne
2. Bu kadar dilleri mecrūḥ u perişān itme
Degme ey şāne o gīsū-yı 'abīr-efşāne
3. İşigin bekleyelüm ey dil-i şeydā yārūñ
Kays yetmez mi bize gitmeyelüm yābāne
4. Çünkü geldüñ hele bir pāre ṭur ey nāvek-i yār
Āşinā olmadan olmaḵ ne revā bīgāne
5. Dil-i **Yahyā**ya nice şıḡsa gerek bunca ğumūm
Yār bilmez mi 'aceb teng idügin ğam-hāne

²³⁸. M 69^a, Yahyā (ŞYD, G.354)

¹ [Tarak, sevgilinin anber kokulu saçına dolaşınca pek çok kederli gönlü tedirgin etti/incitti.]

² Ey tarak, (sevgilinin) o anber saçan saçına dokunarak bunca gönlü yaralayıp perişan etme.]

³ [Ey çılgın gönül, yabana gidenlere (örnek olarak) Kays yeteceğinden (biz) sevgilinin eşğinde bekleyelim.]

⁴ olmadan: olmadın M [Ey sevgilinin ok (gibi olan kirpikleri/yanbakışı), mademki (gönlüme) geldin bari birazcık konakla; (daha) tanışmadan yabancı gibi davranmak (sana) yakışır mı?]

⁵ [Yahyâ'nın gönlüne bunca dert nasıl sığar? Acaba sevgili gam evinin dar olduğunu bilmez mi?]

239. Vecdî

Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Hezārān kuvvet-i şamşām var şemşīr-i āhumda
Felek bīn baş-ile tursun tursun şāh-rāhumda
2. Ben ol hāk ile yek-sān delķ-pūšem kim hākīkatde
Görür ma'nā-yı 'aşķı ehl-i dil taraf-ı külāhumda
3. Olurdı hep şevāb-ı kudsiyāna rehber-i ğufrān
Selāsıl olmayadı şermden pāy-ı günāhumda
4. Benim tāt-gehüm mescid midür mey-hāne mi bilmem
Ki rindī rakş ider takvā 'ibādet secde-gāhumda
5. Olanlar tālīb-i āb-ı hayāt eş'arıma baksun
Bulurlar **Vecdiyā** biñ çeşme her saır-ı siyāhumda

239.

M 69^a, Vecdi (VD, 58)

- 1 şāh-rāhumda: reh-güzārūmda D [Benim (bir tane) ahımın kılıcında (bile) binlerce keskin kılıcın gücü varken felek, (benim) yolumda bin başla (ne kadar) durursa dursun/istediği kadar dursun.]
- 2 'aşķı: 'arşı D [Ben hakikatte yerle bir olmuş o fakir olduğumdan gönül ehli külāhımın ucun(a baktığın)da aşķın manasını görür.]
- 3 [Benim günahlarımın ayağında (ah) mahcubiyetin zincirleri olmasaydı; (bütün günahlarım) meleklerin sevaplarına merhamet rehberliği yapardı.]
- 4 [Benim secde ettiğim yerde rint dans ettiğinden ibadet ettiğim yerin mescit mi meyhane mi (olduğunu) bilmiyorum.]
- 5 [Ey Vecdî, ebedi hayat(ı/suyunu) isteyenler benim şiirlerime baksın (çünkü bakanlar) siyah (renkli mürekkeple yazılmış) her (bir) satırımda bin pınar (kaynağı) bulurlar.]

240. Yahyā

Mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün mefā'ilün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Benümle haşre ol qaddi kıyāmet māyil olmaz mı
Kıyāmet var dimez mi yoḥsa haşre kāyil olmaz mı
2. Vefā toḥmı ekilmez mi bu 'ālem kişt-zārında
Şafālar kesb olunmaz mı feraḥlar ḥāşıl olmaz mı
3. Vişālũñ mihri toḡmaz mı zalām-ı hicr gitmez mi
Sa'ādet şubḥı ırmez mi şeb-i ġam zāyil olmaz mı
4. Ümīd-i vaşl idersin cismũñi şad çāk kılmazsın
Vişāl-i yāre ey dil cāme-i ten ḥāyil olmaz mı
5. Feleklerde melekler āh u zārumdan oturamazken
O serve kār kılmaz yoḥsa **Yahyā** vāşıl olmaz mı

²⁴⁰ M 69^b, Yahyā (ŞYD, G.394)

¹ [O uzun boylu sevgili, benimle kıyamete kadar (birlikte olmayı) istemez mi? Yoksa kıyamet yok deyip haşre mi inanmaz?]

² [Bu dünya tarlasında vefa tohumu ekilmez mi? Gönül huzuru elde edilmeyip, mutluluğa erişilmez mi?]

³ [(Ey sevgili yoksa), bu gam geceleri yok olup (da) mutluluk sabahına erişilmez mi? Ayrılığın karanlığı gidip de kavuşmanın güneşi doğmaz mı?]

⁴ [Ey gönül, kavuşmayı ümit edersin (ama tenini) paramparça etmezsın; ten elbisesi sevgiliye kavuşmaya engel olmaz mı?]

⁵ [Ey Yahyā, gökyüzündeki melekler (bile) ah edip inlememden (yerlerinde) oturamazken yoksa (benim bu halim) o selvi (boylu sevgiliye) ulaşmaz mı?]

241. Yahyā

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Akıtdum yaşımı yakdum fitil-i dāğ-ı sūzānı
Benüm şimdi maḥabbet bezminüñ şem'-i şeb-istānı
2. Ne deñli 'âşık-ı şūrīde varsa aña dil virmiş
'Aceb âşüfteler cem' eylemiş zülf-i perîşānı
3. Sırışk-i çeşme başdur nār-ı gam dilde tutuşdukça
Göziñe yeñdiri gör âteş-i sūzān-ı hicrānı
4. Yıgılsun ıko cefā ıtaşı derün-ı ḥāne-i dilde
Yapar bir gün olur ol şāh-ı 'ādil ıkalb-i vîrānı
5. Kemān ü tîr ü ḥançer cem'in eyler ıturmaz ey **Yahyā**
Yine bir fitne peydā itmek ister çeşm-i fettānı

²⁴¹ . M 69^b, Yahyā (ŞYD, G.429)

¹ -: bu M [(Gönlümün) yanıcı yarasının fitilini yakıp gözyaşımı akıttığımdan muhabbet meclisinin gece mumu şimdi benim.]

² [(Sevgiliye) gönül vermiş ne kadar tutkun âşık varsa galiba o divane âşıkların hepsini (sevgilinin) dağınık saçı toplamış.]

³ nār: nāz M [Gam ateşi, gönülde tutuştukça (onu) gözyaşına bastır; ayrılığın yakıcı ateşini gözyaşınla söndür.]

⁴ Yıgılsun: Yıkılsun M [(Ey âşık), gönül hanenin içindeki eziyet taşlarını bırak toplansın (çünkü) o adaletli padişah, gün gelir yıkılan kalbi onarır.]

⁵ [Ey Yahyâ, (sevgilinin) fitne (çıkarıcı) gözleri durmaz, ok, yay ve hançerini bir araya getirir (galiba) yine bir fitne çıkaracak.]

242. Yahyā

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Tîğ-i ğam-ile sînede bir yāra açıldı
Şaklayamadı zaḥmını dil yāre açıldı
2. Gül gibi ele sāğar alınca bu ne sırdur
Ol ğonce-dehen başladı güftāre açıldı
3. Kaldırdı yüzinden o perī zülf-i niḳābın
Baḥt-ı siyeh-i 'āşık-ı bî-çāre açıldı
4. Şad-pāre gönül biñde birin yārelerinden
Şerḥ eyledi dil-dārına bir pāre açıldı
5. **Yahyā**ya kerem bābını yār eyledi dīvār
Ḥayfā ki der-i himmeti aġyāre açıldı

²⁴² M 69^b, Yahyā (ŞYD, G.386)

¹ bir: kim D [Gönülde, keder kılıcıyla yaralar açılınca gönül, yarasını gizleyemeyip sevgiliye açıldı.]

² [O gonca ağızlı sevgili, gül gibi kadehi eline alınca konuşmaya başladı; bu nasıl bir sırdır?] Bu beyit divanda üçüncü beyittir/sıradadır.

³ zülf-i: zülf-i D [O peri (gibi güzel sevgili) yüzünden saçının örtüsünü kaldırıncı zavallı âşığın kara bahtı (da) açıldı.] Bu beyit divanda dördüncü beyittir.

⁴ [Paramparça (olmuş) gönül, (içindeki) bin yarasından birini sevgiliye anlatınca bir parça rahatladı.] Bu beyit divanda ikinci beyittir.

⁵ [Ne yazık ki sevgili, himmet kapısını başkalarına açtığından Yahyâ'ya cömertlik kapısını kapattı.]

243. Yahyā

Mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün mefā'ılün

Hezec+ --- / + --- / + --- / + ---

1. Pey-ā-pey şun baña luţf eyle sāķī cām-ı gerdānı
Yeter ağırladuñ rıtl-ı girānla ğayrı yārānı
2. Ne 'izzet buldı ise şemme-i luţfuñla bulmuşdur
Bu gül-zāruñ eger verdi eger nesrīn ü reyḥānı
3. Biri āşüfte-i būyuñ biri ser-geşte-i rūyuñ
Zemīnūñ verd-i ḥandānı sipihrüñ māh-ı tābānı
4. N'icün uyup hevā-yı ğayra serkeşlük ider bilsem
Leţāfet bāġınuñ her ḳad çeken serv-i ḥırāmānı
5. Meger sūz-ı dilümden āña **Yahyā** bir şerer degdi
Şabāḥ olınca yandı meclisüñ şem'-i şeb-istānı

²⁴³ . M 70^a, Yahyā (ŞYD, G.430)

¹ [Ey saki, ağır ve dolu kadehle diğer sevgilileri ağırladığın yeter biraz da baş döndüren kadehi peş peşe sunarak bana lutfet.]

² [(Ey sevgili), eğer bu gül bahçesinin gülü, yaban gülü ve reyhanı ne kadar kıymet bulduysa (ancak) senin lütfunun zerresiyle bulmuştur.]

³ būyuñ: kūyuñ D [(Ey sevgili), yeryüzünün gülün gülü (senin) kokunun etkisiyle perişan haldedir; gökyüzünün parlak ayı ise yüzünün (güzelliğiyle) başı dönmüş haldedir.]

⁴ ^l(Keşke) güzellik bahçesinin boyu uzayan her edalı servisinin neden başkalarının hevesine uyup dikbaşlılık ettiğini bilsem.]

⁵ degdi: düşdi D [Ey Yahyâ, meclisin gecelik mumuna gönlümün ateşinden bir kıvılcım değdiği için sabah oluncaya kadar yandı.]

244. Yahyā

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel - + - - / - + - - / - + - - / - + -

1. Sūz-ı dilden bî-ḥaberdür şanmañuz cānāneyi
Şem'i yakmaz mı ol āteş kim yaķar pervāneyi
2. Şāf-meşreblerle pür bir cāy-ı ḥālet-baḥşdur
Zāhid-i nādān velī ḥālī şanur mey-ḥāneyi
3. Düşmesün elden igen nāzükdür olur münkesir
Bi'llāh ey sākī gözet el üzre tut peymāneyi
4. Mülk-i dilde ḳomadı ceşş-i sitem taş üzre taş
Kimse ma'mūr idemez bir daḥı bu vīrāneyi
5. Virdi **Yahyā**ya tevāzu'la selām ol şāh-ı ḥüsn
Hep pesend itdi gören bu vaż'-ı dervīşāneyi

²⁴⁴ M 70^a, Yahyā (ŞYD, G.435)

¹ [Sevgilinin, (âşığın) gönlünde (olan) ateşten habersiz olduğunu zannetmeyin; pervaneyi yakan o ateş mumu yakmaz mı?]

² velī: dil: M [Meyhane, temiz yaratılışlılarla dolu güzel bir yerdir ancak cahil zahit orayı boş sanır.]

³ [Ey saki, Allah için, dikkat et, kadehi el üstünde tut (çünkü) o çok naziktir (eger) elinden düşerse kırılır.]

⁴ [Sitem askerleri, gönül ülkesinde taş üstünde taş komadığından bir daha (hiç kimse) bu virane gönlü mamur edemez.]

⁵ [O güzellik sultanı, Yahyâ'ya alçak gönüllülük gösterip selam verince görenlerin hepsi bu dervişane tavrı beğendi.]

245. Rif'atî

Mef'ûlû mefâ'ilû mefâ'ilû fe'ûlûn

Hezec- - + / + - - + / + - - + / + - -

1. Der-beste ser-â-pâ ser-i bâzâr-ı temennâ
Bu kûçede yok şimdi harîdâr-ı temennâ
2. Biz bir kef-i dellâl-i niyâz eyledük ey meh
Tek eyle metâ'-ı dile ızhâr-ı temennâ
3. Ey h'âce taşavvurda ziyân eyledi ol kim
Dest-i hevesin eyledi der-kâr-ı temennâ
4. Ümmîd-i neşâ't eyleme eczâ-yı felekden
Bîş olmada keyfiyyet-i cer-vâr-ı temennâ
5. H'âba varıcak çeşm-i sitâreñ ne görürsin
Bînâ ise de dîde-i bî-dâr-temennâ
6. Eşk-i teri yolunda nişâr eyle seher-geh
Şâyed irişe gönca-i gül-zâr-ı temennâ
7. Şâyeste-i tahsîn ise gül-gönca-i nazmuñ
Kıl Rif'atîyâ zîver-i destâr-ı temennâ

²⁴⁵. M 70^b, Rif'atî (Çalışmalarda şairin divanının varlığından bahsedilmemekle beraber tezkirelerde şiirlerine rastlanılmaktadır.)
¹ [Temennînin pazarbaşı baştanbaşa kapalı olduğundan şu anda bu pazarda temennî müşterisi yok.]
² [Ey sevgili, biz bir yol göstericinin elini/yardımini istedik (sen) yeter ki gönül malını sevgiliye sun.]
³ [Ey tüccar, niyetinde zarar eden o kişi heves elini aşıkâr etti.]
⁴ [Arzunun (kendine) çekme keyfiyeti arttığından feleğin ilacından iyileşeceğini ümit etme.]
⁵ [(Her ne kadar) isteğin uykusuz gözleri görücü olsa da(acaba senin) yıldız (gibi parlak/açık) gözlerin uykuya varınca ne görür?]
⁶ [Ey âşık, seher vakti gözyaşlarını (sevgilinin) yolunda saç belki istek gül bahçesinin goncasına erişir/goncası açar.]
⁷ [Ey Rifatî, (eğer senin) nazımının gül goncası övgüye değerse sen onu temenna şapkasının süsü yap.]

246. Rāğīb

Mef'ülü mefā'ilü mefā'ilü fe'ülün

Hezec-- + / + -- + / + -- + / + --

1. Pür-şerha idüp cismimi ğamzeñ siper-āsā
Çāk itdi reg-i cānı müjen nişter-āsā
2. Ol şūha niyāz eyleyerek müy-ı miyānın
Āverde-i āġūş idebilsem kemer-āsā
3. Ey āh ne var sende peyām-āver-i yār ol
Luţf eyle dil ü cāna nesīm-i seher-āsā
4. Dil ıo hayāl-i leb-i cānānı çıkarma
Şandūka-i sīneñde nihān it güher-āsā
5. Hākister idüp āteş-i 'aşk ile vücūduñ
Şāf eyle dilūñ āyīne-i bī-keder-āsā
6. Çeşmim heves-i la'l-i lebūñle nice demdür
Rīzān-ı sirişk itmede hūn-ı ciger-āsā
7. **Rāğīb** o kadar cüst benüm esb-i hayālim
Kaşd itse irer menzile peyk-i naẓar-āsā

²⁴⁶ M 70^b, Rāğīb (Divanlarda bu şiir bulunmamaktadır. Kubbealtı Sözlüğünde “peyām” kelimesinin açıklamasında üçüncü beyit geçmektedir.)

¹ [Sevgilinin gamzesi, siper gibi olan cismimi paramparça etti; nişter gibi kirpikleri de can damarını yırttı.]

² [(Keşke) o sevgiliye yalvararak ince belini kemer gibi kucağıma alsam.]

³ ne var sende: nevāsında M [Ey ah, sende seher rüzgârı gibi gönle ve cana lutfeyleyip sevgiliden haber getirsen ne olur ki?]

⁴ [Ey gönül, (sakın) sevgilinin dudağının hayalini (gönülden) çıkarma; onu inci gibi gönül sandığında sakla.] 1. Mısrada vezin aksamaktadır.

⁵ [(Ey âşık), vücudunu aşk ateşiyle kül edip gönlünü (de) tozsuz ayna gibi saf hale getir.]

⁶ [Gözlerim, sevgilinin lal taşına benzeyen dudağının arzusuyla nice zamandır ciğer kanı gibi kanlı gözyaşı dökmemektedir.]

⁷ [Ey Râğīb, benim hayal atım o kadar çevik ki niyet etse bakış habercisi gibi (hemen) menzile erer.]

MESTAP TABLOSU

Bu tabloya 36^a -70^b varakları arasındaki şairler alınmıştır. Tablo alfabetik olarak değil, varak numarasına göre oluşturulmuştur.

Yer Nu.: BERLİN MİLLİ KÜTÜPHANESİ MS.OR.OCT 2216 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI

Tablo:8

	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi ve Yayınlanmış Divandaki Şiir Numarası	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
36 ^a	Bâkî	Döndi bezm-i bâğda bir dil-ber-i şannāze gül Cilve-i hüsn eyledi girdi libās-ı nāze gül	Bâğ-ı hüsn-i şāha bak görmek dilerseñ Bâkıyā Baht u devlet nev-bahārında açılmış tāze gül	Gazel/301		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
36 ^a	Bâkî	Gül gibi olmak dilerseñ şād u hurrem ey gönül Lāle-veş elden düşürme cāmı bir dem ey gönül	Devr ider Bâkî -şifat hūrşid o māhuñ menzilin 'Aşk ser-gerdānidur Allāhu ā'lem ey gönül	Gazel/300		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
36 ^a	Ḳabūlî	Nā-kāmlığı bir görelî kām-ile kāmîl Başladı gurūr eylemege cāh-ile cāhil	Yok zād-ı reh-i vādî-i gam yoḡsa Ḳabūlî 'Azm itmek olurdu elem-i rāḡ-ile rāḡil	Gazel/216		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
36 ^a	Şābir	Ṭaleb vādīsine bî-rehber itme vaż'-ı kām ey dil Hemān bir ḡaṭvedür put-ḡāneden Beytū'l-Ḥarām ey dil	N'icün maḡmūr ḡorsın Şābiri ser-mest-i 'aşḡ ile Elūñde var iken pîr-i muḡāndan böyle cām ey dil	Gazel/131		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
36 ^a	Lāmi'î	Bilürem kūyuñda ḡamdan her gün āḡ eksük degül Ādemîlūkdür şehā ḡuldan günāḡ eksük degül	Lāmi'î ister ḡapuñda bende olmak rūz u şeb Yoḡsa şāḡum devletūñde māl u cāḡ eksük degül	Gazel/298		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
36 ^b	Bâkî	İrüşdüm bahre cūy-āsā basîṭ-i ḡākden ḡeçdüm Bisāṭ-ı ḡurba irdüm çenber-i eflākden ḡeçdüm	Metā'-ı dehr bir puldur aḡar şu 'ōmr-i mūsta'cel Anuñ'cün Bâkıyā esbābdan emlākden	Gazel/316		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	

			geçdüm				
36 ^b	Bākī	La'lüñ göricek kana döner gözden akanum Oynar yüregüm derd-ile diñmez hafekānum	Cānum özenür kim kımaya şışede Bākī Meclisde didüm ben de göricek kıoma cānum	Gazel/319		-- + / + -- + / + -- + / + --	
36 ^b	Ḥayālī	Havā-dāruñ olaldan dūd-ı āhum Yazar eyvān-ı çarḥa āh šāhum	Ḥayālī šām-ı ğam ḥuffaşıyem kim Cihānuñ mihrine yoğdur nigāhum	Gazel/5		+ --- / + --- / + ---	
36 ^b	Ḳabūlī	Gedā-yı dergehüñ olan muḳīme kıyma sultānum Saḳīme eyle cevri müstaḳīme kıyma sultānum	Ḳabūlī kapuña 'arz-ı 'ubūdiyyet ider dā'im Nazar kıl rāfi'-i raḳm-ı raḳīme kıyma sultānum	Gazel/230		+ --- / + --- / + --- / + ---	
36 ^b	Ḥayālī	Vücūdum zerreler kıldı maḥabbet çün türāb oldum Çekildüm āsumāna kuḥl-i çeşm-i āfitāb oldum	Ḥayālī nāle vü eşküm baña tā kim ğınā virdi Ne muṭrib miḥnetin çekdüm ne muḥtāc-ı şarāb oldum	Gazel/33		+ --- / + --- / + --- / + ---	
37 ^a	Bākī	Eyledi müjde-i gül dilleri şād u ḥurrem Ġoncanuñ göñli açıldı güle düşdi şebnem	Āb-dār olsa n'ola mīve-i şī'r-i Bākī Urmadı kimse daḥı böyle bu bāğ içre ḳalem	Gazel/331		+ + -- / + + -- / + + -- / + + --	
37 ^a	Bākī	Bāğı pür-naḳş u nigār itdi bahārı severin Mā'ilem naḳşına ğāyetde nigārı severin	'Āşıḳuñ raḳşına hem-pālarıdur dest-efşān Bākīyā anuñ için serv ü çenārı severin	Gazel/385		+ + -- / + + -- / + + -- / + + --	
37 ^a	Faşıḥ	Ḳarīb-i va'd-i luṭfın gör ki inkār itdi cānānum Metā'-ı vaşlına teslīm olan naḳdīne-i cānum	Ne ṭālī'dür Faşıḥā reh-güzārımdan mürür itmez Yetişmez uğruna hıç 'āşıḳuñ ol serv-i bostānum	Gazel		+ --- / + --- / + --- / + ---	
37 ^a	Şābir	Virdüm dil ü cān naḳdini ammā neler aldum Ez-cümle bu kim pīr-i muğāndan nazar aldum	Şābir İrem-ābād-ı dil-i pīr-i muğānda El-minnetü li'llāh ki bir pāre yer aldum	Gazel/143		-- + / + -- + / + -- + / + --	
37 ^a	Faşıḥ	Bāzār-ı maḥabbetde bugün bir ciger aldum Dāğ-ı ğam-ı sūz-ı elemüñden ḥaber aldum	Dil vireli ol ğamze-i ḥūn-rīze Faşıḥā Her mağreke-i mihr ü maḥabbetde ser aldum	Gazel		-- + / + -- + / + -- + / + --	

37 ^b	Bākī	Nāle-i dil ol ḥam-ı zūlf-i hümā-pervāzdan Şan fiğān-ı murğdur ser-pençe-i şeh-bāzdan	Vaşf-ı şi'r-i nāzenīnümdür bu şi'rüm Bākīyā Muṭrib-ı meclis ser-āğāz eylesün şeh- nāzdan	Gazel/364		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
37 ^b	Bākī	Kıyām itdi çemende yāre karşı Çenār u 'ar'ar u şimşād kamu	Cihān enfās-ı müşğīnünle tıldı Saña Ḥaḫdan 'aṭādur Bākīyā bu	Gazel/398		+ - - - / + - - - / + - - -	
37 ^b	'Ulvi	Merḥamet kıl nev-cevānum āh u zārumdan şaḫın Tāze gūlsin nāle-i bī-iḥtiyārumdan şaḫın	Esb-i nāza çignedüp 'aşıkları pā-māl ider Ġāfil olma ' Ulviyā ol şeh-süvārumdan şaḫın	Gazel/568		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
37 ^b	Enīs	Sevdā-yı ḥaṭı dillere ta'līm-i fen itsün Ḥūrşīd-i ruḫı hāleyi pertev-fiken itsün	Ḥaṭṭıyla iden perde ruḫ-ı ale Enīsā Anuñla olan ḥüsne ḥicābı neden itsün	Gazel		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
37 ^b	Hilmi	Çıksun seherī bağda seyr-i çemen itsün Ḥūrşīd-i ruḫın gūlşene pertev-fiken itsün	Oлмақ dileyen Yūsuf-ı ümmīdine vāşıl Hilmi dil-i virānını Beytū'l ḥazen itsün	Gazel		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
38 ^a	Bākī	Mübtelā oldı gönül gerçi şarāb-ı nāba Āh kim zevraḫ-ı dil düşdi yine girdāba	Ṭāḫ-ı ebrū-yı nigārı görelı ey Bākī Ser-fürü itmedi 'aşḫ ehli daḫı miḥrāba	Gazel/436		+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	
38 ^a	Bākī	Şebān-geh māh-ı nev gösterdi cām-ı zer-nigār elde Ki ya'nī şubḫ-dem ḥōşdur şarāb-ı ḥōş-güvār elde	Nişār it bezmine Bākī bu dürr-i pāki seyr itsün Muraşşa' cāmı ṭutduḫça o şāh-ı tādār elde	Gazel/412		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
38 ^a	Cevrī	Şem'-i bezm eyleyüp ol māh-liḫāyı bu gice Şevḫ-ile nūş idelüm cām-ı şafāyı bu gice	Yeter itdi ḡam-ı hicrān ile rüzın şeb-i tār Cevrīye itmesün ol māh cefāyı bu gice	Gazel/216		+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	
38 ^a	Cevrī	Bir dil ki hemişe sürinür ḫāk-i rehūñde Elbette yer eyler ser-i zūlf-i siyehūñde	Mest-i mey-i 'aşḫam dü-cihāndan ḥaberüm yoḫ Cevrī bu ḫadar luṭfı olurmış günehūñ de	Gazel/219		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
38 ^a	Cevrī	Āteş-i 'aşḫ-ı yār var dilde Bir şüküfte bahār var dilde	Düşmege nār-ı 'aşḫa ey Cevrī Şevḫ-ı bī-iḥtiyār var dilde	Gazel/220		+ + - - / + + - - / + + - -	

38 ^b	Bākī	Cāme-ḥāb ol āfeti aldukça tenhā koyına Şanuram ebrūn girür mäh-ı şeb-ārā koyına	Ruḥların şevkıyla pür-dāğ itdi Bākī şinesin Bir avuç berg-i gül-i ter koydı güyā koyına	Gazel/430		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
38 ^b	Bākī	Tıfl-iken dāyesi kucağında Gül idi kopmaduk budağında	İki hançer taķınmış ey Bākī Ḥaste çeşmi şolında şağında	Gazel/424		+ + - - / + + - - / + + -	
38 ^b	‘Azmi	Seher bād-ı şabā durmaz eser āheste āheste Cefādan serv başını şalar āheste āheste	Vişāl-i yāri istersen taḥammül eyle ey ‘Azmi Murāda şabr iden kişi irer āheste āheste	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
38 ^b	Zātī	Seherde bülbülü gördüm öter āheste āheste Geçerken gonceye rāzın açar āheste āheste	Bu Zātī yāri hecründen gözi yaşın şarāb itmiş Oturmuş künc-i ğurbetde içir āheste āheste	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
39 ^a	Bākī	Ḳanā‘at kıl gönül pā-būs-ı yāre Elinden buse alınmaz ne çāre	Saḥa açmaz efendi gerçi Bākī Ġamuñdan göğsin itdi pāre pāre	Gazel/468		+ - - - / + - - - / + - -	
39 ^a	Bākī	Geçüp güller serir-i ‘izz u nāza Seherden geldi bülbüller niyāza	Yaķarlar Bākī yi nālān iderler Güzeller mā‘il olur söz ü sāza	Gazel/453		+ - - - / + - - - / + - -	
39 ^a	Esirī	Seherde bülbülü gördüm uçar āheste āheste İrüşüp gonceye rāzın açar āheste āheste	Esirī yār hecrinden gözi yaşın şarāb itmiş Oturmuş ğam bucağında içir āheste āheste	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
39 ^a	Hasīb	Gönüllerden keder elbet gider āheste āheste Yine dil-ber mükāfātın idir āheste āheste	Hasīb ā peyrev oldukça Şerīf‘a gibi üstāda Derūna tāze ma‘nalar doğar āheste āheste	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
39 ^b	Bākī	Dilā meyl itme vaşl-ı dil-rübāya Hevā-yı salṭanat düşmez gedāya	Ferāmūş it ğam-ı ferdāyı Bākī Bugün şihḥatdeyüz minnet Ḥüdāya	Gazel/459		+ - - - / + - - - / + - -	
39 ^b	Bākī	Jālelerden taķınup tācina gevher lāle Şāh olupdur çemen iklimine beñzer lāle	Zīnet-i gülşen-i ikbāl yeter ey Bākī Çehre-i baḥt-ı şehin-şāh-ı muẓaffer lāle	Gazel/466		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
39 ^b	Derviş	‘Aşķa düş oldı gönül āh ile efgānı bile Künc-i miḥnetde koduñ ‘āşık-ı nālānı bile	Derviş ā dergehini terk idemem dil-dāruñ Verseler baña eger cennet-i Rıdvānı bile	Gazel		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	

39 ^b	Cevrî	Hem ğamzesi mestâne hem tûresi âşüfte Var ise o dil-berdür gönümce bir âlüfte	Naẓm eyler ise Cevrî dürr-i deheni vaşfın Nevk-i ẓalemi böyle çok gevher ider sufte	Gazel/226	---	+/+---	/---	+/+---	
39 ^b	Cevrî	Ġamzeñ ki ider tıgını mestâne keşide Biñ fitne olur küşe-i çeşmünde ħazide	Ĥasret-keş-i şahbâ-yı lebündür dil-i Cevrî Kevşer de olursa ẓamaz ol cām-ı ümide	Gazel/230	---	+/+---	/+---	+/+---	
40 ^a	Bākî	Bend-i ẓabâ çözülmeye tâ cāme çıkmaya Naẓd-i vişāl ‘āşık-ı nā-kāme çıkmaya	Bākî ħarîr-i zülfi gibi şöyle añların Sā’ir ẓumâş o serv ü gül-endāme çıkmaya	Gazel/474	---	/+---	+/+---	/+---	
40 ^a	Bākî	Eṭrāf-ı çemen-zārı yine āb ẓolandı Gül-zāra girüp her yaña şalındı bulandı	Bākî yi mey-i nāba yemîn itdi demişler Gül gibi ele sāğar alup içmez ol andı	Gazel/524	---	+/+---	/+---	+/+---	
40 ^a	Vecdî	Tekmîl-i cünün itmege hāmûn ele girse Āvārelige vādî-i Mecnûn ele girse	Ĥübân-ı Sitanbula yetişmez yine Vecdî Beẓl itmeye sermāye-i Ẓārûn ele girse	Gazel/61	---	+/+---	+/+---	+/+---	
40 ^a	Vecdî	Şarāb köhne vü sākî-i ħande-rû tâze Olursa eski dime n’ola ārzû tâze	Bu şi’r-i pāk berāber degülse Bākî ye Budur tefāvüti Vecdî o köhne bu tâze	Gazel/60	+-	-/+---	+/+---	+/+---	
40 ^a	Cevrî	Gāhî ki ider tûresi dāmānını çide Biñ dil şarılur her ħam-ı ẓullāb-ı ümide	Cevrî gibi vaşf-ı lebine eylesem āğāz Olur suĥanum gûş-ı Mesîĥāya reside	Gazel/231	---	+/+---	+/+---	+/+---	
40 ^b	Bākî	Ṭutsa cām-ı bāde-i gül-gûnı verd-i ter gibi Sā’id-i sākî olur şāĥ-ı gül-i aĥmer gibi	Şad hezārān nev-bahār olsa bu fānî bāğda Bir gül-i bî-ĥār açılmaz Bākî yā sāğar gibi	Gazel/499	-+---	/+---	+/+---	+/+---	
40 ^b	Bākî	Ĥoş geldi baña mey-gedenüñ āb u hevāsı Va’llāhî güzel yerde yapılmış yıķılası	Meddāĥ olalı çeşm-i ğazālāneñe Bākî Öğrendi ğazel ẓarzını Rūmuñ şu’arāsı	Gazel/508	---	+/+---	+/+---	+/+---	
40 ^b	Vaĥdetî	Ĥoş ẓaşr-ı şafā idi felek olsa beķāsı Ammā n’idelüm fānî imiş bu yıķılası	Erbāb-ı dilüñ āteş-i ‘aşķından imiş āĥ Dünyā evinüñ Vaĥdetî yā nūr-ı zıyāsı	Gazel/126	---	+/+---	+/+---	+/+---	
41 ^a	Bākî	‘Aķlumu ğamze-i cādūları meftûn itdi Gönlümi silsile-i mūları mecnûn itdi	Bākî yā şādiliğ eylerse ‘aceb mi āğyār Çarĥ anuñ ṭālî’ini gör nice meymûn itdi	Gazel/491	+-	-/+---	+/+---	+/+---	

41 ^a	Bākī	Görinmez dāğdan cismüm ser-ā-pāy Beni yakmağa cānān qalmadı cāy	Nişān itsün dil-i Bākī 'yi gamzeñ Öñine hep müjeñ oqlarını yay	Gazel/516		+ - - - / + - - - / + - -	
41 ^a	Vecdī	Dest urdı şabā turre-i tarrār tağıldı Fāş oldu ruḥı 'āleme esrār tağıldı	Olsa n'ola bülbül dil-i Vecdī ile hem-dem Ṭab'um gibi berg-i gül ü gül-zār tağıldı	Gazel/65		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
41 ^a	Bākī	Oldı dil bir büt-i şīrīn-dehenüñ Ferhādı Aña lālā geçinür Hüsrev ü Şīrīn dadı	Cevre katlanmak olurdu n'idelüm ey Bākī 'Ahd-i hūbān gibi yok şabrumuzuñ bünyādı	Gazel/520		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
41 ^b	Bākī	Ağlayup inlemeden derd-ile tölāb gibi Oldı çihremde yaşum yolları mizāb gibi	Şāyed ol servi kenāre getürem ey Bākī Varayın yüz süreyin ayağına āb gibi	Gazel/507		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
41 ^b	Bākī	Sīne dāğın görüp ol gonce-dehen lāle gibi Bir avuç qanuma girmek diledi jāle gibi	Dil-i Bākī yi ser-i zülfüñ elinden cānā Çeküben hışm ile çeşm-i siyehüñ ala gibi	Gazel/518		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
42 ^a	Bākī	Şarāb-ı bezm-i gam zevqın ne mīr ü ne vezīr itdi Anuñ keyfiyyetin benden sü'āl eyleñ faqīr itdi	Ne gam endīşe-i zilletden ey Bākī bu menzilde Hidāyet rehberi luṭfın aña kim dest-gīr itdi	Gazel/523		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
42 ^a	Bākī	Sitem ol hüsrev-i hūbāna geldi Kerem sultān-ı ālī-şāna geldi	Diler kim dād ala Bākī felekden Cenāb-ı Hāzret-i Sultāna geldi	Gazel/500		+ - - - / + - - - / + - -	
42 ^a	Bākī	Gülşende küyuñ işideli serv oturmadı Zencīrlerle bağladılar āb tırmadı	Bākī lebinden oldu bize hayf o zālīmüñ Ammā ne çāre n'eyleyelüm kimse şormadı	Gazel/521		- - + / - + - + / + - - + / - + -	
42 ^b	Bākī	Derd ü belā vü gam baña 'ayş u şafā saña didi Şol ki ezelde derdüñe qā'il olup belā didi	Nüktelerüñde Bākī yā 'ālem-i 'aşkı seyr iden Meşreb-i şāf ü pāküñe cām-ı cihān-nümā didi	Gazel/528		- + + - / + - + - / - + + - / + - + -	
43 ^a	Bākī	Reftāre gelüp nāz-ile cānāne şalındı Āyā ne belādūr ki yine cāne şalındı	Bākī görelüm n'ola gerek dest-i kazādan Şehbāz-ı dil ol kebk-i hīrāmāne şalındı	Gazel/510		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
43 ^a	Bākī	Olmayaydum 'āleme 'aşkuñla rüsvā kāşkī Gülmeyeydi hālūme hecrüñde a'dā kāşkī	Maḥrem-i esrār-ı ma'nā hem-zebān-ı hāl yok 'Aşk sırrın kılmasañ Bākī hüveydā kāşkī	Gazel/496		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	

43 ^b	Bākī	Belürmez hüsnuñe karşı çerāğ-ı şubh-dem nūrı Ne deñlü fer vire hürşid öñinde şem'-i kâfurī	Hudāvend-i 'atā-baḥş u kerem-güster ki devrinde Gedā-yı bī-ser ü pālar geyer sincāb u semmūrı	Gazel/484	+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
43 ^b	Bākī	'Âşık öldürmekdür ol māhuñ tamām endişesi Yolına cān virmedür eksüklinüñ kem pīşesi	Tāze dil-ber sevdi Bākī şimdi fikr-i vaşl ider Bir güzel eglencesi var bir laṭif endişesi	Gazel/513	- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
44 ^a	Bākī	Mu'aṭṭār kıldı āfākı nesīm-i bād-ı nev-rüzī Fürüzān oldı hürşidüñ çerāğ-ı 'ālem-efrüzı	Diler Bākī Hudādan ol hudāvend-i cihān- dāra Beḳā-yı baḥt-ı bihrüzı devām-ı fetḥ-i firüzı	Gazel/530	+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
44 ^a	Bākī	Bahār-ı 'ālem-i vuşlatda ol sulṭān-ı hūbānı Temāşā itdügüm gündür baña nev-rüz-ı sulṭānī	Du'āmuz oldur ey Bākī vücūdın hıfz ide Bārī Hudāvend-i cihān sulṭān-ı 'ādil Şeh Süleymānı	Gazel/494	+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
44 ^a	Na'tī	Eyle ey hūrī-şıfat teşrīf bir kez hānemi Reşk-i firdevs-i berin it küşe-i vīrānemi	Şāhbāz-ı himmetüñ yok yire şalsun sū-be- sū Na'tiyā mümkün mi şayd itmek o 'anḳā lāneyi	Gazel	- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
44 ^a	Hasan	Bağladum anuñ içün rişte-i nā-bīnāyī Görmiyem gayrı-ile tā kim o melek-sīmāyı	İtme şekvā bu kadar nāz ile istignādan Göresin ḥaṭṭı gelince Hasan istignāyı	Gazel	+ + - - / + + - - / + + - - / + + - -	
44 ^b	Nazīm	Ḳadeḥ-nūşān-ı bezm-i 'işrete ey hāne mey-hāne Huşuşa sāḳī-i meclis şuna kestāne mestāne	Olursam maḫhar-ı feyz-i Hüdā luṭf-ı cihān- gīrūñ Nazīmā hükm ider Tūrān ile Ġ rāne mīrāne	Gazel/636	+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
44 ^b	Vāşık	Ser-āgāz eyledükçe ḡamzesi destāne mestāne Olur mercūḥ şūfī meclis-i şeyḥāne mey-hāne	Olur naẓm-ı Nazīme Vāşıkā pehlū-zen-i ḡayret Bu şī'r-i penç beytim n'ola nāçizāne mīzāne	Gazel	+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
45 ^a	Ṭīgī	Ḳaşuñ ki dil ü cānuma ḡamzeñle oḳ urdı 'Ālemde bugün cevır ü cefā yāyın o ḳurdı	Ṭīgī şorar-ise eger ol gözleri hūnī Ḡamzeñ görelı seyf du'āsını oḳurdı	Gazel	- - + / + - - + / + - - + / + - -	
45 ^a	Muselle m	Bī-tekellūf olsa hüsni-şüret-i 'ālem-firīb Āşinā-yı rāz ḡuyān düşmen-i ṭab'-ı şekīb	Şöhret-i şaḫş-ı bütān 'işve-i pervāzān gibi Şāhid-i nazmım Musellem ḳaldı 'ālemde ḡarīb	RF/187	- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	

45 ^a	Lütfi	Benüm yār-ı güzīnüm meh-cebīnüm mihr-i rahşānum Efendüm çāre-sāzum dil-nevāzum derde dermānum	Meh-i bedrüm yüce qadrim kerem kıl Lütfi -i zāre Benefšem sünbülüm gönem yanağı verd-i ḥandānum	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
45 ^a	Hasib	Benüm nahl-i revānum gül-istānum verd-i ḥandānum Gülüm hem sünbülüm hem bülbülüm serv-i ḥirāmānum	Hasib üm bir ḡarībüm kıl kerem ey dil- ḡarībüm gel Benüm cānum benüm rüh-ı revānum derde dermānum	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
45 ^b	Muselle m	Her kaçan ḥüsn-i gülü-süz-ı bütān bī-neng olur Pençe-i hicrān-ı ‘āşık da girībān seng olur	Ṭa‘ne-gāh-ı kısr pinhān-ı ḥased-kārānda Ḥāme-cünbān-ı Musellem bā‘is-i āheng olur	Gazel/30		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	
45 ^b	Musellem	Devāt-ı ṭab‘-ı pür-güdür sevād-ı ‘ālem-i ma‘nā İder teşmīr-i ḥāme şan‘atın elfāz-ile icrā	İderdüm farṭ-ı şevk ile Musellem dāmenin taḡbīl Vefā düşmen cefā-cū olsa dil-dār-ı sitem- fermā	Gazel/1		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
45 ^b	Ḥüsnī	Benüm mihr-i münīrüm şu‘le-gīrüm māh-ı tābānum Emīrüm dest-gīrüm bī-naẓīrüm şāh-ı ḥübānum	Teraḥḥum kıl tekellüm eyle Ḥüsnī le tebessümle Efendüm sevdüğüm cānum benüm devletlü sulṭānum	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
45 ^b	Hasib	Saṇa üftāde-i nālān isem ‘afv eyle sulṭānum Yoluṇda ‘āşık-ı giryān isem ‘afv eyle sulṭānum	Bu gülşende Hasib -i ‘andelībüm ey gül-i ra‘nā Ġam-ı hecrüñle ser-gerdān isem ‘afv eyle sulṭānum	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
46 ^a	Ṭalib	Dem-i vişāl geçer neş‘e-i şarāb gibi Ḳalür gözümde o demler ḥayāl-i ḥ‘āb gibi	Fenā-peẓīri bezm-i şebāneden bildüm Bu ‘ālem-gede sonı Ṭalib ā ḥarāb gibi	Gazel		+ - + - / + + - - / + - + - / + + -	
46 ^a	Nev’i	Ne bār-ı ḳahr ile ḡam çek ne luṭfa mesrūr ol Ne vuşlat eyle ṭaleb yārdan ne mehcūr ol	Çü yok bu fānī cihānuñ beḳāsı Nev’i Ne yār-ı ḳahr ile ḡam çek ne luṭfa mesrūr ol	Gazel/284		+ - + - / + + - - / + - + - / + + -	
46 ^a	Rūhī	‘Aşk şahrāsında Mecnūn-ı melāḥaṭ-dīde ol Ḳaçma rüsvālīḳdan ey dil cehli ḳo vādīde ol	Mest olup ol gönce-fem gül gibi oldı sīne- çāk Sen de Rūhī şevke gel bülbül gibi şūrīde ol	Gazel/719		- + - - / - + - - / - + - - / - + - -	

46 ^a	Rûhî	Yâ semendür haddi yâ gül ikiden hâlî degül Zülfi şebbûdur yâ sünbül ikiden hâlî degül	Va'de-i luṭf eylemiş dün Rûhî-i 'uryâna çarḥ Yâ 'abâdur luṭfî yâ çul ikiden hâlî degül	Gazel/702		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
46 ^a	Feyzî	'Anber bıraktı mecmere-i hüsn-i yâre hâl Âteş görünse baña n'ola tâbiş-i cemâl	Müşkil-küşâ-yı vuşlat iken yâr-i Feyziyâ Kalsun mı dilde haşre degin 'ukde-i vişâl	Gazel		- - + / - + - + / + - - + / - + -	
46 ^b	Reşid	Bezmde duḥter-i rez sâkıyâ görülmüşdür Ḥumâr u neş'e-i câm-ı şafâ görülmüşdür	Ne çâre cevrine yâruñ taḥammül eyle Reşid Cefâsı 'âşıkâ 'ayn-ı 'atâ görülmüşdür	Gazel		+ - + - / + + - - / + - + - / + + -	
46 ^b	Reşid	Dâ'im o şühî 'âşık-ı şeydâ soruşdurur Peyk-i ḥayâlî sa'y-ile bulur buluşdurur	Ağyar-ı hâm deste Reşidâ açılmasun Kâlâ-yı hüsnin eller o şühûñ buruşdurur	Gazel		- - + / - + - + / + - - + / - + -	
46 ^b	Râgıb	Nigâh-ı fitne-engîzîn o şâhum kana mı şaklar Sipâh-ı 'işvesin kaşd-ı helâk-ı câna mı şaklar	Yine meyyâl-ı zulm olmuş 'aceb bilsem nedür Râgıb Nigâh-ı fitne-engîzîn izin o şâhum kana mı şaklar	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
46 ^b	Reşid	La'l-i femine kevşer-i hõşcû da dimişler Ḥâl-i lebine nâfe-i âhûda dimişler	Telmîh-i nazm eyleyüp üstâda Reşidâ Ser-rişte-i dil zülf-i semen-bûda dimişler	Gazel		- - + / + - - - / - - + / + - - -	
47 ^a	Nevâyî	Üftâde-i dâm-ı gam-ı zencîr-i belâyuz Bir zülf-i siyeh-kâra kul olmağa sezâyuz	Eylerse Nevâyî n'ola eş'ârıma tahsîn Biz silsile-i Ḥân-ı Kırım Mengli Girâyuz	Gazel		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
47 ^a	Dürri	O şeb ki sâki-i ra'nâ yürür ṭurur oturur Ayağ u şem'-i aḥıbbâ yürür ṭurur oturur	Bilür mi şor ḥarekât u sükûn u ḥayretini Egerçi Dürri -i şeydâ yürür ṭurur oturur	Gazel/17		+ - + - / + + - - / + - + - / + +	
47 ^b	Dürri	Ol şeh semend-i nâzına urdı eger meger Kim ehl-i 'aşka geldi görindi sefer mefer	Ecdâd-ı pâki gülşen-i 'adli maḳâm idüp Â'dâ-yı bed-nihâdına olsun saḳar maḳar	Gazel/19		- - + / - + - + / + - - + / - + -	
47 ^b	Dürri	Görüp o tıflı mektep-hânesinde Didüm eyâ mürâhiḳ mi ne sinde	Cenâb-ı Ḥân Aḥmed kim şenâsı Gözüm açdı gönül âyînesinde	Gazel/67		+ - - - / + - - - / + - -	
48 ^a	Emîn	Cevr ü sitemüñden dili nâlân da mı bulduñ Sen tecrübe-i tîğ idecek bende mi bulduñ	Pür-kîn ü gaḳabsın nice bir şâhum Emîne Bu bendeñi maḥbûb da mı zen de mi bulduñ	Gazel		- - + / + - - + / + - - + / + - -	

48 ^a	Ṭālib	Çok kıl u kâl olur beli müy-ı miyânına Ammâ ki nokta deñlü sözüm yok dehânına	İtmiş dil-i hezârını dem-beste Ṭālibā Lüknet viren o gonca dehānuñ zebânına	Gazel/101		-- + / - + - + / + - - + / - + -	
48 ^a	Şehrî	Tâb-âver olur târ ile pûdı bedenümden Kettân u kamer ‘ibret alur pîrehenümden	Şehrî bu nev-âyîni görüp gayret-i akrân Dönderdi beni vaz’ı kadîm-i sühanumdan	Gazel		-- + / + - - + / + - - + / + - -	
48 ^a	Vahdetî	Mâh vechüñde siyeh hâlûñ olaldan tarafeyn Dil ü cân arasına düşdi bu yüzden mabeyn	Seb’añı Vahdetîyâ Kâ’be kapısına aşup Görse şahsın ider idi saña fahru’s-şakaleyn	Gazel/90		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
48 ^b	Ṭālib	Ne diller beste oldu kaldı zülf-i müşk-fâmında Ne ‘anķālar şikâr itdi o âhû-çeşm dâmında	Perişân eyledi şabr u şekîbim şimdi ey Ṭālib Diyâr-ı dilde pür-şûr oldu peydâ ‘aşk nâmında	Gazel/100		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
48 ^b	Ṭālib	Alup âgûşa belüñ müy-ı miyānum diyerek Bûs ideydüm leb-i şîrîniñi cānum diyerek	Dehenin ağızına teslim ide dil-ber Ṭālib Tuymasun kimse meded rāz-ı nihānum diyerek	Gazel/65		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
48 ^b	Nābî	Yâri açdum açıl ey gonce dehānum diyerek Bezme geldi güle ey serv-i revānum diyerek	Yâr söyletti baña bu gazelî ey Nābî Söyleye söyleye ey tâze-zebānum diyerek	Gazel/445		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
48 ^b	Rüşdî	Gelse bezme kanı ol rind cihānum diyerek Karşu varsam aña gel rûh-ı revānum diyerek	Eyledüm Nābî-i üstâda nazîre-i Rüşdî Begenür mi görelüm tarz-ı zebānum diyerek	Gazel		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
49 ^a	Ṭālib	Eyyām-ı ‘ıydde öpüşüp nev-resîdeler Birbirlerine şunmada la’lîn ‘aķîdeler	Yārân-ı nazm ‘arz ide Ṭālib zamānıdır Ol şâh-ı hûsne tâze gazeller kaşîdeler	Gazel/28		-- + / - + - + / + - - + / - + -	
49 ^a	Ṭālib	Kanı ol bî-riyâ ‘işretler ol yārân-ı mûnisler Tehîdür cām-ı şahbâ-yı vefâdan şimdi meclisler	Rumûz-ı ‘aşk bir vicdâna dâ’ir fendir ey Ṭālib Degüldür vâķıf ol esrâra mollâlar müderrisler	Gazel/21		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
49 ^b	Yahyâ	Rûh-ı dil-dârı rengin vaşf idersin ey dil-i şeydâ ‘Acebdür sözlerüñden reng almazsa gül-i ra’nâ	Hevâ-yı ‘aşk u nâr-ı şevk u âb-ı çeşmüñ olmasa Kim âdem dir senüñ gibi ayak toprağına Yahyâ	Gazel/6		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	

51 ^b	Yahyā	Ele alsañ yazılır ey meh-i enver kâğaz Dil-i sevdâ-zede-i ‘âşıka benzer kâğaz	Rişte-i cān-ile şar şeh-perîne ey Yahyā Senden iltürse eger yâre kebüter kâğaz	Gazel/44		++-- / ++-- / ++-- / ++-	
52 ^a	Yahyā	Nesīm-i nev-bahārī gibi geçdi nāvek-i dil-ber Açıldı sīnemüñ bağında yer yer kırmızı güller	Bahār-ı ‘ālem-i ğam yok diyenler var ise Yahyā Vücūd-ı dağ-dāruñ rüy-ı zerdin anlara göster	Gazel/45		+--- / +--- / +--- / +---	
52 ^a	Yahyā	Yıkdı gönlüm âşiyānın yār itdi tār u mār Añlamam kim şāhbāz-ı ‘aşk ide anda qarār	Rūzgāruñdan der-i ümmīdi dīvār ide gör Çonmasın dirseñ derūn-ı hātıra Yahyā ğubār	Gazel/47		--++ / --++ / --++ / --+	
52 ^b	Yahyā	Hātır-ı pākine konmuş bād-ı āhumdan ğubār Hāk-i pāyine yetiş ey eşk eyle i’tizār	İşigüñde gözi yaşlu ‘âşıkuñ biñ var iken Nev-cevānum biñ yaşa Yahyā ’yı itdün ihtiyār	Gazel/48		--++ / --++ / --++ / --+	
52 ^b	Yahyā	Çağıdur dil-dār zülfin zīnet-i ruhsār ider Gül-sitānın bağbān-ı hüsn sūnbül-zār ider	Gülden añlar bülbül ey Yahyā meger gūş-ı kabūl Meclisinde itdiği her nağmeyi tekrār ider	Gazel/103		--++ / --++ / --++ / --+	
53 ^a	Yahyā	Acı sözler niyyet eylerseñ de olmam bī-ħuzūr Çünkü eyler ol zebān ile o leblerden şudūr	Serv-çaddinden bizi Hāk itmeye Yahyā cüdā Üstümüzden sāye-i luṭf-ı Hūdā olmaya dūr	Gazel/54		--++ / --++ / --++ / --+	
53 ^a	Yahyā	‘Âşıkuñ almağa cānın tīr kim cānān atar Ol ħadengüñ üstüne bī-çāre ‘âşık cān atar	Reh-güzār-ı yārdan cem’ eylesünler luṭf idüp Üstüme Yahyā kaçan kim toprağum yārān atar	Gazel/56		--++ / --++ / --++ / --+	
53 ^b	Yahyā	Gelür mihmān-ı ğam cāna şeb-i miḥnet hücūm eyler Göñül zenbūr-veş inler ne bāl eyler ne mūm eyler	Ta’ayyünden ħalāş olur bu bezmüñ hem- demi Yahyā Ḥabāb-ı sāğar-ı şahbā gibi maḥv-ı rūsūm eyler	Gazel/89		+--- / +--- / +--- / +---	
53 ^b	Yahyā	Gözümde mevc-i hūn-ı dil degül tuğyān-ı āteşdür Bu cism-i sūznākum keştī-i ṭufān-ı āteşdür	Başında od yanarken ‘âşıkuñ Yahyā yine yanmaz Ser-i Mecnūndaki kuşlar meger murğān-ı āteşdür	Gazel/55		+--- / +--- / +--- / +---	
53 ^b	Vecdī	Hezār-ı dil ki anuñ āh u zārı āteşdür O bağa bülbül olur kim bahārı āteşdür	Ġam-ı ruḥı beni hākister itse ğam çekmem Yağan vücūdımı ey Vecdī bār-ı āteşdür	Gazel/14		+-+- / +-+- / +-+- / +-+	

53 ^b	Vecdî	Göñül sūzān iden cism-i nizāruñ tāze dāğuñdur Seni pervāne-i ‘aşk eyleyen kendü çerāğuñdur	N’ola bülbul gibi zār itse ol gonca seni Vecdî Günāhuñ faşl-ı gülde [nüş-ı şahbādan firāğuñdur]	Gazel/23		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
54 ^a	Yahyā	Yār açup mir’atı bakdukça açılmış gül şanur ‘Aks-i la‘lin sāgar-ı gülgüne konmuş mül şanur	Tāze güllerle görüp Yahyā nihāl-i gülşeni Meyl ider bî-ihtiyār ol ‘ārızı gül gül şanur	Gazel/67		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
54 ^a	Yahyā	Dil-i bî-çārenüñ dil-dār mehcūr olduğın ister Nişān-ı tīrinüñ ol kaşı yā dūr olduğın ister	Ruḥuñ şevkiyle ölmek ārzūsın eylemiş Yahyā Virüp İmān-ile cān kabri pūr-nūr olduğın ister	Gazel/57		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
54 ^a	Vecdî	Dilde senüñ āteş-i ‘aşkuñ eşeri var Āh eylese göynini yaķar bir şereri var	Gencīne-i esrārını açsa dil-i Vecdî Şandūka-ı tab‘ında göreydik neleri var	Gazel/12		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
54 ^a	Vecdî	Sīneme tāze şerḥa ki tiğ-ı nigāh açar Cān kūy-ı yāre gitmek için şāh-rāh açar	Vecdî cevāhir-i sūḥanı böyle nazm ider Gencīne-i ma‘ārifini gāh gāh açar	Gazel/22		- - + / - + - + / + - - + / - + -	
54 ^b	Yahyā	‘Aks-ı rüyuñla derūnum tāb-nāk olmaķdadur Söz hemān āyine-i idrāk-i pāk olmaķdadur	Qorķarın derd-i derūnum ide bir yerden zuhūr Tiğ-ı ğamla sīne Yahyā çāk çāk olmaķdadur	Gazel/58		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
54 ^b	Yahyā	Zülf-i pūr-çīnūñ ğamından dīde kim pūr-āb olur Her ne bahre kim düşe bir kaķresi girdāb olur	Bir dile Yahyā toķunsa pertev-i feyz-i Ḥudā Zerre-i nāçiz iken ḥūrşid-i ‘ālem-tāb olur	Gazel/59		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
54 ^b	Nābî	Şanma kim ‘ıyş u şafā keşret-i emvāldedür Ḥırmen-i derd ü elem muntażamü’l-ḥāldedür	Bende bilmem ki ne şeķle girecekdür Nābî Sā‘at-i ḥaţirumuz pençe-i eţfāldedür	Gazel/145		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
54 ^b	Şābit	Şanma kim rāḥat-ı dil devlet ü iķbāldedür Bār-ı miḥnet götüri gerden-i ḥammāldedür	Kim bulur Nābî Efendi gibi hep tāze ḥayāl Feyz-i Şābit yine pīrān-ı kühen-sāldedür	Gazel/97		+ + - - / + + - - / + + - - / + + -	
55 ^a	Yahyā	Ne meclisler kurulmuşdur ne sāgarlar sürülmüşdür Maḥabbet bādesine beñzer olmaz hep görölmüşdür	Dil-i meyyāl o servüñ ḥāk-i pāyında qarār itmiş Bulandı bir zamān Yahyā hele şimdi tūrulmuşdur	Gazel/80		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	

55 ^a	Yahyā	Lisān-ı ehl-i dilde ‘aşka gül-zār-ı belā dirler Cevānuñ kāmēt-i mevzūnına naḥl-i cefā dirler	Ḥalāş olmaya gibi ‘aşk elinden bir zamān Yahyā Yine bī-çāreyi bir dilrübāya mübtelā dirler	Gazel/84	+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
55 ^a	Rūhī	Endūh u gamuñ hem-reh-i cān u dilimüzdür Ser-ḥadd u beḳā ara yatı menzylimüzdür	Ağyār elemin çekme yapış zülfine Rūhī Men‘ eylemege cānı mı var kātylimüzdür	Gazel/89	- - + / + - - + / + - - + / + - -	
55 ^a	Şem‘ī	Ġāfil olma ey güzel āhum okından kıl ḥazer Kim toḳuz kāt cevşen-i eflākden eyler güzer	Görinen encüm degül ey mäh-rū kevn ü mekān Āteş-i āh-ı dil-i Şem‘ī den oldı pür-şerer	Gazel/59	- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
55 ^a	Veysi	Kaddim ki senüñ kabza-i ‘aşkuñda kemāndur Āhumdur anuñ tiri zihī rişte-i cāndur	Mabeynimizi faşl iden a‘dā ile Veysi Meydān-ı belāğatde bugün tiğ-ı zebāndur	Gazel/13	- - + / + - - + / + - - + / + - -	
55 ^b	Yahyā	Göñül mir’āti kim şad-pāre-i dest-i celālūndür Yine her pāresine cilveger bakşañ cemālūndür	Ser-i ehl-i mecāz olan belā-keş Ḳaysuñ aḥvālī Ḥaḳīkatde naḫar olunsa Yahyā ḥasb-i ḥālūndür	Gazel/82	+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
55 ^b	Yahyā	Ḳaşduñ ey dil yüksek uçar bir hümā-pervāzedür Ḥāke ol itmez tenezzül meyli evci nāzedür	Yāre ‘aşıkdur diyü ‘uşşākdan gör nağmeyi Çıkdı Yahyā naḳşımız ‘ālemde bir āvāzedür	Gazel/86	- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
56 ^a	Yahyā	Ġonceye ol neşve kim çāk-ı girībān itdürür Bülbül-i bī-çāreye feryād-ı mestān itdürür	Ṭolanur gül-zāruñ eṭrāfını Yahyā cüy-bār Güşe güşe gülşeni yārāna seyrān itdürür	Gazel/62	- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
56 ^a	Yahyā	Dīde hūn-ı dille pür oduḳça eşk-i ter döker Ağlamakdan ḡayrı dermān bulımaç ölçer döker	Bir ‘aceb vādīye şaldı ‘aşk-ı bī-pervā beni Aña ‘Anḳā-yı ḥayāl uğrarsa Yahyā per döker	Gazel/91	- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
56 ^a	Fā‘izī	Ṭoğrı yol gümrāh-ı hicre ‘ıyş u dem vādīsıdır İr güren ser-menzil-i maḳşūda Cem vādīsıdır	Gezdügi şaḥrāyı pür-seyl-i sirişk itdiyse Ḳays Fā‘izī aña ta‘accüb eylemem vādīsıdır	Gazel/35	- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
56 ^a	Yahyā	Çāk-i sīnem seyl-i eşküñ dem-be-dem vādīsıdır Şuları hūnīn aḳarsa nola ḡam vādīsıdır	Peyrevi olup nola Yahyā tetebbu‘ eylesem Bu zemīn bir kāmīl-i ‘ālī-himem vādīsıdır	Gazel/112	- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
56 ^a	Şeyhī	Fıkr-i rüyuñla derūn bağ-i İrem vādīsıdır Leblerūñ yādıyla göñlüm ‘ıyş u dem vādīsıdır	‘Ālem-i ābı bütün dünyāya virmem Şeyhīyā Salṭanatdur her demi her semti Cem	Gazel/L	- + - - / - + - - / - + - - / - + -	

			vādīsidür				
56 ^b	Yahyā	Şun sāğarı sākī baña mestāne disünler Uşlanmadı gitdi gör o dīvāne disünler	Yahyā 'nın olup sözleri hep sırr-ı maḥabbet Yārān işidüp söyleme yābāne disünler	Gazel/92		-- + / + -- + / + -- + / + --	
56 ^b	Yahyā	Dil degüldür kafes-i cismüme bülbül qodılar Dāğlar añlamañuz yer yer aña gül qodılar	Şabruñı ğāret idüp aldılar eşk-i çeşmüñ Sende Yahyā ne taḥammül ne tecemmül qodılar	Gazel/98		+ + -- / + + -- / + + -- / + + -	
56 ^b	Meylī	'Özr-i reh gümrehlere beytū'l ḥarem vādīsidür Vādī-i nārı şorarsañ bād-ı sam vādīsidür	Bir faḳīr ü bī-kes ü muḥtāç ḳulsın Meyliyā Şā'irāne sözün ammā Muḥteşem vādīsidür	Gazel		- + -- / - + -- / - + -- / - + -	
56 ^b	Rızāyī	Gerçe kim 'uşşāḳa ḥübānuñ sitem vādīsidür Sen kerem eyle şehā vādī kerem vādīsidür	Ey Rızāyī reşk iderlerse n'ola yārān-ı Rūm Şi'rimüz tarz-ı 'Acemdür Muḥteşem vādīsidür	Gazel/56		- + -- / - + -- / - + -- / - + -	
56 ^b	Riyāzī	Lālenüñ vādīsi ey dil 'ıyş u dem vādīsidür Bāde içsün deşt-i şaḥralarda Cem vādīsidür	Ey Riyāzī peyrevüz Bākī gibi üstādumuz Düşmenüñ vādīsi cānā muḥteşem vādīsidür	Gazel/205		- + -- / - + -- / - + -- / - + -	
57 ^a	Yahyā	'Azm ider gül-zāra 'āşīḳ nev-cevānın gezdürür Bir ölümli ḥastedür bī-çāre cānın gezdürür	Gösterür Yahyā ma'ārif ehline mecmū'asın Güiyā bir bağbāndur gül-sitānın gezdürür	Gazel/99		- + -- / - + -- / - + -- / - + -	
57 ^a	Yahyā	Ġamze-i dil-ber ki çeşm-i mestine nāz öğredür Şanki bir şayyād-ı mähirdür ki şehbāz öğredür	Cāna te'sīr itdi Yahyā ol cevānuñ nağmesi Ḳorḳarın kim anı bir nā-sāz nā-sāz öğredür	Gazel/94		- + -- / - + -- / - + -- / - + -	
57 ^b	Yahyā	Baña ḳan aḡladur hicrān deminde çekdüğüm ḡamlar Gelür bir bir ḥayāle rüz-ı vaşluñda geçen demler	Mişāl-i meclis-i şāh itdi Yahyā şaḥn-ı gül- zārı Muraşşā' cāma döndürdi gül-i ra'nāyı şebnemler	Gazel/115		+ -- - / + -- - / + -- - / + -- -	
57 ^b	Yahyā	Kūh-ı miḥnetde başum her sū yaşum ırmāḡlar Fırḳatūñde çekdigüm ālāmı çekmez ṭāḡlar	Şolmasun Yahyā gül-istān-ı belānuñ gülleri Eksük olmasun gönülden tāze tāze dāḡlar	Gazel/106		- + -- / - + -- / - + -- / - + -	
58 ^a	Yahyā	Ṭal'atuñdur ḥüsrevā mihr-i cihān-efrūzumuz Ḳadr u baḥtuñdur cihānda 'ıydimuz nev- rūzumuz	Ṭab'-ı Yahyā medḥüñe maḳdūrını eyler nişār Ḥāk-ı pāyuña varur maḥzūnumuz	Gazel/138		- + -- / - + -- / - + -- / - + -	

			meknūzumuz				
58 ^a	Yahyā	Umup nigāh der-i dil-rübāya yüz sürerüz Ayağına düşerüz ol ricāya yüz sürerüz	Egerçi devlet-i pā-būsa irmedük Yahyā Mişāl-i na'l-i resūl-i Hūdāya yüz sürerüz	Gazel/136		+ - - / + + - - / + - - - / + + -	
58 ^a	Cevrī	Şūfī degülüz mest-i mey-i 'aşk-ı Hūdāyuz Zāhid degülüz hāne ber-endāz-ı riyāyuz	Geçdük heves-i zevk-ı bekā-yı dü-cihāndan Cevrī gibi biz mest-i mey-i cām-ı fenāyuz	Gazel/94		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
58 ^a	Cevrī	Biz peyrev-i 'uşşāk-ı belā-perver-i 'aşkuz Kurbān-ı ğam-ı yār u fedā-yı ser-i 'aşkuz	Cevrī gibi sermāye-dih-i h'āce-i 'aqluz Biz naqd-ı cünün-ile ki sevdā-ger-i 'aşkuz	Gazel/96		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
58 ^a	Cevrī	Biz nükte-şinās-ı nigh-i fitne-firībüz Hem-rāz-i dil-i 'āşık u hem-hāl-i raķībüz	Cevrī gibi şākird olalı mekteb-i 'aşka Mecnūn'a sebaķ-daş u Felāṭun'a edībüz	Gazel/97		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
58 ^b	Yahyā	Göñül zülfindeki her bir şikenden nā-ümīd olmaz O sevdālar anı seyyāh-ı Çīn olmak ba'īd olmaz	Gül-i ra'nā fiġān-ı bülbul-i şeydāyı gūş itmez Hezārān nāle vü feryād ider Yahyā müfid olmaz	Gazel/147		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
58 ^b	Yahyā	Göñül dīdāruñ özler bāġ-ı rıdvān ile eglenmez Senüñ şīveñ görenler hūr u ğilmān ile eglenmez	Cihānuñ 'izzet ü iķbālını efsāne bil Yahyā Yoluñdan kılma kim 'āķil o yalan ile eglenmez	Gazel/148		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
58 ^b	Cevrī	Bir sencileyin mest-i mey-i nāz ele girmez Bir bencileyin 'āşık-ı ser-bāz ele girmez	Bir sencileyin yok dil-i Cevrī ile hem-dem Bir bencileyin maḥrem ü dem-sāz ele girmez	Gazel/99		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
58 ^b	Yahyā	Cihānuñ cānısın sensüz vücūdumda hayāt olmaz Baña senden cüdā olmak gibi müşkil memāt olmaz	Maḥabbet miḥneti dāl itse ṭa'n mı kadd-i Yahyā Cihānda bu kapedan geçmez ol kim iki kāt olmaz	Gazel/156		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
58 ^b	Cevrī	Gül-zār-ı maḥabbette ki hār-ı heves olmaz Enfās-ı nesīm ile hevā hem-nefes olmaz	Cevrī gibi yokdur dilümüzde ğam-ı dünyā Deryā-yı fenāda keder-i hār ü ḥas olmaz	Gazel/106		- - + / + - - + / + - - + / + - -	

59 ^a	Yahyā	Nice demlerdür ki dil-tengüz mükedder hālīmüz Bir tebessüm kıl açılun gonce-i iḳbālīmüz	Çıkmaz oldu nālemüz de za‘f-ile Yahyā ‘aceb Ol şeh-i ḥübāna kim ‘arz eyleye aḥvālīmüz	Gazel/149	---	--- / --- / --- / ---	
59 ^a	Yahyā	Zühd ü riyā metā‘ını yārāna şatmañuz Anlara ol ḳumāş çıḳışmaz uzatmañuz	Ḥam itdüñüzdi ḳāmet-i Yahyā yı yā gibi Lāyık mı tır-veş anı yābāna atmañuz	Gazel/143	---	--- / --- / --- / ---	
59 ^a	Nihālī	Ḥaddüñ gibi bir berg-i gül-i ter ele girmez Ḳaddüñ gibi bir şāḥ-ı şanavber ele girmez	Eylerdi Nihālī o mehüñ parmağı vaşfın Yazmağa murādınca ḳalemler ele girmez	Gazel	---	--- / --- / --- / ---	
59 ^a	Cevrī	Şanmañ bizi kim zerre-i nāçiz ü ḥaḳīrüz Biz gevher-i ḥürşid ile hem-māye ḥamīrüz	Cevrī gibi āzāde-i ḳayd-ı dil ü cānuz Zīrā ki dil ü cān-ile biz ‘aşḳa esīrüz	Gazel/108	---	--- / --- / --- / ---	
59 ^a	Cevrī	Keyf-i bī-rengī olursa böyle şevḳ-engīzümüz ‘Aḳlı mest-i ḥayret eyler naḳş-ı reng-āmīzümüz	Ḳarfumuz pür-bāde-i ‘aşḳ eyledük Cevrī gibi Tā ebed olmaz tehī peymāne-i leb-rīzümüz	Gazel/111	---	--- / --- / --- / ---	
59 ^b	Yahyā	Aḳıdur cūy-ı sirişkini raḳīb-i nā-kes Kūyuña uğramasun dirseñ eger başını kes	Kūyına girye ile vāşıl olursak ne ‘aceb Bāğa gelmez mi aḳar şu ile Yahyā nice ḥas	Gazel/155	---	--- / --- / --- / ---	
59 ^a	Yahyā	‘Aşḳ-ı Leylā ile bir āteş-i sūzān idi Ḳays Bilmeyüp dirdi görenler neye ‘üryān [idi] Ḳays	Pā-bürehe ne ḥarekāt itse ‘aceb mi Yahyā Dā’imā çün ḥarem-i ‘aşḳda pūyān-idi Ḳays	Gazel/156	---	--- / --- / --- / ---	
60 ^a	Yahyā	Mümkin mi ide ‘āşıkı maḥbūbı ferāmūş Hīç ola mı Yūsuf ide Ya‘ḳūb’ı ferāmūş	Yādımdadur ol gonce-femüñ sözleri Yahyā Ṭab‘ ehli ider mi suḥan-ḥūbı ferāmūş	Gazel/157	---	--- / --- / --- / ---	
60 ^a	Yahyā	Boyınca serv-i nāzum zülf-i müşḡının dırāz itmiş Meger pā-būsına müştāḳ olan diller niyāz itmiş	Mü’eşşir gördüm ey Yahyā gice şem‘-i şeb- ārāda Yanarken var ise pervāne āh-ı cān-güdāz itmiş	Gazel/160	---	--- / --- / --- / ---	
60 ^a	Yahyā	Ümmīd-i ḥ‘āb ‘āşıkā olmaz ḥayāl imiş Bī-çāre yāri düşde de görmek muḥāl imiş	Dermān olursa senden olur ey ṭabīb-i cān Yahyā -yı ḥaste-ḥāl ‘aceb bī-mecāl imiş	Gazel/158	---	--- / --- / --- / ---	
60 ^a	Sāmī	‘Ālem ḡarībe nüṣḥa-i ḥikmet-nümā imiş Her noḳtası netice-i şad-müdde‘ā imiş	Sāmī bu kār-ḥāne-i sīm-āb-esāsda İksīre raḡbet eylememek kīmyā imiş	Gazel/57	---	--- / --- / --- / ---	

60 ^a	Rāsīḥ	Bildüm o şūḥ-ı ‘ālemi kim bī-vefā imiş Yolında āh ü nālelerim hep hevā imiş	Rāsīḥ gözüñde uçduğı besdir ḥayāl-i yār Olmaz şikār kimseye ol bir Hümā imiş	Gazel/45	---	+/	+/	+/	+/
60 ^b	Yahyā	Güzellik olduğına saña muhtaşş Şehā ebrūñ-ile çeşmüñ yeter naş	Hemān dünyāda bī-nām ü nişān ol Budur ‘ālemde Yahyā saña maḥlaş	Gazel/165	+	---	+/	+/	+/
60 ^b	Yahyā	Hācīnuñ maḥsūdı Ka’be baña kūyuñdur ğaraż Fikri cennet zāhidüñ ‘uşşāka rūyuñdur ğaraż	Ġonceyi vaşf eylese Yahyā dehānuñdur murād Sünbül-i ḥōş-büyı medḥ eylerse büyüñdur ğaraż	Gazel/167	---	+/	+/	+/	+/
60 ^b	Fā’izī	İtmez ğam-ı dünyā dil-i nālāna ta’arruż Düzde eyleyemez taḥt-ı Süleymān’a ta’arruż	Gerdün-ıla ma’kūl degül Fā’iziyā baḥş Evlā budur olınmaya nādāna ta’arruż	Gazel/62	---	+/	+/	+/	+/
61 ^a	Yahyā	Rūy-ı dil-ber āl kāğad ‘anberīn mū anda ḥaṭ Sāyesi müjgānınuñ i’rāb beñlerdür nuḫaṭ	Yazılurdi ḥāṭır-ı mecrūḥ-ı Yahyā dostum Kātib-i vaşfuñ ideydi üstüḥ’ānından mīḫāṭ	Gazel/166	---	+/	+/	+/	+/
61 ^a	Yahyā	Yār nerm olduğça geldi sīne-i efkāra ḥaẓẓ Merhem olduğça mülāyim andan eyler yāra ḥaẓẓ	Miḥnet-i derd ü belā hep ḥaẓẓ-ı rūḥānī olur Çekdiğüm ālāmdan Yahyā gelürse yāra ḥaẓẓ	Gazel/168	---	+/	+/	+/	+/
61 ^b	Yahyā	Bağrınuñ yağın eritdi şubḥa dek aḫıtdı dem’ Yār önünde çok tenezzül eyledi dün gice şem’	Cāna sulṭān-ı maḥabbet eyledi Yahyā hücūm Ḳal’a-i ārām u ḥıṣn-ı şabrı itdi ḳal’ u ḳam’	Gazel/169	---	+/	+/	+/	+/
61 ^b	Yahyā	Ḥalka ḥalka zülfi dām u iki ḥālī iki zāğ Murğ-ı dil şayd itmeye beñ gösterüp ḳurmuş duzāğ	Meclis olmaz kim o şāḥ içün yanup yakılmaya İltifāt idüp nola Yahyā yı eylerse çerāğ	Gazel/170	---	+/	+/	+/	+/
62 ^a	Yahyā	‘Ārız-ı zībāña virmiş ḥaṭṭ-ı müşğīnūñ şeref ‘Āşık-ı miskīnīñüñ ārāmı oldı ber-ṭaraf	Gūşvār itmezse dürr-i naẓmuñı Yahyā o şāḥ Ḳadr u ḳıymet bulmaya ‘ālemde mānend-i ḥazef	Gazel/172	---	+/	+/	+/	+/
62 ^a	Yahyā	Sen ḳarīn-i şem’-i meclis ben ḥabībūmden ırāḳ Bir midür pervāne sūz-ı vaşl-ile sūz-ı firāk	Ḳalmasun Yahyā ten-i fersūde de yoldaşdan Kūy-ı yāre gitmege cān u dil itmiş ittifāk	Gazel/173	---	+/	+/	+/	+/

62 ^b	Yahyā	Eş-şalā dest-i irādetle açıldı bāb-ı ‘aşk Eylesün cānān-ile cān şoḥbetin erbāb-ı ‘aşk	Var mı Yahyā zerrede ol tāb kim ārām ide ‘Āleme pertev şalınca mihr-i ‘ālem-tāb-ı ‘aşk	Gazel/175	---	--- / --- / --- / ---	
62 ^b	Yahyā	Ber-murād olmamak olmaz olıcaḡ himmet-i ‘aşk Ber-devām ola hemān himmet idūn devlet-i ‘aşk	Bir gün eşrār-ı maḥabbet ide Yahyā te’sīr Gözüne ‘ālemi göstermez ola ḥayret-i ‘aşk	Gazel/176	---	--- / --- / --- / ---	
63 ^a	Yahyā	Gūy-ı gerdūna urulmadan daḡı çevgān-ı ‘aşk Dil ḥam-ı gīsūn-ile olmuşdı ser-gerdān-ı ‘aşk	Dilde ol ṭākat mi var Yahyā musaḥḥar olmaya Ḥükmini icrāya āgāz idicek sulṭān-ı ‘aşk	Gazel/177	---	--- / --- / --- / ---	
63 ^a	Yahyā	‘Aşka kābil dil mi yok şehir içre yā dil-ber mi yok Mest yok meclisde bilmem mey mi yok sāgar mı yok	N’içün ebkār-ı ma’āni beslemez erbāb-ı nazm Yohsa Yahyā gibi üstād-ı suḥan-perver mi yok	Gazel/180	---	--- / --- / --- / ---	
63 ^a	Rūsūḥī	Şehrümüzde ‘aşka kābil dil de var dil-ber de var Mest-i ‘aşkuz meclis içre mey de var sāgar da var	Rūm ilidür bunda ebkār-ı ma’ānī söylenür Bu Rūsūḥī bendeñüz gibi suḥan-perver de var	Gazel	---	--- / --- / --- / ---	
63 ^b	Yahyā	Gönüllerden şafā cāmıyla ḡam dūr olduğın görsek Ḥarābātuñ yine bir daḡı ma’mūr olduğın görsek	Pür olsa na’ra-i mestān-ile mey-ḥāneler Yahyā Şarāb-ı şevk-ile her gūşe pür-şūr olduğın görsek	Gazel/189	---	--- / --- / --- / ---	
63 ^b	Yahyā	Eglenür seyr-i ruḡuñ fikriyle dil bayrāma dek Yohsa eylerdi sefer zūlfuñ ḡamıyla Şām’a dek	Mācerāmuz ḡāk-i pāy-ı yāre takrīr itmege Gitsün ey Yahyā yaşum ol serv-i sīm- endāma dek	Gazel/190	---	--- / --- / --- / ---	
64 ^a	Yahyā	Dil-rübā hercāyi sen āvāre olduñ ey gönül Bir devāsız derd içün bī-çāre olduñ ey gönül	Ḥānḡāh-ı şehri ma’mūr eyledüñ Yahyā gibi Bu ḡarābāt içre kim meyḡāre olduñ ey gönül	Gazel/215	---	--- / --- / --- / ---	
64 ^a	Yahyā	‘Andelībūñ kanına girmekle mesrūr oldu gül Reng virdi kendine ḡüsnine maḡrūr oldu gül	Sen tıyurduñ ḡüsnini dünyāya Yahyā dil- berüñ Būlbūl-i şūrīdenüñ ‘aşkıyla meşḡūr oldu gül	Gazel/221	---	--- / --- / --- / ---	
64 ^a	Yahyā	Sīne bir vīrānedür genc-i nihānīdür gönül Gevher-i ‘aşk isteyen gelsün ki kānīdür gönül	Eylemez Yahyā siḡām-ı ḡamzesinden bī- naşīb Ol kaşı yānuñ meger ḡatır-nişānidur gönül	Gazel/223	---	--- / --- / --- / ---	

64 ^a	Fā'izī	Bir güherdür 'aşk baħr-i bî-kerānidur gönül Bir gül-i terdür maħabbet bāğbānidur gönül	Tekye-i ğamda n'ola olursa her dem bir ğubār Fā'izī abdāl-ı 'aşkuñ cür'adānidur gönül	Gazel/87	--- / --- / --- / ---	
64 ^a	Nādīrī	Hār-ı derd ü āteşin dāġuñ nihānidur gönül 'Ālem-i 'aşkuñ açılmış gül-sitānidur gönül	Bādesi hūn-ı derūn oldı ħabābı kanlu baş Nādīrī 'ye dest-i ğamdan dost-gānīdur gönül	Gazel/78	--- / --- / --- / ---	
64 ^b	Yahyā	Bezm-i 'aşka nitekim pervāne geldūñ ey gönül Yan yaķıl ol şem'-i hūsne yana geldūñ ey gönül	İşiginde itme Yahyā gibi bî-pervā figān Āsitān-ı Hāzret-i sulţāna geldūñ ey gönül	Gazel/217	--- / --- / --- / ---	
64 ^b	Yahyā	Nesīm-i luţfuñ açdı ğonce-āsā kalb-i maħzūnum Şafā baġışladı ġüyā açıldı genc-i maħzūnum	Ümīd oldur ki luţfindan diye şāh-ı felek- rütbet Sözi Yahyā 'nuñ oldı cümle maķbūl-i hümāyūnum	Gazel/246	+ --- / + --- / + --- / + ---	
64 ^b	Hāletī	Zülfinūñ zencīresin cekmek de Mānī'dür gönül Meclis-i ğam yazmada Bihzād-ı şānīdur gönül	Biribirinden cüdā olmak ne mümkün Hāletī 'Aşk bir zencīrdür şīr-i zebānidur gönül	Gazel/471	--- / --- / --- / ---	
64 ^b	Rızāyī	Fıkr-i dendān u leb-i la'lün mekānidur gönül Dürr-i nābuñ baħridür yaķūt kānidür gönül	Aķmasun mı gördüġi servūñ Rızāyī pāyına Gül-sitān-ı miħnetūñ āb-ı revānidur gönül	Gazel/133	--- / --- / --- / ---	
64 ^b	Riyāzī	Şāh-ı 'aşkuñ maħrem-i rāz-ı nihānidur gönül Her murāda anı söylet kim lisānidur gönül	Ey Riyāzī hūkm ü şāh-ı 'aşka itmiş ser-fürū Bāde-i 'aşk-ı maħabbet ser-kerānidur gönül	Gazel/333	--- / --- / --- / ---	
65 ^a	Yahyā	El virse vişāli baña dil-dār elin öpsem Bir devlete irsem yine hūnkār elin öpsem	Nerm eylese Yahyā o cevānuñ dil-i sahtın Bir himmet ider şeyḥ-i meded-kār elin öpsem	Gazel/237	--- / + --- / + --- / + ---	
65 ^a	Yahyā	Deşt u kūhı gezelim nāle vü feryād idelüm Kays ile Kūh-kenūñ rūḥlarını şād idelüm	Cevr-i eyyāmdan incinmeyelüm Yahyā biz 'İyş u nūş ile geġen ġünleri de yād idelüm	Gazel/242	+ --- / + --- / + --- / + ---	
65 ^a	Şeyḥī	Bāde-i hum-ı şarāb-ı zindegānīdur gönül Kaṭre-i āb-ı ḥayāt u rūḥ-ı şānīdur gönül	Ġamzesinden bir işāret besdür aña Şeyḥiyā Ol şeh-i hūsnuñ nedīm-i bî-zebānidur gönül	Gazel/CXI	--- / --- / --- / ---	
65 ^a	'Abdī	O zaħm-ı cān-sitān kim ġamze-i cellāddan gördüm Ne tīġ-i tizden ne ḥanġer-i fūlāddan gördüm	Baña tarz-ı suḥanda kimse taķlīd idemez 'Abdī Sözūñ taḥķīķi zīrā ben faķīr üstāddan	Gazel	+ --- / + --- / + --- / + ---	

			gördüm				
65 ^a	Cinānī	Kūyuñı ‘arş-ı mu‘allā gördüm İşigün ‘arşdan ā‘lā gördüm	Ger şorarlarsa Cinānī zinhār Bilürem dime şaķın yā gördüm	Gazel		+ + - - / + + - - / + + -	
65 ^b	Yahyā	Bir āşüb-ı cihān bir fitne-i devrāna dil virdüm Vefā itmezse de böyle sitem-kār olmaya dirdüm	Ġidā-yı rūhdur cānān-ile cān şöhetin itmek İreydüm ben de Yahyā ni‘met-i vaşla ne ġam yirdüm	Gazel/234		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
65 ^b	Yahyā	Ĥayālünçün biri birine girdi çünki müjġānum O dem aralarından çıkdı eşk-i çeşm-i giryānum	Nazar kıl luţf idüp āyine-i ħalbine Yahyā nuñ Göre hiç senden özge kimse var mı anda sulţānum	Gazel/247		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
65 ^b	Nābī	O şūĥ-ı dostı düşmenden ümmīd-i vişāl itmem Dil-i bī-tābümü bāzīçe-i fikr-i muĥāl itmem	Ben esrār-ı kaderle āşinālık itmişüm Nābī Sebük-maġzān gibi taķdīrle ceng ü cidāl itmem	Gazel/525		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
65 ^b	Naĥlī	Gül-i taşvīr-ı vaşlı naķş-ı levh-i ihtimāl itmem Dil-i Bihzādımı ressam-ı bī-reng-i muĥāl itmem	Baņa kāfīdür ol āhū nigāhuñ la‘l-i şīrini ‘Araķ bezminde nuķl-ı ‘işretüm ka‘bu‘l- ġazāl (?) itmem	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
65 ^b	Rüşdī	Ĥayālümde dem olmaz şöhet-i ĥāşş-ı ĥabīb itmem Çü Mecnūn gelse şimdi yanıma Leylā ħarīb itmem	Dimiş dil-ber şunup cām-ı lebin Rüşdī -i bīmāra Seni bī-çārenin ġam çekme muĥtāc-ı ĥabīb itmem	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
66 ^a	Yahyā	Çeküp cāmı bir iki kaţre ħomuş anda cānānum İçince leblerin emmiş ħadar ĥazẓ eyledi cānum	Hele aġyār-ı bed-ĥāhuñ ayaġın kesdi ey Yahyā Şıdı dil şīşesin vardukça gerçi şāh-ı ĥübānum	Gazel/248		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
66 ^a	Yahyā	Getür cām-ı sürür-encāmı diller şād-kām olsun Tamām itdi bizi ġam sāķiyā ġam da tamām olsun	Şalınmak olmadı Yahyā ile bir kerre kūyuñda Ne olmaz işdür olsun ey tezerv-i ĥoş-ĥıram olsun	Gazel/272		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	

66 ^a	Ḳabūlī	Hele ben la'li leb-i dil-bere beñzer diyemem Ḥacer-i bed-güheri cevhere beñzer diyemem	Şararıp zer gibi zerd oldı Ḳabūlī ammā Daḥı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem	Gazel/243		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
66 ^a	Ḳabūlī	Tek bizümle başı rez duḥteriniñ hoş olsun Ḥum-ı mey-ḥāne bugünden girü hep boş olsun	Murğ-ı dil başladı feryāda Ḳabūlī şeb ü rüz Gülşenüñ bülbuli şimden girü ḥāmūş olsun	Gazel/287		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
66 ^a	Vecihī	Helāk olsam da dāğ-ı ğamdan bī-naşib itmem Metā'-ı zaḥm-ı 'aşkı dest-i fersūde ṭabīb itmem	Zemānumda Vecihī naḳş-perdāz-ı me'āniyem Zemīn-i şī'r-i hem-vārum n'icün ṭarz-ı 'acīb itmem	Gazel/148		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
66 ^b	Yahyā	Ḳomayup ṭākatim feryād[a] nālān olmasun dīrsün Gözüm yaşını alırsun da giryān olmasun dīrsün	Nice ḳul olmasun Yahyā saña ey pādīşāh-ı ḥüsñ Yolumda senden özge kimse ḳurbān olmasun dīrsün	Gazel/285		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
66 ^b	Yahyā	Görince ḥōd vücūdum maḥv olur ḳalmaz nişān benden Ne gördi ḳaçdı āyā ol meh-i nā-mihribān benden	Leb-i cān-baḥşını emdürdi ṭut kim ḳaşd-ı cān eyler Ne virdi alımsın Yahyā 'aceb ol bī-vefā benden	Gazel/269		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
66 ^b	Emīnī	Serīr-i ḥüsne benden ğayrı sulṭān olmasun dīrsün Güzellükde benümle kimse aḳrān olmasun dīrsün	Ḳomaz hīç işiginde yatmağa bir şeb Emīnī yi Serā-yı devlet ḥüsñümde miḥmān olmasun dīrsün	Gazel		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
67 ^a	Yahyā	Yaklaşdı diyü ḥaṭṭını geçme o güzelden Kim gördi ki evvel öle bir kimse ecelden	Yārūñ ki meyānındadır ol ḥaṇçer-i ğaddār Şimden girü Yahyā geçemezsin sen o belden	Gazel/279		--+ / --+ / --+ / --+	
67 ^a	Yahyā	Şıma āyīne-i ḳalbüm ḥazer ḳıl inkisārumdan Beni ḥāk ile yek-sān eyleme şaḳın ğubārumdan	Ricām oldur Ḥudādan ol ḳiyāmet ḳaddi göstereñ Şu dem kim gözüm açup ṭuram ey Yahyā mezārumdan	Gazel/280		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
67 ^a	Yahyā	Aḳlum ṭağıdır zülfi siyehkār-ı perīşān Cem'iyet-i ḥāṭır mı ḳor efkār-ı perīşān	Her ğüşede şī'rūñ okınur var ise Yahyā Söyletdi o kākül saña eş'ār-ı perīşān	Gazel/273		--+ / --+ / --+ / --+	

67 ^a	‘Aşım	Ruḥ-ı dil-berde hergiz ḥaṭṭ-ı reyḥān olmasun dırsün Dilā şubḥ-ı vişāle şām-ı hicrān olmasun dırsün	Niçe dem ‘ Āşımī bimarun oldı ey ṭabīb-i cān Virüp dārū-yı la’lūñ aña dermān olmasun dırsün	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
67 ^a	Vaşfi	Ḥazer kılmaz dil-i āzürde-i hicrūñ ānīninden Fiğān bāzār-ı ḥüsnūñ dil-firīb-i nāzenīninden	Olupdur tişe-i endişe birle Kūh-ken Vaşfi Hezār eş‘ār ider ḥak ‘arşa-i ṭab‘uñ zemīninden	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
67 ^b	Yahyā	Olur gül gül kaçan şeftālular alsam ‘izārından Bu bāguñ meyvesi evvel irişürmiş bahārından	Yatur deşt-i belāda tāb-ı ğamdan teşne-leb Yahyā İçürmez mi o ḥūnı daḥı tiğ-i āb-dārından	Gazel/281		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
67 ^b	Yahyā	Yerümde şābitüm gelse ḥadeng-i cān-sitān senden Nişān-i tīrūñ olmaḡdan kaçan bulmaz nişān senden	Ne lāzım ‘aşḡda ben ġālibüm Ḳays’a dimek Yahyā Bir iki gün muḡaddemdür hele ol nā-tüvān senden	Gazel/262		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
67 ^b	Ḥüsrev	Yeşiller giydüğünce tūṭī-i gūyāya beñzersin Siyeh-pūş olduġuñca Ka‘be-i ‘ulyāya beñzersin	O gül ruḥsārı vaşf itdüñ ‘aceb şīrīn edālarla Sözüñde Ḥüsrevā sen bülbül-i gūyāya benzersin	Gazel		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
67 ^b	Yahyā	Sākīye diñüz bezme yine bāde getürsin Bir bir hep unutduklarımız yāda getürsin	Maḡṭa‘da idüp medḡ ser-i zülfini Yahyā Vaşf-ı ḡad-i mevzūnunu bālāda getürsin	Gazel/287		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
67 ^b	Ḳabūlī	Ey göñül āvāresin pür-yāresin şad-pāresin Derdi çok dil-ḡastesin dermānı yoḡ bī-çāresin	Müttehemdür kākül-i dil-ber göñül almaġ-ile Söyle dil-dāra Ḳabūlī anı yusun ṭarasın	Gazel/330		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
68 ^a	Yahyā	Baḡmaz yüzime dīde-i ḥūn-bārı ne bilsün Gelmez yanuma eyledigüm zārı ne bilsün	Yahyā ṭotalum eyler eşer yāre ġubāruñ Ol mest-i mey-i nāz bu esrārı ne bilsün	Gazel/260		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
68 ^a	Yahyā	Aldı gönlüm bir cevān-ı ḥūb-rūy u tünd-ḡū Ġamzesi ser-tīzi ḥūnī çeşm-i mesti fitne-cū	Gūyiyā [Yahyā] bu şī‘r ol maṭla‘-ı zībā ile Bir cevān-ı tāzedür mevzūn ḡadd ü ḥūb-rū	Gazel/301		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
68 ^a	Naḡlī	Dirseñ ey dildāde ḡālūñ çeşm-i fettān görmesün Rūyına pinḡān-ı niġeh-sāz ol ki cānān görmesün	Ġbṭa fermā-yı suḡandandur bu ġüfte Naḡlīyā Ḥased-i gūyān olur erbāb-ı ‘irfān görmesün	Gazel		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	

68 ^a	Şehrî	Hîç seni nâ-sûhte ol şem'-i şeb-istân görmesün Dirseñ ey pervâne cismüñ nâr-ı hicrân görmesün	Reşk ile âzürde-i hatır eyle ehl-i dili Şakla bu nev-güfteñi ey Şehrî yârân görmesün	Gazel		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
68 ^a	Sırrî	Â'dâ hevâ-yı zülf-i dilârâda olmasun Düşmenlerüm İlâhî o sevdâda olmasun	Virmem berât-ı manşib-ı âlâm-ı dil-beri Sırrî ya söyleyin o temennâda olmasun	Gazel		- - + / - + - + / + - - + / - + -	
68 ^b	Yahyâ	Sevdâ-yı ser-i zülfüñi elden kıomam ey mâh Ser-rişte-i 'aşk eldedür el-minetü li'llâh	Hem âh iderin kaçduğına tenden o mâhuñ Hem havf iderin kim anı Yahyâ tuta ol âh	Gazel/306		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
68 ^b	Yahyâ	Her kaatre-i eşküm ki aķar ķan arasında Lü'lü' gibidür subķa-i mercân arasında	Yahyâ beni mi buldı hemân kâfir-i zülfî Bend eyleyecek bunca müselmân arasında	Gazel/308		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
68 ^b	Ġinâyî	Ruhsârelerüñ zülf-i perişân arasında Güller gibidür deste-i reyķân arasında	Eş'ârını faşl itse Ġinâyî n'ola â'dâ Raġbeti olur gevhere nâdân arasında	Gazel		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
68 ^b	Yahyâ	Dil-i şeydâ n'ola meyl eylemezse vaşl-ı cânâne Ne zaķmetler ķeküpdür alışınca derd-i hicrâne	Bu meclisden hemân 'uzlet-niġin olmak gerek Yahyâ Taķammül eylemez 'âķil olan evzâ'-ı mestâne	Gazel/355		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
68 ^b	Cevrî	Şafâ itmem cihânuñ her ġünü nevrüz u 'ıyd olsa Benüm bir eski derdüm tâzeler şevķ-ı cedîd olsa	Tehî câm-ı hilâl-i 'ıydı görmekden n'olur Cevrî Baña peymâne-i lebrîz-i şahbâ-yı ümîd olsa	Gazel/211		+ - - - / + - - - / + - - - / + - - -	
69 ^a	Yahyâ	Câna haķ-ı Yâķûtı yazan ol dehen üzre Bir noķta ķoñuş sürķ-ile ġüyâ zekân üzre	Yahyâ o şâhuñ cevher-i la'lini söylet Yâķûtı neden kim tuta dürr-i 'Aden üzre	Gazel/309		- - + / + - - + / + - - + / + - -	
69 ^a	Yahyâ	Göñlüm açılmaz dime cânâ bahâr olsun hele Evme 'ayşa murġ-i zerrîn-per şîķâr olsun hele	Olma Yahyâ luţfına maġrûr o tıfl-ı nev- resüñ Ķadr-i hüsnî fehm ider bir şîve-kâr olsun hele	Gazel/315		- + - - / - + - - / - + - - / - + -	
69 ^a	'Âlî	Baķr eyledüñ yaşum nice bir seyr-i ķalyata Lîmân-ı tende bir giccek bârî ķal yata	Deryâ yüzinde ķekdireġör zevraķ-ı meyi ' Âlî şarâb-ı şandal odur câna cân ķata	Gazel/1192		- - + / - + - + / + - - + / - + -	

69 ^a	Yahyā	Ṭolaşup kākül-i ‘anber-şiken-i cānāne Ne kadar ḥātır-ı maḥzūna ṭoḳandı şāne	Dil-i Yahyā ’ya nice şığsa gerek bunca ğumūm Yār bilmez mi ‘aceb teng idügin ğam-ḥāne	Gazel/354		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
69 ^a	Vecdī	Hezārān kuvvet-i şamşām var şemşīr-i āhumda Felek bīn baş-ile ṭursun ṭurursa şāh-rāhumda	Olanlar ṭālib-i āb-ı ḥayāt eş‘ārıma baḳsun Bulurlar Vecdīyā biñ çeşme her saṭr-ı siyāhumda	Gazel/58		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
69 ^b	Yahyā	Benümle ḥaşre ol ḳaddi ḳıyāmet māyil olmaz mı Ḳıyāmet var dimez mi yoḥsa ḥaşre ḳāyil olmaz mı	Feleklerde melekler āh u zārūmdan oturamazken O serve kār ḳılmaz yoḥsa Yahyā vāşıl olmaz mı	Gazel/394		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
69 ^b	Yahyā	Aḳıtdum yaşumı yaḳdum fitīl-i dāğ-ı sūzānı Benüm şimdi maḥabbet bezminüñ şem‘-i şeb- istānı	Kemān ü tīr ü ḥançer cem‘in eyler ṭurmaz ey Yahyā Yine bir fitne peydā itmek ister çeşm-i fettānı	Gazel/429		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
69 ^b	Yahyā	Tīğ-i ğam-ile sīnede bir yāra açıldı Şaḳlayamadı zaḥmını dil yāre açıldı	Yahyā ya kerem bābını yār eyledi dīvār Ḥayfā ki der-i himmeti aḡyāre açıldı	Gazel/386		--+ / --+ / --+ / --+	
70 ^a	Yahyā	Pey-ā-pey şun baña luṭf eyle sāḳī cām-ı gerdānı Yeter aḡırladuñ rıṭl-ı girānla ḡayrı yārānı	Meger sūz-ı dilūmden aña Yahyā bir şerer degdi Şabāḥ olunca yandı meclisüñ şem‘-i şeb- istānı	Gazel/430		++-- / ++-- / ++-- / ++--	
70 ^a	Yahyā	Sūz-ı dilden bī-ḥaberdür şanmañuz cānāneyi Şem‘i yaḳmaz mı ol āteş kim yaḳar pervāneyi	Virdi Yahyā ’ya tevāzu‘la selām ol şāh-ı ḥüsñ Hep pesend itdi gören bu vaz‘-ı dervīşāneyi	Gazel/435		--+ / --+ / --+ / --+	
70 ^b	Rifati	Der-beste ser-ā-pā ser-i bāzār-ı temennā Bu küçede yoḳ şimdi ḥarīdār-ı temennā	Şāyeste-i taḥşīn ise gül ḡonca-i naẓmuñ Ḳıl Rifatiyā zīver-i destār-ı temennā	Gazel		--+ / --+ / --+ / --+	
70 ^b	Rāğb	Pür-şerha idüp cismimi ğamzeñ siper-āsā Çaḳ itdirek cānı müjen-i nişter-āsā	Rāğb o kadar cüst benüm esb-i ḥālim Ḳaşd itse irer menzile bīn-i naẓar-āsā	Gazel		--+ / --+ / --+ / --+	

SONUÇ

Çalışmamızda Berlin Milli Kütüphane 2216 numarada kayıtlı *Mecmû'a-ı Dîvân* adlı şiir mecmuasının 36^a-70^b varakları arasındaki şiirler transkripsiyon alfabesiyle yazılmış, şiirlerin nesre çevirileri yapılmış, ilgili varaklar arasındaki şiirlerin şekil ve muhteva incelemesi çalışmaya dâhil edilmiş ve çalışma MESTAP tablosu ile tamamlanmıştır.

Mecmuanın tamamı 138 varaktır. Derleyeni / müstensihi Muhammed Seyyid Şerîfî'dir.

Mecmuanın 2^a-3^a sayfaları arasında Şerîfî'nin kendisi ve dört şair dostu tarafından yazılmış 6 manzum takriz bulunmaktadır. Bu takrizler sırasıyla Hüsni (1), Nehrî (1), Ahmed Lütfî (2) ve Sırrî (1) isimli şairlere aittir. Takrizlerde mecmuanın düzenlendiği tarih de belirtilmiştir. Bu husus, şiir mecmualarında nadir karşılaşılan bir özelliktir. Ayrıca Şerîfî Efendi, devrin beğenilen şiirlerini, aynı zamanda kendi şiir zevkine göre beğendiği şiirleri mecmuada biraraya toplamıştır. Bu şiirler herhangi bir konuya hasredilmemiştir. Şerîfî, âşıkâne ve şuhâne gazelleri daha çok tercih etmekle birlikte hikemî ve rindâne gazellere de mecmuasında yer vermiştir. Mecmuaya 15. yüzyıldan yalnızca bir şair kaydedilmiş olup metnin geneli 16-17 ve 18. yüzyıldan çeşitli şairlere ait gazellerin derlemelerinden oluşmaktadır. *Mecmû'a-ı Dîvân*, kapsadığı yüzyıllar düşünüldüğünde şair çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. İncelenen varaklar arasında ise (36^a -70^b) toplam 66 şairden 246 gazel yer almaktadır. İncelenen bölümdeki şair isimleri ve şiir sayıları şöyledir: 'Abdî (1), 'Azmî (1), 'Ulvî (1), Âsımî (1), Bâkî (35), Bursalı Tâlib (5), Cevrî (14), Cinânî (1), Dervîş (1), Dürrî (3), Eğirdirli Şeyhî (2), Emîn (1), Emînî (1), Enîs (1), Esîrî (1), Fa'îzî (3), Fasîh (6), Feyzî (1), Gelibolulu Mustafa Âlî (1), Gınâyî (1), Hâletî (1), Hasîb (3), Hayâlî (2), Hilmî (1), Hüsni (1), Hüsrev (1), Kabûlî (5), Kınalı-zâde Hasan (1), Lamî'î Çelebî (1), Lütfî (1), Meylî (1), Müsellem (3), Na'tî (1), Nâbî (3), Nâdirî (1), Nahlî (2), Nev'î (1), Nevâyî (1), Nihâlî (1), Râgıb (2), Râsîh (1), Reşîd (3), Rızâyî (2), Rif'atî (1), Riyâzî (2), Rûhî (3), Rusûhî (1), Rüşdî (2), Sâbir (2), Sâbit (1), Sâmî (1), Şehrî (2), Şem'î (1), Şeyhülislam Yahyâ (92), Tâlib (1), Taşlıcalı Yahyâ (1), Tiğî (1), Üsküdarlı Sırrî (1), Vahdetî (1), Vaşfî (1), Vâsık (1), Vecdî (8), Vecîhî (1), Veysî (1), , Yahyâ Nazîm (1), Zâtî (1). Görüldüğü üzere ilgili varaklarda Şeyhülislam Yahya 92 şiirle, Bâkî de 35 şiirle en çok şiiri bulunan şairlerdir. Gazel mecmuası özelliği gösteren mecmuanın 36^a-70^b varakları

arasında aynı vezin, kafiye ve redifteki bazı şiirler peş peşe sıralanmıştır. Bunlardan bazılarının başlığında zemin şiir olduğu belirtilmiştir. Örneğin *Zemîn-i Lûtfî* gibi (G.69). Başlıkta belirtilmese bile bazı şiirlerin art arda sıralanmasından ve mahlas beyitlerinden nazire olarak yazıldıkları bellidir. Buradan hareketle mecmuanın derleyeni aynı zamanda şair olduğu için dönemin şairlerinin beğenilen ve üstüne nazire yazılan şiirlerini mecmuasına aldığını söyleyebiliriz. Bu husus inceleme kısmında tablolandırılmıştır.

Mecmuada yer alan *Emînî, Gınâyî, Hasan, Hüsnî, Husrev, Na‘tî, Nahlî, Nihâlî, Rif‘atî, Rusûhî, Hilmî* adlı şairler hakkında şimdilik bir çalışma tespit edilememiştir. *‘Abdî, Âsımî, Azmî, Cinânî, Dervîş, Emîn, Enîs, Esîrî, Fasîh, Feyzî, Hasîb, Lûtfî, Meylî, Râgıb, Reşîd, Rüşdî, Şehrî, Vâsî, Zâtî* mahlaslı şairlerin çalışılmış divanları bulunmasına rağmen mecmuadaki şiirler divanlarda tespit edilememiştir. Tespit edilen yeni şiirlerin adı geçen şairlere ait olması yahut aynı mahlası taşıyan başka şairlere ait olması ihtimal dâhilindedir. Herhangi bir çalışmada tespit edilemeyen 35 şiir ve 4 beyit, *Mecmuanın Sahaya Katkıları* başlığı altında verilmiştir. 59, 86 ve 87 numaralı gazeller müzeyyel gazel özelliği göstermektedir. Kafiye m’li ikilemeler olarak değerlendirilebilecek *hâne meyhâne* (G.65), *destâne mestâne* (G.66), *eger meger* (G.86); redifte aynen ikileme özelliği gösteren *yürür turur oturur* (G.85) biçimindeki gazellerin bulunması mecmuanın dikkat çeken bir diğer özelliğidir. Deyimler kısmında “Na‘l kesmek, hattı yaklaşmak ve hat çıkmak” tabirlerine taranan ilgili sözlüklerde rastlanılmamıştır. Tarafımızdan *na‘l kesmek* için “kısa kes”, *hattı yaklaşmak* için “ölüm fermanının yaklaşması”, *hat çıkmak* için ise “fermanı çıkmak” anlamları verilmiştir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

ABDULKADİROĞU, Abdülkerim İsmail Belig, *Nuhbetü'l-asar li Zeyli Zübdetü'l-eş'ar*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1999.

AÇIKGÖZ, Namık, *Riyâzî Divanından Seçmeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1000 Temel Eser Dizisi: 159, Ankara 1990.

AK, Coşkun, *Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin I-II*, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa 2001.

AKSOY, Ömer Asım vd., *Bölge Ağzlarında Atasözleri ve Deyimler, III*, TDK Yayınları, Ankara 1969, 1971

AKSOY, Ömer Asım, *Atasözleri ve Deyimler (Elkitabı)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi 1970.

AKSOY, Ömer Asım, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, I-II*, 7. Baskı, İnkılâp Kitabevi İstanbul 1993.

AKSOYAK, İ. Hakkı, *Gelibolulu Mustafa Ali Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018.

AKSOYAK, İ. Hakkı, *Gelibolulu Mustafa Âlî, Dîvân-I, İnceleme-Tenkitli Metin; Dîvân-II, Tenkitli Metin; Dîvân-III, Tenkitli Metin-Tıpkıbasım*, Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü Yayınları. Cambridge 2006.

ALBAYRAK, Nurettin, *Türkiye Türkçesinde Atasözleri*, Kapı Yayınları. İstanbul 2009.

ALTUN, Kudret, *Gelibolulu Mustafa Ali ve Divanı*, Özlem Kitabevi, Niğde 1999.

AYAN, Hüseyin, *Cevrî Divanı*, Atatürk Üniversitesi Yayınları No:583, Erzurum 1981.

AYVERDİ, İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı-Milliyet Yayınları, İstanbul 2011.

BANARLI, Nihad Sâmî, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.

BAYRAKTUTAN, Lütfi, *Şeyhülislâm Yahya Hayatı, Edebî Kişiliği, Sanatı, Eserleri ve Divanından Seçmeler*, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 1990.

BİLKAN, Ali Fuat, *Nâbî Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1997.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, *Yahyâ Bey Divan (Tenkitli Basım)*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayın No: 2233, İstanbul 1977.

ÇELİK, Büşra-KILIÇ Muzaffer, *Derzi-zâde Ulvi Divan*, Dün Bugün Yarın Yayınları: 46, Edebiyat: 14, İstanbul 2018.

ÇIPAN, Mustafa, *Fasîh Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2003.

DEMİREL, Mustafa, *Mehmed Ali Çelebi (Rızâyî) Divan (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)*, Çağrı Yayınları, 2005.

DEMİREL, Şener, *Şehrî Divanı*, Malatya Valiliği Kitaplığı Yayınları, Malatya 2014.

DEMİRTAŞ, H. Necati, *Şeyhülislam Yahyâ Efendi Divânı Şerhi*, İstanbul 2016.

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2010.

DİLÇİN, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

ELİAÇIK, Muhittin, *Vak'anüvîs Mehmed Emîn Edîb Divanı*, Çizgi Kitabevi, Konya 2010.

ERDEM, Sadık, *Subhî-zâde Azîz Divanı*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2001.

ERTEM, Rekim, *Şeyhülislâm Yahya Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1995.

EYÜBOĞLU, E. Kemal, *On Üçüncü Yüzyıldan Günümüze Kadar Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler, I-II*, İstanbul 1973, 1975, Doğan Kardeş Matbaacılık.

EYÜBOĞLU, E. Kemal, *Şiirde ve Halk Dilinde Atasözleri ve Deyimler*, İstanbul 1975.

GENÇ, İlhan, *Örneklerle Eski Türk Edebiyatı Tarihi Giriş*, Kanyılmaz Matbaası, İzmir 2008.

GÖLPINARLI, Abdülbâki, *Tasavvuf'tan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*, İstanbul 1977, İnkılâp ve Aka Yayınları.

GÜRBÜZ, İncinur Atik, *İlahizade Mehmed Emin Vasık Divanı*, Grafiker Yayıncılık, Ankara 2011.

İPEKTEN, Haluk, vd., *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.

KAM, Ömer Ferit, *Divan Şiirinin Dünyasına Giriş*, Hzl. Halil Çeltik, Birleşik Yayınevi, Ankara 2008.

KAVRUK, Hasan, *Şeyhülislâm Yahyâ Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2001.

KAYA, Bayram Ali, ‘*Azmî-zâde Hâletî Dîvânı (Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânının Tenkidli Metni)*’, Harvard Üniversitesi Yakınoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, Doğu Dilleri ve Edebiyatlarının Kaynakları: 57, Türkçe Kaynaklar: XLIX, 2003.

SUNGURHAN, Aysun, Kınalızâde Hasan Çelebi *Tezkiretü’ş-Şu’arâ*, Kùltür Eserleri Dizisi: 546, Ankara 2017.

KOÇU, Reşad Ekrem, *Eski İstanbul'da Meyhaneler ve Meyhane Köçekleri*, Doğan Kitap, 4. Baskı, İstanbul 2015.

KOÇU, Reşad Ekrem, *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Doğan Kitap, 1. Baskı, İstanbul 2015.

KÖKSAL, Fatih, Şiir Mecmûalarının Önemi ve "Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi" (MESTAP), Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: *Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Hzl. Hatice Aynur vd. Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 409-431.

KUT, Günay, “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler, İsimler, Eserler, Terimler)*, C.6, Dergâh Yayınları, Ankara 1994.

KÜÇÜK, Sabahattin, *Bâkî Divanı Tenkitli Basım*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1994.

LEVEND, Agâh Sırrı, *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*, Dergah Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 2015.

MERMER, Ahmet vd., *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınları, 13. Baskı, Ankara 2016.

MERMER, Ahmet, *XVII. Yüzyıl Divan Şâiri Vecdî ve Divançesi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.

MUSTAFA SAFÂYÎ EFENDİ, *Tezkire-i Safâyî, (Nuhbetü’l-Âsâr min Fevâ’idi’l-Eş’âr)*, *İncelemeMetin-İndeks*, Hazırlayan: Pervin Çapan, AKM Yayınları, Ankara 2005.

OĞUZ, Fatma Sabiha Kutlar- YILDIZ, Ayşe- DURMUŞ, Tuba Işınsu, *Divan-ı Firâk-ı Esîrî*, Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018.

OKUMUŞ, Necdet- BAŞOĞLU, Adnan, *Hasan Rüşdi Divanı*, Emek Matbaacılık, Manisa 2003.

OKUYUCU, Cihan, *Cinani (Hayatı, Eserleri, Divanının Tenkitli Metni)*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 570, Ankara 1994.

ONAY, Ahmet Talat, *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*, Hzl. Cemal Kurnaz, H Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2009.

ÖZKAN, Ömer, *Divan Şiirin Penceresinden Osmanlı Toplum Hayatı (XIV- XV. Yüzyıl)*, Kitabevi, İstanbul 2007.

ÖZTEKİN, Özge, *XVIII. Yüzyıl Divan Şiirinde Toplumsal Hayatın İzleri: Divanlardan Yansıyan Görüntüler*, Ürün Yayınları, Ankara 2006.

PAKALIN, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, 3 C., Milli Eğitim Basımevi, 3. Baskı, İstanbul 1983.

PALA, İskender, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, 20. Baskı, İstanbul 2011.

SÂLİM EFENDİ, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ*, Hazırlayan: Adnan İnce, AKM Yayınları, Ankara 2005.

SARAÇBAŞI, M. Ertuğrul, *Örnekleriyle Büyük Deyimler Sözlüğü, I-II*, İstanbul 2010, YKY.

SOLMAZ, Süleyman, *Şeyhülislâm Yahyâ Efendi Hayatı-Sanatı-Eserleri Bazı Şiirlerinin Açıklamaları*, Akçağ Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2015.

ŞENÖDEYİCİ, Özer- AKDAĞ Ahmet, "Mecmualar ve Cönkler", *Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu*, Kesit Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2015, s. 367-388.

ŞENÖDEYİCİ, Özer- AKDAĞ, Ahmet, *Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair: Meylî ve Şiirleri*, Gece Kitaplığı, Ankara 2014.

ŞENTÜRK, Ahmet Atilla, "Okçuluk Tarihine Yeni Bir Kaynak Olarak Osmanlı Şiiri", M. Ali Tanyeri'nin Anısına Makaleler, Hzl. Hatice Aynur, Hanife Koncu, Fatma M. Şen, Ülke Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2015, s. 71-142.

ŞİMŞEK, Selami *Edirneli Şeyh Ahmed Müsellem el-Gülşenî* (Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri ve Divan'ı), Buhara Yayınları, İstanbul 2016.

Tanyeri, M.Ali, *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*, Akçağ yayınları: 265, Sözlük: 10, 1999, Ankara.

TARLAN, A.Nihad, *Zâtî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı*, Cilt I, II, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 1216, İstanbul 1967, 1970.

TARLAN, A.Nihat, *Hayālî Bey Divanı*, İstanbul Üniversitesi Yayınlarından Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dalı No: 3, İstanbul 1945.

TULUM, Mertol, *Yahya Nev'i Divan*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları, İstanbul 1977.

Türk Atasözleri ve Deyimleri, Hazırlayan: Millî Kütüphane Genel Müdürlüğü, I-II, İstanbul 1992, Milli Eğitim Basımevi.

YILMAZ, Kâşif, *Güftî ve Teşrifatü'ş-Şu'arâ'sı*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 2001.

YOLDAŞ, Kâzım, *Sâbir Pârsâ Divanı (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin-Dizin)*, İstanbul Kitabevi 266, İstanbul 2005.

ZÜLFE, Ömer, *Şiirin İzinde Sözün Gölgesinde Osmanlı Şiirinden Kelimeler, Kavramlar, Deyimler*, Bilge Kültür Sanat, 1. Baskı, İstanbul 2011.

TEZLER

EREN, Abdullah, *Şeyhülislam Yahya Divanı'nın Tahlili*, Erzurum 2004, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

CEYHAN, Adem, *Enis Recep Dede (Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri: Divanı)*, İstanbul 1990, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi.

KURBAN, Ahmet, *Yahya Nazım Divanı IV (inceleme-metin)*, Kayseri 1992, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

EYNİR, Ali, *Şeyhülislam Yahya Divanı'nda Soyut Unsurlar*, İstanbul 2019, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

ÇAĞLIŞLEK, Aynur, *Yahya Nazım Divanı II (Transkripsiyonlu metin)*, Kayseri 1991, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

KÖSE, Aynur, *16. Yüzyıl Gazellerinde Yanak, Hâl ve Hatt Unsurlarının Ele Alınışı*, Ankara 2013, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi.

KAYA, Bayram Ali, *Azmi-zâde Haleti Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanın Tenkitli Metni*, Edirne 1996, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

DÖNMEZ PARLAK, Betül, *Eğirdirli Şeyhî Mehmed Efendinin Divan'ı ve İncelenmesi*, İstanbul 2006, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

MUTLU, Betül, *Divan Şiirinde Deniz İmgesi ve Şiir Öğretiminde Kullanılması*, İzmir 2012, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

GÜNDÜZ, Erol, *Subhizade Feyzi Divanı (Karşılaştırmalı Metin)*, Malatya, 1997, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

POLAT, Esmâ, *XVII. Yüzyıl Divanlarında Nasihat*, Ankara 2018, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

ŞAHİN, Esmâ, *Bâkî Divanı'na Göre 16. Yüzyıl Osmanlı Toplum Hayatı*, İstanbul 2011, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

YANMAZ, Eşref, *Vecdî (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Karşılaştırmalı Metni)*, Erzurum 1995, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

ÖZTÜRK, Furkan, *Bâkî Divanı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük)*, Ankara 2007, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

GÜNTAN, Halil, *Receb Enis Dede (Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni)*, Konya 1990, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi.

OKATAN, Halil İbrahim, *Kafzade Fa'izi Hayatı Eserleri Sanatı-Tenkitli Divan Metni*, İzmir 1995, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

BURMAOĞLU, Hamit, *Lâmi 'î Çelebi Divanı (Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanı'nın Tenkitli Metni)*, Erzurum 1983, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

EKİCİ, Hatice, *Sahhâf Rüşdî ve Divanı'nın Tenkitli Metni*, Balıkesir 2006, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

YORULMAZ, Hüseyin, *Koca Ragıp Paşa Divanı (Araştırma ve İnceleme)*, , İstanbul 1989, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

ÇETİN, İsmail, *Derzizade Ulvi: Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni*, Elazığ 1993, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

ÜSTÜNOVA, Kerime, *Hilmi Divanı*, , Bursa 1993, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

ALCAN, Mehmet, *Şeyhülislam Yahya Divanı'nda Rindlik*, Mersin 2019, Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

DUYMAZ, Mehmet, *Diyarbakırlı Azmî ve Dîvânçesi (İnceleme - Metin - İndeks)*, Ankara 2010, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

ŞİMŞEK, Mehmet, *Yahyâ Nazım Divanı III (İnceleme-Metin)*, Kayseri 2007, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

ERDEM, Melike, *Bursalı Tâlib ve Divanı (Tenkidli Metin ve İnceleme)*, İstanbul 1994, Boğaziçi Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı, Yüksek Lisans Tezi.

TURNADURUR, Melike, *Edirneli Ahmed Rüşdî Divanı*, Edirne 2012, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

KARAVELİOĞLU, Murat Ali, *On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Prizrenli Şem 'î'nin Divanı'nın Edisyon Kritiği ve İncelenmesi*, İstanbul 2005, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi.

ERDOĞAN, Mustafa, *Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı (İnceleme - Tenkitli Metin - Dizin)*, Ankara 2008, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

ÇAKIR, Mustafa Sefa, *Yahyâ Nazîm Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)*, Sivas 2018, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

ULUOCAK, Mustafa, *Çeşmizade Reşid Divanı: İnceleme - Tenkitli Metin*, Bursa 1998, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

TOPÇU, Mümin, *Divan-ı Rızayî*, Malatya 1997, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

AÇIKGÖZ, Namık, *Riyâzî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği, Divan, Sâkî-nâme ve Düstûrî'l Amel'in Tenkitli Metni*, Elazığ 1986, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış) Doktora Tezi.

GÜMÜŞ, Nevin, *Yahya Nazım Divanı I İnceleme – Metin*, Kayseri 1992, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

KÜLEKÇİ, Numan, *Ganî-zâde Nâdirî (Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserler, Divanı ve Şeh-nâmesinin Tenkidli Metni)*, Erzurum 1985, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

DEMİRBAĞ, Ömer, *Koca Ragıb Paşa ve Divan-ı Ragıb*, Van 1999, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

ÖZTEKİN, Özge, *Râsih Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Özel Adlar Dizini)*, Ankara 1997, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

GÜLNAR, Özlem, *Hüsamzade Feyzi Divanı İnceleme-Metin*, Bursa 1996, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

VURAL, Ramazan, *Dürri Ahmed Efendi Divanı (İnceleme-Metin)*, Antalya 2019, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

ERTEN, Saniye Rukiye, *Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi'ndeki Bağdatlı Rûhî Dîvânı Nüshası (Metin-İnceleme)*, Yozgat 2018, Yozgat Bozok Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi.

BAHADIR, Savaşkan Cem, *16. Yüzyıl Klasik Türk Şiirinde Şarap ve Şarapla İlgili Unsurlar*, İstanbul 2012, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

DENİZ, Sebahat, *16. Yüzyıl Bazı Dîvân Şâirlerinin Türkçe Divanlarında Kozmik Unsurlar (Bâkî - Fuzûlî - Hayâlî Beğ – Nev'î - Yahyâ Beğ)*, İstanbul 1992, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi.

KAZAN, Şevkiye, *Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Divanı (Tenkitli Metin İnceleme) ve Şerhu Medhi'n-Nebi*, Ankara 2003, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

ANKARALI, Ufuk Kemal, *Şeyhülislam Yahya Divanı'nda Türkçe Deyimler ve Atasözleri*, Girne 2013, Girne Amerikan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

ÖZKUL, Yavuz, *Azmî-zâde Hâletî Divanı'nın Tahlili*, Sakarya 2019, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

ÖZTÜRK, Yılmaz, *17.Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Dian'ının Tenkitli Metni*, İstanbul 2006, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

TOPRAK, Zafer, *Ahmet Müsellem Efendi ve Divanı'nın Tenkitli Metni*, Sakarya 2006, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi.

TOSKA, Zehra, *Veysî Divanı (Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği)*, İstanbul 1985, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

DİNÇER BERDİBEK, Zeynep, *Şeyhülislam Yahya Divanı'nın Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü*, Ankara 2018, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

DERGİLER VE ANSİKLOPEDİ MADDELERİ

AYÇİÇEĞİ, Bünyamin, “Nuruosmaniye Kütüphanesi Türkçe Şiir Mecmû'aları: İnceleme-Dizin” *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 16, İstanbul 2016, s. 227-367.

AYDEMİR, Yaşar, “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies*, Yaz 2007, 2-3/122-137.

AYDEMİR, Yaşar-ÇELTİK, Halil, “Gazelde İkileme Redif Ve İkileme Kafiye”, *Turkish Studies*, S.4/2, s.79-118, 2009.

AYDEMİR, Yaşar-Halil Çeltik, “Gazelde Cinaslı Çift Redif Kullanımı” *İlmî Araştırmalar, Dil ve Edebiyat İncelemeleri*, Sayı 16, İstanbul 2003.

ELBİR, Bilal-YORULMAZ KAHVE, Merve, “Şeyhülislam Yahya Divanında Yer Adlarının Kullanımına Dair”, *EKEV Akademi Dergisi*, Yıl: 21, S. 72, Güz 2017.

ERDEM, Sadık, “Dürri-i Yek-Çeşm ve Gazelleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 103, Ağustos 1996.

GIYNAŞ, Kamil Ali, “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, S. 25, 2011, s. 246-260.

GÖK, Ömer, “Rusûhî İsmail Ankaravî Bibliyografyası” *Ankara Araştırmaları Dergisi*, Haziran 2016.

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/593921> (erişim tarihi: 05.05.2021).

KAPLAN, Yunus, “Dîvânı Meçhul Bir 16. Yüzyıl Şairi: Edirneli Tîğî ve Şiirleri” *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 7/ 16, s. 104-147.

KAYA, Bayram Ali, “Atasözleri ve Deyimlerin Divan Şiirinde Kullanımı ile Divanların Bu Söz Varlıklarımız Bakımından Önemi”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 6, İstanbul 2011, s. 11-54.

KAYA, Bayram Ali, “Klâsik Türk Şiirinde Şifâlı Bitkiler Üzerine Bir Deneme”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 15, İstanbul 2015, s. 263-314.

KAYA, Bayram Ali, “Yahyâ Efendi, Zekeriyyâzâde” *DİA*, Ankara 2013, 43/245-246.

KAYA, Mahmud, “Mürekkab”, *DİA*, Ankara 2006, 32/45-46.

KÖKSAL, Fatih, “Metin Neşrinde Vezinle İlgili Problemler, Bazı Tespit ve Teklifler”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 3, İstanbul 2009, s. 63-86.

KÖKSAL, Fatih, “Metin Neşrinin Ana Esasları”, *TÜBAR*, S. XXXI, 2012, s. 179-209.

KURNAZ, Cemal, Yaşar Aydemir, “Mecmualara Sorulması Gereken Sorular” *Turkish Studies*, Kış 2013, 8/1/51-64.

ÖZTOPRAK, Nihat, “Divan Şiirinde Giyim Kuşam Üzerine Bir Deneme”, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 4, İstanbul 2010, s. 103-154.

SEFERCİOĞLU, Mustafa Nejat, “Yazı ve Yazı İle İlgili Unsurların Divan Şiirinde Kullanılışı”, *GAU Journal-Social & Appilied Sciences*, S. 1, 2005, s. 22-54.

SERTKAYA, Osman F. (1968), “Çukurova’da Derlenmiş Mahallî Atasözleri ve Deyimler”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, XVI/101-131.

UZUN, Mustafa- ARSLAN, Ahmet Turan “Takriz”, *TürkiyeDiyanet İslam Ansiklopedisi*, XXXIX / 472-474, 2010.

UZUN, Mustafa, “Mecmua”, *DİA*, Ankara 2003, s. 28/265-268.

ÜNVER, İsmail, “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 3/6, 2008, s. 1-46.

ÜNVER, İsmail, “İkilemelerle Yazılmış Dört Gazel”, *Türk Dili*, 438 Haziran 1988.

YILMAZ, Kadri H., “Divan Şiirinde Tesbihe Dair”, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 7/1, Winter 2012, s. 2131-2144.

ZÜLFE, Ömer, “XVI. Yüzyıla Ait Türkçe Dîvan Neşirleri”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, S. 9, 2007, 5/235-251.

İNTERNET SİTELERİ

<http://lugatim.com/>.

<http://teis.yesevi.edu.tr/>.

<http://www.otukensozluk.com/>.

<http://www.tebdiz.com/>.

<https://ekitap.ktb.gov.tr/>.

<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56057,mecmaun-nezair-edirneli-nazmi-pdf.pdf?0>.

<https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-217192/divan-i-firak-i-esiri.html>.

<https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78460/tezkireler.html>.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/>.

<https://tezarsivi.com/>.

<https://www.osmanliedebiyati.com/>.

EL YAZMASI NÜSHA GÖRSELLERİ

[illegible][illegible]

قناعت غنای کلان بپوشاید
 اندکین بپوشد انبیا و نبی
 اسکا تصویر ماهی بکشد
 نه کوز را نوزی در کدی استاره
 بقریب در جوی باد آهم
 افندی نشسته دوزخ کاره
 قیامت با کمال
 اینک چون مسجود کز غنمتاره
 اسکا بذر افندی که چو **باقی**
 نملکه کوکسن آید بر باره

باقی
 کجوب کلک سر بر غنوتاره
 سحر دن کلدی بیکلرباره
 مقامن آستان یاریدن
 قیوب کتو صفایان و حجاره
 کلدر کعب کو یک قرینو
 چمنده سرور صفی نمازه
 صفت نمره واقف کلک
 علق در آنک غنمتاره
 بقر **باقی** بی نالان ایدر
 کوز قائل کوز سوز و کاره

353

ویدی

نیکو خیز از نیکو با مو که به
آواز نیکو و آدرس و خیزد که به
تیا بدم فایز نیکو اولور
جاکب انجید دانه کز دونه که کرس
ارل دیو مدح و نیکو که کرس
بار بر دواغ می کلکوز که کرس
منا نیکو زلف که کرس
منا نیکو زلف که کرس
منا نیکو زلف که کرس

باش

باش

بندوب چو زلیه تا جاد قیاب نقد وصال عاشق تا کافیه قیاب از جاد قیاب زلفک تو بر سر چاق قالد با دیدن قیاب واعظ بقوس که اسیر هو جمع غم ز کمر آیا بویکی لطف لیده بیاور و بچشم قایمده با سبب نالفتن ازین باو قیاب نت و از شمیمه زین باو قیاب باقی حرم زلفی بی شود با کاین ساز قشش اوسرد کل نند و قیاب	اطراف چشم زاری نیکو طو لاندی کلزاره کیروب هو یک صاند طو لاندی بیزندی دبا نکه اولان قیاب شبنم کور یک غنچه دهاغ غری طو لاندی بجز سبک که ار شد در جاک طو لاندی بار شده جان طره سی بنید اولاندی اراکه مرغ ایددی دیو الر قیاب میدان محبت در نند با شتر بو لاندی کل بی لب غزلوب غنچه اولاندی

ویدی

کامی که اندوه سر دانه چید
یک دل صابو سر دانه چید
زنا دوشک اولور قیاب
اوله اوسن زلف که کرس
سولنر دله غنچه سر زلف که کرس
اولدین اولور دله غنچه سر زلف که کرس
اولدین اولور دله غنچه سر زلف که کرس
اولدین اولور دله غنچه سر زلف که کرس
اولدین اولور دله غنچه سر زلف که کرس
اولدین اولور دله غنچه سر زلف که کرس

بود مع او خود را در دانه هوان
 آن اول بچن اوقا ترک اول قضای
 ارباب دکل اکثر عقیده ایمشده
 دین اوینک **م** **ص** **ن** **و** **ز** **ص** **ی**

کوردم قضای بنور این دور
 کوردم قضای بنور این دور

لایه و کلاه آصل در زاری
 دین اوینک بود اینک در هوانی

فانی فم صفا در غل اول قضای
 انانده فانی فانی فانی

ز	ن
حلو به جام به دکلونی در زاری سحر قی دورش حق کل جوی سب بکس غدا کردن فرغ جامی روشن الیز بی خوار شدی کشته مرغ جانی شو بیک در انک استر اشک اول تو کور سوزد انک استر اشک جوید و انک سلم چه در زاری سوزد و انک سلم چه در زاری صد هزاران تو بدارد غوغای خنده بکلی خب آفتاب ن ی	خوش کلندی بکامیکد یک است ایوی دکلونی در زاری مرغ جانی شو بیک در انک استر اشک اول تو کور سوزد انک استر اشک جوید و انک سلم چه در زاری سوزد و انک سلم چه در زاری صد هزاران تو بدارد غوغای خنده بکلی خب آفتاب ن ی

و دکلونی در زاری

وید
 دست آوردن عسل طهره طاهره
 قاضی اولاد دغیر عالمه
 اجداد بر در کل عالم
 قالدیم فتنه غم الواسع
 چمکت یار ز فدا دار طاهره
 دل نظر جابدا و بوی کام
 دلال تک دیرم یار ار طاهره
 اوله نور طاهره
 طبعیم کبریک خور طاهره

باقی
 اوله دل بیت شیرین دهنک فیه کوا
 اکلا لا کجی فیه دیرین دادی
 باقیا غل ز اقامت افکار
 سر و آرا که قول الیوم
 اصبار ف دلا و ز غم کبریک
 بود فتنه و آشوب بین اوله کبریک
 اوله کبریک فتنه و آشوب
 جوره فتنه و آشوب
 اوله کبریک فتنه و آشوب

باقی	باقی
کورند اعدا صمیم سرایی بنی یاقا غم جان قالدی جای کوکل شفیق حب استر لیکدن دنن خیر او طوطی شکر خای خزان کیز منن آه مردم یوزک اون بار اولش تشک یایی ویر زوق بکنه شوق دادم شب غم شونده بریل موید زایی نشان آسون دل باقی غم کینه حب فزه قلدی یایی	معانی غم جادوری مفتون بندن کوکل سلسله مولی مجنون بندن س قیادین کورنی صبح زایی عالمی دروغ غم عشق در کون بندن ایکس طو زن صدیه را شکر یه یکدیگر شری هب طالع وارون بندن کبریک بکون کلکون اور فتنه هجوم الیوم کلکون صبر و سکون اوزره شب فون بندن باقی شاد بلع ایدر جوی طاهره کورنی مجنون بندن

بانه

اغلبیوب اکلند از در دل طواری کبی
اولدی بهر صوره شمع یو توری تریب کبی
اغلق غم غم غم غم غم غم غم غم غم غم
تقلی قلکو یا شمع آردی می نیاب کبی
کلمی ارشدن ایو ارشدن ایو ارشدن ایو
کلمی ارشدن ایو ارشدن ایو ارشدن ایو
با در کیمو این جوبی کو یو یو یو یو
یاغ خسته اچیش کل کیمو یو یو یو
شاید اول سوری کن راه که تورم کبی
واره یو یو سوره یو یو یو یو یو یو

بانه

سینور انش کور کور اول غم غم غم غم
براق قنمه کور کور کور کور کور کور
ضعف غم غم غم غم غم غم غم غم غم
که هجان صیت و صلح ایو یو یو یو
نک رقیب یو یو یو یو یو یو یو یو
دین یاره یو یو یو یو یو یو یو یو
اومارین کور کور کور کور کور کور
سینور اول و تا با جیم کیمو یو یو
دل باقی کور کور کور کور کور کور
کجو بن ضعیف شمع کیمو کیمو کیمو

بایسته

نور لب بر غم زدن میروند و زیند
 ایک کینتین بندن سوال یکیک
 صید صید جویو جام حیات
 سون کوزن بنی شکر خان
 بی عشق طوفان و آتش کار
 بسین شو قورباغی قورث کار
 جوتیق عالمی سوزن طوق
 اکدم با غریق یر قورم
 منم انزیزه دندن ای
 هدایت رهبر لطفن اکیم

بایسته

ستم اول خسرو خواند کلدی
 کرم سلطان عالیت کلدی
 قیوب دن بفرزید سندن
 نه به بیزاران کلدی
 چکیده دارد امراش عادل
 دل بخونی کور دیوان کلدی
 جهانده عدل و داد و فضل
 نه عادل سلیمان خان کلدی
 دیگر کم داد آرا **بایسته** فلکدن
 خباب حضرت سلطان کلدی

باقی

مکنند که بیکانشیدگی سودا و قوی
زنجیر له باندید آب کورعی
او بکندی که چشمتی حقیقتی
اتا قلاغین الکونیک از بوردی
جمع او که استغیا یله بر کون قریب
ایست شادون او شستنه که او توروی
باردلی وار که زنگه دیوانه ایوب
دارا شغای شفته زنجیره اورعی
آقا نیندن اولدس نه حیف ادا کک
آقا زنجاره نیکیم که مورعی

باقی

در دیوانه غم بیکانشیدگی
شکر از زده در که قائل ایوب
در دودخت اینی غم که غموت ایوب
کله و غموت ایوب در دودخت صلا دیس
دل بچم صلا سته حقیقتی ایوب
آب زلال خورن کون بر شسته ایوب
لعل لیکه طالعک روضه خیزه انیم
فدیکه جبریل غم ایوب
نکته کرده باقی عالم ایوب
منرب صاف و پاکه جبریل ایوب

نظم

فتح نونان بزم عشرت افغانه
 خصوصاً ساقی مجلس طغریکست
 سوز کرب نونان غم تراقی شوق اول
 زبانکشتن از ازلیمه یارانه مارانه
 هیچ آسایش نیست اینک با غم
 بفرول قدمه کردش که درانه
 صفحانند آید برسی طواف کعبه مقصود
 کربوب اجام شوق قدیور طوفان خفته
 کلور بجاه کمردن بکوت کوه کران اول
 اگر بکن هم قوت باغیرانه دیرانه

واثق

سراغز ایلدیکه غمزه بی درستی نه مستانه
 اولور مروج صوفی مجلس طغریکست
 بو غمزه خانه اول اند عالم سوز ایدر دوقی
 قویه داری بزم حیدره بی قیدانه بیدانه
 بکری طوب الینیلر عرصه عشق مجتنبه
 اولور بو نیست یازن کند کرانه مرانه
 عجم کعبه مقصود اهی بیای اولم هرگز
 قوتی الینیلر نان اچار خفته دانه
 اولور نظم نعلیمه **واثق** بملفون غزل
 بو غمزه بزم نورس باغیرانه دیرانه

اولور هم نظم هر صفت خرافه لطف جرایکیرک
نظم حکم ایدر طور انیدر ایدرانه میرانه

46

99

٢٠

۳۰

۱۱۱۱

نوی

اقاچه دایم غم زنجیر بلایز
 بر آفت یکیکه قول اولعسنایز
 کشته سیریدل اولورسه نول جانان
 غمی جایز بر دین کیم ننده کداییز
 خاک رهنمی ایشیک بچون دیدم کیم
 بر شوم و حکم طایب شکر صبیح
 ببوله صانرسه زلفین عجب
 اول آفت کلچرته چون بار بولایز
 ایترسه نوی فولد اشعار یحیی
 بر سلسله خان قریم منکلی کرایز

دری

اونشیکه ساقی رغایورر طور او تود
 باغی شمع اجابورر طور او تود
 نه خالده بوک سیره و طوبت و خاک
 بول غشقله حالایورر طور او تود
 بهار شکر ایدرک جوس و نایز
 بولکشتن ایچیر و نایز
 دوغوب تالم طمع عجب
 منال شمشیر دریا یورر طور او تود
 نیلورر صومع حاکم است لکون و قیزی
 اگر چه در است شیدا یورر طور او تود

درس

اول نشسته سازند او در کرسی بگنج
کیم اهل غش شد کلد کوند سر فرزند
بجنگ محال در کجا موی می بین
اول تو صید کرده کوه کل مع کرم
بجنگ صاف المدل غبار آلود
آب زلال و محکم اول تو کرد مردار
وزدن آفتی حنک و تو شو کرم
و پوزن خنک و تو شو کرم
این قالدن **دنی** زار انتظار
کیم دید اس که در کشت اهد خبر

درس

کیم در کوه اول قطع مکتب خاندانده
دیدم یار مرا به یمنی بنده
بجنگ محال در کجا موی می بین
اول تو صید کرده کوه کل مع کرم
بجنگ صاف المدل غبار آلود
آب زلال و محکم اول تو کرد مردار
وزدن آفتی حنک و تو شو کرم
و پوزن خنک و تو شو کرم
این قالدن **دنی** زار انتظار
کیم دید اس که در کشت اهد خبر

• کوزم آجری کوه کل آیدند سنده •

• جناب خان احمد کیم شمس •

طالب

ایام غمناک او پشیمون نور سید بر
 بر بر کینه صومعه لعلین عقیده
 عشق تلخکام اغز مسکین عشق
 شاد فروش اولو خط لب نو میدید
 یاد رخسار که نیست زانجا
 دودی کلام بدنه سر شکید دید
 میگذرانند یای غمناک قرار
 بر کله یارینه صورت کشیده
 یاران نظم عرض اید **طالب** زانجا
 اول شاه حسن زاده غزل قصیده

طالب

قش و لاش را غمناک اول یاران
 تیر جام صهای وفادار غمناک
 بوغزنی مجا با بر سران سخن
 هر میدانی حالی بر آتش فراق
 نسیم وز زنجیر ضرورت اندیشه
 باطله دیده اعجاز راحه فغلسه
 کربان جاک اولو میبندد و از غم
 بچینش **طالب** یارین
 روبرو عشق و جدانه از غمناک
 دکلر واقف اول سوره ملازید

بجی

کرچه اولور جان اول محبوب زیبا تشنه لب
 لعنه اولدی ساقی جام صهبا تشنه لب
 سپید از اول لب جوید کل غلوان
 بیکیه یور سو کلام مصفا تشنه لب
 ایشکدن ماه نوده غنیل او مودم تشنه لب
 حاصل اول شاکل صندید زیبا تشنه لب
 بود استغنا و یاری پادشاه بنیز
 خون اجانه غده غمش اجاب تشنه لب
 آب جوده منتظر انجمن دل **بجی** دکل تشنه لب
 بهارات دشت حرمت ایچره دریا تشنه لب

بجی

تمت سلطان عشقک ایچنه عالیجناب
 چشمه چشمینده غنیل کت کتور دی تشنه لب
 لعل نیکب خاک صا کور بر ابدنی بر قلم تشنه لب
 ایتدی بر ارم ابدنی بر قلم تشنه لب
 کلمه ای خط سیر علیله بن خوشحال تشنه لب
 نعلاییدر یور سین جابس میوه تشنه لب
 قنده در دیو صورت در حال تشنه لب
 قنده کتور ذره تا چیر قنده تشنه لب
 وصف خط یاری **بجی** شویده تا یار تشنه لب
 خاور قارایک کله دی بوی مشک تشنه لب

بجی

خون اشکندن اولدیر یکله تب شش
 باغده اولسه عجبی هر کل ایراب شش
 اولش علمیک قانیندیر شش بکون
 ششک اولش سر آیکیر کی اسبیک
 سرخدر سرخدر لبه خوب اولدو
 قل ایراعل یکجه شش
 کاتب قدرت شهاب نقطه شش
 هیچ کوز کوز شش قاعجه ایراب
 ظاهری **بجی** ایراب معور باطن حالیدر
 شیشی کوز کوز کی بودر ایراب

بجی

سکه ای عاشق مراد ایراب اولدو کرم مراد
 یاخا یا لطف البت اولدو سن بر مراد
 نامراد اولوق مراد ایسه و جی قیدر
 چونکه ال ویر مراد اوزره جلد مراد
 کوکلی یا بقده یققده الکه و دشم
 اولور البت ایراب شش کوشور مراد
 دولت با بوسه عشاق اید کامران
 کافیش اهل دل سن سندن استر مراد
 قصه ک استغنی فی نو
 بر مراد اولقس **بجی** کوز کوز ایراب
 نازنین محبوب کوز کوز ایراب

بجی

اولی بقیه سوزش اول قدمه فرزند
حلقه ملک اولوای دیب برمتا زبند
کامل باید در کارای دل شیدا زبند
ریشم قور اسناد در سباز زبند
بزم نولسه کمرک اهل نیا کرک
بزم کون بون اولده در مرتبه ناز زبند
بیزار اولوب ایله غمچه بیانی چاک
غندلیب اولی بقیه بیخا زبند
دکلمه بسبیل کلاری بکنم **بجی**
نغمه درکش و بقاعده آواز زبند

بجی

اله الکست یزیدوری مد افور کاغذ
دل سوزدیم عاشق کبار کاغذ
سکا طومار دل و جان ضو و بیم نوکیم
پدشاه اولنه الیه صو ز کاغذ
وز جان خط آمان بلک عاشق زار
سکا طغنه کمر کوندره دیب کاغذ
یانسه کل اولسه مضوئی فطالیه
سنجان سوزی زیدیه کوندر کاغذ **بجی**
رشته جان که صا زنده ای کاغذ
سند الزمه که یار کبوتر کاغذ

بجی

نسیم فو بهاری کی بجی کی ناکش بر
آجدری لیتیمک باغچه میر تو کل
آچیش کلشن محنته بر دایند
فتان لک جوید نغده هوالفید
کورن دیروی زردم دیده غمید کن
بزمش جوید وادی هر لونه نیونم
سرا قله قله قانوید شیکورن بزم
نمال افغان گلستان در دخت بر
بهار عالم غموق دنیو اریه بجی
وجود اعدا کت روی زردین آره کوهتر

بجی

یغدی کو کلم آشیانین یار تیدی نار و مار
اکلمیم کلشن صبار غشاید آنده وار
آب صیوان دلسم و صکله خاطر وار در انفس
خیلی مدد شیشه خاطر وار در انفس
جامه تندن صقلدی غمیدی جان نون
خلعت انعام خلق کندویه ایلی بیار
اوج استغفار در بر واری بزمک
چند کیم قامت صیدین اتقندر کار
دور کار کن در آیمیک دیو اریه کور
فونسون دیر سکت من خاطر و بجی غبار

بجی

فاطمه یار کینه فو غمش یاد آهنگ غبار
خاک کینه تیشش ای شلت اید اعتذار
کوتی کتدی یک یار او را ای باد صبیحتم هزار
کیم سیر یار او را ای باد صبیحتم هزار
به خط در دیکدر غمش یک یار او را ای باد صبیحتم هزار
صنوبر نوبت در دیکدر غمش یک یار او را ای باد صبیحتم هزار
دکدر بچاره بیل فارد فریادنی کلک دیوانی وار
ملک کلشنده سلیمان کلک دیوانی وار
اینشکده کوزی باش عاشق کلک دیوانی وار
نوجوانم یک شیشه بجی ای تو کلک دیوانی وار

بجی

طافیر دیکدر لغن زینت رضا اید
کلک تن باغبان حسن سبیل زار اید
باشکدی فو باد و زار به بیل آشتی حال
کیم نوبت در کوز آدمی بزار اید
بیل و باد غمش یک یار او را ای باد صبیحتم هزار
عشق در دم او دفعه اهل محبت عیار اید
دل غم ز لغن جهان در دیکدر غمش یک یار او را ای باد صبیحتم هزار
ش ز اول بچاره دید دنیا بی شک قیاس اید
کلک کلک بیل ای بجی کلک دیوانی وار
مجلسه اید و می خوشی کلک دیوانی وار

سہی

آجی سوز زنت ایله کج اولم ییم ییغور
 چونک ایله اول زانیله اولبار خا صدور
 ارق اولور ییم جان عاقله کیم ندر
 هر قین خونی کورده خرد اوله قور
 برجال بالمالک اولمشه مغنوی ییم
 بقدری آت ایله زور نیکیبی فیض نور
 قورن خنده غشاق است کوریم
 او کورنل شیهه خبان استبولی خور
 کورندن برحق اتمید **کجی** خا
 اولتمه زه سایلطف و خا اولمیدور

55

چکی
 عاشقک الدای جانن تر کیم جانن تر
 اول ضلک اول تنه بیچاره عاشق جانن تر
 سوز اثر خمید کونون قیول بی
 یا ملک البیب کولک آتش سوزان تر
 سطرطه یار عاشق او بر شیند قور
 کویا اسان لیدر خان کز درانان تر
 صغری کوننه بامینه خوشبعل شک
 عاشق شید اکند ناله افغان تر
 دیکذاریار از جمع المیسوز لطف ارب
 اول تنه **چکی** طرغتم یاران آشر

بجی

یار آید بمراتی بقیو آید پیش کل صنور
عکس لعلین سوز خاک و ز قوتش کل صنور
کوشه دست در سنبلی کوروب بقین کل صنور
دل آن طرف کلاه صندل بقین کل صنور
عین خارجی زلفش تار زلف و زربا
منه او در دل نشیند آنی سنبلی صنور
نغمه لرزیدن اول محبوب دنیا بی کوز
شعشعده بره کلمش کل و عین صنور
تازه کلاه که کوروب **بجی** نیک کل صنور
میل بر برقیار اول غرض کل کل صنور

بجی

دل بجای بکشت لعل و جو اول و غن است
نشان بیک دل قاشی یا دور اول و غن است
عجب بلبسم چو دیران ایدر دل شرف بر
همینه شاد اهل خود کلمی معور اول و غن است
نارنج ناب کلمش کوزید آشتوبی آتشش
کوکل دل چشم مست شد خجسته اول و غن است
زوالی قصه تن کلمی در بخت بر رویه
فلک اهل ملک غنک که مسود اول و غن است
دخات شوق اول ملک آرزو تن آیشش **بجی**
ویروب ایام جان بجای پوز اول و غن است

بجی

دلکه بکشت آتش غنک از روی وار
آه ایک کوزید کیم غنک از روی وار
در کار اول بجی صنعت کیم غنک از روی وار
جبه بجی صر غنک از روی وار
نارنج ناب کلمش کوزید آشتوبی آتشش
دنیای دگر اهل کوزید آشتوبی آتشش
طالع اول کلاه صندل بقین کل صنور
اول اشک آینه ظالم نظر وار
کنجینه اسرار بجی آید دل وار
صند و د و طیفه کوزید کیم غنک از روی وار

بجی

کسب نمائند که نفع نگاه
کابو کسب نمائند که نفع نگاه
ای دل با خطره این اول کسب
در بسته حصن هست باجم سباه
از بار زار دل که قالد غن
نصفه غنچه کل اسرار آه
فضل امید آید مع سبک کاه
خارج از سبک کاه
بجی

نابت
 مکتبم علیک وصف کننت الموده در
 خون در دالم منتظم الحاله در
 انچه اندازد تقاضا رفتی
 زنت دفع غلک وعده شوالده در
 دوشن آلود که داعیه استغفار
 جفا اولی که بپایان بقالده در
 جفا اولی که بپایان بقالده در
 اود جاد سلب و صفت و بیالده در
 چشم آریا و صفت و بیالده در
نابت
 بنده که نه شکله که مکرر
 سخت عالم غریبه و اطفالده در

بجی
 عکس و یکله در و تم تابان اولمقدده
 سوزدهان آینه در یک اولمقدده
 پنجه لروا بر نظرله جوهر طبری اولمقدده
 کیمیای دوات ای بجایه خاک اولمقدده
 لطف ایتد که اصلا ایلک اولمقدده
 وعده وصل المیوی که عودا اما بهلا اولمقدده
 کونده یک که در بدی خانی اولمقدده
 بزم عشقک جوی سن ایچک است یک اولمقدده
 اول قلم بجای که است یک اولمقدده
 قور قزین در در دوشن یک اولمقدده
 تیغ غلک سینه بجای یک اولمقدده

بجی
 زلف پرچینک غنندن دیدم که یک اولمقدده
 هرزه بجه که یک دوشن بر قطره کسی کدرای یک اولمقدده
 کوزید موب اینی کوز که یک دوشن بر قطره کسی کدرای یک اولمقدده
 بخت بیدار دوشن دوشن خیال خوب اولمقدده
 کوزید موب اینی کوز که یک دوشن بر قطره کسی کدرای یک اولمقدده
 یاره آپسینیدید که کوز جاد فرج
 عاشق بجایه یاره اولیاده فرج
 انشک غنق خرقینای جوان شندو
 کیم بجایه معمر ویران ایدر سیلاب اولمقدده
 کیم بجایه معمر ویران ایدر سیلاب اولمقدده
بجی
 بر دل کلمه غنق سینه خدای
 زره با جیگر کین حور زیند عالمی یک اولمقدده

نابت
 مکتبم ایت دل دلت و انبالده در
 برکت کوری که حالده در
 غنق غنق که در دوشن دلالده در
 غنق غنق که در دوشن دلالده در
 غنق غنق که در دوشن دلالده در
 غنق غنق که در دوشن دلالده در
 غنق غنق که در دوشن دلالده در
 غنق غنق که در دوشن دلالده در

دومی اندوه ملک خود چاه دوز در
 صد تقایر یابی منتهی در
 دلی بی خطر دوز و در لباب
 در تنه ای بی جان و کین طرز در
 قریب یک نوبه سوز شکند در
 محو محبت سوز دانه ز کرم
 اغیار المن حکایت در
 نفع لکلی جان دار جان در

بجی	بجی	نصف
نه بکس قوتش در سوز سرش در محبت باج سینه کز او در کوبش در کوکل مآتی صد باره کورده دل یار در معور بر خاجونک دل یار در سبک دل از کجای خفته کوشی در بجور یک ای غنچه غم کوشی در دلا عالم بغیر کوه کوه کوشی در بوجهر لاجوردی آنکس کوشی در دل میال او سرک خاک شینه و آتش بولاندی برمان بجی بکوشی در	لسان اهل دوزخش کز او یار در جویک قامت موز دنده غل خا در یقین او کز او تر عاشق او در ال او یک آرزو اشک او در خاتمی اگر چه کوه کوه کوشی در ایشک شفا طافرا مقام او در نیز از یله خا دوز کسول جان موز سخی دل غم جانان او در خلاص او لایه بجی غشش برمان بجی نیز بجای بی بر سر بایه میستاد در	نصف غم از کوه کوه کوشی در ای ملک بیانی بر کوه کوشی در بجزم زخم عجب نوبه سوز در آه کیم کوه کوه کوشی در بالحق او کسول زخم کوشی در شکر غم در کوه کوشی در بودل ویرانگی کسول کوشی در عاشق صادق و دهنه از کوه کوشی در هزاران دهنه از کوه کوشی در کوشن انجم کوه کوشی در آن آه دل بجی اول کوشی در

دومی در کوه کوه کوشی در
 در کوه کوه کوشی در
 در کوه کوه کوشی در
 در کوه کوه کوشی در
 در کوه کوه کوشی در
 در کوه کوه کوشی در
 در کوه کوه کوشی در
 در کوه کوه کوشی در

بجی

کوکل منقش که صد پاره دست چاک کرد
 بنیز پاره سینه چو که غیبست چاک کرد
 جان چاک کرد سود چشمت زنی
 بویای دلی عشق اینک سواد غی چاک کرد
 اگر که خنجر بی حال مشکلی
 خنجر که خنجره کیم که خنجره خنجره
 آرام آید که زنی خنجره
 محبت کند از ده کوکل کیم پیا چاک کرد
 سر املی باز او را بکش قشک احوالی
 صیقله نظر اولت **بجی** صیب چاک کرد

بجی

قشک ی دل کوکل ادب و بجا پاره در
 خاک لول تو تنزل میی او ج نازده در
 قامت بالا با سید قشک منقش اولور
 غصه دور و دراز زنی با اندازده در
 داخله نو نوین البیوب غرض برین
 میل آید شایه کور خنجره داغ سینه تم نازده در
 بکونل جمع بود در کل فصلی و کین غنچه
 غنچه یک رشته جانی که شیرازه در
 باده عاشق در دیو عشق او نور غنچه
 بختی **بجی** نقشه عالمه بر آوازه در

بجی

عزم آید که از عاشق فوجش کند در
بر او ملی حسته در بیاید جان کند در
عاشق فکشتن دلداری که می کند در
با کمانش که با نیجه کمانش
کردن خوشیده زنجیر شغلی نالدید
پهلون چرخ کوثر و زین کند در
بر کلمه را اولدی اکلر که دکنس کند در
شهرسوارم از شهباب کجاست کند در
کوثر بجی معارف اهلن محمد کند در
کویا بر باغباندر کستان کند در

بجی

نمونه در که چشم مستند ناز کرده در
صاحبه بر صیاد ماهور که شهباز او کند در
غنجی خلع یکبار فریاد کند در
دایه ابر بلباس آفتی کند در
مطرب بزم بهاری کلمه نالدید بزم کند در
غذاییه بزم بهاری کند در
ایندر عشق دلداری کند در
پهلون اندر کیم تر از دلداری کند در
جانبان بجی قورقین کیم قورقین کند در

نجی

بلقان اقلدر چیران دمنده چلیکم غلر
کلور بر بخیلار و زور صکله نیرین دملر
کولر اویردی دل باز ییچ اکلردی بونیایی
قنقی اول شوغر اول انس و حالتر او عالم
ایکس تاریخی عیبه عاشق قنیز کوشدر
یا کلر سن دلا بیجا میدیر زلفندلی غلر
نیافت ایلک اعلا و دایمی تزیین
بلند و پست اول آواز اول زیر و بلر
مثال مجلس نشه ایتدی **نجی** صحن کلر ازی
موضع جاده دونددر کلر غنایی

نجی

کوه خسته باشم در سویشتم اراغلر
دو قلعه چلیکم آتاش کلر کلا غلر
صحن دکانم خیالک شهبازین اکلر
ای غمناک قیودیر پر شمع کربان اکلر
اکلین زنجیر زلفکده راک کلر ایدر
یوسف کلر قنور در شیشی دلی با غلر
عاشق بجایه ارمجو و اعلایر در
عند لیسان دور طوش صحن با غلر
ملکستان بابک کلر
اکس دلا سوزا کلر تازه تازه دلا غلر

نجی

اقتدر روی اسرار شریفی رقیبت نکست کجی
کجی او را مسنون در رسک اگر بانی کجی
نیکو باغده از بار تندی عجله وار غیس
مرشد با دهر ایددی وار غیس
چکورو قافله عمر دیر عدم
ناله جان دل اول قافله بیک کس
دل که مانند حباب اولدی موای شرب
ایندی باج اعلی لب جانی بوس
کونیه کیریله و اصل کور است عجب
بانی کونیه تر صوایدی کجی

نجی

منش لیلاییدم از شش نوزان ایدی قیس
بلیوب دیودی کور کورینه عین قیس
جمع ایدوب نوزان کله بر قیاس
اصل منظر مقدم معانی قیس
ناله کونیه با شسته او شتر منشی مرغانی قیس
ناله کونیه غوغا اید طوقه سلیمان قیس
روح وادی حرکات نسل شسته کجی
ظاهر کرد که به صوت بجایند قیس
با هفت حرکات ایت عجب کجی
دانا چاره م غشسته پویان قیس

بجی

روی در آل کافه غنیمت خوانده خط
سایه منی خاکستری آب و آب در نقطه
عاشق بغداد ایغ اولوز و جود فکری
جوی اشک کوی بیرون کور و فکری
بیغ خشک غنیمت کوی کوی کوی
نیچس جوی کوی کوی کوی
مان اولوز دل ن دنیا بیرون کوی
پاچ غنیمت و فکری کوی کوی
یاز لودی عالم جود و جود
کاتب و فکری کوی کوی کوی

بجی

یاز لودی اولوز و جود فکری
مهم اولوز و جود فکری
نوشته کوی کوی کوی
شربت و فکری کوی کوی
غنیمت کوی کوی کوی
جود کوی کوی کوی
بنام دایلی دلی از جود فکری
بجی کوی کوی کوی
محنت در دود و جود فکری
کوی کوی کوی کوی

بجی

بغز یک باغین از تری صبحی که آفتاب می شیند
یار او کند چو قشون تر از تری درین صبح
باد تو کم یک باده لی از کعب پیش اندر کوه
اول پیشانی آلال بادشاه هم از صبح
نعل کشید بیدار و کلاه آرد هم از صبح
کاشکی او لیس و جودم باز از صبح
فیضه اسعد دارا ز اولی ماند بر
بهت میاید هر کوب و یار از صبح
جانه سلطان محبت الیدی **بجی** بچشم
قلعه دارا و حصن صبری از تری قلع می

بجی

عقد طوق زلفی دام و کبکی باغی از صبح
منع دل صید از یک کعبه از صبح
اشک دیده جوی کلدر از صبح
عاشق او شد در نیم جوی مکرر از صبح
لطف ایدوب یک کلک انگر از صبح
اول اکامیم صومر از صبح
لاله زین خنجر پیشانی حال کوردم از صبح
ایستاد دای غلک از صبح
محبس او از نیم اوشت به پناه تو از صبح
الغاف ایدوب تولد **بجی** بی از صبح

بجی

عارض زینک در پیش خط مشکی زینت
عاشق مسکین کجی آرا می او کبر طرف
اولدی پید اعلات کجی بولوی لعلین صوف
دزدن کجی بولوی بولوی بولوی
بولدی بغس احوه بیکده اختیار
نقدن اشرکت چشم بولوی بولوی
سکه آه دلدن ای افسوس خدر
دایر کجی بولوی بولوی بولوی
کوشور انیس در نظم کجی بولوی
قد و قیمت بولید عالمده فاند خرف

بجی

سن قین شمع جلیسن صلیبک اراق
بروید پروانه سوز و صله سوز اراق
کعبه العشق کونیا ابرار سر خدا
دود و دیزلیسم اولش به عرض عشق
دست احسانه غلغلی جانی خضر
تا کیم اول در کامه دارم آنم آجی بولم
هم مقام انتقامی و ارعازی اکل
ایلمز کین قیوب غشاق ابلت عواق
قالمسوز تن فرسود ده بولم ایشاق
کوی یاره شکله جان و دل ایشاق

نجی

الصداست ارادت اولدی بای عشق
ایلسون جانانده جان صحتین ایا عشق
ضایع اولدی اولدی اولدی اولدی
برکون اوغزان غم کور سیر سیر عشق
کوم مقصودی دریا دل اولدی دریا
دیکه بر کجایه بوغوز دریا عشق
محبس دوره کز ایترا امید خلاص
تقی ششید که نابود ایتدی کز عشق
واری دره اولدی کیم اید
عالمه تو صلیحه هر عالمه عشق

نجی

بردم اولدی اولدی اولدی اولدی
بردم اولدی اولدی اولدی اولدی
عشق کینیت کینیت کینیت کینیت
باج تلمی بهج بهج بهج بهج
فویا اولدی سلا فیکه طور عشق
بایه صای صولتو عشق عشق
عاشق اوینی زردو عشق عشق
بویله درای حل محبت عشق عشق
کونون انار محبت اید عشق عشق
کونون عالمه عشق عشق عشق

نجمی

کوی گردونه اور مالدین نئی کوکان عشق
دل ختم کیسوی کلا دلدن کی گردان عشق
دلده دریای محبت موجیز اولوب
اولدی پید اقطره نازیده عیان عشق
خاطر اولدم بدیر کبریا قیصر
کیم صفتیده دلا معبود دربان عشق
خاک خنودر دوتر صحرای صفا
استم بچاره خالق اقدوس میدان عشق
دلده اول طاقتمی از **نجمی** مستم اولمیه سلطان عشق
کمانی عیاره آغاز یوبک سلطان عشق

نجمی

عشق قابل بی یوق نازیده یاد یوق
نست یوق مجسده بلغم یوق سنان یوق
غنی دل طوبی خاطر نازیده اولوب
باغده گل یوق گلشنده بلغم یوق
کود زرد دل کملو کی کفتار لیلیه
سولیدر یوق جنانده بنوم سولیری یوق
سنگدن دل کی سلسک سحر علی لیلیه
اقاب فیض نغشی بلند اثر یوق
نور نازیک معانی صبر ارباب نغمه
یوسف **نجمی** کجی است دشمن پرور یوق

سغنی

نغمه از عشق قابل دلده وار درج وار
نست عشق مجسده بلغم یوق سنان یوق
نغمه منمنده آغیز خاطر درخا
که چیم کملو در گلشنده بلغم وار
قند اح نازیک طوطی صفت کفتار لیلیه
سولیدر سیک لطفه هم کونج وار یوق وار
نظره خاک زار شک سحر علی لیلیه
کون کی یوق صلا رم دینده اثر وار
روم ایلیدر بنومه الجار معانی بلغم وار
بورسوی بنومه کجی سخی بر درج وار

بجی

کوکل از صفا جا بیدار غم دور اولدوغن کوریک
قوابیک نیر برانی معیور اولدوغن کوریک
فنیاسی و شله افتابیم صبیح
نیز اول خاندانیک پور اولدوغن
کتوریک مجلیب عام زفر قاضی کوریک
صود مار طبعیک کوزار کور اولدوغن
دراسی نین نازه جوکل نازه شغریک
نیم پر مغالیک دور مسود اولدوغن
پادرس نوه مستلمه نیاندر **بجی**
نرای شوقه کوروشه پور اولدوغن کوریک

بجی

اکلنور کوریک کوریک کوریک
نیز نیرد مسغ زلف غمیک کوریک
صبیح کوریک طلائیک کوریک
چوکل ای ماهه تا بابا بیکلر افش کوریک
ال ویریدر نعلت و صلیک کوریک
غم نیرد صغ غمیک کوریک
مال کوریک نادان اولور بیکر کوریک
وصع حله غم بیکر کوریک
ماجا ز خاک سایی نیرد قوریک
کتسور **بجی** بیکر اول مسود کوریک

زنجی

سینه بود از درخشانید کوی کل
کوچه عشق استین کس که کانی کوی کل

مهر که جوید و در شکله بنزد کوی کل
در بار از شکایت شکله کوی کل

عطر اقدردخان در غنچه کوی کل
قصر عشق قدیمی دور دانی کوی کل

دیده جانها سودا خلک کجانی
غاشک برنجینه سر مدانی کوی کل

ایله زنجی
اول عشق بابک کجانی کوی کل

زنجی

در بار با جانی سار و دلک کوی کل
بود و نوز در پیر پیچیده اولک کوی کل
قافیه نضالک شمع السو کوی کل
دارد کجی رنده تاش و اولک کوی کل
سند از دل و دق خسته و اولک کوی کل
کز ترمع جوید پیر و اولک کوی کل
نوز آینه کجی شمع کوی کل
طوتم آینه یاسک خاره اولک کوی کل
خاقانه نون مهور اولک کوی کل
بوغابت ایچر کیم میخواد اولک کوی کل

زنجی

عندلیک قافیه کوی کل
کوزی کوی کل
باجای غمت اتیک کوی کل
افکده ییلک کوی کل
فیشک اغوی صوفی اقدی کوی کل
آب بر شک لال غمت اولک کوی کل
سن طویرک کوی کل
بیلن تویدرک کوی کل

قافیه

بکر در عشق کوی کل
بکر در عشق کوی کل
بکر در عشق کوی کل
بکر در عشق کوی کل
بکر در عشق کوی کل
بکر در عشق کوی کل
بکر در عشق کوی کل
بکر در عشق کوی کل
بکر در عشق کوی کل
بکر در عشق کوی کل

نادری

باجی و ناز و انوار کوی کل
از خانه عشق کوی کل
کات دود و دود کوی کل
کات دود و دود کوی کل
کات دود و دود کوی کل
کات دود و دود کوی کل
کات دود و دود کوی کل
کات دود و دود کوی کل
کات دود و دود کوی کل
کات دود و دود کوی کل

[illegible]

نجی

بازم فتح ز نواب زندگانی کور کور
چون نازم از ملک بر آتش کور کور
طوبی بی یمنند از تندی کور کور

بانیان بر علو اولی سچ منفسل کور کور
نور از آتش بیک زبانی کور کور
شاه شمس چو خاک کور کور

بازم فتح ز نواب زندگانی کور کور
چون نازم از ملک بر آتش کور کور
طوبی بی یمنند از تندی کور کور

بجی

اول ویرسد وصال یک دلار الن اویسم
بر دولت برستم خفاک الن اویسم
رضا می نداری می غمی قافتم
فانکم می باری ملک هر بار الن اویسم
بویب با ایدم از در دل و نش
غلویت نهم نهم اول الن اویسم
تا بویب با ایدم اولش هاند
لطف ایلمه ایب اقرار الن اویسم
نرم ایلمه بجی او جو کون سخن
بر همت ایدم رنج همدار الن اویسم

بجی

دشت کو بجی کونم نالد و نوا ایدم
قیس ایلمه کونک و طری نوا ایدم
قو خاخی بی زره راه خمیادی اول
سنای بی پر مغناز باری بر آتش ایدم
فکلمک صورت اقتانده انعمیلم
کند و نر جو خا ایلک مقاد ایدم
بایی نم ایدم از شادی دل شادی
سلب ایدم عقلی او ایلمه ایدم
جوا ایدم انجمنیلم بجی
ملکین و نوا ایدم کون نوا ایدم

غیر از نواب زندگانی کور کور
اول از نواب زندگانی کور کور
او زهم عانت نلکم غم جلال کور کور
زینغ تیرین نهم نوا ایدم
قضا بی یقین راست کلام کور کور
نور و ص بهانه کافع نوا ایدم
عانت بی یقین نیدر بی ایدم
ز ایش اول لطفی کم نوا ایدم
غم هاند نیدر نوا ایدم
بولم از نوا کوه کوه نوا ایدم
بجای نوا نیدر کم نوا ایدم
کون تحقیق نوا ایدم

نجی

کوبی غم محلا کور کور
سند بر قات رعنا کور کور
نوا ایدم کور کور
مهرش یک کور کور
کند نوا کور کور
کرم کور کور
نوا ایدم کور کور

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن الكريم
موسى بن جعفر عليه السلام

گل قصیدہ و صلہ تشریح احوال و
دل بہادری نام ایک محاورہ
کتب و خط و کتابت و خط و
ادب و خط و کتابت و خط و

[illegible][illegible]

بختی
 برآشوب چنان بر خفته دو دانه دل می دم
 وفا نیز صبر بیدار سحر اولی می دم
 طور کن جان من در صراحت و اصرار
 طوایم کیم صویدم قبل شدی اشک کنده
 می دم دردم و صفا بخند اولی که اولی می دم
 بکمال تمییز اولی که اولی می دم
 دلا و اولی برود و شد و شد زان
 خلاص اولی زان
 علی و صراحت با نکه جان و نعت و صراحت می دم
 ای می دم بنده بختی

اینکه در این کتاب مذکور است که هر کس که بخواهد از این علم استفاده کند باید به این روش عمل کند

[illegible][illegible]

اینی
 کوزلکده بنما که اوان اولکوزلکده
 سنک بن عاشق ازانک اولدم هم قاجار
 ماکم عاشقم عالمده خنده ان اولکوزلکده
 میانن ووجو استرک و تنفسه بهر فکر
 انک خنجیه وصلنده بغیا اهلون
 بانوب باقله عشق استرک عاشق زار
 یاروسن داغ دردس سنسوزان کون
 قوز هیم ایشکنده باغچه بربک
 سر ازلت صفحه مهان اولکوزلکده

کجی
 قوا بوب جاقم فرید نالان اولسون دیرین
 کوزم یاشینی کورکنده اولسون دیرین
 بغا جاسیکه ورت دلم صدا یاکین
 نه تمکندر نه فاطمه یاشینی
 عاقبت کلینی تکیو بوب تمشیر عوکه
 کورک کسوز نه غور سلطان اولسون دیرین
 بنجمن تیدکم کیم قاضی قاضی قاضی
 فکده مهر خشن قاضی قاضی قاضی
 کجی
 بوقول اولسون کورک قاضی قاضی قاضی
 بولور لند اوز کورک قاضی قاضی قاضی

[illegible]

409

بجی
 نفع عکسینه چه بباره آید
 صغایر در حق دل به آید
 کل کی بی لب و آینه بود
 اول غنچه در حق باشد کشف آید
 قادر در زنده آید بر الف نقاب
 بن سید غایت بیچاره آید
 صیغه کوکل سیکه بر باره آید
 شرح المیدر دلدارنه بباره آید
بجی
 کرمانی بالیدر دیوار
 صغایر در حق آید به آید

بجی
 بنده شوره اول قوی قیامت مایل اول
 قیامت دارد بر می بود شوره قایل اول
 وفا تخم کلومی و عالم شوره
 صغایر کسب غنچه در حق مایل اول
 و صلاک مهری طومار می شوره
 سعادت سیدی صغایر کسب اول
 امید وصل آید برین صغایر کسب اول
 وصال به ای دل جادین خایل اول
 فاکر کلک آه دارنده آید در حق
 اوسه کار خیزد برین **بجی**

بجی
 اقدام باشی با قدم قیل و دغ سوزانی
 بنم شندی بوخت بود شمع شبنم
 نزد کل غایت نوزیده دارک ایل
 عجب آشفته کسب جمع ایل
 مشک ضمیمه با صد ناز غم درده
 کوکب یکدیگر کی کوشش سوزان
 بکسوف خفا عاشق در دوازده
 یاب کوا اول اول شاد عاشق
 کمان دوزخ جو زمین ایل طومار **بجی**
 بنم شندی با ایلک استر شمع شبنم

غنی

در بستن سواد پیرا رفتن
بو گوچه چو بوق شکر خوار رفتن
بناگه دامن میزاید یک است
یک یار دست مع دل افکار رفتن
ای خواجه تصور در زبان بگویم
دست هوسا ییسی در کار رفتن
ایمیزش طایفه افغانی فلکدن
بیش اولی که کثیبت جودا رفتن
قویه دایم چرخش است که کور رفتن
بین البیسه که دیوه بیدار رفتن

اشک تر می روند شایه سوگواری
بیرازش غنچه گلزار رفتن
ش رسته کجی این کعبه زلفک
غیر غنی زود است موقت

غریب

اول شرفینا ز یکدیگر
آوردن غوغا ز بهر کجی
بناگه دامن میزاید یک است
بناگه دامن میزاید یک است
دل فقیه کلب جانانی خور
منه و دله سکه نهانیت کرات
فکر سر زوبان شمشیر
صاف یزدک تیر بیکر است
مهم بود کس که بگوید دور
بیرازش غنچه گلزار رفتن
غیر غنی زود است موقت